gürol ağırbaş - brian jones - john fogerty - gökhan kırdar

ROLL

paul simon

280 000 TL
KDV dahil
-NORMAL

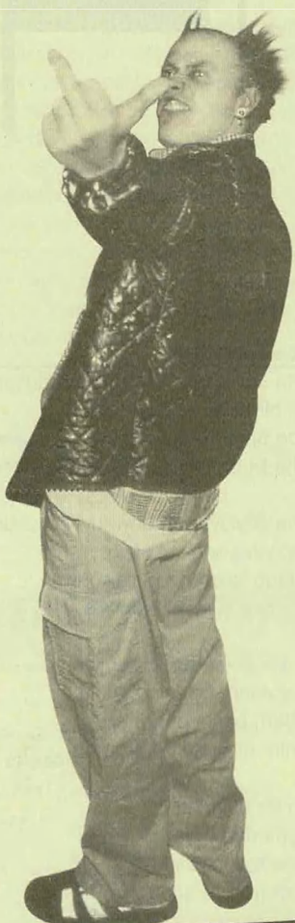

prodigy

the cure

sayı 16 şubat '98

ali avaz

mehmet güreli + juanito + mehmet koç + safiye ayla

Bryan Ferry

Türkçesi: Erol Merve

Gece operatörü

Sana söylüyorum duymuyor musun
Bak bir daha söylüyorum
Gece operatörü
Daha iyi bir hat bağla bana

Sana söylüyorum duymuyor musun
Telefonlar seni ağlatıyor mu?
Mektup yazmaya çalışıyorum
Kalemim kuruyor yalnızca

Karışık gelse de söylediklerim
Duygularım öylesine güçlü
Sağlam bağla operatör
Yardım et bunu atlatmama

Son bir bağlantı
Düşmeden evvel bir köprü
Ahize huzursuzlanıyor
Güveniyorum sana

Bir numaradan mı ibaretim
Bir avuç bomboş iç çekiş
Gece operatörü
Hatlar arasında okuyucu

Dünyanın yarısı rüyada
Gözlerinde seziyorum
Nefes alan bir santral
Çapraz hatların hatıratı

Sana söylüyorum duymuyor musun
Bak bir daha söylüyorum
Gece operatörü
Daha iyi bir hat bağla bana

Sürüklendiğimi hissedersen
Şarkıma süzüldüğünü
Gece operatörü
Birdenbire – kesildi

Boyalı tebessümün

Fazla hızlı yaşamak için
Ölmek için çok genç
Hırsızlama bir buse bebek
Bir tebessüm

Kapılarımızı asla kapamayız
Dansederiz bütün gece
Kayboldum bebek
Boyalı tebessümünde

Mekânın adı
Mekânın adı

Asla çözemeyeceksin bebek
Hallerimi
Plastik bir dünya bu bebek
Değil kaplan derisi

Konuşma benimle
Parfümün iç çekiyor
Kayboldum bebek
Boyalı tebessümünde

Çorak toprak

Aşk bittiğinde
Kimse yoktur
Çorak toprak
Bir getto
Aşk bittiğinde
Bir gözyaşı
Çorak toprakta
Yastığında

Uğursuz

Seni tanıyorum - içimdeki
Zehir gibi, şarap gibi
Duygu yok şimdi düşüşte
Benim olacağını söyle

Dünyayı ver bana etrafındaki
Zamanı ver
Sensiz bir rüya sadece
Benim olacağını söyle

Seni aldım - içime
Saran bir karanlığa
Yiter giderdim sensiz
Benim olacağını söyle

Sudan yansıyarak
Ateş olup görünerek
Seni bekliyor olacağım
Benim olacağını söyle

Sakın kendini uğursuzdan
Sakın kendini uğursuzdan

Sevdaya tutsak

Ona bekleyeceğimi söyle
Her zamanki yerde
Yorgun ve bitkin
Kaçış yok

Muhtaç olmak bir kadına
Bil ki
Güçlünün zayıf
Zenginin yoksul düşmesi gibi

Benimle koşuyorsun
Yere basma
Kıpır kıpır yüreğimiz
Zincirli ve bağlı değil

Gökyüzü yanıyor
Bir alev denizi
Senin dünyan değişse de
Ben aynı kalacağım

Fırtına kopuyor
Ya da öyle görünüyor
Çok genciz akıl yürütmek için
Düş kurmak içinse fazla yetişkin

İlkbahar döndürüyor şimdi
Yüzünü benimkine
Gülüşünü duyabiliyorum
Tebessümünü görebiliyorum

Hayır - kaçamam
Tutsağım sevdaya

Eğer bugün elinizde bulunan bu mecmuayı okuyabiliyorsanız, bunu ilk önce Çinlilere, sonra da matbaacılığın babası olarak tanınan meşhur bilgin Gütenberg'e borçlusunuz.

4 Ajans

9 Fotosentez

10 Kana kan!

12 Paul Simon

16 Prodigy

20 Geleceğin müziği

22 The Cure

26 John Fogerty

28 Brian Jones

32 Ali Avaz

36 Juanito

38 Gökhan Kırdar

40 Gürol Ağırbaş

42 Mehmet Koç

46 Safiye Ayla

50 Gayd

52 Albümler

56 Liste

57 Mehmet Güreli

62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Atilla Aydoğdu, Başak Şenova, Cem Dizdar, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çilek Ünsal, Derya Bengi, Doğan Ertener, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altun, Erdir Zat, Gökalp Baykal, Gökhan Pamuk, Hakan Lokanoğlu, HknKrtsh, Halil İbrahim Çalık, İlker Aksoy, Kaptan Kirk, Kerem Demir, Levent Peker, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Mr. Spock, Nedim Yalgı, Nevzat Çalışkan, Nick Kent, Ogan Güner, Özgür Uçkan, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sid, Siren İdemen, Süha Kıratlıoğlu, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yücel Göktürk, Zeki Coşkun **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Serler Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel-Faks** 0 212 245 29 13 **Yıl** 2 **SAYI** 16 - ŞUBAT '98 **İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** E. Derya Bengi **Web:** http://www.turk.net/meram/homepage.html AYDA BİR YAYINLANIR

AJANS

Güzel sevme derler nasıl sevmeyim / Sevsem öldürürler sevmesem öldüm
KARACAOĞLAN

– Bir rock'n'roll yıldızının Bill Clinton ve Tony Blair'den daha yaşlı olması tuhaf değil mi?
Mick Jagger: En azından hâlâ Kraliçe'den daha gencim..!

Açık sarı Roll, 1997/98 ders yılı 1. döneminde okul içinde ve okul dışında milli ve insani bakımdan fazilet olarak kabul edilen örnek davranışlarından ve derslerindeki başarısından dolayı bu *Teşekkür Belgesi*'ni almaya hak kazanmıştır.

Allah rakamlardan tiksinir. **YAŞAR NURİ ÖZTÜRK**

her damlada ah ettim, hayatıma kahrettim

Sağlam ruh, sağlam kafa / Dünyalara bedeldir / Şu sözü koma rafa / Sağlık bir hazinedir // Ne demişti atalar? / Sağlık en büyük varlık / Sağlığını korursan / Sen çekmezsin hiç darlık // Mikroplardan sakın da / Seni hasta etmesin / Aşı ol silahlan da / Sana tesir etmesin
HAYRİYE GARİBOĞLU

Rage Against The Machine'in solisti Zack De La Rocha, ocak ayı içinde Los Angeles'da yapılan bir protesto gösterisinin düzenleyicilerinden biriydi. Meksika konsolosluğunun önünde yapılan gösteride, Meksika hükümetinin bir köyü basıp Zapatistlere yardım eden 45 yerliyi öldürmesi protesto edildi. Aynı gün, aynı amaçla Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 25 kentte benzeri gösteriler yapıldı. Gözde slogan şuydu: "Meksika, yeni bir Vietnam olmasın."

Black Grape, yeni albümünün Amerikan baskısı için kapak resmini değiştirmek zorunda kalabilir. Çünkü gözleri faltaşı gibi açılmış zenci oyuncak bir bebeğin resmi Amerikan makamlarını harekete geçirdi. Grubu ırkçılıkla suçlamaya başladılar. Shaun Ryder, "Hayatım boyunca bana bir sürü yafta yapıştırıldı ama, ırkçılığa gelince orda biraz durun. Hepsi ödlek bir bürokratın hezeyanları" demiş. Black Grape'de rap'çi-dansçı Kermit'in "işten ayrılması" da kesinleşti gibi. Kermit, bundan böyle Manmade isimli kendi projesiyle ilgilenecek.

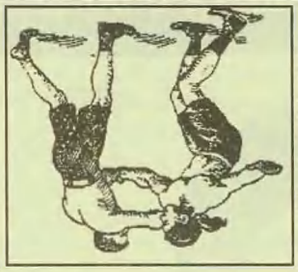

Wu-Tang Clan elemanı Ghostface Killah yakında hapsi boylayacak. Suçu silah bulundurmak (ilgilenenler için söyleyelim, bir Magnum 357). Zenci rapper da suçunu kabul etti, yeni solo albümünün kayıtlarını bitir bitirmez, yani yaz gelmeden, üç aylığına içeri girecek.

Robbie Robertson yeni albümünün kayıtlarını bitirmek üzere. Stüdyoda en büyük desteği Howie B.'den gördü (Bilindiği üzre Howie B.'nin geçen sene yayınlanan "Turn The Dark Off" albümündeki "Take Your Partner By The Hand" şarkısında Robertson vokaldeydi.) Robertson'ın albümü "Cortact From The Underworld Of Red Boy" adını taşıyacak. Albümde kızılderili hakları savunucusu Leonard Peltier'in de sesini duyacağız. 1976'da düzmece bir yargılama sonucu hapse mahkum edilen Peltier'in ses kayıtları, "içerde" yapılmış.

Bob Dylan'ın The Band'le birlikte meşhur "Basement Tapes" kayıtlarını yaptığı The Big Pink binası bir Dylan hayranı tarafından satın alındı ve bir müzeye dönüştürüldü. Bina, New York eyaletinde, Woodstock yakınlarında bir yerlerde...

Simple Minds'ın yeni albümü "Neapolis" mart başında yayınlanıyor.
BBC hazineleri, gömülü olduğu dolaplardan azad edilip yavaş yavaş gün yüzü görmeye başlıyor. Led Zeppelin'in ardından, şimdi de **Rolling Stones**'un 1963'le 65 arası yaptığı BBC kayıtları albüme dönüştürülüyor. Albümde bazı Bo Diddley ve Chuck Berry cover'ları da yer alacak.

Smashing Pumpkins'in sonbaharda çıkacağı açıklanan yeni albümü, ilkbahara yetiştirilmeye çalışılıyor. Bu arada gitarist James Iha sessiz sedasız ilk solo albümünü tamamladı: "Let It Come Down".

PJ Harvey'in yeni albümü-

MADREDEUS

Fado çağır: kaderi çağır!

Wim Wenders'in 95'te çevirdiği "Lisbon Story" filmindeki "saz arkadaşları", o güne kadar pek tanınmayan Madredeus grubuydu. Grubun adını o günden sonra sık sık duyar olduk. Hele şu kış günlerinde "O Paraiso" isimli yeni albümleriyle içimizi feci halde ısıtıyorlar.
Grup, Lizbon'da, 16. yüzyıldan kalma küçük Madre Deus kilisesinden alıyor adını. "Beyin" Pedro Ayres Magalhaes, sonradan akustik müziğe dönmüş eski bir rock basçısı. Teresa ise grubun şarkıcısı.
Grubun son albümü "O Paraiso"nun kayıtları Venedik'te yapılmış. Pedro'ya göre bu basit bir tesadüf değil: *"Kaderi her geçen yıl sulara biraz daha gömülmek olan, güzelliğe adanmış yüzlerce yılın yarattığı bir şehir. Güzellik ile geçicilik arasındaki bu çakışma, Madredeus olarak bizim varoluş anlayışımıza çok uyuyor."*
Bir başka anahtar kelime "kopuş". Kopuş, grup için bugün müzikal gelenekten ve kökendeki topraklardan uzaklaşma anlamına geliyor. Yorumlayış tarzıyla da, enstrümanlarla da hiç çekinmeden geleneksel, klasik fado kalıplarının dışına çıkılıyor. Sokakların nakaratlarından geçip bütün ağırlıklardan kurtulmuş bir müziğe ulaşılıyor. Teresa'nın soprano ile kontralto arası, yani kadınla çocuk arası sesi Madredeus'un müziğindeki "kopuş"un, "ülkesizliğin" en temel enstrümanı. Pedro *"Bir, çok iyi çalan ya da söyleyenler vardır; bir de, sizi heyecanlandıran, ürpertenler... Teresa ikincilerden; o hiçbir zaman şarkı söylemeyi öğrenmedi"* diyor.
Teresa'nın çocukluğu Lizbon'un kenar mahallelerinden Amadora'da geçmiş. Babası bir kumaş satıcısı, işi daha sonra şarap tüccarlığına çevirmiş. Annesi telefon idaresinde santral memuresi. Yemek pişirirken, temizlik yaparken sürekli şarkı söylüyor: *"Evde çok fazla radyo dinlerdik. Fado pek dinlemezdim, sevmiyordum. Şimdi, bu denli yoğun duygularla baş edebilmek için o zamanlar çok küçük olduğumu anlıyorum. Fado çok güçlü, çok etkileyici."* Teresa'nın fadoyla yakınlaşması Maria Severa'nın gerçek hayat hikayesini anlatan bir şarkıyla olmuş. Bu şarkı bir kontun Maria'ya aşkından bahsediyor. Maria, fadonun efsanevi şahsiyetleinden biri. Ama ne gitarist, ne de şarkıcı. 19. yüzyılda tavernaların ve genelevlerin kraliçesi. Bir fahişe. Bir "fadista". (Fadista, "sefih hayat süren" anlamına geliyor. Sözcük daha sonra fado şarkıcısı anlamında kullanılmaya başlanıyor.)
Bir akşam, bir dostunun isteği üzerine bir lokalde fado söylüyor Teresa. Daha sonra Madredeus'u kuracak olan müzisyenlerden bazıları da o anda salonda. Ve Teresa'dan, kiliseye uğrayıp bir provaya gelmesini rica ediyorlar. Yıl 1986, Teresa o zaman henüz 16 yaşında... Pedro'nun deyişiyle, *"Teresa'nın sesini ve yüzünü insanlara ulaştırmak için"* kuruluyor Madredeus... Bugün 12 yılı geride bırakmış durumdalar.
Saf fadocular durmadan Madredeus'u eleştiriyorlar. Onlara göre fado değişip dönüşemez, yoksa fado olmaktan çıkar. Pedro'nun savunması basit: *"Fado kimsenin malı değil. Bizim yaptığımızın fado olmadığını önce ben söylüyorum. Ama fadonun gücünden nasıl kaçabilirsiniz ki? Bizim burada 'fado çağırmak' denir. Kaderi çağır! Ve kaderin aynasında, her şey fado olur."*
Noktayı Teresa koyuyor: *"Fado bir tutkudur, insanın içindeki bir ateş. Eğer bir kere içinize girmişse, artık ilelebet oradadır..."*

4→

Vapurlar boğazdaki burunların önüne gelir gelmez, bir işaretçi, boğa güreşlerinde olduğu gibi, fakat vapuru kızdırmak için değil, yolun açık olduğunu bildirmek için kırmızı bir bayrak sallardı.
ABDÜLHAK ŞİNASİ HİSAR, Boğaziçi Mehtapları

İnsan bazen ağlamaz mı bakıp bakıp kendine **EDİP CANSEVER**

Ünlü İngiliz şarkıcı Polly Jean Harvey'in yerli versiyonu Yıldız Tilbe, geçtiğimiz günlerde uyuşturucudan tamamen arındığı yönünde açıklamalar yaptıktan sonra sahnelere döndü. *(Yeni Yüzyıl'dan)*

– Rebecca'yı seyrettin mi?
– Hayır. Ama Lolita'yı okudum.

Felipe Cayetano Lopez Martinez Gonzales eşittir Çiko

"Çok matrak adamsınız," dedi Zazie. "Hiçbir zaman ne düşündüğünüzü doğru dürüst bilmiyorsunuz. Çok yorucu olmalı. Bunun için mi böyle sık sık ciddi havalara giriyorsunuz?" **RAYMOND QUENEAU**, Zazie Metroda

Kötülük, ayartılmış iyiliktir **PARACELSUS**

nün kayıtları ağır aksak ilerliyor. Daha doğrusu Harvey, yapıp yapıp bozuyor. En son miksajı beğenmediği için kaç aylık emeği çöpe attığını öğrendik. Ama kendi albümünü çıkarmadan evvel, Tricky'nin yeni albümüne vokaliyle katılacağını haber aldık.

Sixsteen Horsepower'dan sonra "Amerikan kırsalı"nın yitik country'cilerine iyice kafayı takan **John Parish**, bu sefer de Giant Sand'in albümünün prodüksiyonunu üstleniyor. **Therapy?**'nin mart başı çıkacak yeni single'ının adı "Church Of Noise" olacak. "Semidetached"

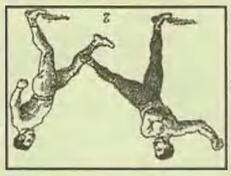

isimli albümse mart sonu piyasada.

Cheb Mami'nin yeni albümü "Meli Meli" Fransa'da yayınlandı. Birkaç ay içinde Türkiye'de de çıkacak.

Fun Lovin' Criminals'la **Echo & The Bunnymen** arasından su sızmıyor. Huey ve Ian McCulloch bir araya gelerek "Summer Wind" isimli eski bir Frank Sinatra şarkısında (beste Johnny Mercer'ın) düet yapacaklar. Ayrıca iki grubun Güney Amerika'da birlikte turneye çıkacakları da söyleniyor.

Yakında bir **The Jam** tribute albümü hazırlanacak. Oasis'in bu albüm için seçtiği Jam parçası, "To Be Someone".

James, mart ayında bir best of yayınlıyor. Albümde "Destiny" isimli yeni bir şarkı da yer alacak. Şarkıcı Tim Booth, "Şan, şöhret ve müzik endüstrisiyle ilgili zıpır bir şarkı" diyor "Destiny" hakkında...

Fleetwood Mac'in unutulmaz albümü "Rumours" için bir tribute albüm hazırlanıyor. "Rumours Revisited" isimli albümün misafirleri arasında Cranberries de var.

Radiohead, MTV için filme çekilen bir konserde 15 kadar şarkı icra etmiş. Ancak Thom Yorke ve arkadaşları, çekimler bittikten, kameralar salonu terkettikten sonra iyice azıp bir o kadar şarkı daha seslendirmişler. Bin kişilik bir imtiyazlılar grubu tarafından seyredilen konserin "kamerasız" ikinci bölümünün muhteşem olduğu söyleniyor. Vaktiyle Linda Ronstad'den Doobie Brothers'a, Willie Nelson'dan Neil Young'a kadar pek çok müzisyene vokal yapan country rock şarkıcısı **Nicolette Larson** Los Angeles'ta beyin ödeminden öldü.

Garbage, bilindiği gibi şu sıra yeni albümlerinin son rötuşlarını yapıyor: 97'yi stüdyoda geçiren ekipten Shirley Manson'a "geçen yıl içinde hangi albümlere takıldığını" sormuşlar. Cevap şaşırtıcı değil: "Björk'ün, Radiohead'in albümlerine bayıldım. Radiohead benim için tanrı katında."

Nick Cave, mayıs ayında ömrü hayatının ilk best-of albümünü yayınlayacak. Albümde single'ların B yüzleri ve pek günyüzü görmemiş parçalar da yer alacak.

Boy George da sonunda itiraf etti ki Culture Club yeniden kuruluyor. Bu yaz UB 40 ve Human League'le beraber Amerika turnesine çıkacaklar ve "neydi o 80'li yıllar" nostaljisi yapacaklar.

Nine Inch Nails, ilkbaharda yeni bir single çıkaracak ve konserler vermeye yeniden başlayacakmış.

Meteor: Rami-rock

Roll'un ilk sayısından bu yana "gelecek, geliyor, yakında" diye duyurduğumuz albüm sonunda geldi. Rami semtinin emektar rock'çuları "Ne Kadar Zaman Geçti"yle çıkageldi. Sahi, ne kadar zaman geçti? Tantana kahvesinin müdavimlerinden oluşan Hardal, 80'li yılların hemen başında gürültüsüzce, sakin sakin, ama hiç silinmeyecek bir damga vurmuştu memleketimizin rock tarihine. O ekibin demirbaşı Cahit Kukul, ta başından beri Hardal macerasının yakınında olan mahalle arkadaşları Kenan Misket ve Adem Altındirek'le son birkaç senedir aksatmaksızın prova yapıyordu. Birkaç ay önce grubun adını Hardal'dan Meteor'a dönüştürdüler, bomba gibi bir albümle karşımıza çıktılar. Ayrıntıları gelecek sayımızda okuyabilirsiniz. Biz şimdi "Limoni Şarkı"ya bağlanalım: "Hayatta hiç trilyoner olmadım/Senelerce rock çaldım kazanamadım/Madem öyle ben de limon satarım dedim/ Bak şimdi limon satarım limon / Çaya, maya, çorbaya limon..."

Jimmy ile Robert yolda

Kimbilir şimdiye değin kaç gün, kaç gecemizi uğurlarında harcadığımız Jimmy Page ve Robert Plant ismindeki arkadaşlar, yola çıktılar geliyorlar. Kötüce haberi baştan verelim, biletlerin ederi 8 milyon lira. "Şebeke" geçmiyor, öğrenci, öğretmen, 60 yaş üstü indirimi yok. Öyle ya da böyle gidilir. Yerler numarasız, zaten "yer" dediğimiz şey bildiğimiz yer. Yani zemin taşı. Konser ayakta... Aletler üç tırla geliyor, teknik ekip 15 kişi. Page ve Plant dahil bütün ekip 28 kişiden oluşuyor. Grupta bizimkilerin haricinde bir gitarcı, bir basçı, bir de davulcu var: Phil Andrews, Steve Jones ve Michael Lee. (Faslılar ve Mısırlılar maalesef yoklar)... Jimmy Page karısını ve iki çocuğunu da getirecek. Ayrıca ekipte iki aşçı olacakmış, her şeylerini kendileri pişirip kendileri yiyeceklermiş... Menejerleri evvelden haber göndermiş, mutlaka "masaj bilen" bir kişi konser esnasında orada olacakmış, sebebi de büyük ihtimalle Plant'in sırt ağrıları ve tutulan adaleleri. Ayrıca Plant'in gırtlağında da sorunlar var diyorlar, bu amaçla bir kulak burun boğaz mütehassısı sahne arkasında nöbet beklemeliymiş. Kalacakları otel, yine Page-Plant'in takıntıları gereği, eski bir eser, tarihi bir bina olmalıymış. The Marmara'da kalmayacaklarına kesin gözüyle bakabiliriz... 5 - 6 Mart'ta orada olacağız. Sahilden Bostancıiii..!

→5

AJANS

Cem Karaca: Şarkıları prova ediyoruz, Alman bir davulcum vardı, Dadaloğlu'nu dinleyince "bu punk" dedi. Dadaloğlu punk olur mu ya! Kafasını kopartacaktım herifin...
Beyaz: Abi ne biliyorsun, belki Dadaloğlu da kendisine punk denmesinden hoşlanıyordur...*(Beyaz Show'dan)*

İç organlarımızın isimlerini ve bunların görevlerini araştırınız.

Mahallede maraza
Selam söyle horoza
Sabah diye ötmesin
Yâr koynumdan gitmesin

Ben hep sokaklardaydım
Sokaklardan dışarı
hiç çıkmamıştım ki
REHA YÜNLÜEL

TEST Aşağıdaki makinelerden hangisi evde kullanılmaz?
a) bulaşık makinesi b) dikiş makinesi
c) harç karma makinesi d) saç kurutma makinesi

Pişirmeden önce karbonatlı suda bir saat bekletilen nohutun gazı alınmış olur.

Şimdi sırada bir fındıkkıran bale haberi var. Daha doğrusu bir bale haberi var, balenin adı Fındıkkıran. *(VJ'in biri)*

Belki bilmeyeniniz vardır, Einstürzende Neubauten'ın lideri, Nick Cave'in sağkolu **Blixa Bargeld**, aynı zamanda bir fotoğraf sanatçısı. Nice'de açacağı yeni serginin adı: "Serialbathroomdummyrun".

Roll'un yedinci sayısında birkaç bölümünü yayınladığımız **Bret Easton Ellis**'in eseri "American Psycho", bugünlerde REM'den **Michael Stipe**'ın da rüyalarına giriyor. Ellis'le kafa kafaya vermişler, romanı sinemaya aktaracaklarmış. Çekimler yaz sonunda başlıyor.

David Byrne, bir dizi konser vermek için Küba'ya gitmeye karar verince, Amerikalı bazı organizatörler harekete geçti. Küba'ya giderse bir daha David Byrne Amerika'da konser verdirtmezlermiş. Üzerinde ciddi boykot tehdidi olsa da Byrne, kimseyi takmadığını söylüyor.

Penthouse ismindeki açık saçık İngiliz grup, aynı isimli açık saçık dergi tarafından mahkemeye verildi. "İsim hakkı" meselesi.

Coen kardeşlerin yeni filmi "The Big Lebowski" Amerika'da gösterime girdi. "Dünyanın en tembel adamı Jeff Lebowski"nin hikayesinde Red Hot Chili Peppers'dan Flea da yan rollerden birinde oynuyor.

Madonna şubat sonu yeni albümünü çıkarıyor: "Ray Of Lights".

Beach Boys'un Wilson biraderlerinden **Carl Wilson** akciğer kanserinden öldü.

Rock'n'roll'un mucitlerinden sayı-

RAMAZAN GÜNGÖR

"Büyük şehir bana gelmez"

Geçtiğimiz yıl, Yaşam Radyo'nun verdiği müzik ödüllerinden birine, Neşet Ertaş, Talip Özkan gibi "ustalar"ın yanında, yıllardır Fethiye'de, tuvaletsiz, telefonsuz, tek odalı evinde saz yaparak yaşayan Ramazan Güngör (bkz. ROLL, sayı 1) de layık görüldü. Ekim ayında Açıkhava Tiyatrosu'nda düzenlenen törene Güngör, felçli ayaklarına rağmen koltuk değneklerine sarılarak katıldı. Sıra ona geldiğinde kucağında üç telli curasıyla sahneye geldi Ramazan dede. İzleyiciler büyük bir şaşkınlık içinde "ne yapacak o sazla bu adam" derken, dede zeybeklerden boğaz havalarına uzun bir resital verdi. Sazını parmaklarıyla okşayarak çalıyordu. Karşısındaki dinleyiciye aldırmadan, ne biliyorsa onu ortaya döküyordu. Sanki Fethiye'de, evinde çalıyordu sazı...
Ramazan dedeyi birkaç yıl önceden tanıyorduk. 50 yılından beri felçli olan iki ayağına ve yaşamak için elverişsiz evine rağmen, hayatını "tasasız" sürdürüyordu. Kapısını çalanlara sazının tüm hünerini gösteriyordu. Pek çok kişi daha önce dedenin yanına gitmiş, kayıtlar yapmış, ondan öğrendiği teknikleri kullanmıştı: Talip Özkan'ın bağlamasında, Arif Sağ'ın, Erol Parlak'ın şelpesinde, Erdal Erzincan'ın parmak şelpesinde hep onun tavırları vardı. 93'te, Kültür Bakanlığı adına Savaş Ekici, "Ramazan Güngör ve Üç Telli Kopuzu" adıyla bir kitap yazmıştı. TRT birkaç programına Ramazan dedeyi davet etmişti, ama bütün bunlardan Ramazan Güngör'e bir fayda yoktu. Ne maddi açıdan, ne de –söylediğine göre– manevi açıdan... Tanık olduğumuz kadarıyla, Fethiyeli gençler ellerinde bağlamalarıyla geliyorlar, "şuna tel taksana" deyip karşılığında da yüz bin lira verip gidiyorlardı. Dededen öğrenmek istedikleri bir şey yoktu...
1991 yılında Fethiye'nin ileri gelenleri, "Ramazan Güngör adında bir değerimiz var, adamcağızın bir evi bile yok" düşüncesinden hareketle dedeye bir ev yaptırıyorlar. Evin yapımıyla bizzat dönemin SHP'li belediye başkanı Özer Olgun ilgileniyor. Evin yapımı bitince büyük bir törenle Ramazan dedeye anahtar teslimi yapılıyor. Birkaç hafta sonra evde henüz tamamlanmayan işler olduğu söylenip anahtar geri alınıyor. Aradan aylar geçiyor, evden haber yok... Dede, bir gün evin durumunu sormak için belediyeye gidiyor. Aldığı cevap: "Siyasette olur böyle şeyler Ramazan dedeciğim!" 1995 yılında halk müziği sanatçıları, Ramazan dedeye yardım maksadıyla Fethiye top sahasında bir "jübile" düzenliyor. Arif Sağ, Erol Parlak, Sümer Ezgü, Hamit Çine, Faik İnce gibi pek çok sanatçı katılıyor jübileye. Bu sırada Ramazan dede rahatsızlanıyor, hastaneye kaldırılıyor. Yine de konser çok iyi geçiyor. Hatta Antalya'dan otobüsler kalkıyor, konser için. Ramazan dedenin anlattığına göre o konserden 2.5 milyar para toplanıyor. Ramazan dedeye sadece 200 milyon veriyorlar. O günden sonra Ramazan dede hiç kimseden kendine hayır olmadığını anlıyor. Kendi köyünde, Kadıköy'de bir ev yaptırıp oraya yerleşmek istiyor. Evin dört duvarını çatıyor ama bir türlü üstünü kapatacak parayı denkleştiremiyor. Fethiye'deki halini gördükten sonra en büyük hayalimiz Ramazan dedeye bir albüm yapmak olmuştu. Hem böyle bir ustanın çaldıkları ömür boyu dinlenecekti, hem de onu bunca zaman unutanlara tekrar hatırlatılacaktı. Açıkhava'daki konserden sonra dedenin yanına gittik. Doktoru ve dostu Zeki Büyükyıldız, dedenin ve karısının sağlığıyla ilgileniyordu. Dedeye sorarsanız, bir tek "nefes darlığı" problemi vardı. Onun dışında çok iyiydi. Karısı ise fazla kilolarından ve gözlerinden rahatsızdı. Ramazan dedenin yanına gider gitmez, düşündüğümüz albüm projesini ona anlattık. Çok sevindi. Sağolsun, Kalan'ın patronu Hasan Saltık, albüm için maddi manevi bütün olanaklarını Ramazan dedeye sundu.

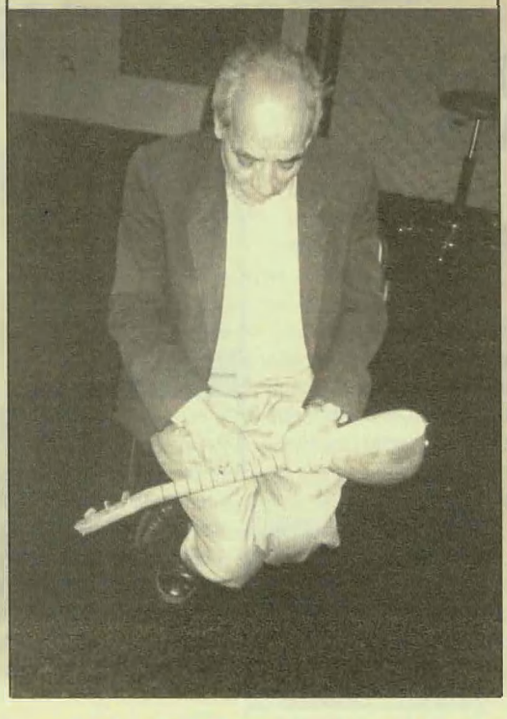

Ramazan dede, daha önce defalarca stüdyoya girmiş gibi çok rahattı. Bir yandan yöresinin tüm ezgilerini çalıyor, bir yandan da "üç telli bağlamamın zeybek düzeninden..." diyerek çaldıklarını anlatıyordu. Nefes darlığına rağmen üç türkü söyledi. Diğerlerini sadece çaldı. Sazıyla öyle iyi arkadaştı ki, bir tek aksi notaya dokunmuyordu. Boğaz havasıyla çok derinden gidiyor, yürek yakıyor, teke zortlatmasıyla sazını eğlendiriyordu. Bugün pek çok bağlama sanatçısı tarafından kullanılan parmak şelpenin kaynağı olan "Çömlek Kırdıran Havası"nın hem hikayesini anlattı, hem de ezgisini çaldı. Dedeye göre bütün bu türküler binlerce yıl öncesinden geliyordu, hepsi de "eski zaman"dan kalmışlardı. Sanki bugün etrafta olan bitenlerin Ramazan dedeyi ilgilendirir bir yanı yoktu. O, nerede olursa olsun, Fethiye'de çaldığı sazını çalıyor, Fethiye'de yaşadıklarını yaşıyordu. "Büyük şehir bana gelmez" diyordu. Albümün kayıtları iki gün sürdü. Birkaç gün sonra, Ramazan dede Fethiye'ye döndü. Geçtiğimiz gün albüm de yayınlandı. ("Fethiyeli Ramazan Güngör") Onun şerefine dedeyi evinin yanındaki lokantadan aradık. Evinin yapımıyla ilgileniyormuş. Ağaç alabilse saz yapımına başlayacakmış. "Albüm iyi olmuş mu?" diye sordu. "Çok güzel oldu" dedik. Sağlığını sorduk. "Bende bir tek nefes darlığı var, o olmasa bir şeyim yok." dedi. Bir de "sizi çok özledim" dedi, sağolsun...

Salih Nazım Peker - Ulaş Özdemir

Şehvet buhranlarıyla yanıp tutuşan erkek vahşi ve zalimdir. Önüne çıkan ilk kadını yakalayıp tecavüz eder. Onu döver, hatta öldürür. Erkek düşkünü kadın ise, cinsi anormalliklerini fettanca tavırları ve işvebazlıklarıyle gösterir. Erkekleri cezbetmek için elinden ne gelirse yapar, fakat hiçbir sert harekete başvurmaz.
Dr. MAURICE CHICKEDEL, Bekârlarda Cinsî Hayat

Dereler akma ile / Ne olur bakma ile / Adam adamı yer mi / Bir gece yatma ile

Bir kilometre uzunluğundaki dört şeritli bir otoyol, bir saat içinde iki kat daha çok yolcu taşımaya imkan veren on kilometrelik, iki şeritli bir tramvay hattı kadar pahalıya malolmaktadır. **ANDRE GORZ**, Cennetin Yolları

Şimdi doğdun
Ne ağlarsın a çocuk?
CAHİT IRGAT

Hayat bir kuru kestanedir
M.K. ATATÜRK

Bambi'de sandviçleri sardıkları kağıt, şekilde görüldüğü gibi, adeta Tindersticks'in "Curtains" albümünün kapağı...

lan gitarist **Carl Perkins** öldü. Perkins özellikle "Blue Suede Shoes" şarkısıyla tanınıyordu.

James Brown, marihuana bulundurmaktan tutuklandı ve içeri girdi. Brown, bir müddettir Los Angeles'ta bir hastanede bağımlılık tedavisi görüyordu.

Bruce Springsteen, yeni albümünün bazı şarkılarının prodüksiyonu için Babyface'e müracaat edince hayranlarını kızdırdı.

John Lennon'ın ölmeden birkaç ay evvel kaydettiği dört "yeni" şarkısı, İsveçli küçük bir plak şirketi tarafından yayınlanacak. Bantları onlaraveren, tabii ki Yoko Ono.

Mick Jagger, altıncı kez baba oldu. Jerry Hall - Mick Jagger çiftinin 9 Aralıkta doğan oğullarının adı Gabriel Luke Beauregard Jagger.

Talip Hoca'nın arşivi

1976 yılından beri Fransa'da yaşayan Talip Özkan, Türkiye'de hiçbir albümü yayınlanmamasına rağmen çok iyi tanınıyor. Yurtdışında yayınlanan albümleri el altından çoğaltılıyor, elden ele dolaşıyor. Bağlama çalan herkesin gözünde "en büyük usta" sayılan Talip Özkan'ın Türkiye'de bir albümünün yayınlanması bugüne nasip oldu. Kalan Müzik, "Arşiv Serisi" adı altında yayınladığı albümlerden biri olarak Talip Özkan'ın "Yağmur Yağar" adlı toplama albümünü yayınlıyor. Özkan'ın daha önce yurtdışında yayınlanan albümlerinden ve Ege Radyosu'ndaki kayıtlarından seçilmiş türkülerden oluşuyor bu albüm. "Gah Çıkarım", "Yüce Dağ Başına", "Havada Turna Gelir", "Mahimi Gördüm" gibi sözlü türkülerin yanında, Özkan'ın uzmanlık alanına giren "Kocaarap Zeybeği", "Rumeli Horon", "Topal Sipsi" gibi sözsüz oyun havaları yer alıyor albümde. Başka Talip Özkan albümü ne zaman yayınlanır bu ülkede Allah bilir... Onun için, "Yağmur Yağar"ı alırsanız, aman gözünüz gibi bakın.

Alman **Spex** ve Fransız **Les Inrockuptibles** dergileri 97'nin en iyi albümlerini seçtiler. Önce Spex'in 50 albümü arasında "ilk on"u sunuyoruz. Sonra da Les Inrockuptibles'çilerin "ilk on"una (onlar zaten topu topu on tane seçmişler) geçiyoruz...

Spex

Daft Punk - Homework • Missy Elliott - Supa Dupa Fly • Reprazent feat. Roni Size - New Forms • Prefab Sprout - Andromeda Heights • Robert Wyatt - Shleep • Wu-Tang Clan - Wu-Tang Forever • Jammin' Unit - Deaf Dub And Blind • The Modernist - Oppurtunity Knox • Subtle Tease - The Goings Of An Offer • Etienne de Crecy - Super Discount

Les Inrockuptibles

Alpha - Come From Heaven • Björk - Homogenic • Belle And Sebastian - If You're Feeling Sinister • Craig Armstrong - The Space Between Us • Jay-Jay Johanson - Whiskey • Portishead - Portishead • Radiohead - OK Computer • Tranquility Bass - Let The Freak Flag Fly • The Verve - Urban Hymns • Swell - Too Many Days Without Thinking

WILLIE NELSON

Kafam kıyakken

Muhteşem ihtiyar country'ci Willie Nelson, Time dergisine kısa ve öz konuşmuş:

Saçını ne kadarda bir kesiyorsun?
Bir an geliyor ki, bu saçlar bana mı ait, yoksa ben mi onlara aitim, karıştırmaya başlıyorum. İşte o zaman saçımı kesme vaktimin geldiğini anlıyorum. En son bir yıl kadar önce kestim.
Saçlarını iki bukleye ayırmaya nasıl karar verdin?
Saçlarım gözlerime girmeye ve bandana bir işe yaramamaya başlayınca... Tek bir at kuyruğu için de fazla uzundu. İkiye ayırarak ağırlığı bölüştürdüm.
Sen esrarın yasallaştırılmasından yanasın, değil mi?
Elbette.
Bir günde en fazla içtiğin miktar ne kadar?
Yedi kilo.
Ohaa!
Canım şaka yapıyorum.
Gerçekten çok mu üflüyorsun?
Ne bileyim... Viski içerken de, "acaba ne kadar viski içtim" diye düşünmem, ama otu viskiden fazla içtiğimi söyleyebilirim.
IRS'le aran nasıl? (Birkaç yıl önce vergi dairesi IRS, Nelson'un çiftliğine haciz koymuş, komşu çiftçiler bir araya gelip Nelson'un vergi borcunu ödeyerek onun tekrar çiftliğini almasını sağlamışlardı.)
O heriflere olan borcumu ödedim nihayet.
Kafan kıyakken IRS'in adamlarıyla görüşme yaptığın oldu mu hiç?
Onlarla karşılaşacağımı önceden bilseydim, kafamın kıyak olmasına özellikle dikkat ederdim.

New York'ta iki Rus

Seksenlerin başlarında değişim rüzgârlarının çarptığı Rus gençliği, Andrzey ve Jenia'nın alternatif rock olarak nitelendirdikleri müzikleriyle tanışıyor. Rusya'da her tür Batı endeksli tınının zaman ayrımı yapmadan parladığı seneler bunlar. Ancak 80'lerin sonlarına gelindiğinde, Rusya'yı saran sosyal ve ekonomik kriz müzik dünyasını da iyiden iyiye kuşatıyor. Algının ötesinde hesapsızca ilerleyen bu hız, müzik yapan birçok adamı ezip geçiyor. Hızla değişen müzik kriterleri ve mafyanın tekelindeki dağıtım piyasasına karşı ayakta kalmak zor. Andrzey ve Jenia sıkıcı, yosun tutmuş ticari işlerle günü kurtaran meslektaşlarının aksine çıkış yollarını zorluyorlar. Oturmamış bir kapitalizmin sanatı yediğini ve onları gitgide ticari bir çıkmaza sürüklediğini farkediyorlar. Sonunda ortak bir düşü gerçekleştirip New York'a, sonu bilinmez bir serüvene doğru uçuyorlar. Kısa bir sessizlikten sonra "Knitting Factory" ve "OGBG" ile sesleri yeniden duyuluyor. Ama yaptıkları müzik artık alternatif rock'tan çok uzakta bir yerde. Tim Sweet'le (DJ Decent) tanışmalarıyla yön kazanan "deneysel ambient müzik" arayışları, kapitalizmin geç dönemlerini tüketen New York'ta devam ediyor. Ne de olsa New York, onlar için bağımsız bir müzik ortamı: sınırsız, gösterişli ve her tür fırsata açık. Uluslararası ün yapmış DJ'lerle girişilen, birbirinin peşisıra çıkan ortak projeler sonunda, "Red Zone Disco" için hazırladıkları program, yaptıkları müziği tanımlıyor: "Acid Rötuşlu Akustik Müzik". Ve bir gün "ben sizin müziğinizi seviyorum" diyen bir adam çıkageliyor. Kızının da müzisyen olduğunu söyleyen bu adam, onları stüdyosuna götürüyor ve vakit kaybetmeden kayda sokuyor. Amerikan rüyasını işleyen kötü Hollywood filmlerinden fırlamış bir karakter misali ortaya çıkan bu adam, Suzanne Vega'nın babası Ed Vega'dan başkası değil. O gün bu gündür onunla iş yapıyorlar. Alternatif rock'tan deneysel ambient müziğe geçişlerini ise, henüz Rusya'da arayışlar içinde boğuşurken kanlarına giren ambient müziğin babaları Brian Eno, David Sylvian, Ryuichi Sakamato ve Robert Fripp'e bağlıyorlar.

→7

ROLL ÖZEL SAYI NO: 2

►ŞUBAT SONU ÇIKIYOR◄

express sayfaları

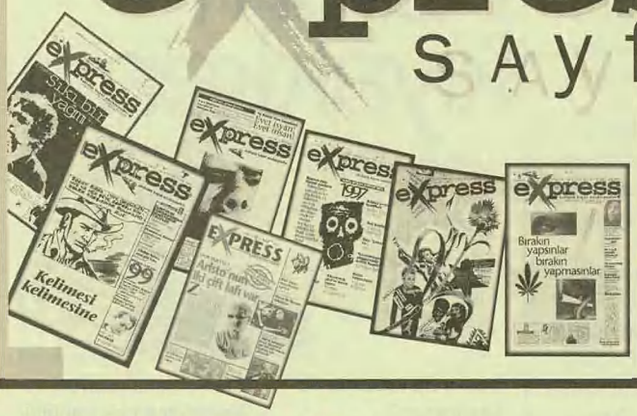

lou reed, fikret kızılok, nick cave, erkan oğur, **bristol sound**, metallica, bülent ortaçgil, **nico**, david bowie, led zeppelin...

express sayfalarından gelip geçenler...

ROLL ÖZEL SAYI 2'de

sayı **17** mart '98

Manchester'da 10 yıl evvel neler oldu? **Manchester sound'un perde** önü-arkası, Stone Roses, Happy Mondays, **Ian** Brown, Shaun **Ryder vesaire...**

ayrıyeten: Talk Talk'un dönüşü, Mark Hollis

Parti

Mart ayında Shebeen'de bir parti yapmayı düşünmüyor değiliz...

eski sayılarımızı (2, 4, 6, 8 hariç) **bulabileceğiniz yerleri biliyorsunuz:**

Beyoğlu: Kod Müzik, Pentimento

Ankara: Dost

Roll Over Ziya Osman

Hafızam avut beni, beni kurtar ey şiir!
Hareket edeceğiz, kalbim, dünyayı unut

O gün ilk iş olarak mezarıma eğilip
Kalan kemiklerimi bir bir toplayacağım
Zavallı kafatasım, seni okşayacağım.

Karanlık sokaklara karıştı bir yarasa,
Bir kedi sırtı gibi niçin kabardı dağlar?
Ey şehir! İsyanların nasıl yatıştı yer yer
Göğe yükselen ayın kan dolu tepsisinde....

Bir oda, içinde bir saat sesi.
Hayatın sırtımdan giden pençesi
Dışarda sükûnu yaz akşamının

Hiç olmazsa unutmamak isterdim!
Yalnız bırakmayın beni hatıralar!
Açılın, açılın tekrar
Çocuk dizlerimdeki yaralar

Ey bulutları uçuşan gök
Mesafeleri içime dök!
Gideyim bırak beni hayat,
Gideyim... Tren, gemi, kanat...

Nefes almak, her sabah uyanık
Nefes almak, kolunda bir sevgili,
Kırlarda, bütün bir pazar tatili.
Nefes almak, akşam, iş bitince
Yatakta rahat, unutmuş, uykulu
Nefes almak
Kalkıp adım atmak, tutup ıslık çalmak

Nasıl uzatırdın bana şu sürahiyi
Seyrederdik uçan bulutları, geçen gemileri.
Bundan sonra da bir gün aynı sofrada
Oturacak mıyız bir daha

Şimdi çıkıverecek karşıma arkadaşım
Mektebe gitmek için geçtiğimiz şu yoldan
Babam tok sesiyle birden çağıracak: "Ziya!"
Gözlerimi kapatıp: "Bil?" diyecek birisi.

Bir yer düşünüyorum, yemyeşil
Rüzgar esmez, konuşur:
Uçurtmalar uçun, çamaşırlar kuruyun.

Bütün saadetler mümkündür...
Şu kapının açılması,
İçeri girivermen
Bütün saadetler mümkündür...
Mümkündür bütün mucizeler...

Bir dersten çıkmış kadar içimde bir ferahlık.
Bir saatin vuruşu: günün henüz yarısı

Dar çemberinden kurtulamadığım zaman.
Göğsümde tutageldiğim çığlık...
Samanyolu, mehtap izi, seher yıldızı

O kadar istedi ki bir şeyi bugün içim,
dedim kendi kendime: Bari çocuk olaydım.

Derken bir çığlık çeker başımızı yukarı
Yanmış bir tavan gibi çöken akşam altında
Dinleriz, haykırarak kaçışan kargaları

Gün batarken o sakin sonbaharda
İncecik vücudun vücuduma dayanırdı
Her yolcu halden anlar
Bizi uzaktan tanırdı

Sen, her gece nefesi nefesime karışmış
Bazen yüzüne dalar kalırım, nemsin diye.

Ana hasreti değil, aşka benzemiyor bu
O kadar taze, o kadar başka
Meğer sevecekmişim oğlumu

Daha çok anlıyorum kıymetini
Her akşam bu odada buluşmamızın.
Farkında olmadan o kadar mesut,
Dereden tepeden konuşmamızın

Kuytu bir yolda –bütün böğürtlen, kocayemiş–
Dudaklarımız birleşivermiş...
Günlerimiz olacak,
Mesut, bahtiyar.

Çoluğu, çocuğu, erkeği, dişisi
Azametli, dalkavuk, hiddetli, sinsi
İnsanlar kurt, insanlar fil, insanlar tilki...
Açmayan gül, ötmeyen bülbül, yeşermeyen sevgi

Anlıyorum manasını bütün hazırlıkların;
Bekçi, kapıyı çalan; bildim neci şu kadın
Cenaze arabası neredeyse gelir artık.
Bakmayın duruşuma, dargın değilim:
Allaha ısmarladık...

Ayaklar, çeşit çeşit kunduralar içinde.
Ayaklar, yarıçıplak, paçavralar içinde.
Ayaklar, odalarda, bir çift yavru güvercin
Tutup avuca almak, okşayıp öpmek için.
Yolculuk nasıl geçti?.. Ne oldu? Ne de çabuk?
Teneşirde ayaklar, mosmor, taş gibi soğuk.

Bir dikili ağacım olsaydı yeryüzünde,
Akasya, hurma, kavak.
Bir ağaç gölgesi, bir rüzgâr öteden

Daha oturmak vardır bizler için
Çiçek açmış bir ağacın altına
Mesut olmak vardır,
–Boşuna didinecek yerde–
Mesut olmak vardır

Bulut geçer üstünden
Gemi gelir yanaşır,
Bir eski türkü dür, kulağıma fısıldar:
"İçi dolu çamaşır"

Kalkıp koparacağım takvimin yaprağını
Geçecek pembe akşam, altın ışıklı gündüz,
Ağaçta filiz, yuvada kuş, dallarda çiçek

Çatır çatır servi, çıtır çıtır böcek.
–Çek ciğerlerine, bir nefes daha çek,
Bu rüzgâr her vakit böyle esmeyecek

Gün gelir, hatırlamak bile acı olur,
Yumruklasan göğsünü bir boş yankı duyulur.

Resimler görülür eski albümlerde
Eski resimler değil, eski günler

Bir şey var ayaklarımızda
Bir şey var, uyurken uyanırken
Bir şey var karşı karşıya gelince
Bir şey var gözlerimizde
Bir şey ağarır saçlarımızda
Bir şey, bir şey var bizde

Patik yap, kunduracı, bol bol patik
Bebeler için, ilk adımı atacak
Terzi abla, minimini elbise dik
Yazlık, kışlık, mevsimlik...
Tabutçu, ölçünü büyük tut, büyük!
Çocukların öldüğünü istemem...

Uyumak istiyorum, uyumak bütün gece
Ne tabanda sızı, ne kafada düşünce
Uyumak istiyorum
Boylu boyunca, arka üstü, yüzükoyun.
El, ayak, bacak, bilek, boyun.
Çekmek istiyorum sırtıma uykuyu
Beyin, göz, kulak,
Uyumak.

Saba, çok iyi ziya

Doymak istiyorum Allahın denizine
Doymak istiyorum
Bir çınar gölgesinde rüyaya dalmaya,
Doymak istiyorum nefes almaya

Yaşamak için dünyaya gelmişim, kabul.
Kabul, ellerimin beyazı, gözlerimin rengi
Toprak üstünde yürümek: kabul.
Toprak altında çürümek: kabul.
Yaşamak her çeşidinden...
Kabul, kabul, kabul!..

Mesut olmuş görmek isterdim hepinizi...
Terfi etmiş memur, sınıf geçmiş öğrenci
Kadını, erkeği, yaşlısı, genci
Vapurlar, limanlarda yola çıkmaya hazır.
Gazinolar, plajlar, sinemalar açık.
Her dilden bir şarkı, her dudakta bir ıslık.
Ne yoksul ahı, ne dul hıçkırığı, ne hasta iniltisi,
Mesut olmuş görmek isterdim hepinizi!..

Sabah karanlığında yakılan elektrikler,
Duvarlarda, tavanda hazin ışığı
Saç beyazı, alın kırışığı

Girmesin içeriye rüzgar, soğuk, karanlık,
Her gece şu masada ekmeğim, suyum,
Her geceki uykum...
İç rahatlığı, gönül huzuru,
Bir çift küçük odası, avuç içi sofası
Üzerinden eksik olmasın
Ölmüş anamın duası

Kendimden söz etmek istiyorum,
Bu yokuşu çıkarken her sabah erken.
Kendimden söz etmek istiyorum her akşam
Bu yokuştan inerken.
Vapurda karşıma,
Tramvayda yanıma oturan.
Benim gibi dalgın, sessiz,
İçimi dökmek istiyorum birinize
Mısra mısra, kelime kelime

Sizler okuyasınız diye bütün bu yazdıklarım
Bu kelimeleri yan yana
Satırları alt alta getirmem
Geçip karşısına sonra
Ya kahrolmam, ya sevinmem
Sizler için bütün didinmem...
Sizler, garip şiirimi okuyanlar,
Duyduklarımı duyanlar;
Sözüm yok ölmüşlere ama,
Benden sonra yaşayacaklar!
Ben para kazanmasını bilmem
Yalnız parmaklarımda bir kalem,
Umutlu, umutsuz, kara haber, müjde,
İnilti, çığlık, ne dersen de,
Yavaş yavaş, azar azar
Gücümün yettiği, dilimin döndüğü kadar,
Sizler için, ettiğim bütün laflar.

SALVADOR AGRON'DAN KARLA TUCKER'A

Kana kan, intikam intikam!

Ve sonuçta Karla'yı öldürdüler. Son yemeğini hazırladılar, son arzusunu sordular ve sonra zehiri enjekte ettiler. Son dakikaya kadar bir umut vardı. Texas valisi "öldürmeyelim" dese öldürülmeyecekti. "Öldürün" dedi, öldürdüler.

Öldürdüler, çünkü o da öldürmüştü. Yaklaşık 15 yıl önce, fahişe ve uyuşturucu müptelası Karla Faye Tucker, iki kişiyi hunharca katletmişti. Kısasa kısas. Kana kan, intikam, intikam...

15 yıl öncesinin Karla'sından intikam alındı. Öldürülen Karla, 15 yıl öncesinin Karla'sı değildi, nedamet getirdiği ortadaydı.

Öldürdüğü Deborah Thorton'un erkek kardeşi, öldürdüğü Jerry Dean'in kız kardeşi, onu idam cezasına çarptıran jüriden bir kişi ve hatta Papa affetmişti, ama "toplum" –her kimse o– affetmedi.

Yıl 1998, pop deyişle, "2000'li yılların eşiği"ndeyiz. Şimdi biraz eskilere gidelim...

1959 yazı... Paul Simon'ın ifadesiyle, "çok eski bir zaman". "West Side Story" çekilmemiş henüz. New York'un Batı yakası. Aylardan ağustos, takvimdeki rakam 30. Vampirler'le Vikingler'in randevusu var. Vampirler Porto Rikolu, Vikingler adlarından belli olduğu üzere beyaz.

31 Ağustos tarihli gazetelerde, o günden sonra giderek puntolarını büyütecekleri, sütunlarını çoğaltacakları bir haber: Korkunç cinayet. İki genç bir semt parkında ölü bulundu.

1960 kışı... Mahkeme salonu nefesini tutmuş bekliyor. Hüküm okunacak. Sanık sandalyesinde bir Porto Rikolu. Adı Salvador Agron. Annesinin ve arkadaşlarının hitabıyla, Sal. Bir de lakabı var: The Capeman - Pelerinli adam... Lakabını kırmızı şeritli pelerinine borçlu. Vampirler'in şefi. "Pelerinli Adam", 17 yaşında.

İki kişiyi "şişlediği" günün üzerinden bir yıl geçmiş neredeyse. Yakalandığında, "Hiç umurumda değil, isterseniz yakın beni. Annem de seyredebilir" demişti. O günler çok geride artık. Şimdi karar okunacak.

Yargıçın, Gerald Culkin'in hükmünü bekleyenler arasında Sal'in annesi de var.

Ertesi günkü gazetelerde Salvador Agron'un fotoğrafının resimaltı: "Elektrikli sandalyeye mahkum edilen en genç insan." Ve "öykü"nün kısa özeti: 1959'un 30 Ağustos'unda, Vikingler randevuya gelmezler. Yani, Vampirler'den "tırsarlar". Fakat ok yaydan, Vampirler zıvanadan çıkmıştır bir kere.

"Hükmen galibiyet"in verdiği gazla ve kurtları dökememiş olmanın hıncıyla parka dalarlar. O anda, o parkta, Vampirler'in menziline girme bahtsızlığına uğrayan iki genç, Salvador Agron tarafından katledilir.

Suç: Öldürmek. Ceza: Ölüm.

Kısasa kısas. Göze göz, dişe diş, kana kan... Ama herkes aynı fikirde değildir. Hararetli bir tartışma başlar: Öldürülsün. (Öldürelim.) Öldürülmesin. (Öldürmeyelim.)

Hükümden üç yıl sonra infaz günü gelir çatar. Artık son söz validedir. 1963'ün New York valisi, 1998'in Texas valisinin aksine, "af"fı seçer. Ölüm cezası hapis cezasına çevrilir.

Salvador Agron yirmi yıl yatar. Okur-yazar olur. 70'lerin ortasında yarı açık cezaevine nakledilince üniversiteye kaydolur, derslere devam eder. Ne var ki, tahliyesine altı ay kala, salıverilmeyeceği korkusuna kapılır, firar eder. Arizona çölünde tek başına birkaç hafta geçirir ve sonra gidip teslim olur. 1979'da cezasını tamamlar, serbest bırakılır. Yaşı 36'dır. Yirmi yıl önce okuma yazmayı azbuçuk beceren Salvador, bir yazar, bir konuşmacı, bir düşünür ve politik bir kimliktir artık.

Kendisini affedip affetmediği bilinmiyor.

1983'te, gazetelerde Karla'nın işlediği cinayeti okuyup okumadığı da...

1986'da vefat etmeseydi, belki de CNN'de Larry King'e stüdyo konuğu olur, "Karla vakası"nı yorumlar, kendi yaşadıklarını anlatırdı...

Salvador Agron yaşadıklarını kaleme almış ve yayınlamıştı. Şimdi, hayatı Paul Simon ve Derek Walcott'un yazdıkları şarkılarla "The Capeman" adıyla sahneleniyor. "The Capeman"deki yaklaşık 40 şarkının 13'ü de Paul Simon'ın "Songs From The Capeman" albümünü oluşturuyor.

Simon, "Songs From The Capeman" için şu değerlendirmeyi yapıyor: "Bu albümün çok güçlü politik ve sosyolojik ögeleri var. Ama, aslolan onlar değil. Aslolan ahlaki bir soru: 20. yüzyılın sonunda, kefaret nasıl ödenir? Bir insan cinayet işlemişse, onun bağışlanıp bağışlanmamasına kim karar verecek? Toplum mu? Suçlu kendisini bağışlayabilir mi? Yoksa, bugün, bu çağda, bir insanın bir günahın bedelini ödeyip arınması imkansız mı?.."

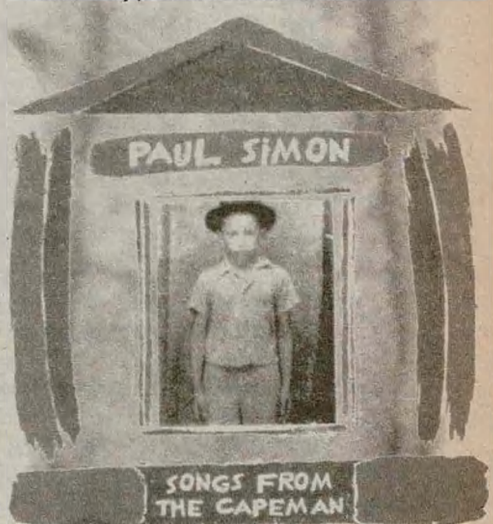

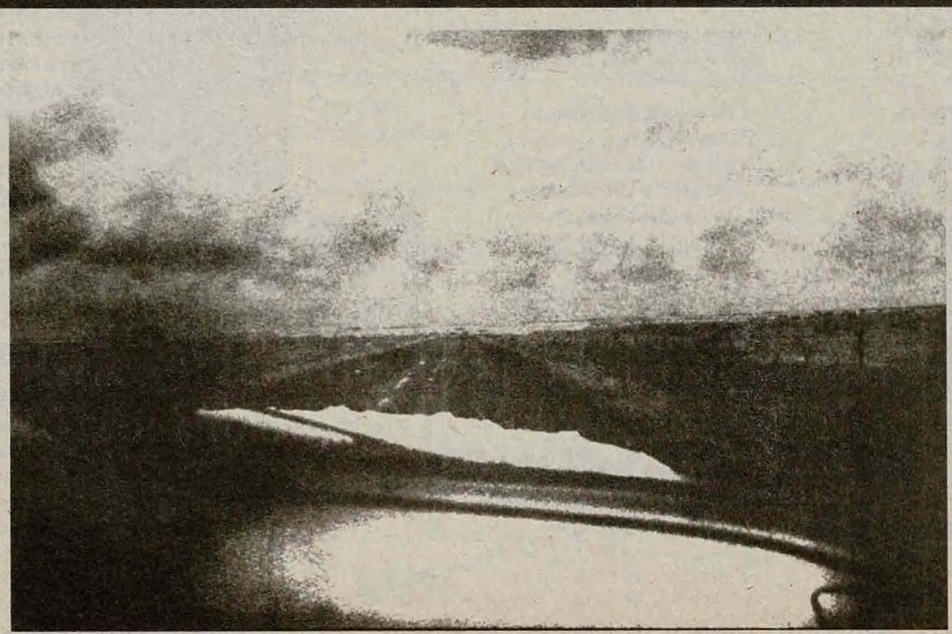

Kaybedenler Kulübü®

KENT FM 101.1

www.kentfm.com.tr

AYLIK KİTAP VE ELEŞTİRİ DERGİSİ

ŞUBAT 1998

virgül 5

HER YÖNÜYLE POLİSİYE EDEBİYAT

Pusula Yayıncılık Tel-faks: 0.212. 252 42 80

HER AY TÜM GAZETE BAYİLERİNDE VE KİTAPÇILARDA

Aylık kitap ve eleştiri dergisi *Virgül*, 5. sayısında polisiye edebiyatı tüm yönleriyle ele alıyor. **Léo Malet**'den **G. Simenon**'a, **Daniel Pennac**'dan **Sue Grafton**'a, **Jim Thompson**'dan **Lawrence Block**'a, **Lillian Jackson Braun**'dan **Robert van Gulik**'e, **William Irish**'den **Ellery Queen**'e, **G. K. Chesterton**'dan **Patrick Quentin**'e önemli tüm polisiye yazarlarını bu sayıda bulabileceksiniz. Ayrıca **Mümtaz Sağlam**, **Mehmet Ergüven**'in kitabı üzerinden **Neş'e Erdok**'un resmini okuyor. **Sibel Özbudun** dinler tarihinin ilgi çekici konularından birine, *Kur'an*'da da kendilerinden bahsedilen Sâbiîler'in hikâyesine değiniyor. **Orhan Koçak** yeni şiir seçkilerinden yola çıkarak, eski iyi şiirlere özenli bir bakım öneriyor. **Kaya Şahin**, **Suzan Samancı**'nın kitapları özelinde acıyı anlatabilecek sözcükleri arıyor. **Levent Yılmaz** İspanyol Altın Çağı'nda yerlilerle 'uygar'ların karşılaşmasını anlatıyor. **Kerem Karaboğa** 'halkın soytarısı' **Dario Fo**'nun eserlerini yorumluyor. Alışılagelmiş bilimkurgunun çok ötesine geçen **J. G. Ballard**'ın melankolik dünyasını **Sevin Okyay** çözümlüyor. **Paul Auster**'ın kitaplarına psikanalitik bir yaklaşımı **Cem Atbaşoğlu** getiriyor. İçtenliksiz ve erken bir kardeşlik düşünü, *Osmanlı Devleti'nde Aşiret Mektebi* kitabı çerçevesinde **Mutlu Öztürk** deşifre diyor. **Bradford Morrow**, **Orhan Pamuk**'un *Yeni Hayat* romanındaki kahramanın yolculuğuna eşlik ediyor. **Rıfat N. Bali**, **Salamon Bicerano**'nun çalışmalarının Sefarad Yahudi kimliği için önemine işaret ediyor. **Oruç Aruoba**, **İlhan Mimaroğlu**'nun 'Yokistan' ülkesini arıyor. **Latife Tekin** ilkgençlik yıllarının kahramanını *Virgül*'e anlatıyor. Ayrıca, polemik yazıları ve denemeleriyle; **Nuray Mert**, **Feza Kürkçüoğlu**, **Ahmet Ada**, **Cihan Oğuz** ve **Gündüz Vassaf** *Virgül*'e katkıda bulunuyorlar.

Paul Simon

Paul Simon sonunda "aktif müzik hayatı"na geri döndü. Üstelik bir müzikalle... "Capeman" müzikalin şarkılarından oluşan "The Songs From The Capeman" albümünü de yeni yayınladı. Hiç vakit geçirmeden Simon'a bağlanalım, o kendisi anlatsın. Ayrıca sıkı bir "hafıza tazeleme turu" da sayfaların altında sizleri bekliyor...

Pişmanlık ve vicdan azabından geçerek...

Folk'u popüler kültürde kullanmak, ikisini karıştırmak, yeni bir şey yaratmak için zengin bir kaynaktır. Yarattığınız şeyin, ödünç aldığınız şey kadar gerçek olup olmadığı tartışılır. Ama yine de bu bir sıçramadır. Folk gerçektir, çünkü 300-400 yıldır ayaktadır. Ry Cooder'la başlamadı folk müziği.

Sizi "Sal Agron"u yazmaya iten neydi?

Paul Simon: Çok güçlü bir itici güç yoktu aslında. Sadece "Sal Agron"da anlatılan zamanın, yeniden seyahat etmek için güzel bir zaman olduğunu düşündüm. 50'ler söz konusu olduğunda, üslûplar hoş bir biçimde yan yana gelebiliyor: doo woop ve Latin müziği mesela... Doo woop bestelemenin hoş olacağını düşündüm. Latin müziğiyle ilgili ise hiçbir şey bilmiyordum. Belki biraz... Neye benzediğini ve doo woop ile Latin müziğinin birbirine karşıt ögeler içerdiğini... Ama hepsi bu. Ayrıca öykü de o zamanların bulvar gazetesinde büyük olay olmuştu.

O dönemde Porto Rikolu cemaatlere yeterince ilgi gösterildiğini sanmıyorum. Sonra "Batı Yakası Hikayesi" çıktı piyasaya ve Porto Rikolular kendilerini incinmiş hissettiler. Meselenin Bernstein ya da Stephen Sondheim'la bir ilgisi yoktu elbette, onlar sadece yeni bir "Romeo ve Jülyet" versiyonu yazıyorlardı. Daha bugün, New York'ta en hızlı büyüyen cemaatin Dominikliler olduğunu anlatan bir makale okudum. Ve Dominikliler, toplumsal olarak en altta yer alıyorlar. Yıllık gelirleri sürekli olarak düşüyor. Sal Agron'un öyküsünün geçtiği zamanlarda Porto Rikolular vardı, şimdi ise Dominikliler. Aynı hikaye, farklı adalar. Sadece bir ada uzaklıkta...

Beni öyküye iten şeyi sormuştunuz. İşte bütün bunlar. Peki ne yapmam gerekiyordu? Bütün eski gazete makalelerini topladım, doo woop müzisyenleriyle prova yaptım, Latin müziğini öğrenmeye koyuldum. İnsanlarla konuşmaya başlıyorsunuz ve bir süre sonra olay kendi ritmini kazanıyor. Carlos Ortiz diye eski bir dostum var. Sal'in kuşağından ve çevresinden insanlarla, Sal'i tanıyan insanlarla konuşmamı sağladı. İnsanlarla röportaj yaptım ve Latin müziğinin neye benzediğini tam olarak anlayabilmek için Eddie Palmieri ile defalarca stüdyoya girdim. Bir yandan da gazete taraması yapıp gazeteci rolünü oynadım.

Bunun bir özgürlük hikayesi olduğunu söylemiştiniz daha önce...

Evet, sanırım öyle. Çünkü bu adam sürekli olarak acı içinde, sefalet içinde yaşamış. Hayatının sonuna doğruysa kafasındaki soru şuydu (artık o eski adam değildi, eğitim görmüş, sanata bulaşmış bir adamdı): Pişmanlıktan ve vicdan azabından geçerek özgürlük adı verilebilecek bir hissiyata ulaşmış mıydı? Soru burada yatıyor işte. Olan olmuş, verilen zarar verilmişti bir kere. Geriye dönüşü yoktu. Oyunun ana merkezi de bu soru oldu zaten. Aksi halde, çok çok uzun bir zaman önce geçen bir belgesel olup çıkardı. Aslında 1959 gerçekten de çok eski bir zaman: Kennedy'den, modernizmden ve Amerikan kültüründen daha önce yaşanmış bir zaman dilimi. Kennedy bizim ilk video başkanımızdır. Liberalizmin, şöhret kültünün, show business'ın ve politikanın karışımı, Amerikan coğrafyasını Kennedy'den sonra etkilemeye başlar.

Bütün kariyeriniz boyunca pop ve folk formlarını değişik biçimlerde bir araya getirdiniz. Folk müziklerini siz mi keşfediyorsunuz, o mu sizi buluyor?

Her ikisi de. Onları aramıyorum ama dikkatimi çekiyorlar, farkına varıyorum. Doo woop besteleyecek olmam beni heyecanlandırıyor, bundan haz duyuyorum. Latin müziği öğrenecek olmam da beni heyecanlandırıyor. Nasıl çalışılacağını bilirim. Öğrenme konusunda yetenekliyim. Ama kafamda konu olmasa, bu müziklere karşı bir anda ilgi duymazdım. Bazı insanlar "Afrika'yı ve Brezilya'yı bitirdim, şimdi ne yapsam acaba?" diye düşündü-

Simon & Bach...

Bir yıl kadar önce köşe yazarı Yalçın Doğan, bir yazısına şöyle başlık atmıştı: "Bach'ın senfonileri gibi". Yazıda sıkıcı, sonu gelmeyen bir takım siyasi olayları yorumluyor, "Bach'ın senfonileri gibi sürekli kendini tekrarlıyor ve sıkıcı" diye bağlıyordu. Buyurun bakalım!

Bach hiç senfoni yazmadığı gibi, o dönemde senfoni formu da henüz gelişmemişti. Yazarımız onun orkestra eserlerini dinleyip senfoni sanmış olabilir. Galiba bu tür kronik kabakulaklar, ancak Vivaldi'nin bol tekrarlı Mevsim Konçertolarıyla, Güneydoğu semalarında MGK helikopterleriyle uçarken Wagner üvertürleriyle heyecanlanabiliyorlar.

Bir-iki ay kadar önce, Radikal 2'de "Paul Simon'ın ilk müzikali" başlıklı bir yazının spotunda da şöyle deniyordu: "Tam kırk yıldır müzik yapıyor. Onu daha çok Garfunkel'le birlikte yaptığı muhteşem şarkılardan tanıyoruz. Ama solo yaptığı 'Loves Me Like A Rock' ve '50 Ways To Leave Your Lover' gibi parçalar da hiç fena değildi"... Bir de buradan buyurun bakalım!

Liste başarısı dışında pek önemi olmayan iki sıradan parçası örnek gösterilip Simon'ın 1970 sonrası başlayan solo dönemi küçümseniyor. Oysa, Art Garfunkel'le olduğu yıllarda şık ve "başarılı" şarkılara imzasını atmış olan Paul Simon'ın gerçekten dört dörtlük müzisyen olduğu solo dönemi, "evinde gitarıyla bol bol Bach çaldığı"[1] ve muhtemelen dinlediği sıralarda, onun etkisi altında hazırladığı "Paul Simon" albümüyle başladı (1971-1972). İşte spot yazarının ıskaladığı asıl müzisyenlik dönemi, köşe yazarının beğenmediği Bach'ın etkisindeyken başladı.

Simon ile Garfunkel arasındaki uyum, 1956 yılında New York'ta arkadaş oldukları sırada filizlendi. Kendilerini, sporla falan ilgilenmeyen ama müzikte ortak zemin bulan duyarlı "outsider" gençler olarak tanımladılar. Üniversite yıllarında yolları bir ara ayrıldı. Paul, İngiliz edebiyatı okuyup altı "sefil" ay hukuk okuluna devam ettikten sonra soluğu İngiltere'de alırken, Art matematik tahsiline gitti. İkilinin ilk albümü "Wednesday Morning, 3 AM" pek yankı uyandırmadı ama, uyanık bir CBS dağıtımcısı, bu albümde yer alan "The Sound Of Silence" adlı şarkıyı, üzerine şarkıcıların gıyabında ritm altyapısı kaydedip single olarak piyasaya sürdü. Single herkesi şaşırttı, bir milyon sattı ve Simon and Garfunkel büyük bir dinleyici kitlesi kazandı. "Ben öğretmek ya da vaz etmek amacıyla değil, iyi vakit geçirtmek amacıyla şarkı yazıyor ve icra ediyorum. Konsere gelen birinin 'çok şey öğrendim'den ziyade 'harika bir gece geçirdim' demesini tercih ederim. Eğer onları düşündürebilirsek ne ala, yeni bir boyut olur bu. Biz yalnızca şüpheler yaratıp sorular getiriyoruz. Şüpheler her alanda var" diyordu Simon. Ayrıca "üç dakikalık pop şarkı"ya yeni konular ve derinlik getirmesine rağmen, yine de şarkı

12→

ğümü zannediyor. Elbette işler böyle yürümüyor.
Capeman öyküsüne bakıyorum ve kendimi 16 yaşımdayken düşünmek ilgimi çekiyor. Çünkü 16 yaşımdayken farklı bir hayatım vardı. Şöhretten önceydi, hayatım değişmemişti, normal bir varlıktım. Herkes bu yaşlarına ilgi duyar, bu yaşlarda neye benzediğini hatırlamaya, hayal etmeye çalışır.

Size yabancı olan bir ortamda müzisyenlerle çalışmak nasıl bir şey? Karayipli ya da Afrikalı müzisyenlere ulaşmak, onlarla iletişim kurmak daha farklı bir süreç mi gerektiriyor? "Bu parçada Joe Morello'ya ihtiyacım var" diye mi düşünüyorsunuz?

Süreç aşağı yukarı aynı. Belli başlı farklılıklar var elbette, ama temel aynı. Müzisyenler bütün dünyada birbirine benzer. İyi müziği ve kötü müziği anında ayırt eder. Ritmin doğru olup olmadığını anlar. Aksaklığı gidermek ise grup liderinin işidir.

Herhalde daha önceden dinlemiş olduğunuz müzisyenlerle ilgili bir fikriniz vardır. Peki ya tanımadıklarınızla nasıl çalışmaya başlıyorsunuz?

Bırakıyorum ve çalıyorlar, çalıyorlar, çalıyorlar. Bir noktada "bu şekilde mi yani" diyerek katılmaya başlıyorsunuz. Benim durumumda, şimdiye kadar çalıştığım tüm müzisyenler beni az çok tanıyordu. Müziğimi biliyorlardı. Benim bir müzisyen olduğumu biliyorlardı. Ben müzisyenlere saygı duyarım, ben de bir müzisyenim. Müziği seviyorum. Ayrıca 15 yaşımdan beri plak yapıyorum, yani ne aradığımı biliyorum. Bana yakın gelen bir şey duyduğumda "işte aradığım şey, ama şunları şunları değiştirmek istiyorum" derim. Kimi zaman bu değişiklikleri benimserler, kimi zamansa reddederler ve sonuçta ortaya bir muhabbet çıkar.

25 yıl önce en büyük ilham kaynağınızın Gershwin olduğunu söylemiştiniz?

Kötü bir ilham kaynağı değil.

"Capeman"i dinlediğimde aklıma "Porgy And Bess" geldi. Folk biçemlerini popüler tiyatroda kullanma yöntemini kastediyorum. Bilinçli olarak böyle bir seçiminiz var mıydı?

Yani bilinçli olarak Gershwin'i takip etmek gibi mi?

Daha çok Bela Bartok gibi... Folk biçemlerini popüler müziğe getirmek...

Evet. Ama bu benim temel dürtüm değil. "Capeman"le uğraşırken, bu tür çalışmaları Bartok'un da, Bach'ın da yaptığının farkındaydım. Gerçi Bartok çalışmıyorum, ama içgüdüsel olarak biliyorum ki, folk müziğini popüler kültürde kullanmak, ikisini karıştırmak, yeni bir şey yaratmak için zengin bir kaynaktır. Yarattığınız şeyin ödünç aldığınız şey kadar gerçek olup olmadığı tartışılır. Ama yine de bu bir sıçramadır. Folk gerçek, çünkü 300-400 yıldır ayakta. Ry Cooder'la başlamadı folk müziği.

Ticari kariyerinizi kurmak için çok uğraştınız ve sonuçta işin para ve telif hakları yanıyla ilgili bir kurt olup çıktınız. Nasıl oldu bu?

Kendi yayın haklarımı korumayı öğrendim, hepsi bu. Bu çok önemli bir ders. Herhalde John Lennon bu dersi almış olmayı çok isterdi. Bir keresinde bu işleri nasıl olup da bu kadar iyi bildiğimi sormuştu bana. Ben de dedim ki, "Çok fazla kazık yedim ve sonunda öğrendim. Sen giyinmeyi ve saçını nasıl kestireceğini nasıl öğrendin?" Bu bilgi, onun yaşadığı dünyada önüne çıkan bir bilgiydi, o da bu bilgiyi edinmişti. Benim yaşadığım dünyada ve zamanda da bu tür bilgiler insanın yolunun üstüne çıkıyordu, ben de bilgiyi sindirdim. Hepsi bu.

Kendi kuşağınızın müzisyenleri sizi nasıl görüyor?

Bilmiyorum. Bilmeyi gerçekten çok isterdim ama bilmiyorum.

Monterey Pop Festivali'nin organizatörlerinden biri sizsiniz. Ama bu festivalden akılda kalanlar arasında Simon & Garfunkel yoktur nedense.

Yıl 1965, Garfunkel & Simon

Evet, insanlar bizi bu festivalle özdeşleştirmediler. Başlangıçtan beri işin içindeydik. Festivale katılması için Grateful Dead'i razı eden de bendim. Festival fikri çok saftı. Kimse bu işten para almayacaktı. O zamanlar bu fikri San Fransisco'da satmak hiç de zor değildi aslında.

Ama filmin son halinin kontrolü Lou Adler ve John Phillips'teydi. Ve bu olaydan da şu dersi aldım ki tarih, önüne gelen herhangi biri tarafından yazılıyor ve bitiyor. Oysa olay, tarihte anlatıldığı gibi olmamıştı. Yine de fes-

yazmada kendisini kitap yazmaya iten "sınırlar" olduğunu teslim ediyordu.[2]

Genç Simon, pop müziğin kullandığı basit akor dizilerini zaman zaman daha da geliştirerek, kendine özgü melodileriyle uyumlu biçimde daha farklı kullanıyordu ve sözlerinde de şaşırtıcı dizelere rastlanıyordu: "I was 21 years when I wrote this song, I'm 22 now but I won't be for long" (21 yaşındaydım bu şarkıyı yazdığımda, şimdi 22'yim ama vadem yok pek); "Richard Cory went home last night and put a bullet through his head. But I work in his factory... Oh I wish I could be Richard Cory"(Richard Cory evine gitti dün gece ve bir mermi sıktı beynine. Ama ben onun fabrikasında çalışıyorum... Keşke olsaydım Richard Cory'nin yerinde); "People talking without speaking, people hearing without listening" (İnsanlar konuşuyorlar bir şey söylemeden, insanlar duyuyor dinlemeden) gibi.[3] Bu ilk döneminin ilk güçlü şarkısı "The Sound Of Silence"ın teması olan yabancılaşma ve varoluş, müziğinde pek ifade bulmamakla beraber, aynı dönemde çoğu şarkı sözünün de temasıydı. Müziğinde aşmaya çalıştığı folk geleneği etkisinin belirgin olduğu bu dönem "Scarborough Fair" ile kapandı.

60'lı yılların başında Kuzey Amerika'da gençlik için için kaynıyor, okullarda Yeni Sol hareket yaygınlaşıyordu: "Gençler yeni bir görme yolu, dünya ile yeni bir ilişki arayışı içindeydiler. LSD, bilinci ateşlemenin ve hayalleri tahrik etmenin bir aracıydı; toplumun onlara çok gördüğü hayat rezonansını yakalamalarını sağlayan bir hokuspokus. LSD ve marijuana, kullanımlarının kanun dışılığı egosuyla, gençler arasında yayılıyordu. Bob Dylan asit (LSD) tripplerinden sonra, 1965 albümü 'Bringing It All Back Home' ile protest folku terkedip elektrik rock'a dönerek yeni açılımlar keşfediyordu. Beatles'ın 1966 'Revolver' albümünde asitin ilk izleri görülmüş, 'Sgt. Pepper' kaydedildiğinde yeni biçimlerde kullanılarak eşsiz imgeleriyle bir bütün psychedelic estetik yaratılmıştı."[4]

Beatles, ayrıca, prodüktörleri George Martin'in klasik müzik bilgisi sayesinde, farklı armoniler kullanmaya ve pop şarkı düzenlemesine yenilikler getirmeye başlamıştı. Simon da bu müziklerle asit tribine katıldığı 1966 sonu-1967 başlarında yeni arayışlara girdi. Bu arada yaptığı birkaç şarkıdan memnun kalmadı[5], ama arayışı meyvasını verdi.

1968'den başlayarak Garfunkel'li son üç yılında yazdığı şarkılar, Simon'ın müzisyenlikte aşama kaydettiğini gösterdi. Daha önceki şarkılarında görülen biraz edebiyat yapma merakı, hayatın daha içinden yeni anlatım tarzında artık hissedilmiyordu. Müziğinin armonik yapısı daha zengin ve berraktı, buna bağlı olarak gitar ve diğer çalgılar daha kompozisyonel bir işlev yüklenmişti. "Bookends" (1968) albümünden "America", "Overs", "Old Friends" ve asit tribindeki "Punky's Dilemma" parçalarından başlayarak "Bridge Over Troubled Water" (1970) albümünün tamamında bu aşama görülebilir. Gençlerin marijuana muhabbeti ve asit tribi eşliğinde kendilerini arayışları 1968'de başkaldırıya dönüşmeye başlayınca, ABD de yasakları ve polisiyle dişlerini gösterdi. Artık 1969'da öğrenci ve siyah hareketlerine artan bir provokasyon ve şiddetle karşılık veriliyordu. Geniş kitlelere yayılmasına paralel olarak, devletin gücü ve gazabı karşısında gençlik hareketi parçalandı. Biraz dışarıdan bakıldığında, özgürlük arayışının yenilgiyle sonuçlanmaya

tivalin kazancından baha, Harlem'de bir gitar kursu başlatabilmem ve öğrencilere gitar dağıtabilmem için elli bin dolar verdiler.

Demek festival para kazandı?

Kazandı mı bilmiyorum. Çok kişinin para yürüttüğü aşikardı. Etrafta sağa sola koşuşturup duran bir sürü muhasebeci hatırlıyorum, ama işin parasal kısmı ne boyuttaydı, bilmiyorum. Ben elli bin dolar istedim, verdiler. O festivalde, Ravi Shankar'dan başka kimse para almadı.

Siz müzik işinin kurallarını olduğu gibi kabul eden ve bu gerçekliğe uygun bir şekilde çalışan az sayıda insandan birisiniz. Bu başınıza hiç sorun açmıyor mu?

Gerçekten ben o kadar nadir görülen bir insan mıyım? McCartney, Dylan bu işleri hiç bilmiyorlar mı? Elton John müzik işinin içini dışını bilmiyor mu zannediyorsun?

Söylenene bakılırsa, siz Avrupa'dayken prodüktör Tom Wilson "Sound of Silence"ı 45'lik olarak piyasaya sürmeseymiş ve parça hit olmasaymış, Simon & Garfunkel asla olmayabilirmiş. Bu doğru mu?

Sanırım doğru.

Peki işler böyle geliştiği için hiç pişmanlık duydunuz mu?

Hayır. Simon & Garfunkel'den dolayı asla pişmanlık duymadım. Art benim en iyi arkadaşımdı.

Simon & Garfunkel döneminde yaptığınız şarkıları insanlar sizin düşündüğünüzden farklı algılıyor.

Nasıl yani?

Daha önce şöyle bir laf etmiştiniz: "O zamanlar sadece zanaatimi öğreniyordum."

Evet, ama biraz yakından bakınca bunun doğru olduğunu göreceksiniz.

Sanki bu şarkılardan ve dönemden kendinizi sıyırmak istiyorsunuz.

Hayır. Hayatımda yaptığım hiçbir şeyden sıyrılmak istemiyorum. Sadece henüz çok erkendi diye düşünüyorum. İnsanların bana "git o zamanlar yaptıklarını tekrar tekrar yap" demesi ilgimi çekmiyor.

O şarkıları dinliyor musunuz?

Hayır, ama daha yeni şarkılarımı da dinlemem. Öyle bir alışkanlığım yok.

Simon & Garfunkel dönemindeki kitlesel başarının, şöhretin ve alkışın asla bitmeyeceğine dair bir ilüzyon yarattığını söylemiştiniz. Simon & Garfunkel bittikten sonra "One-Trick Pony" filminin ya da "Hearts And Bones" albümünün başarısızlığı sizi nasıl etkiledi?

Her kariyerde inişler vardır. Hatta bu başarısızlıklar işin en önemli parçasıdır. Dahası, kaçınılmazdır. "One-Trick Pony" iyi bir film değildi, kabul. Yazdığım ilk ve son filmdi. İlla da büyük bir film mi olması gerekiyordu? Sanmıyorum. Sonuçta film başarısızlığa uğradı. "Hearts And Bones"da ise kimi çok iyi şarkılar var. Ama bunların yanında, benim standardıma göre çok düşük şarkılar da var. Bu albümden bir hit çıkmadı ve albüm, Simon & Garfunkel'in yeniden birleştiği döneme denk düştüğü için unutuldu gitti. Bu albümden sonra şunu öğrendim: Eğer bir hit istiyorsan, Magritte ve doo wop gruplarıyla ilgili şarkılar yazma. Eğer Magritte'le ilgili şarkı yazmak istiyorsan, bu şarkı niye hit olmadı diye hayıflanma. Ne yaparsın ki hayat böyle...

Kendimi 16 yaşımdayken düşünmek ilgimi çekiyor. Çünkü 16 yaşımdayken farklı bir hayatım vardı. Şöhretten önceydi, hayatım değişmemişti, normal bir varlıktım. Herkes bu yaşlarına ilgi duyar, bu yaşlarda neye benzediğini hatırlamaya, hayal etmeye çalışır.

1976 Şubatı, New York, Grammy ödül töreni. O sene Paul Simon, "Still Crazy After All This Years"la iki ödül kapmış... Soldan sağa: David Bowie, Art Garfunkel, Paul Simon, Yoko Ono, John Lennon,

"Graceland" turnesinde Güney Afrika'da çalmanız büyük tartışmalara neden olmuştu. Yine de bu tür şeyler sizi ateş hattına atılmaktan alıkoymuyor galiba.

Sanırım öyle. Güney Afrika konusunda çıkan tartışmalar, "Capeman"le ilgili tartışmalara nazaran daha meşruydu. Ama sonuçta bütün o tartışmalara yeniden girmeden (aslında isteyen olursa girmekten de çekinmem) şunu söyleyebilirim: İnsanlar bugün dönüp baktığında, "Ortalıkta bir tartışma vardı, değil mi?" deyip geçiyor. Akılda kalan müzi-

mahkum olduğu kolaylıkla görülebilirdi. Simon, ümidini yitirmekte olan bu insanları teselli etmek ister gibi, 1969 yılında, o güne kadar yaptığı en güzel şarkıyı yazdı: "When you're weary, feeling small, when tears are in your eyes, I will comfort you... Like a bridge over troubled water, I will ease your mind." (Sıkıntılı olduğun zaman, kendini yapayalnız hissetttiğinde, gözlerin dolduğu zaman seni rahatlatacağım... Azgın sular üzerindeki bir köprü gibi seni yatıştıracağım.) Larry Knetchel'in piyanosundan yükselen nefis armoniler eşliğinde, Garfunkel'in müşfik ve yumuşak sesi yenilgiye uğramakta olan bu insanları avuturken, Paul Simon ikili günlerine noktayı koymuştu. 1970'de yazdığı, yine "Bridge Over Troubled Water" albümünde yer alan iki şarkısıyla da kendi muhasebesini yaptı: "Keep The Customer Satisfied", müşterilerini memnun etmek için kendini paralayan pazarlamacının stresini söz ve müziğiyle çok güzel anlatırken, "Song For The Asking", başkalarının isteği yönünde şarkı yazmanın çelişkili hüznünü zarif biçimde yansıttı.

ABD, 1971'de siyah ayaklanmalarını kanla bastırarak ve marijuana içenleri bile içeri tıkarak, eze eze galibiyetinin tadını çıkartıyor, CIA ve FBI bir yandan asite ve marijuana'ya aman vermezken, bir yandan da harman kalan umutsuz gençleri ülkeye soktukları eroinle tedavi ediyordu. Asit rüyasının tam anlamıyla sona erdiği, egonun kendine geldiği bu yıl, Beatles üyeleri ve Simon artık yola yalnız devam etmekte idiler. Simon, dünyayı yabancı gibi ve biraz kayıtsızca yorumlayan eski Simon'dan çok farklıydı. Özgürleşme çabası içindeki grupları muhtemelen sempatiyle, ama dudaklarında bir tebessümle izleyen bu "outsider", devletin ezici gücü ve insanların çaresizliği karşısında hüzüne kapılmıştı ve öfkeliydi. 1970 yılı öncesinde daha ziyade yabancılaşma teması içinde incelediği acıyı ve yalnızlığı yüreğinde hissediyordu ve geçmiş birikimiyle asit triplerinden geçip geldiği farklı algılama düzeyinde Bach'ın derin müzik dünyasına dalmıştı. Sonuç: 1972 yılında çıkardığı "Paul Simon" adlı içe dönük, hüzün dolu, yer yer öfkeli ilk solo albümü... İncelikle düşünülmüş sade düzenlemeleri; nefis akustik gitar partileri; derinden etkileyen söz, melodi ve armonileri; blues üzerine kurulu, barok kokan akor dizileri yanında, ezilen başka halklara ait reggae ve İnka sound'u[6] bile eksik değildi bu mükemmel albümde. Simon, Bach'ın sanat müziğindeki derinliğini üç dakikalık pop şarkı sınırları içerisinde mümkün olduğu kadarıyla yakalayıp olgun müzisyenlik dönemine girmişti. Hiçbir müzik cümlesinin tekrarlanmadığı şaşırtıcı blues'u "Papa Hobo"da, Ron Carter'ın bas çaldığı "Run That Body Down"da ve "Congratulations" adlı parçasında barok hava hissediliyordu. "On armistice day the Philarmonic[7] will play, but the songs that we sing will be sad / Mütareke gününde filarmoni orkestrası çalacak, ama söylediğimiz şarkılar acı olacak" ("Armistice Day"); "But when the police comes and they layin you down for dead / Fakat polis geldiğinde ve ölmekten beter ettiğinde" ("Everything Put Together Falls Apart"); You can beat us with wires, you can beat us with chains, you can run lots of rules but you know you can't outrun the history train / Coplayabilirsiniz bizi, zincirlerle dövebilirsiniz, bir sürü kanun, kural da çıkarabilirsiniz, ama tarihin trenini durduramazsınız " ("Peace Like A River")... Bu parçaların yalnız örnek verdiğimiz dizelerinde değil, gitar partilerinde de hüzün, çaresizlik ve öfke ifadesini buldu.

1973'de olaylarla birlikte Simon da durulmuştu. O yıl çıkan "There Goes Rhymin Simon" albümü bir önceki gibi içe dönük ve "blue" değildi ama, çok kişisel temalar içeriyordu. Geniş orkestralar eşliğindeki "Something So Right" ve "American Tune" şarkılarında, her şeye rağmen devam eden hayatı, sitem dolu bir kabullenme çabası görülüyordu. Artık işlerin yolunda gitmesi onu şaşırtıyordu: "When something goes wrong, I'm the first to admit it and the last one to know; when something goes right, it's apt to confuse me, it's such an unusual sight / Bir şey yolunda gitmediğinde, ben olurum durumu ilk kabullenen ve en son öğrenen; işlerin yolunda gitmesiyse kafamı karıştırır, öyle tuhaf bir durum işte"... Burada caz havası taşıyan alışılmadık armonileriyle sözler çok güzel uyum sağlıyordu. Etkileyici ezgisi "American Tune"da ise, memleketinden de umudunu kesmiş gibiydi: "And I dreamed I was dying, I dreamed that my soul rose unexpectedly, looking back down at me... And high up above, my eyes could clearly see, the Statue of Liberty, sailing away to sea / Öldüğümü düşledim, ruhumun ayağa kalkıp bana baktığını gördüm... Ve yukarıya çevirdiğimde gözlerimi, Özgürlük Abidesi'nin denizde süzüldüğünü gördüm"... Bu albümde yer alan "Loves Me Like A Rock"dan ise aslında söz etmeye bile değmez. Simon'ın o kısır 1967 senesinde bile rahatça yazabileceği "Mrs. Robinson" türünden eğlencelik bir şarkı. Öte yandan, "Was A

ğin kendisi oldu. Benim o zaman savunduğum fikir de buydu zaten. Ortaya iyi bir müzik çıkardık ve bunu Güney Afrikalı müzisyenlerle birlikte kotardık. Sonuçta kötü bir şey yapmadık. Her zaman için "bu adamın bizim çöplüğümüzde işi ne?" diyen birileri çıkacaktır. "Capeman" piyasaya çıktığında da bu adamlar ortaya çıktı. "Acaba bu işi bir yerinden tutup benim işime yarayacak bir şekle büründürebilir miyim?" diye düşünenler her zaman olacak. Kaldı ki, "Capeman" sadece benim eserim değil. Sözleri Derek Walcott'la birlikte yazdık. Müziği ise Oscar Hernandez, Nelson Gonsalez ve Danny Rivera ile yaptık. Herkesin çok büyük katkısı var. Benim tek yapmaya çalıştığım hikayeyi herkesin gözünden anlatmak oldu. Mesela gardiyan Virgil'in ağzından anlatılan şarkıları yazarken yüzlerce silah dergisi okudum. Hikayeyi ciddi ve dürüst bir bakış açısıyla aktarmaya çalıştım.

Bir şarkı yazarı olarak geliştiğinizi hissediyor musunuz?

Sanırım bu değişim "One-Trick Pony" ile başladı. Orada "Oh, Marion" diye bir şarkıda "oğlanın bir yüreği var, ama ters tarafta çarpıyor" diye bir dize yazmıştım. Sanırım yazma biçimim o zamanlar değişmeye başladı. "America" şarkısında "Ay tarlanın üzerinde yükseldi" dizesiyse çok basittir.

Sanırım artık "America" gibi doğrudan "ben kayboldum" diyen bir parça yazamazsınız.

Simon & Garfunkel parçalarıyla ilgili kastettiğim de bu zaten. Küçük görmek için söylemiyorum.

Sizi "Capeman"de Derek Walcott'la çalışmaya iten "One-Trick Pony"deki deneyimleriniz miydi? Bu formu bilen birine mi ihtiyaç duydunuz?

Evet. Eğer "One-Trick Pony"de de işe katkı sağlayabilecek insanların yanında olsaydım, durum çok farklı olabilirdi.

Müzik işinde eski bir kural vardır: "İlk beş yıl yapacaklarının hakkını bana ver yeter." Çoğu romancının en iyi eserlerini ürettiği 50'li yaşlarınızı sürüyorsunuz, oysa pop müzik için çoktan yaşınız geçmiş durumda.

Bu yargı bence aptalca.

Etrafınıza bakıp "bu adam hâlâ arayış içinde" dediğiniz yaşıtlarınız var mı?

Eric Clapton'a ne diyeceksin? "MTV Unplugged" ile, kötü çaldığı şeyleri bir kenara bırakıp sadece iyi çaldığı şeylere yöneldi ve büyük bir sıçrama yaptı. Paul McCartney senfoni yazıyor. Gerçi bir-iki kötü eleştiri okudum ama, McCartney bugüne kadar yaptıklarıyla, yaptığı işi bilen bir adam olduğunu çoktan kanıtladı. İyi bir şeyler üzerinde çalıştığına inanıyorum. Bob Dylan'ın albümünü dinlemedim ama Eddie *(karısı Eddie Brickell)* dinledi, çok iyi olduğunu söylüyor. Billy Joel uzun bir süredir şarkı yazmakla meşgul. İyi bir albümle çıkagelecek bence. Bruce Springsteen çok daha geniş soluklu bir albümle ortaya çıkabilir. Van Morrison her albümle birlikte büyüyor. Lou Reed, Robert Wilson'la beraber çalışıyor. Ve tabii Neil Young var. Bu adamlar eskisinden daha kötü değil. Bu kültür insanlara "Bu kadar çok seçeneğimiz varken, sizi ne yapalım, defolup gidin" diyor. Ama caz ustalarına baksana. 70'in üstündeler ve hâlâ müzik yapıyorlar. Bence benim kuşağımın iyi adamlarının da bir on yılları daha var.

Kendi yayın haklarımı korumayı öğrendim. Herhalde Lennon bu dersi almış olmayı isterdi. Bir keresinde bu işleri nasıl olup da bu kadar iyi bildiğimi sormuştu bana. Ben de dedim ki, "Çok fazla kazık yedim ve sonunda öğrendim."

Başka müzisyenlerde kendi etkilerini duyabiliyor musun?

Hayır, çok fazla değil. Kimi zaman bir şeyler hissediyorum, ama oradaki etki ben miyim, yoksa benim de peşine takıldığım ilham perisi mi, emin değilim. İşin doğrusu, "Size Paul Simon'dan bir şarkı söylemek istiyorum... You Can Call Me Al" demek de pek kolay değil. Sanırım benim etkim kişiliğimle oldu. Popüler olanı bir yana bırakma cesareti göstermek ve kendi yolunda ilerlemek...

Müziğin pop starlık tarafıyla ilgili yönlerini pek sevmediğinizi biliyoruz. Fotoğrafların çekilmesi, röportajlar falan... Ama bunları yapmamak da beraberinde dikkatlerden uzak olmayı getiriyor.

O kadar da berbat şeyler değil bunlar. Çok eğlenceli olduğu söylenemez ama, hiç gözardı edildiğim bir dönem yaşamadığım için, işin diğer tarafının nasıl olduğunu bilemem. Kendimi önemsiz hissettiğim bir dönem olmuştu ki, o zaman da gidip "Graceland"i yaptım. Kimse bana aldırış etmiyordu. Her şey sessiz ve huzurluydu.

Konser vermeyi bırakacağınızı okudum bir yerde.

Evet. Aslında doğru dürüst son konserimi 1992 yılında verdim. Simon & Garfunkel'den "Rhythm Of The Saints"e kadar uzanan bir konserdi. Şarkı söylemeyi seviyorum ama sahnede olmayı artık sevmiyorum. Provalarla vakit geçirmeyi de sevmiyorum. Şu anda yaptığım işler beni yeterince tatmin ediyor. Bir ara plak yapmayı da bırakmayı düşündüm. "Rhythm Of The Saints" son noktayı koymak için iyi bir albümdü. Sonra bu proje ortaya çıktı ve devam ettim.

Çeviren: **Ogan Güner**

Sunny Day" ve "Madi Gras" gibi ilk bakışta yalnızca eğlencelik gibi görünen şarkılar, Simon'ın kendine özgü Karayib sound'uyla, o döneme göre çok daha yeni ve derinliği olan parçalardı.

1975 albümü "Still Crazy After All These Years", Simon'ın "üç dakikalık pop şarkı" armonisinin sınırlarını zorladığı, farklı tonlarda büyük bir rahatlıkla dolaştığı, "Paul Simon" albümündeki gibi gitar ve diğer düzenlemeleri yine son derece özenle ve duyarlıkla düşünülmüş, bir önceki albümdeki kişisel temanın daha da derinleştiği, birbirinden güzel şarkılarla dolu çarpıcı bir çalışmasıydı. Neredeyse hiç melodik tekranı olmayan nefis armoni kurgusuyla Bach'yen şarkısı "In My Little Town"a, güzel vokaliyle Art Garfunkel'i de çağırmıştı. Albümün tek uyduruk şarkısı ise "50 Ways To Leave Your Lover"dı. Steve Gadd'in kel alaka askeri trampeti eşliğindeki şarkı, sevgili terketme geyiğinin yer aldığı farklı tondaki nakarata geçerken kopuyordu. Diğer parçalardaki pürüzsüz ton değişikliklerinin aksine, bu şarkıdaki geçiş adeti zorla monta edilmişti.

"Still Crazy" albümünden sonra çıkardığı "One-Trick Pony"de (1980) yine kendine özgü eşsiz blues'larını gördük. "Hearts And Bones"da (1983) yine farklı ve birbirinden güzel şarkılar yapmaya devam etti. Bu iki albümü daha ayrıntılı anlatmaya gerek yok sanırım, ama şunu belirtmek gerekir: "Still Crazy", "One-Trick Pony" ve "Hearts And Bones"da ulaştığı düzey ile, Paul Simon'a "üç dakikalık pop şarkının armoni dehası" diyebiliriz. Bach için de Batı sanat müziğinde "armoninin babası"[8] deniyor.

Paul Simon, 1971-1981 arası, alanında beş albüme sığan çok farklı ve güzel şarkılarla "sınırları" zorladıktan sonra, ritm ve armoninin köklerini aramaya başladı. Doğal olarak, bunu Afrika'da buldu. 1986 yılında Güney Afrikalı müzisyenlerle, son derece ilkel armonilere dayalı, basit ve güzel melodili ama zaman zaman anlaşılması zor, biraz kişisel ve içe dönük üslûpta sözlere rastlanan "Graceland" albümünü çıkardı. Gerçi Peter Gabriel daha 1975'de Batı Afrika ritmlerini kendi şarkılarında etkileyici bir biçimde kullanmaya başlamıştı ama, onun tarzına daha egzotik bir sound hakimdi. "Graceland" albümünün basit armoni ve ritmleri tamamen yerel tarzda icra edilmişlerdi ve çok doğal bir yaşamsallığa sahiplerdi. 1990'da çıkardığı "Rhythm Of The Saints"de Latin Amerika ve Afrika ritmlerinden ve yerel icra tarzlarından yeni bir senteze vardı; iç içe geçmiş ilginç riff'ler ve motifler kullanarak, armoninin köklerinden değişik bir sound'a ulaştı. Bu albümdeki şarkıların sözleri, güzellikleri ile çağdaş Amerikan şiir antolojilerinde yer alabilecek birer şiir niteliğindeydi. Bu özellikleri göz önüne alındığında, "Rhythm Of The Saints", Simon'ı tekrar meşhur eden "Graceland" albümü ile başlayan arayış ve denemenin olgunluğa ulaştığı aşama olarak görülebilir. Müzik endüstrisi, bir sonraki "Paul Simon" albümünü beklemeden, nasıl suya sabuna fazla dokunmayan "Bridge Over Troubled Water" albümüne Grammy verdiyse, aynı şekilde "Rhythm Of The Saints"i beklemeden "Graceland"e aynı ödülü verdi.

Son derece içe dönük sözlerini anlamak biraz gayret gerektiren "Rhythm Of The Saints", dantel gibi işlenmiş ritm yapısıyla kulağa başta neşeli gibi gelebiliyordu ama, aslında albümün leitmotif'i yalnızlık ve acıydı. Düzenle ve zenginleriyle inceden alay edip küçümserken, kolektif bilinçaltının ruhlar dünyasında huzur arıyordu. İşte böylece Paul Simon'ın 60'ların başında, müziğinden ziyade ilginç ama biraz mesafeli sözleriyle işlemeye başladığı yabancılaşma ve varoluş karşısındaki duyguları, sonunda armoni ve ritmin köklerinden gelen seslerde ve ruhun derinliklerinden gelerek onlarla bütünleşen içten sözlerde ifadesini buldu.

"Rhythm Of The Saints"den, J.J. Cale'in gitarıyla süslediği bir parçasının nakaratı şöyle: "I can't run but I can walk faster than this / Koşamam, ama çok daha hızlı yürüyebilirim bundan"...

İtiraf edeyim, Bach'ı ben de yeni keşfettim sayılır. Altı aydır Glenn Gould'un piyanosundan Bach'ın Goldberg Varyasyonları ve Klavye Konçertoları dışında müzik dinlemiyordum. Bu durumun beni rahatsız etmeye başladığı şu sıralarda, Paul Simon'ın yeni bir albüm çıkardığını duydum. Onun yeni şarkılarını dinleyeceğim günü heyecanla bekliyorum.

Süha Kıratlıoğlu

1. Paul Simon'ın nota kitaplarından birine kendi önsözünden 2. Simon And Garfunkel; Parsley, Sage, Rosemary and Thyme, 1966, LP arka kapağından 3. "Leaves That Are Green", "Richard Cory" ve "The Sound Of Silence" şarkılarından dizeler 4. Acid Dreams, Martin A. Lee & Bruce Shlain, New York, 1985 5. Bahsi geçen nota kitabının önsözünden 6. "Mother And Children Reunion" ve "Duncan" şarkılarından 7. New York Senfoni Orkestrası 8. Beethoven, bir müzik yayıncısına 1801'de yazdığı mektubundan

Bütün bunlar hep Nirvana'nın kabahati

[Prodigy]

Prodigy her zaman, her yerde en büyük. Bugünlerde yasaklı klip "Smack My Beach Up" sayesinde derin muhabbet mevzuları arasındalar. Altı ay zor sabrettik, bir kez daha Prodigy'yi sayfalarımıza buyur ettik. Dikkatinizi çekeriz, müziklerindeki rock ve tekno "ikizliği" hakkında enteresan bilgiler veriyorlar... Les Inrockuptibles'den...

Dışardan bakınca Prodigy tıpkı çete gibi birbirine kenetlenmiş bir grup olarak gözüküyor. Hep birbirinize bu kadar yakın mıydınız yoksa bu başarı mı sizi bu denli kaynaştırdı?

Liam Howlett: Dürüst olmak gerekirse, Prodigy'yi kurmadan önce pek dost değildik. Bizi bir araya getiren grup oldu. Birbirimize göz aşinalığımız vardı ama, aynı arkadaş çevresinden değildik, çünkü ben onlardan daha gençtim. İçlerinden ilk Keith'le konuştum; bana akşamları çaldığım müziğe hayran olduğunu söyledi, ben de ona, A yüzünde DJ'lik yaparken kendim için kaydettiğim şeylerin olduğu bir kaset verdim. Öteki yüze, çaktırmadan, odamda kaydettiğim birkaç taslağı koymuştum, on küsur şarkı... O dönemde hepimiz kafayı tamamen dans meselesine takmıştık, tam fanatik halindeydik: Saatler boyunca tek bir şarkı ya da bir sound hakkında konuşabiliyorduk. DJ'lerin bütün performanslarına gidiyorduk, sonra birden benim parçalarımı dinlerken Keith ve Leeroy, "müthiş yaa, bunun sahnede olduğunu düşünebiliyor musun?" dediler. İşte böyle başladık, geceleri renklendirmek için... Taşrada, bizim Essex'de her zaman ülkenin en iyi on kulübü arasında seçilen küçük bir kulüp –Braintree'de The Barn– vardı. Londralı bütün DJ'ler, en iyi gruplar oraya gelip müzik yaparlardı. Essex rave sahnesinin tohumları bu şekilde atılmış oldu.

Leeroy Thornhill: Aynı aileye ait olduğun hissi vardı, bu çok güçlü bir duyguydu. Sokakta yürürken insanların kılık kıyafetlerinden bizden olup olmadıklarını anlardın. Bu çok kuvvetli toplumsal bağlar yaratmıştı, hayatımda hiç bu kadar çok insanla tanışmamıştım. İlk başta kulüpler olup bitenin farkında değildi, insanların evlerinde ya da kırlarda yaşanıyordu olay, sadece birkaç korsan radyo müzik ve haberleri yayınlıyordu.

Liam: Ben bu çete olayını daha önce break dance'le, grafitilerle falan hip hop zamanında yaşamıştım. Daha veletken sokak kültürüne fena kaptırmıştım kendimi, sürekli polisle başım belaya girerdi... Hip hop meselesinde benim canımı sıkan, olayın asosyal yanı, şu kankalık muhabbeti oldu; herkes kendi çöplüğünün sınırlarını çiziyor ve onu koruyup kolluyor. Londra'da akşamları dışarda takıldığımda, güneydeki kenar mahallelerin kuzeydekileri, kuzeydekilerin de güneydekileri aşağıladığını, birbirlerinden iğrendiklerini görüyordum. Rave'lerde herkes hep beraberdi, bu olay İngiltere'nin kuzeyi ile güneyi arasındaki o görünmez sınırı yok etmişti. Sonra ayrıca, hip hop beyazları pek içine almıyordu, ancak Beastie Boys ortaya çıktıktan sonra benim gibi herifler kabullenilir oldu. İşte bu nedenle o hattan çıktım. Ama heybemde beat'leri de beraberimde götürüyordum... Bütün bu Public Enemy'ler, Ultramagnetic MC'ler... Hepsi, beni izi hiç silinmeyecek şekilde etkilemişti: Prodigy bu breakbeat'lerin üzerine kuruldu işte.

Daha çok Led Zeppelin'le dansederdim, ama acid house derhal sardı beni. O güne kadar itilen bütün insanlar aynı çatı altında buluşuyordu, en ufak bir sekterlik olmadan herkes birbiriyle konuşuyordu. Üstelik, müzik çiğ, kirli, saldırgandı; artık rock bunu yapmayı beceremiyordu.

Taşradan gelmenin kompleksini yaşıyor muydunuz?

Liam: Tarihsel olarak, her şey burada, Essex'de başladı. Londra'ya bağlanan otoyoldan sadece beş on kilometre uzaktayız, ve o devirde ilk yasadışı rave'ler için insanlar benzin istasyonlarında buluşurdu. Ben de çok erken yaşta kendimi bu gecelerin içinde buldum, uyuşturucu alıp inanılmaz müzikler dinliyorduk. Bize ait, yasak ve yepyeni bir kültürün ortasında insanın böyle kendini bulması çok büyüleyiciydi. Genellikle bu kulüpte, The Barn'da başlardık, sonra bir tarlada ya da bir plajda bitirirdik geceyi. Bu emprovize akşamlar çoğunlukla kulüptekilerden çok daha ilginçti. Herkesten, özellikle de üç kağıtçılardan, dolandırıcılardan kurtulmuş oluyordun: Giriş parası isteyen, boktan boktan mallarını satmaya uğraşan kimse yoktu. Yine de, ilk başlarda, 88'de, ben biraz çekingen duruyordum. O zamanlar Londra'da çalışıyordum, durmadan korsan radyoları dinliyordum; onlardan başka hip hop çalan yoktu. Ufaktan ufaktan rave DJ'leri bu radyoları işgal etmeye başladı. Çok iyi hatırlıyorum, kendi kendime "Bu müzik de ne, nereden çıkıyor bu olay?" diye soruyordum. Arkadaşlarım beni bu gecelere götürmeye çalışıyorlardı ama ben inat ediyordum: "Hayır çocuklar, ben hip hop'a takılıyorum, sizin asit zımbırtılarınıza değil".

Leeroy: İlk başlarda bu acid house geceleri olayından tırsıyorduk. Binlerce kafası iyi herifin ortasında olmak beni sarmıyordu, üstelik bu müzikten pek de bir şey anlamıyordum.

Peki sonuçta nasıl bu hatta girdiniz?

Liam: Ben hiçbir zaman kulüplere gitmediğim için, bu müziği olması gereken yerde ve olması gerektiği gibi, yani derinden, hiç dinlememiştim. İlk defa kulüpte dinlediğimde, doğru bildiğim

her şey sarsıldı, hayatım allak bullak oldu. Artık bütün hafta sonları sadece bunu yapıyordum, ama bir aydan uzunca bir süre boyunca elimi uyuşturuculara sürmüyordum. Aslında tamamen bilgisizlikten, çok korkuyordum. Bütün hepsinden, marihuanadan, asitten, LSD'den, ecstasy'den, hepsinden tırsıyordum. Sonra, tıpkı koyun gibi, arkadaşlarımın peşinden gittim, her şeyi denedim ve bir patlama yaşadım. 89'un ortalarıydı, müzik karşısında hipnotize olmuş gibiydim. Beni o kadar etkisi altına almıştı ki, bir sene sonra ben de parçalar bestelemeye başladım. 90'ın ekim ayında, bir plak şirketine bir demo kayıt gönderdim ve hemen sözleşme imzaladık.

Daha en başta, Prodigy'yi hemen ciddiye almış mıydınız?

Liam: Bir yandan hayatımızı kulüplerde geçirip uyuşturucuya gömülürken, grubu da ciddiye alıyorduk. Dışarı çıkmak, geceleri takılmak ciddi bir şeydi. Mesela, eğer talihsizlik eseri cuma akşamı hastalanırsam, öfkeden deliye dönüyordum. Haftanın geri kalanı sayılmıyordu, sadece hafta sonu ile ve hafta sonu için yaşıyordum. Her şeye rağmen, yaptığımız müziği sevsem de, Prodigy beni allak bullak etmiyordu. İkinci albümümüz "Music For The Jilted Generation"ın kayıtlarını yaparken özel bir şeyler olduğunun farkına vardım. İlk defa o zaman yaptığımız müzik beni hakikaten sarstı. Bir anda her şey yerli yerine oturdu: konserler, sound, albümler... Önceleri yavaş yavaş rave olayını gömüyorduk. Ama şimdi, Prodigy doğmuştu.

Keith Flint: Prodigy örnek oldu. Bundan böyle, çocuklar enstrümanlarını alıyorlar ve kendi plak şirketlerini kuruyorlar, çünkü plak sanayiinde kendilerinden başka kimseye güvenilmeyeceğini biliyorlar. Biz onlara kendilerini inkar etmeden, hiçbir şeyden vazgeçmeden kendilerini kabul ettirebileceklerini gösterdik. Başlangıçta, kimse bize inanmıyordu, bir kenara itilmiştik, alay konusu oluyorduk. İşte bu nedenle İngiltere'de korsan radyolar var, çünkü hiç kimse bizim jenerasyonun müziğini çalmak istemiyordu, çünkü kafalarına uymayan bu albümlerden korkuyorlardı. Ben şununla gurur duyuyorum, bu alemde hiç kimse "Prodigy'yi ben ortaya çıkardım" diyemez. Çünkü bize hiç kimse yardım etmedi. Ve çünkü hiçbir zaman oyunun kurallarıyla oynamadık, her zaman gençlik dergilerine filan konuşmayı, "Top Of The Pops" uydurmacasına katılmayı reddettik. Biz başarımızı sadece sahneye borçluyuz. Bugün tabii herkes bir dala tutunmaya çalışıyor, itibar satın alıyor. Bu radyolardaki herifler biraz racon satın almak için her şeyi yaparlar, her şeyi sonuna kadar kemiriyorlar. Ama kimse o kadar keriz değil, özellikle de bu müziği takip edenler. BBC'nin geceyarısı Metalheadz ekürisinden bir DJ'i davet ederek bir drum'n'bass gettosuna yer vermesindeki komikliği farkediyorlar. Bir açıdan da, bizim albümlerimizi çalmaya mecbur kaldıklarını bilmek de eğlenceli doğrusu, çünkü dinleyiciler bunları talep ediyor. Ama artık çok geç. Uçurum açıldı. İki jenerasyon var, biri sokaklarda, öteki fildişi kulesinde. Artık bunlar bir daha asla birbirleriyle konuşamazlar.

Prodigy'yle yaptığımız daha ilk provada, Liam'ın müziği, beni tıpkı The Jam dinlerkenki halime soktu. İki şey bende bu etkiyi uyandırıyor: müzik ve motosikletim. Bunlar hayatımda olduğundan beri, artık uyuşturucuya ihtiyaç duymuyorum. Prodigy en sert uyuşturucu.

Bu grup sizin için kendini kabul ettirmenin, tanınmanın bir aracı mıydı?

Liam: Tam tersiydi: Biz sadece 'rave'ciler, 'kulüpçüler' olarak tanınmak, kabul edilmek istiyorduk. Bunun dışında, hiç kimse anlayamazdı. Sonra, organizatörlerin üç kesime de ulaşmak için, bir rock, bir dance, bir hip hop grubu davet ettikleri küçük festivallerde çalmaya başladık. Ve genellikle rock hayranlarını tavlıyorduk çünkü rock gruplarından daha sert, daha yırtıcıydık. Hayatımda ilk defa rock gruplarına takılıyordum ve olay beni müthiş etkilemişti. İşte o zaman, müziğimize rock, hatta punk rock unsurları sokmaya başladım. Bu tamamen hesapsız kitapsız bir şekilde oldu, sadece heyecanımın, coşkumun sesine kulak verdim. Gitarla neler yapıldığını görmek için MTV'deki "Alternative Nation" programını seyretmeye başladım. Kendimi, bateristi kovup onun yerine benim beat'leri koyarken tahayyül ediyordum. 94'de, "Music For The Jilted Generation" zamanında, 80'lerin sonlarının dance müziğine elveda dedim ve "The Fat Of The Land"in temellerini attım. Bütün bunlar hep Nirvana'nın kabahati. Nihayet rock'a taze kan gelmişti; rock artık Bon Jovi ve onun sololarından kurtulmuştu. Nirvana müzik tarihinin en "cool" grubu, beni rock'a çeken grup. Tıpkı hip hop gibi bu müzik sokaklardaydı, yaldızlanıp, allanıp pullanmamıştı. Prodigy'de hip hop'a takılmamış, rock'tan gelen bir tek Keith vardı. Keith, Prodigy'yle sahnede buluşunca, onun içinde uyuyan punk, tıpkı şeytanın kutusundan çıkması gibi uyanıverdi. Bunun üzerine dansçı rolünü aştı ve Prodigy'nin delisi haline geldi... *(gülüyor)*

Keith: Amerika'nın Batı yakasına ait müzikleri çok dinliyordum. Ama beni rock'tan soğutan dar kafalılık oldu, "bunu dinliyorsun ha, bunu sevebileceğine inanmıyorum, bir daha bu ismi benim yanımda ağzına alma..." Ben ebedi paryaydım, motosiklet çizmelerim, askerden kalma kıyafetlerimle herkes bana yandan, küçümseyerek bakardı. Tamam, tamam, yine de, üstünde AC/DC yazan tişörtler ya da sırtına Judas Priest kakılmış montlarla dolaşmıyordum... *(gülüyor)* Ne olduğumu bilmiyordum, tam olarak hippi değildim ama... Sonra, ergenlik döneminin sonlarına doğru otostopla yola çıktım. Önce Fransa'ya, sonra İtalya'ya oradan da İsrail'e

Ama artık çok geç. Uçurum açıldı. İki jenerasyon var, biri sokaklarda, öteki fildişi kulesinde. Artık bunlar bir daha asla birbirleriyle konuşamazlar.

gittim. Aylar boyunca bir sürü farklı kültürle haşır neşir oldum ve saçlarım omuzumda geri döndüğümde, insanların zihniyeti, dar kafalılıkları beni şaşkına çevirdi. İşte o zaman, bir arkadaşım bana geceleri kırda yapılan müziğe, ilk rave'lere takılmamı söyledi... Anında tav oldum, çünkü sevdiğim müzik hangisi olursa olsun, benim için değişmeyen bir şey vardır: kontrolsüz bir şekilde dansetmeye bayılıyorum, bu benim müzik karşısında duyduğum neşeyi ifade etme biçimim. Bunun bilinmesini istiyorum ve kimin ne diyeceğini hiç iplemeden dansediyorum. O zamana kadar daha çok Led Zeppelin'le dansederdim, ama acid house derhal sardı beni. O güne kadar itilen bütün insanlar aynı çatı altında buluşuyordu, en ufak bir sekterlik olmadan herkes birbiriyle konuşuyordu. Üstelik, müzik çığ, kirli, saldırgandı; artık rock bunu yapmayı beceremiyordu.

Keith'in dışında, hiçbiriniz daha önce rock'la ilgilenmemiş miydiniz?

Liam: Ben müziğe beat'ler oluşturarak ve Cut To Kill için müzik yaparak hip hop'la başladım. Şimdi ilk yaptığım demoları yeniden dinliyorum ve Prodigy'nin bu sound'a döndüğünü görüyorum. Demek ki müzik açısından hiç sıkıntıyla karşılaşmadan, tek başıma devam edebilirmişim. Ama sahnede yalnız olmak fikri beni ürkütüyordu. Müzikte benim hoşuma giden bu çete fikri: Specials, Madness, Public Enemy... Hip hop demek çete demekti: çok temel bir klik, bir çete kavramı... On kişiydik ve bütün hayatımız beraber geçiyordu. Prodigy'nin böyle olması gerekiyordu. Hem sonra, diğerleri benim kabuğumdan çıkmamı, kendime güvenmemi sağladılar. Liam Gallagher istediği kadar dünyanın en iyi topluluğunda çalıyorum diye ötüp dursun, şarkıları o yazmıyor ki. Benim sürekli şüphelerimle yüz yüze gelmem gerekir. Ben Muhammed Ali değilim. Onların onayına, takdirine, fikirlerine ihtiyacım var. Stüdyoda yalnız olsam, tamamen yolumu kaybederdim.

Bu durum çeşitli uzlaşmalarla mı sağlanıyor?

Leeroy: Şarkıların yazımında hiçbir zaman uzlaşma ihtiyacı olmadı. Hepimiz müziğimizin temeli olan aynı beat'leri seviyoruz. Parçalar nihai haline gelmeden önce bir sürü denemeye tabi tutuluyor: Her şarkının hızlı, yavaş, sade... çeşitli versiyonları var. Uzlaşma yok, deney var, deneme var... Her parçada her şey deneniyor, test ediliyor, değerlendiriliyor. Yazarken ve bestelerken Liam'ın bize ihtiyacı yok, biz sadece olup olmadığını söylemek için orada bulunuyoruz.

Chemical Brothers ya da Underworld gibi gruplar başkalarının müziklerini remiksliyorlar. Siz niye hiç böyle bir şey yapmıyorsunuz?

Liam: Kendi müziğimizden bir türlü kopamıyorum, bu yoğunlaşmaya ihtiyacım var. Eğer daha ilk üç parçada çok şiddetli, çok klostrofobik bir şey hissetmezsem, sahnede bütün konsantrasyonumu kaybediyorum. Çoğunlukla, sahnenin üzerindeki ses düzeyi salondakinden çok daha yüksek oluyor. İnsanın kendisine böyle kurallar koyması, kendini harekete geçirmek için tehlikeye atılması gerekiyor. Korku duymazsam, sıkılırım. Bizi birçok tekno grubundan ayıran şeylerden biri de bu. Bizde öyle bütün akşam klavyeleri tamir etmekle uğraşan birileri yok. Benim teknoya yaklaşımım çok daha punk. Mesela Orbital'le alakam, muhabbetim yok. Onları gördüğümde, kendimi matematik öğrencileriyle karşılaşmış gibi hissediyorum.

Senin de stüdyoda manyak olduğunu söylüyorlar...

Liam: Ben mükemmelliyetçiyim. Ben çalışırken kimse stüdyoda takılamaz. Hedefime ulaştığıma emin olmadan, ne olursa olsun, hiçbir parçayı kimseye dinletmem. Bazan basit bir bateri sound'u için haftalar boyu uğraşırım.

Leeroy: İlk başta, çalışırken onu seyretmem için beni çağırıyordu. Ama bıkmadan usanmadan tam on saat boyunca bir beat'in ayarıyla uğraşıyordu, deliye dönüyordum. Sonunda: "Baksana Liam ben haftaya tekrar uğranım, tamam mı?" *(gülüyor)*

Maxim Reality: Ben Prodigy'nin bir stüdyo grubu olduğunu düşünmüyorum. Fiziksel olarak sahneye, bu gerilimin zorlamasına bağımlıyız. Rock gruplarının yaptığı gibi, Prodigy iki yıl stüdyoya kapansa, Liam dışında hiçbirimizin hayatında bir şey kalmaz. Eğer karşımda hoplayıp zıplayan bu insanları görmezsem, kendimi yoksunluk çeken junkie gibi hissederim. Bu tarif edilmesi imkansız bir his... Bizi sadece plaklarımızdan tanıyan insanlar Prodigy'nin sadece bir kısmını biliyorlar. Ben albümlerimizin bizi temsil ettiğini hissetmiyorum. O Liam'ın alanı. Stüdyoda sabahlayan biz değiliz. Ama sonunda bize dinlettiği bizi derinden etkiliyor. Prodigy'den önce, benim rap tarzım daha baygın, daha uyuşuktu. Grup beni saldırganlaştırdı, Liam gözlerimi açtı, bende inanılmaz bir enerji açığa çıkardı.

Konserlerinizdeki, kliplerinizdeki saldırganlıkla, gündelik hayatınızın yumuşaklığı arasındaki kontrast çok çarpıcı. Kendinizi hiç bu role hapsolmuş gibi hissediyor musunuz?

Keith: İnsanların beni komik bulmaları beni üzerdi. Saçlarımın kırmızı olması kimseyi provoke etmek ya da eğlendirmek için değil, bu çok doğaldı, her zaman için kendimi ifade etme biçimlerinden biri oldu. Ortada rol mol yok. "Keith hakikaten çılgın herifmiş" diye yazmanız için suratına coca cola'mı tükürseydim, o zaman rol yapıyor olurduk. Danslarım, sıçramalarım, zıplamalarım, hepsi Prodigy'nin müziğinin bende yarattığı doğal tepki. Küçükken de böyleydim, odamda sevdiğim plakları dinlerken, kendimi aynanın karşısında elimde saç fırçası hoplayıp zıplarken, bağırırken bulurdum... Hiddetli, seksi, kötücül görünmeye çalışırdım... Bugün bu küçük çocuğu sahnede yeniden canlandırmaktan hiç utanç duymuyorum. Annemle babam salondan "şunun sesini kıs!" diye bağırırken, odamda The Jam dinlediğim halim geliyor gözümün önüne. Bir gün nerdeyse avizeyi yere indiriyordum. Bu müzik bende kafamı duvarlara vurma, odamdaki her şeyi kırıp dökme arzusu uyandırıyordu. Partilere, gecelere gittiğimde, sevdiğim bir albüm çalındığında kendimi tutamıyordum, haykırmaya ve dansetmeye başlıyordum. Etrafımdaki herkesin bu müziği ne kadar sevdiğimi bilmesini istiyordum. Ve Prodigy'yle yaptığımız daha ilk provada, Liam'ın müziği, beni tıpkı The Jam dinlerkenki halime soktu. İki şey bende bu etkiyi uyandırıyor: müzik ve motosikletim. Kırlara gittiğim zaman motoru köklüyorum. Bunlar hayatımda olduğundan beri, artık uyuşturucuya ihtiyaç duymuyorum. Prodigy en sert uyuşturucu.

Maxim: İnsanlar bana yaklaşmaya cesaret edemiyorlar, korktuklarını itiraf ediyorlar. Hakikaten ben de konserlerin kayıtlarını, klipleri seyrettiğimde, kendimi tanıyamıyorum, korkuya kapılıyorum. Bu kişilik benim sırtımda gelişti, sadece sahneye çıktığımızda kafesinden çıkabiliyor. Bu müzik bizi kendi içimizden, kabuğumuzdan çıkartıyor. İşte onun için grup benim için bu kadar değerli.

Dışardaki insanların fikirlerine güveniyor musunuz, itibar ediyor musunuz?

Liam: Dışardaki insanlara güvenmekte, hatta onlarla konuşmakta çok zorlanıyorum. Bütün iniş çıkışlarıyla, gündelik hayatta yaşadıklarımı anlayan sadece dört-beş arkadaşa güvenebileceğimi biliyorum. Bunların hiçbiri müzik sanayiinde çalışmıyor. İnsan sadece hafta sonları Prodigy takılmıyor. Günde 24 saat kafam grupla meşgul, plak kapaklarını, klipleri düşünüyorum, çünkü ne olursa olsun hiçbir işi başkasına devretmemiz söz konusu olamaz. Bu sanatsal denetime bayılıyorum. Menejerimiz bile benim üzerimde kontrole sahip değil, benim direktiflerime uyuyor. İlerleyebilmenin tek yolu bu. Duygusal ilişkilerin, özel hayatın üstüne bir çizgi çekmek gerekse bile... Ben gergin tabiatlıyım ve çoğunlukla da yalnızım. Hiç şüphesiz, bu durum bu kadar saldırgan bir müzik yapmama yardımcı oluyor.

Müzikten önce bu şiddet nasıl dışarı çıkıyordu?

Liam: Benim öfkem plak sanayii yüzünden. Küçükken sakin, yumuşak bir çocuktum. Pek sportif değildim ama, snowboard ya da break dance gibi adrenalinin deşarj olduğu faaliyetleri de severdim. Prodigy'nin hayatının Hollywood işi bir ciklet reklamı gibi olduğuna da inanmayın canım...

LED-ZEPPELIN efsanesi devam ediyor.

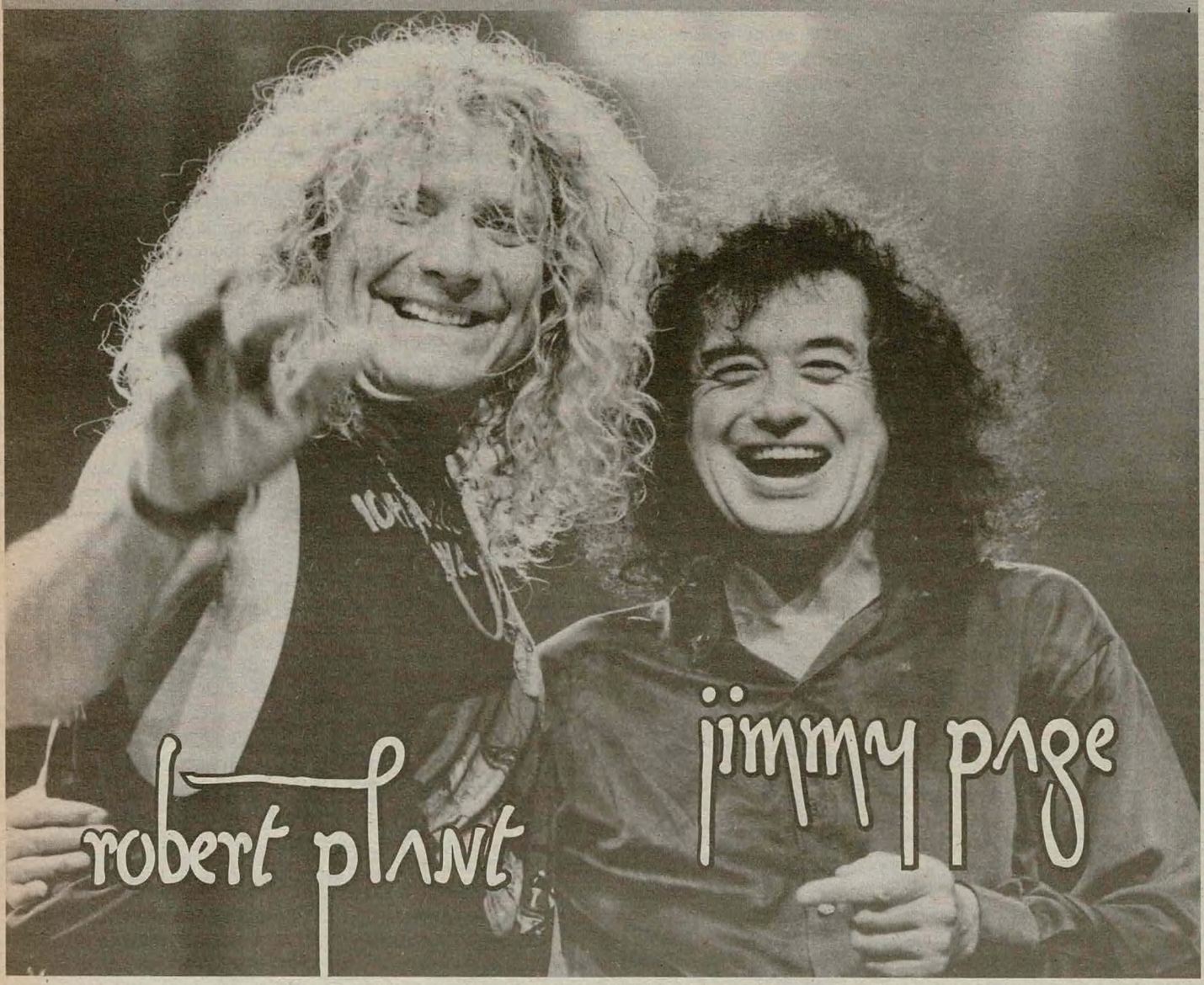

Bostancı Gösteri Merkezi

5-6 Mart 1998 Saat 20:30

Bilet Satış Yerleri:

Bostancı Gösteri Merkezi (216) 384 72 10 / 11

Zihni Müzik Merkezi (216) 349 22 68

Vakkorama Taksim (212) 251 15 71

Vakkorama İzmir (232) 421 65 90

Shades Ankara (312) 426 59 00

Müzik Organizasyon MAJOR

sunar

Geçen gün bir arkadaş "Bu adamlar madem geleceğin müziğini yapıyorlar, beklesinler gelecekte yapsınlar, niye şimdi yapıyorlar?" dedi... Siz ona kulak asmayın. Dance camiasının en mühim üç karakterini dinleyin...

DJ SHADOW

Beyaz gölge

Derler ki, trip-hop Bristol'den çıkmadır. O kadar da emin olmayın. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki bu hadisenin altında beyaz bir California delikanlısı var: DJ Shadow. Sene 1993, Hip-hop aleminin en hızlı zamanları. Ama artık bir sanat biçimi, bir underground kültür olmaktan çıkıp mainstream'in, listelerin temel unsurlarından biri haline gelmeye yüz tutmuş. İşte böyle şaibeli bir ortamda DJ Shadow, "Influx" isimli ilk 45'liğini, bu işlerin erbabı İngiliz şirket Mo'Wax'dan çıkarıyor. Adeta bir manifesto-plak. 12 dakikalık bir "manzum eser". Ama sözsüz, rap'siz, enstrümantal... Çok bilmiş bir gazeteci de "trip-hop" diye bir espri yapıveriyor. O sözcük ondan sonra alıyor yürüyor. DJ Shadow ise bir şeylerin mucidi olarak anılmaktansa, gölgede kalmayı yeğliyor. Adı boşuna "gölge" değil. Kulüplerde DJ'lik yapmaktan pek hazzetmiyor, hip-hop'un kısa geçmişi içinde hiç rastlanmayan bir alçakgönüllülükle yaşamayı seçiyor. Her şey onun için 10 yaşında radyodan Grandmaster Flash dinlemekle başlamış... Hip-hop'un illa da rap'le birlikte düşünülmemesi gerektiğini anlatıyor. (Mantronix'i, Prince Paul'ü örnek veriyor –ve örnek alıyor) Çeşitli 45'liklerin ardından geçen sene çıkardığı ilk albüm "Endtroducing" türün klasikler arasına hemen giriveriyor...

İnsanın kendini anlatmasının en güzel yolu plaklarını anlatmak. DJ Shadow da öyle yapıyor:

NWA ("Straight Outta Compton") Bu West Coat rap'i uzun zamandır olup bitenlerin nihai aşaması gibi geliyor bana. Bundan önce hip hop, bana göre fazla yumuşamış ve drum machine'li bir hal almıştı. NWA, kullandığı tüm sample'lar ve Ice Cube'ün güçlü sözleri ile etkili oldu. Öncü ve enerji doluydu. Hatırlıyorum, bir gün arkadaşlardan biri bunu okula getirmiş ve kulaklıkla dinletmişti. "İşte şimdi tamam" dedim. O anda benim için her şey değişmişti. Sanırım bu albüm, ilk kez rap'in kendi gücünün farkına varmaya başladığının da işaretiydi.

De La Soul ("Three Feet High and Rising") Aynı senaryo, bu albüm için de geçerli. Yine bir gün arkadaşlardan biri, okula bu albümle geldi ve bana kulaklıkla dinletti. İlk şarkı "Three Is My Magic Number" aklımı başımdan almıştı. Gerçekten sample'lar için çok emek vermişler, dikkatle kotarmışlar. Üzerinde epey zaman harcanmış. İlk single'ları çıktığında insanlar ne berbat bir şey olduğunu konuşurlarken, beğenen birkaç insandan biriydim ben. Hâlâ haklı olduğumu düşünüyorum.

Public Enemy ("It Takes Nothing Nations Of Millions To Hold Us Back") Günlerce doğrudan eve gitmeme ve tümüyle hatmedene kadar dinlememe neden olan birkaç albümden biri. Albümdeki en küçük detay bile mükemmel. Sözlerinden prodüksiyonuna, satır arası notlarına kadar her şeyini yutmuştum bu albümün. 15 yaşında falandım, o zaman bile ne kadar müthiş bir albüm olduğuna inanamamıştım. Geçmişe baktığımda, sample'ların ne kadar avant-garde olduğunu anlıyorum şimdi. Aynı zamanda insanın ruhuna işleyen, ilham verici bir albümdü. Sanırım geleneksel hip hop içinde Public Enemy'yi bu kadar seyrek duymamızın nedeni de, miks edilemeyecek kadar politik yoğunluk taşıyor olmaları.

Hashim ("Al-Naafiysh") 1983'den bir maxi-single. Klasik bir elektro şarkı. West Coat üzerinde büyük bir etkisi var. Hiç ölmeyecek bir şarkı. Şimdi bile LA'de dolaşsanız, etrafta bir yerlerde çalınırken duyabilirsiniz. Elektro kökenli müziğe hayli ilgim var ve bu plak her "synth" ile çalınabildiği için çok göze çarpıyor.

Art Of Noise ("Who's Afraid Of The Art Of Noise") Daha sampling'in ne olduğunu bilmezken çıkmıştı bu albüm. Deneysel bir yaklaşımın sonunda ulaşılabilecek en iyi standartlardı. Dinlediğinizde, yıllarca stüdyoda bununla uğraşmışlar hissi veriyordu insana. Anlaşılan, prodüktör Trevor Horn, tüm çılgınlıkları içinde birkaç gerçek şarkıları

DJ CAM

Hip hop melankolisi

Hip hop'un Fransa'daki boyutlarından, en azından "La Haine" filmini görmüşseniz, haberdarsınızdır. Resmen hip hop ve rap'in ikinci vatanı olarak kabul ediliyor bu şanson ülkesi. MC Solaar, IAM, Alliance Ethnik gibi dil ve ritm cambazları bütün dünyada parmakla gösteriliyor. Geçenlerde İstanbul'a gelip Beyoğlu'ndaki Magma kulübünde gençliğimize bir nevi "DJ'lik dersi" veren DJ Cam de bu münbit ortamda, Paris'te yetişmiş bir hip-hop'çu. Hem de ne yetişme! Çeteler halinde sokaklarda turluyorlar ve kültürlerini "yayıyorlar". Ellerinde spreylerle Erotik Savaşçılar adı altında "mücadele veriyorlar". Kendi ifadeleriyle, heykellere ve sanat eserlerine karşı saygılılar ama duvarlara, otomobillere karşı asla! Haliyle, daha o yaşta polisle başları epey derde giriyor... Müzik, DJ Cam'in içine işlemiş, ama o hip hop'u bir bütün olarak –etrafındakilerle birlikte– algılıyor. Örneğin Public Enemy için "Sadece sözleri ve müzikleri ölümsüz değil, aynı zamanda sahne konseptleri ve grafik düzenlemeleriyle de yüzyıla damgalarını vur-

RONI SIZE

Davul ve bas tiyatrosu

Sihirli sözcüğü baştan söyleyelim: Bristol. Evet, Roni Size da bir Bristol'lü. Geçen senenin Chemical Brothers, Prodigy, Radiohead gibi zirve noktalarından biri de Roni Size'dı. Adına drum'n'bass denen müziğin "sahne versiyonu"nu, hatta bir nevi tiyatrosunu yapıyor. Grubu (ki "grup"tan ziyade "kollektif" sözcüğünü kullanmayı tercih ediyor) Reprazent'le birlikte sampler'ları, bilgisayarları ve pikapları kuruyorlar, yanlarına bir "reel" davulcu ve şarkıcı alıyorlar, sahnede "yeni formlar" yaratıyorlar. Geçen yıl ortalığı birbirine katan albümleri "New Forms", ünlü "beyin" Giles Peterson'ın (ve şirketi Talkin' Loud'un) desteğinde yayınlandı. Görülmedik bir hip hop, soul, house, caz, pop, jungle sentezi... Roni Size, müziği hakkında bazı ipuçları veriyor:

"Daha ziyade grubumla canlı konser vermeyi tercih ederim. Sekiz kişi birlikte sahne alıyoruz; dört tane programcı, bir basçı, bir baterist, MC Dynamite ve bir solist. Bu yalnızca müzik değil, insanları birbirine yaklaştıran, içine alan sihirli bir titreşim. Bir keresinde dans pistinde çaldık ve insanlar etrafımızda, hatta aramızda dansettiler, ortam öylesine samimi ve sıcaktı...

İnsanlar bana boş zamanlarımda ne yaptığımı soruyor. Boş zamanlarımda stüdyoya giderim. İş olmaktan uzaklaştığı zaman, bazı iyi şeyler

olsun istemiş. Albümdeki "Beatbox"un videosunu izlediğim zamanı hatırlıyorum, daha ilk gördüğümde bayılmıştım. Bir yığın punk rock'çu dansediyor gibiydi. Bu bana hayli tuhaf geldi, çünkü Britanya dans alemi hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Ama müzik çok cool'du. Benim için gerçek hip hop'tu.

Kool G Rap ("Wanted Dead Or Alive") Tüm zamanların en iyi sözlerine sahip albümlerinden biri. Bugün birçok insanın ikinci sınıf Nas gibi müzik yapması çok komik geliyor bana. Bu arada bence Nas da, ikinci sınıf Kool G Rap. Benzetmeleri ve liriklerdeki mahareti, işine ne kadar vakıf ve nükteli olduğunu gösteriyor. Sanki kendine dürüst olmayan Ice Cube gibi...

Run DMC ("Run DMC") Single toplaması olmayan ve neredeyse yuttuğum ilk hip hop albümü. Sanırım şu an bir gospel şirketleri var ve neredeyse dört yıldır haklarında hiçbir şey duymuyorum.

James Brown ("In The Jungle Groove") Tam anlamıyla bir James Brown albümü değil aslında; groove'larından oluşan bir seçki. İnsanlar onu sample yapmadan önce çıkmış. Derlemeciler için gerçekten eşi bulunmaz bir albüm bu. Hatta bir de, davulcunun verdiği bir anlık boşluğu stüdyo mühendisinin birleştirerek kaydetmesi sonucu ortaya çıkan tek parçalık ve uzun bir ritm var ki, kaçınılmaz olarak 90'ların başında popüler olmuş ve Happy Mondays, Primal Scream gibi gruplar tarafından kullanılmıştı. Bu albüm, belki de tüm James Brown albümleri içinde en sert ve en "funky" olanı.

Depeche Mode ("Black Celebration") Hip hop dışında bir şeyler dinlerken kendimi rahat hissettiğim tek grup Depeche Mode oldu. Her zaman –tekno olduğu zaman bile– iyi planlanmış, ilginç ve mantık olarak mükemmel müzik yapıyorlar. Tüm enstrümanları, duymak istediğin doğru zamana yerleştirme ve besteleri çok iyi düzenleme hünerine sahipler. Bunu yapmak gerçekten çok zor ama, insanı hiç hayal kırıklığına uğratmıyorlar. Kendi ülkelerinde, İngiltere'de, hak ettikleri saygıyı görmediklerini düşünüyorum. Sanırım onlarla aynı kültürel takıntılara sahip değiliz. Olaylar, moda içinde ve dışında gelip geçiyor. Ama Depeche Mode, bunu istediği gibi yönlendirmeyi becerebiliyor. Ben, bir şeyler olup biterken, müzikal iklimden uzak kalmaya çalışırım. Müziğin kendisiyle daha çok ilgiliyim ve sanırım "synth" müziklere ilgi duymama neden olan da, Depeche Mode. Gerçekten hayret verici bir yeteneğe sahipler.

Main Source ("Looking At The Front Door") Bana göre temeli sample'a dayanan şarkılar içinde şimdiye dek yapılan en iyi beste bu. İnanılmaz bir kompozisyon ve kusursuz bir müzik. Şimdi bile DJ setlerimden eksik etmediğim bir plak.

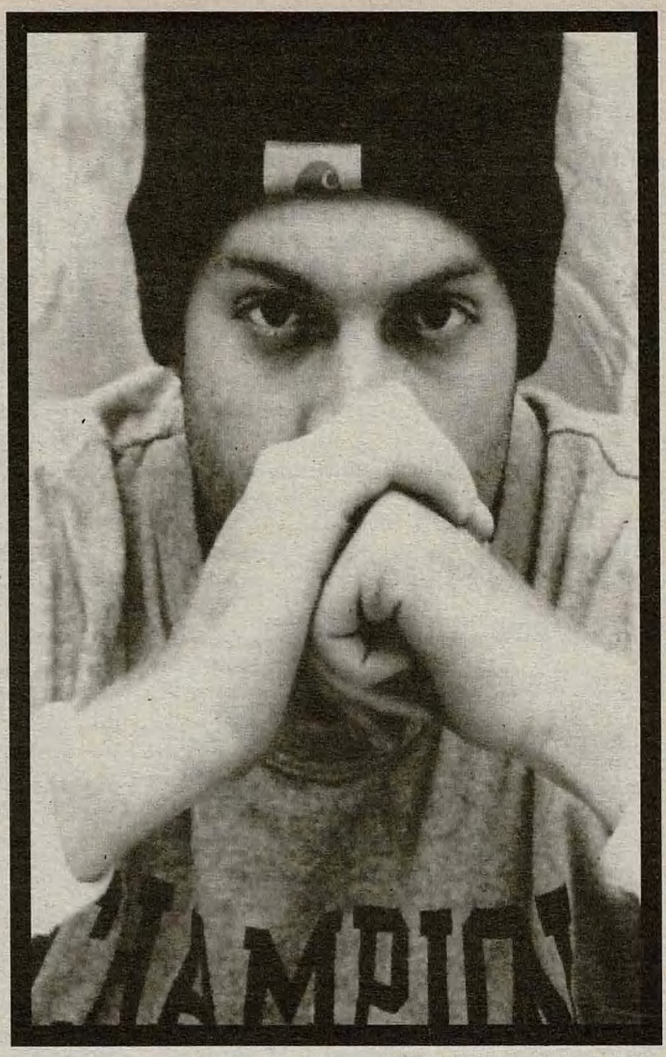

dular" diyor. Eric B & Rakim için "Hiç tartışmasız üstad onlar" ifadesini kullanıyor. Gangstarr ise "bu gezegenin hükümdarı". Teknodan bile hazzetmiyor, soğuk buluyor. Onun yaptığı, hip hop'la melankoli denizlerinde kaybolmak, boğulmak. Bunun için de çocukluğunda dinlediği müziklere başvuruyor. Elbette ki caz var işin içinde. Ama o kadarı yetmez. George Clinton, Prince, Earth Wind & Fire, hatta Kool & The Gang gibilerini yeniden ele alıp inceliyor... Yaptığı albümler (ki "Underground Vibes" içlerinde en önemlisi) İngiltere'de, Fransa'da ve Japonya'da el üstünde tutuluyor. "Underground Vibes" albümü için "benim hâlâ en favori albümüm" diyor, "aslında bu albüm hatalarla dolu, ama belki de beni esas çeken bu."

Fransız DJ'imiz, kendi hikayesini kendi anlatsın:

"Bir lokanta sahibi olan babam cazı, Billie Holiday'i, Duke Ellington'ı keşfetmemi sağladı. Annemse klasik müziği... O korkunç Fransız pop müziği kültüründen uzak durma şansım oldu.

15-16 yaşındayken bir miksaj masasına ve iki platine sahip oldum –annemle babam sağolsun– ve her gün en az iki saat odamda scratch yapmaya koyuldum. Daha sonra, 17 yaşına doğru, graffitici suç ortaklarımla hip hop geceleri düzenlemeye başladık. Genellikle 300 kişiye –250 siyah, yirmi kız ve üç beyaz– bütün gece boyunca miks yapıyorduk. Bu benim için en iyi okul oldu, çünkü kötü olduğumuzda, herifler kafamıza şişe fırlatmaktan hiç çekinmiyordu.

İlk başta rap yapmak istiyordum ama beraber çalışmak isteyeceğim ilginç bir rapçi bulamıyordum. DJ Shadow'la birlikte enstrümantal hip hop'un benden başkalarını da alakadar ettiğini ve ticari bir potansiyeli olduğunu farkettim. Ama kesinlikle trip hop olarak adlandırılmak istemem, ben hep sonuna kadar hip hop'çu kaldım.

Ben beste yaparken başkalarının müziklerinden esinleniyorum: güzel bulduğum sample'ları saptıyorum ve müziğimi onların etrafında kuruyorum. Hiçbir zaman yeni bir şey yapma iddiasında olmadım: bir DJ Cam parçası çoğunlukla, hoşuma giden altı parçanın bir sentezidir. Ayrıca, illa da melankoli yaratmak gibi bir derdim yok: Sadece beni çeken parçalar nedense hiç neşeli şeyler olmuyor. Buna karşılık, kulüpte miks yaptığım zamanlar, çerçeve belirgin değil: Milletin dans etmesi için % 100 hip-hop breakbeat'ler kullanıyorum. Tabii ki albümlerimle gecelerde çaldığım parçalar arasındaki farklılık bazı yanlış anlaşmalara neden oluyor, ama bu, insanların daha açık olduğu Fransa'da, başka yerlerdeki gibi sorun yaratmıyor..."

açığa çıkıyor. Çünkü eğer etrafında yapabileceğin bir iş yoksa yapamazsın, bu da seni zayıflatır, dayanma gücünü azaltır. Çalışmak eğlencelidir. Ama ne zaman eğlence olmaktan çıkıp da bir "iş" haline gelirse, işte o zaman bırakmalısın. Artık pek DJ'lik yapmamanın sebebi de bu, bir iş, bir yükümlülük gibi hissetmeye başlamıştım.

Hiçbir zaman mükemmele ulaşmak için açlık duymadım. O noktaya gitmemelisin, kendini çılgınlığa sürüklersin yalnızca. Bir parçayı bırakman gereken bir an vardır, o zaman 'bırak' demelisin, 'kulağa böyle hoş geliyor, bu haliyle kullan'...

Bugüne kadar dinlediğimiz her şeyden etkilendik: rock, pop, caz, hip hop, soul, tekno, ska, muzaklar... 80'lerden, mesela Beastie Boys, Eric B. and Rakim'in yaptığı müziği dinlersen kabadır ve bazı genel hatlara sahiptir, sanki bir demo kaydı gibi. Bu sound'u öyle parlatıp, süsleyip püslemeden tekrar yaratmak istiyoruz. En iyi müzikal armoni, içinde baştan sona devam eden hiçbir ögeyi barındırmayan çalışmalarla yakalanmıştı. Tıpkı Public Enemy'nin "Just a Break"inde olduğu gibi. Ya da James Brown'ı ele alalım, beni muazzam ölçüde etkiledi. İnsanların hâlâ aşamadığı birinci sınıf çalışmalar yaptı. Biz bunları yeniden, ama sampling olmaksızın yaratmaya çalışıyoruz. Herhangi bir müzik türüyle yapabilirsin. Bu müziğin türüyle alakalı bir mesele değil, fikri bir mesele bu. Etkilerinden yola çıkarak yeni bir tarz yaratmak fikri, ama örnekleme yoluyla almadan kendi kendine ve insanları içine katarak yaratmak... Bunu anlamanın tek yolu müziği dinlemek..."

Yemin ederim rock dinlemeye 6 yaşında başladım

Rock'ta 80'li yıllar ilk önce The Cure'dan sorulur. Kolay değil, Robert Smith önderliğindeki bu güzel orkestra tedirginliğin ve zifiri karanlığın zirvesinde (konserler, miksler, toplamalar hariç) 11 albüm eskitti bugüne kadar. O berbat, boğucu 80'lerde içinde bulundukları durumu "erken teşhis" ettiler, Camus'nün "Yabancı"sının, Kafka'nın "Dava"sının izini sürdüler. Dermanı oralarda buldular: Derdi dert ile ovdular. Biz de Roll mürettebatı olarak, naçizane, Cure tarihinin en başına ve en sonuna küçük bir fener tutuyoruz. Öncelikle Robert Smith'in yeniyetmeliğindeki "beslenme sepeti"ne bir göz gezdiriyoruz, ardından, son albümleri "Wild Mood Swing" sonrası bir mola anında grup elemanlarıyla ayaküstü laflıyoruz...

Koleksiyonundaki ilk plak hangisiydi?

Robert Smith: Bunu söylediğimde insanlar hep çok şaşırıyor ama, yemin ederim ki doğru: Ben rock dinlemeye altı yaşında başladım. Tabii, o dönemde kayıtsız kalınamayacak iki grup Beatles ve Stones'du, ben de ilk onlara gömüldüm. Abimde ve ablamda bütün plakları vardı, ben de çocuk şarkıları dinleyeceğime onları dinliyordum. Abim aynı zamanda Captain Beafheart, Cream ve Jimi Hendrix hastasıydı, bu nedenle ben de annemle babamı umutsuzluğa sürükleyen, saykodelik rock'la beslenen küçük bir şeytan olup çıkmıştım... *(gülüyor)* Çok erken yaşta kendi cep harçlığımdan plak satın almaya başladım; aldığım ilk plak Bowie'nin "Ziggy Stardust"ıydı. Gittiğim ilk konserse, Hendrix'in Wight adasındaki konseriydi, on yaşındaydım. Şarkılarının sözlerini ezbere biliyordum, akşamları yatağıma yattığımda tek bir kelimenin anlamını bilmeden bunları söylerdim.

İnsan dokuz-on yaşındayken rock hakkında tam olarak ne bilebiliyor?

Pek bir şey değil. Ben şahsen elektrikten, sesin şiddetinden çok heyecanlanıyordum. Benim müziğe çok fiziksel bir yaklaşımım vardı: Melodileri, baterinin sesini, gitarların gürültüsünü seviyordum. O yaşlarda, rock'a daha duygusal ya da entellektüel bir bakışı olamıyor insanın. Altı yaşındayken, Amerika Birleşik Devletleri'nin nerede olduğunu bile bilmiyordum, Captain Beafheart'ın albümleri hakkında düşüncelerim nasıl olsun? Benim için Hendrix gibi insanlar Marslıydı. Bizim gibi yaşamıyorlar, bizim gibi konuşmuyorlar, bizim gibi yemiyorlardı. Anlamaya çok fazla çalışmamak, bu gizeme çok fazla yaklaşmamak gerekiyordu, yoksa insanın başı ciddi ciddi sıkıntıya girebilirdi... *(gülüyor)*

Başka tutkuların da var mıydı?

O zamanlar da futbol hastasıydım, bu iki tutku benim için birbirinden ayrılmaz bir bütündü. George Best, John Lennon, Mick Jagger aynı derecede yüce, aynı derecede esrarengizdi benim gözümde. Bu insanlar bizim gibi değildi, onlar hakikaten insanüstüydü. Ama o zamanlar masalsı bir atmosfer vardı, 60'lı yılların sonlarında popüler kültür bu insanların çevresinde gelişiyordu. Bugün bu esrar boyutunun yok olmasına çok yazık.

Rock dünyasını daha gerçekçi bir gözle görmeye ne zaman başladın?

13-14 yaşlarına doğru, gitar çalmaya ve deli gibi çalışmaya başladım, ama bu durum albümlerimle benim aramdaki olgunluktan çok uzak, masum ilişkiyi öldürmedi. Çok uzun bir süre fazlasıyla saf ve hayalci kalmaya devam ettim; örneğin sevdiğim müzisyenlerin albüm yapmak ya da konser vermek için para aldıklarını kabul edemiyordum. Bugün de, rock'la giderek daha fazla ilgilenmeye başlayan yeğenlerim beni bir yetişkin ya da bir profesyonel olarak görmeyi kabul etmiyorlar. Onların gözünde ben, eğlenmek için müzik yapan bir çocuğum. Onlar için rock bir meslek değil. Tıpkı 14-15 yaşlarındayken benim hissettiğim gibi... Geçen gün bütün yeğenlerimi topladım –20'den fazla ediyorlar–, Eurodisney'e götürdüm. Çocukluğuma dönüp iki müthiş gün geçirdim. Bu seyahatin her şeyiyle ben uğraştım, biletleri, sandviçleri, içecekleri aldım, otel ve tren parasını ödedim. Ve seyahatin sonunda farkettim ki, çocuklar o iki günü tamamen pazarlama ve reklam dünyasının kurallarına uygun bir şekilde ticari bir çerçeve içinde geçirdiğimizin farkında değildi. Benim on yaşındayken Stones'u dinlediğim gibi ziyaret etmişlerdi Eurodisney'i; dekor, kulis umurlarında değildi.

15 yaşındayken rock'a duyduğun tutkuyu başkalarıyla paylaşabiliyor muydun?

Ailemle tabii ki. Her ikisi de enstrüman çalan annem ve babam sevdiğimiz plaklar hakkında bizimle sohbet ederlerdi; Slade ve Gary Glitter hakkındaki tartışmaları hâlâ çok iyi hatırlıyorum. Bize kendi plaklarını ödünç verirlerdi. Müzik açısından daha geniş bir vizyonum olması için annem bana epey klasik müzik dinletirdi. Okulda da benimle aynı zevkleri olan birkaç arkadaşım vardı. Babam garajda bira imal ediyordu, oradan haftada beş-altı şişe araklayıp mahallenin yaşlılarına satıyor, parayla da gidip plak alıyorduk. Bu yolla yüz küsur plak almışımdır kendime. Benim açımdan 70'li yıllar, bugün karalandığı gibi korkunç bir dönem değildi. O dönemde bir sürü plak sayesinde harika vakit geçirdim.

Kitaplar hayatında nasıl bir yer tutuyor?

Her zaman çok kitap okurdum. Evimizde televizyon yoktu, kendini oyalamanın tek yolu plaklar ve kitaplardı. Okumayı hiçbir zaman zoraki bir iş gibi görmedim, benim için hep çok büyük bir zevkti. Evimiz tıka basa kitapla doluydu. Bütün klasik İngiliz yazarlarını ve pek çok Amerikan klasiğini okumuştum. Arada sırada ufak tefek şeyler, hikayeler yazmayı deniyordum. Geçen gün tavanarasını düzenlerken eski defterlere rastladım, futbol hakkında, gitarlar hakkında, rock hakkında yazdığım şiirleri buldum.

Peki ya sinema?

15-20 kere seyrettiğim "2001 Uzay Yolu Macerası"nı saymazsak, sinema beni hiçbir zaman o denli etkilemedi. Bugün hâlâ açgözlü bir okuyucuyum, rock ve tekno olarak yeni çıkan her şeyi dinlemeye çalışıyorum, jungle hayranıyım. Bütün bunlar film seyretmeye pek vakit bırakmıyor. The Cure sayesinde elime ilk para geçtiğinde –"Three Imaginary Boys"dan bir yıl sonra, 80'de– kendime bir video aleti aldım ve bir video kulübüne üye olarak bu gecikmişliğimi telafi etmeye çalıştım. Bugüne kadar, başlıca film tüketme şeklim bu oldu: Filmleri evimde, kendi ritmime göre, genellikle salonlarda oynadıktan yirmi yıl kadar sonra seyrediyorum.

Bence dans dediğin tangodur

En son çıktığınız "Swing" turnesinde, daha önceki turnelerinize (mesela "Wish" turnesine) nazaran daha az seyirciye sesleniyorsunuz. Bu durum sizi etkiledi mi?
Turnenin geneline baktığınızda durum böyle olabilir, ama konserlere daha az seyircinin geldiğini Amerika'da farketmedim. Belki de Amerika'daki seyirci kitlesinin her zaman için diğer ülkelerden daha fazla olması yüzünden. Sadece belli başlı birkaç yerde küçük bir seyirci kitlesine çaldık. 1100'e kadar düştüğü oldu seyirci sayısının. O zaman da şöyle düşündük: "Daha fazla insan olsaydı, daha gürültü bir konser olacaktı, ama daha bir konser olmayacaktı". En azından salondaki seyircinin gerçekten sizi seyretmek ve dinlemek isteyen bir kitle olduğunu biliyorsunuz. Daha fazla seyirci çeken konserlerde, seyircinin en azından yarısı "bakalım neye benziyorlar?" diye düşünen insanlardan oluşur, dolayısıyla bu insanları etkilemek zorundasınız. Avrupa'da ise yoğun bir ilgiye mazhar olduk. İspanya ve İtalya'da konsere gelenler neredeyse fanatiklik derecesindeydi.

Sizce niye böyle oldu? Dört yıl boyunca ortadan kaybolduğunuz için mi?
Mümkün. Dört yıl boyunca bir şey yapmamak, yeni bir üniversite öğrencisi kuşağını ıskalamak demek. İnsanların en çok konsere gittiği dönemdir bu. Benim yaşıma gelen insanların artık konserlere gittiğini sanmıyorum, bu yüzden seyircimizi tazelemek zorundayız. Bu yeni seyirci kitlesinin bizim üzerimizdeki etkisi de sandığımdan daha fazla oldu. Yine de şöyle bir düşündüğümde, şu anda her zamankinden daha az popüler olduğumuzu söyleyebilirim. Moda olan her şeyin dışındayız artık. Bu ya medyada çok fazla göründüğümüzden ya da çok az göründüğümüzden kaynaklanıyor olabilir. Artık insanlar bizi fazlasıyla tanıyorlar. Bunun sonucu olarak, grubun neye benzediğini tam olarak hissedemiyorlar. Bir şarkıcı olarak bana da sempati duydukları söylenemez. Artık albüm yapmak da daha zorlaştı. "Wild Mood Swings" albümü, "Wish" albümünden dört değil de, iki yıl sonra çıksaydı bir numaraya oturabilirdi. Ama artık bunları hesaplamanın bir anlamı kalmadı. Böyle şeylere hiçbir zaman aldırmadım, biliyorsun, ama bu turnede ilk defa seyirci sayımızın azalmasını dert edindik. Yine de geçmişte, 110 kişiye çalmanın büyük bir hayal olduğu günleri hatırlayınca insan rahatlıyor.

1997'de ne yapacaksınız?
Stüdyoda olacağız.

Dört yıl daha beklemek istemiyorsunuz demek?
Açıkçası 1997'de turneye çıkmak istemiyorum. "Swing" turnesini nedense son konser performanslarımız olarak düşündüm, bu yüzden de fazlasıyla eğlendim.

Her turneden sonra aynı şeyi söylüyorsun...
Bu sefer doğru söylüyorum ama. Bir daha böyle bir turne yapacağımızı sanmıyorum. Bir otobüsün içinde dolaşıp yüzlerce konser verecek kafa kalmadı artık. Kopenhag'daki konserimizi seyretmek için Güney Afrikalı bir prenses gelmişti. Bize konseri iptal etmek zorunda kaldık. Bunun üzerine Zululu prensesimiz bize, Güney Afrika'da bir konser organize edebileceğini söyledi. Gruptaki diğer herkes istekli ama ben kararsızım. Ne de olsa grupta evi olan sadece ben ve Simon'ız...

Birkaç yerde küçük bir seyirci kitlesine çaldık. 1100'e kadar düştüğü oldu seyirci sayısının. O zaman da şöyle düşündük: "Daha fazla insan olsaydı, daha gürültü bir konser olacaktı, ama daha iyi olmayacaktı". Daha fazla seyirci çeken konserlerde, seyircinin en azından yarısı "bakalım neye benziyorlar?" diye düşünen insanlardan oluşur, dolayısıyla bu insanları etkilemek zorundasınız.

Turneye çıkmayacağınıza göre yeni bir albüm yapacaksınız demektir?
Evet, albüm yapmayı tercih ederim. Ama yeni yapacağımız albümün diğerlerinden çok çok farklı olması gerekiyor.

Peki denemek istediğin yeni bir alan var mı?
Evet, kafamda canlandırabiliyorum, ama henüz her şey yerli yerine oturmadı.

En azından neye benzediğini söyle...
Çıkış noktalarımın tam olarak neler olduğunu kestiremiyorum. Ama yine bir yaylılar kuarteti kullanmak istiyorum, bu sound'u seviyorum. Ama bir ay boyunca birlikte yaşayıp ne tarz çalmalarını istediğimi göstereceğim bir kuartet istiyorum. Ve bu yaylılar kuartetini bir kuartet olarak değil, bir enstrüman olarak kullanmak istiyorum. Normalde bir grubun kullanmayacağı enstrümanlardan oluşma bir kombinasyon istiyorum. Kafamdaki müziğe en yakın örnek "Numb" şarkısı. Ama daha gelenek dışı, yine de melodik ve dinlenebilir bir şey yapmak istiyorum.

Dans albümüne ne dersin?
Evet, böyle bir albüm, içinde dans müziğini de barındırabilir. Ama dans albümü deyince akla jungle ya da club albümü gelmemeli. Dans var, dans var! Bence dans dediğin tangodur. Örneğin akordiyon da sevdiğim enstrümanlardan biri. Les Negresses Vertes akordiyonu mükemmel bir şekilde kullanıyor. Biz de "How Beatiful You Are" şarkısında akordiyon sound'u kullanmıştık, ama gerçek bir akordiyon değildi. Güzel çalan bir akordiyoncuyla çalışmak çok hoş olurdu. Asıl sorun, şarkıları ben yazarsam ve ben söylersem, albüm yine Cure albümüne benzeyecek. Karar vermem gereken tek nokta, başka bir şarkıcı kullanıp kullanmayacağım...

Başka birini senin yerine söylerken düşünemiyorum.
Belki de en iyisi her şarkıyı değişik biriyle beraber, konuklarla birlikte söylemek. Kısacası farklı bir şey yapmak istiyorum. "Wild Mood Swings", "Wish"in bıraktığı yerden devam ediyordu. Ama bu yeni albüm, "Wild Mood Swings"in bıraktığı yerden devam etmeyecek.

Seni yaşlı halinle hâlâ sahnede şarkı söylemeye çalışırken de düşünemiyorum...
Benim kastettiğim de bu zaten. İki yıl içinde turne işini tamamen bırakmayı düşünüyorum. Bundan sonra sahneye çıkacaksam, çok farklı bir konsept çerçevesinde olması gerekir.

Ne mezarlıklar, ne yarasalar

"Wild Mood Swings" albümü pek de iyi eleştiriler almadı. Bu konuda neler hissediyorsun?

Simon Gallup: Eleştirilere kafayı taktığımız yok. İngiliz basını bizden bir kere daha nefret ettiğinde kendimizi yuvamızda hissediyoruz. "Wish" çıktığında bütün İngiliz basınının favorisi olmuştuk, bizi ziyadesiyle rahatsız etmişti zaten. Şimdi normale döndük. Cure söz konusu olduğunda insanlar bizi ya seviyor ya da nefret ediyor.Birçok insanın nefretini üstümüze çektiğimizi biliyoruz. Fan kitlemiz ise fazlasıyla bize bağlıdır. Dolayısıyla iki kutup birbirini dengeliyor ve herkes tarafından sevilmek gibi bir saplantımız da yok.

Robert, "Wild Mood Swings" albümünün bir grup albümü olduğunu söylerken haklı mıydı?

Simon: "Disintegration", "Wish" ve "Wild Mood Swings" grup çabasıyla ortaya çıktı. Perry, Robert ve ben müzikleri yazarız, demoları hazırlarız. Sonra bir araya gelip çalarız. Ardından Robert müziğin üzerine sözleri yazar. Bu on yıldır böyle işliyor.

Peki bu Gotik yaftası nedir? Sadece bir mit mi?

Simon: Biz hiçbir zaman Gotik bir grup olmadık. Siyah rujlar ve ojeler sürünüp dolaşmadık. Bazı atmosferik şarkılarımız yüzünden bize Gotik deyip çıktılar. Ama asla mezarlıklardan, yarasalardan bahseden şarkılar söylemedik.

Aranıza yeni bir davulcunun katılması nasıl bir his? Ünlü olduğunuz bir dönemde gruba katılmak Jason için zor olmuştur herhalde.

Simon: Jason bizim normal tipler olduğumuzu görünce biraz afalladı. Bizim sürekli olarak siyah mumların yandığı karanlık odalarda depresyon içinde oturduğumuzu sanıyordu. İçki içmediğimizi, asla gülmediğimizi düşünüyordu. Biz sürekli bir aradayız. Birbirimizden ayrı kaldığımız tek saatler, uykuda olduğumuz zamanlar.

Katıldığın grubun Cure olduğunu öğrendiğinde gerçekten afalladın mı?

Jason Cooper: Elbette! Bir şarkıyı bir kere dinliyor, sonra çalmaya başlıyorsun. Grupla birlikte "Disintegration"dan birkaç parça çaldım. Ardından bir-iki yeni parça denedik beraber. Bir arada nasıl çaldığımızı görmek için....

Bir dergideki ilana yanıt vererek gruba katıldığın hikayesi doğru o zaman...

Jason: Evet, ilan Melody Maker'daydı. Grubun kim olduğunu bilseydim işler daha zor olabilirdi. Gerçi adresin Charlotte caddesinde olduğunu gördüğümde şüphelenmedim değil. Orada Fiction Records'un olduğunu biliyordum. O caddede pek fazla da ünlü grup yoktu. Sizi bir odada çalarken filme çekiyorlar. Grupla karşılaşmıyorsunuz. Sadece odaya girip iki yeni şarkıya eşlik ediyorsunuz.

Daha önceden Cure hayranı mıydın?

Jason: Robert bunu söylememden nefret ediyor ama evet, bir Cure hayranıydım. 12-13 yaşımdayken ilk olarak amcam dinletmişti bana Cure'u...

Sence Cure'un imajı müziğini bastırıyor mu? Özellikle Robert'ın imajı, herkes Cure'u Robert'la özdeşleştirmiş durumda...

Simon: Grubun geri kalanı tembel piçlerden ibaret. Biz o kadar göze batmak istemiyoruz. Robert'ın konuşma konusunda büyük bir rahatlığı var. Grup liderliği görevini de iyi kotarıyor. Bütün bu işleri onun yapmasından memnunuz. Sahnedeyken kendimizi bir grup gibi hissediyoruz. Robert da grubun ön saflardaki adamı, çünkü şarkıları söyleyen o. Grup üyeleri rolleri konusunda tatminsizlik yaşadığında sorunlar baş gösterir. Biz rollerimizden hoşnutuz.

Bu kadar eleman değişikliğine rağmen, Cure kimliğini korumayı nasıl başardınız?

Simon: Porl Thompson, Boris Williams, Robert ve ben on yıl bir arada olduk. Bu kadro asla dağılmadı. Perry de aramıza yedi yıl önce katıldı. Sonuçta grubun istikrarlı bir çekirdek kadrosu oldu sayılır.

Jason, senin davula olan ilgin nasıl başladı?

Jason: Sekiz yaşımdayken Hendrix ve David Bowie'nin "Pin Ups" albümüyle tanıştım. Bu müziklerin üstüne davul çalarak başladım. Özellikle Hendrix'in "Manic Depression"ıyla az baget eskitmedim. Başka enstrümanlar da denedim, ama olmadı.

Şu anda kendini Cure'un organik bir üyesi gibi hissediyor musun, yoksa birlikte bir-iki turne daha yaşamanız gerekiyor mu?

Jason: Daha ilk başlarda bile kendimi grubun parçası olarak hissetmeye başlamıştım. Gruptaki her adamı yakından tanıdığımı sanıyorum. Biri bizi eleştirmeye kalkarsa kendimi birden Cure'u korurken buluyorum. Sanırım kendime ait yaratıcı yanımı gruba katmış durumdayım.

Umut denen o lezzetli duygu

Cure bildiğimiz kadarıyla şu sıralar stüdyoda, yeni albümünü kaydetmekle meşgul. Ancak millet beklerken sıkılmasın diye "Galore" isminde bir toplama albüm yayınladılar geçtiğimiz aylarda. Robert Smith "Galore" albümüne seçtikleri şarkılar hakkında tekrar hafızasını yoklamış, nasıl bir ortamda yazıldıklarını, nelerden bahsettiklerini ve klipleri anlatmış. Aktarıyoruz...

Why Can't I Be You?

1985'in yazında Peru, Lima'ya manevi kızım Aurora ile ilk –ve şimdilik son– seyahatimi gerçekleştirdim. "Why Can't I Be You", o seyahatin son akşamı bir tür 'anı' olarak yazılmıştı... Tim Pope'un yönettiği klip, Lima'da kaldığım süre içinde yarattığım hayali karakterleri bir araya getirme girişimiydi; bu aynı zamanda dans klibi anlayışında bir 'dönüm noktası' oldu ve bir standart kabul edilegeldi...

Catch

1970'de, on yaşımda bisikletimden düştüm ve ciddi şekilde yaralandım; bunu takip eden iki yıl içinde zaman zaman "Bunny" adını verdiğim hayali bir kızla ilgili halüsinasyonlar görmeye başladım. 1972'de ilk defa uçağa bindim; uçak havalandıktan birkaç dakika sonra oldukça kötü bir hava boşluğuna düştük ve korkunç bir bulantı ve başağrısı eşliğinde kusmaya başladım. Bu korkunç olaydan sonra "Bunny halüsinasyonları" birden kesilivedi.

1984'de, New York JFK havaalanında pasaport kontrolünden geçerken, "Bunny"nin çok benzeri bir kızla tanıştım; "gerçek" adı Anna idi; kısa bir sohbet ettik... "Catch" bu talihli karşılaşma ile ilgilidir... Klip Fransa'da, Cap Camarat'da, Bayan Kildare'in evinde çekildi. Garip ama, Bayan Kildare'in ilk adı... ne Bunny, ne de Anna idi !

Just Like Heaven

Bu şarkı, 1980'de, Sussex İngiltere'de, "intihar tepesi" diye adlandırılan kötü şöhretli o güzelim kumlu tepede, Mary isimli bir kızla geçirilen, büyülü, **insanın hayatını değiştiren cinsten bir gece** ile ilgilidir. Sözler zaten

yeterince açık: Sabah uyandığımda o gitmişti... Altı yıl sonra, "Kiss Me" albümünün piyasaya sürüldüğü sıralarda bir telefon geldi. Ve Mary ile Kumlu Tepe'de –üstelik klip çekiminde– buluştuk.

Hot Hot Hot!!!

Fransa'da, Provence'da, gece, bir üzüm bağında **"bilincin değişime uğradığı" anların tadını çıkarırken** kaydedilmiş bir şarkı. Koroyu dikkatle dinlerseniz, çevredeki insanların seslerini de duyabilirsiniz. Her ne kadar "sembolizm" biraz çapraşık olduysa da, şarkının klibi gecenin çılgınlığını oldukça iyi yakaladı...

Lullaby

Çok çok küçükken, binbir çeşit numarayla ödümü kopartmaktan zevk alan garip bir amcam vardı –onun da adı Robert'tı. Amcamın en büyük zevklerinden biri, geceleri kulağıma korkunç hikayeler fısıldamaktı. Genelde **"örümcek adam" denen, çocuk yutan korkunç bir canavarla ilgili hikayeler**di bunlar. Bir gece, ışıklar söndükten sonra, yatak odamın penceresine tırmanacak kadar ileri gitti. Bana günler gibi gelen uzun bir süre boyunca avaz avaz bağırdım. "Örümcek adam" hikayeleri o gece sona erdi ama, benim karanlık ve örümcek korkum uzunca bir süre daha devam etti... Klip "yılın video klibi" ödülünü aldı... Bu yüzden, şu anda her neredeysen, sana teşekkür ediyorum amcacığım.

Fascination Street

Bilinmeyen bir şehrin gece hayatını keşfetmenin (genelde sinik) keyfiyle ilgili bir şarkı. Geniş anlamıyla, New Orleans'da 1985'de yaşanmış klasik bir "gece alemi", Bourbon Street'te. Klişe gibi gelebilir ama orada birçok yaşam son buldu... Klip ise tam da oraya ait sayılmaz, aynen çekimin yapıldığı gün bizim de kafaca orada olmadığımız gibi...

Lovesong

Hiçbir hikayesi yok bunun, ne de karmaşık bir açıklaması... "Lovesong", **sadece bir aşk şarkısı**. Klibi, Somerset'te, "ruhlar mağarası"nda çekildi.

Pictures of You

Myra Poleo'ya ait "Ayin resimlerinin kara gücü" adlı bir makale üzerine yazılmış bir şarkı. Bu makaleyi okuduktan sonra tüm kişisel fotoğraflarımı ve hemen hemen tüm video koleksiyonumu yokettim. Sanırım geçmişimi silip süpürmek istiyordum... Birkaç gün içinde büyük bir pişmanlık duymaya başladım, hâlâ da pişmanım... Klip İskoçya'da, 1990 şubatının "büyük kar haftası"nda çekildi. Ve çam ağaçlarına rağmen, hiç bu kadar üşüdüğümü hatırlamıyorum.

Never Enough

1990'da The Cure bir süre için dörtlü gitar grubuna dönüştü; ünlü "Farmyard" stüdyosunda bir hafta yer ayırttık... Aletleri fişe taktık... Ve coştuk! "Never Enough" (hiç yetmiyor) sözleri benim en kötü alışkanlıklarımdan birini yansıtıyor: **Başarıya karşı inanılmaz bir tatminsizlik.** Bu, bizim, diğer

şeylerin yanında "En İyi İngiliz Grubu" ödülünü aldığımız yıldı... Klip Sussex'de çekildi. Aktörlerden biri klibi tamamladıktan kısa bir süre sonra sahtekarlık girişiminden tutuklandı. Bizim plak şirketinin patronu Chris Perry'nin yerine geçerek, çalıntı bir kredi kartı kullanmaya kalkışmış!

Close To Me

Orijinali, 1985'in "The Head On The Door" albümünde yer alan şarkının yeniden piyasaya sürülmüş hali. Bu versiyon daha çok mutasyona uğramış bir Paul Oakenford kılıfıdır... "Close To Me" **geceye ait klostrofobik arayışlar**la ilgili bir şarkıdır. Söylenecek başka bir şey yok, klip, orijinal "gardrob" klibinin bıraktığı yerden işe başlar... Bu yüzden, hepimiz bu iş için "kumlu tepe"ye geri döndük.

High

Dorothy –bir arkadaşımızın çocuğu– hakkında bir şarkı. Bu kızın kelimelerle arası müthiş iyiydi –"uçurtma gibi gökyüzü" onun sözlerinden biri– ve **bu kız uçabileceğine inanıyordu!** Garip, çocukken ben de bir süre için bu inanca sahiptim ve sonuçta Dorothy'yi gülmeden dinleyen tek yetişkin bendim... Ne yazık ki artık bana uçmadığını söylüyor. Ve ne yazık ki ben de ona... Klip, insanın beynini uyuşturan Mexico City sıcağında çekildi ve baştan sona bir kabus gibiydi.

Friday I'm In Love

1992'de, Oxford'da, The Boat Inn'in dışında, güneşli bir cuma günü, öğleden sonra, 15 dakikada, umut denen o lezzetli duyguyu yakalamak amacıyla yazılmış bir şarkı... Klibi üç saatten az bir zamanda çekildi ve MTV Avrupa izleyicisi tarafından "yılın en iyi videosu" seçildi. Şu "Friday" olayı belki de şimdiye kadar yaptıklarımızın en hızlısı...

A Letter To Elise

"Wish" albümünün üçüncü single'ı korkunç bir seçimdi (plak şirketinin kodamanları tarafından yapılmış bir seçim –ne sürpriz değil mi!). O sıralar, Jean Cocteau'nun "Les Enfants Terribles"ini yeniden okumuştum, bu yüzden "Elise" ve "Mektup", David Bowie'nin "Hermione'ye Mektup"una bir göndermedir. Parça gerçek bir "zihin akışı" şarkısıdır ve pek çok –büyük bir kısmı kişisel olan– karmaşık referansı vardır. Şarkı daha çok kaçınılmaz değişime boyun eğme haleti ruhiyesini taşır. Klip, Amerika'da sahnede, Aubrey Powell tarafından yapılan ses denemesi sırasında çekildi. Belli de oluyor zaten!

The 13th

1995'de Rio'ya bir seyahatimizde boş bir cumartesi akşamımız vardı, biz de içimizden birinin, oranın gece kulüplerinden birinde yetenek yarışmasına katılmasına karar verdik; "piyango" bana vurdu ve korkunç bir utançla "Copa Cabana"yı çalıp söyledim. Sahneden kovulmuştum. Yarışmayı kazanan, Angelica isimli muhteşem bir kadın, henüz bitirmemiş olduğum "The 13th"i söyledi... Sophie Muller'in yönettiği klibin amacı, o gecenin ve ertesi sabahın havasını yakalamaktı... İşe yaradı da.

Mint Car

"Friday I'm In Love"ın pırıltılı çocuğu... Daha fazla beklenti ve mutluluk... Üstelik bu sefer kötü son da yok! "Mint Car", Cure dilinde "Fast Trip" (hızlı uçuş) demek... Richard Heslop'un yönettiği klip hızı, renkleri ve canlılığı açısından takdire şayandı.

Strange Attraction

Bir yanlış anlaşılma hikayesini anlatmak amacıyla, "Kaos Teorisi" dilini kullanan bir şarkı... Ben genelde çekimserimdir: Yanıtlarım çoğu zaman farkına varmadan şarkı sözlerimde yer alır... "Strange Attraction" gibi şarkı sözleri... Konusu göz önüne alınarak bu single için klip yapılmadı.

Gone

Bana çok yakıştırılan, "kalk gidelim" mentalitesini yansıtmaya çalışıyordum... Klip, La Forum'da, Steven Hanft'ın bir şovunda çekildi... Ama bir şeyler yolunda gitmedi işte...

Wrong Number

Bowie'nin "Earthling" albümünün ortak yapımcısı Mark Plati ve Bowie'nin gitaristi Reeves Gabrels ile ocakta New York City'de "50. Yaşın Kutlu Olsun Bowie" konserinde tanıştık ve gerçekten çok iyi anlaştık! Birkaç ay sonra, "Wrong Number"ın ana yapısı ve sözlerini çıkarttıktan sonra, Mark'ı aradım ve benimle Londra'da bir stüdyoda, bir hafta sonu geçirip geçiremeyeceğini sordum. Şans eseri, Reeves o hafta sonu Londra'dan transit geçiyordu ve ben de hem onu hem de gitarını davet ettim. Pazar gecesi "Wrong Number" bitmişti! Pope da Bowie konserindeydi. Yaşlı gözlerle yeniden bir araya geldik ve o anda anladım ki, hem "Fearful Symmetry"nin, hem de "Galore" klibinin onun eşsiz dokunuşuna ihtiyacı vardı! Sanırım haklıymışım da!

John Fogerty

60 sonlarının, 70 başlarının en popüler gruplarındandı Creedence Clearwater Revival. Neredeyse her şarkıları hit oluyordu. Yırtıcı folk rock'n'roll'ları, bugün bile Sixteen Horsepower gibi grupları etkilemeye devam ediyor. Grup çok badireler atlattı, gitarist Tom Fogerty öldü. Kalan elemanlar (John hariç) grubu devam ettirmeye çalıştılar ama, ne tadı kaldı işin, ne tuzu... CCR şarkılarının yazarı, düzenleyicisi, grubun vokalisti ve gitaristi John Fogerty'di. Solo çalışmaya devam eden John Fogerty'nin bir sene kadar evvel "Blue Moon Swamp" isimli albümü yayınlandı. Albüm yeni sayılmaz ama, ne gam, Roll Tarih Kurumu bildiriyor...

Mississippi'nin havası suyu

1968 ila 1970 arasında Creedence ile beş albüm çıkarmıştınız, nasıl oldu da o tarihten sonra neredeyse hiçbir çalışmanız olmadı?

Hiç paramız yoktu. O zamanlarda çoğunlukla caz ağırlıklı olan ve bizim de bağlı olduğumuz Fantasy plak şirketinin de hiç parası yoktu. İyi fikirler parayla satın alınmaz ya, benim de çok iyi fikirlerim vardı ve menejerimiz olmadığından grup için iyi şarkılar besteleyip bir numara olmamızı sağlamaktan başka bir şey yapamazdım. Çok güzel ama biraz da saf bir dönemimdi; grubu, plak şirketini ve patronları bir ekip olarak görüyordum. Şu Saul Saentz denilen adam Creedence sayesinde, yani benim de sayemde, çok zengin oldu. Bir süre sonra da zaten verdiği tek bir sözü bile tutmayacağını anladım. Onun cebine attığı paralara kıyasla bizim kazandıklarımız solda sıfır. İlk başta plak çıkarmaktan çok memnundum ama üç yılın sonunda stüdyoya girme fikri içimi karartıyordu.

Rock müziğinde bazı gruplar kendi yarattıkları bir akımın kölesi oluyorlar, ben öyle olmadım. Ben bu tür düşüncelerden arındım, "imaj korkusu" dediğim hissi Mississippi'yi ziyaret ettiğimde yendim. Oradan döndüğümde gitar çalışımdan ve müzisyen kimliğimden daha emindim.

Grup içi sorunlar da plak şirketiyle olan sorunlardan mı kaynaklanıyordu?

Tabii ki, ona kazandırdığımız onca para ve şöhrete rağmen, Saul Saentz'in bize art niyetle yaklaşması grubu etkiledi... Hepimiz aynı duyguyu paylaşıyorduk, adam bize köle muamelesi yapıyordu. Ayrıca grubun öbür üyeleri için durum daha da sinir bozucuydu, çünkü sadece söyleneni yapan, ama hiçbir besteye katkıda bulunamayan, şarkı söyleyemeyen insanlar durumundaydılar. Beatles'da grup üyelerinin dengeli katkıları varmış gibi gözükmesi, muhtemelen gizli rekabet barındırıp yaratıcılığı kamçılıyordu. Creedence'da kabiliyet dağılımı çok farklıydı: Bütün şarkıların besteleri, aranjmanları ve söylenmesi bana aitti. Vokallerin hepsini ben yapıyordum. Grubun öbür elemanları durumu kabullenemiyorlardı, fakat hiçbiri de şarkı söylemeyi bilmiyordu. Durum bu kadar basitti. Onlar ailelerinin ve arkadaşlarının dolduruşuna gelip bana durmadan baskı yaptılar, ben de sonunda dayanamayıp gittim.

Abinizin de grupta olması bir şey farkettirmedi mi?

Abim ailenin büyüğüydü, bu yüzden ona güvenim sonsuzdu. Bilmediğim şey ise, gizlice kabiliyetimi kıskandığıydı. Ne yazık ki hislerinden çok geç haberim oldu.

Barışma fırsatınız oldu mu?

Maalesef olmadı. Öleceğini öğrendiğimde aramızı düzeltmeye çalıştım ve kızgınlığımıza neden olan şeyleri yazılı olarak birbirimize vermemizi teklif ettim. Randevulaştık, mektuplar el değiştirdi ama o ilk cümleyi okur okumaz "tamam, bu kadar yeter" dedi. Mektubumun ilk cümlesi "Tom, benden davacı olduğun için sana kızgınım"dı. Bana "doğru değil" dediğinde ise, mahkemeden gelen ve davacılar arasında onun da ismi bulunan kağıdı göstermek zorunda kaldım. Cevabı, "avukatlarıma adımı o kağıttan çıkarmalarını söylemiştim" oldu. Ne yazık ki olayları kendi kafasında yeniden yazıyordu, bu durumda tabii ki barışamadık.

Sizi o günlerle ilgili olarak bugün hâlâ üzen bir şey var mı?

Evet. Artık vefat etmiş olan annemizin son arzusunun bizim barışmamız olması ve benim son görevimi yerine getirememiş olmam. Yirmi yıl küs kaldıktan sonra barışıp televizyonda program sunan Tommy ve Jimmy Dorsey gibi yapabileceğimizi zannediyordu.

"Southern Streamline"ın ilk notalarını duyunca, insan hemen "Bad Moon Rising"i düşünüyor; yeni albümünüz eski günlerinize sürekli gönderme yapıyor gibi, bunu kasten mi yaptınız?

Bir ara duygularımı bastırmaya çalıştım. "John Fogerty tarzı"nı kullanmam, avukatların ve eski ortaklarımın da sık sık hatırlattıkları gibi, kesinlikle yasaktı. Tabii bu çok saçmaydı, çünkü Creedence bana benziyor idiyse, bu sadece ve sadece o gruptaki yaratıcı eleman olmamdan kaynaklanıyordu. Bu noktayı mahkemede ispatlamak zorunda kaldım. Bence bu ülkede sanatçıların telif haklarıyla ilgili çok büyük problemler var ve son nefesime kadar bu saçmalığa karşı savaşacağım. Bir çalışmaya bütün benliğinizi veriyorsunuz, sonra da size hiçbir şey verilmeden eseriniz başkasının malı olup çıkıyor. Fantasy'le anlaşma yaptığım dönemde telif hakları hakkında hiçbir şey bilmediğim gibi, bana yol gösterecek avukatım da yoktu. İşte bu cehalet yüzünden, tek bir imzayla ömrümün sonuna kadar kendi eserlerimin başkalarınınn isimleri altında çıkmasına izin vermiş oldum. Bütün bunlar ilk ortaya çıktığında şaşkına döndüm, çünkü bana ait olan bir parçayı savunmak zorunda kalacağım aklımın ucundan bile geçmezdi. Anlaşmanın önüme çıkardığı engelleri her görüşümde yıkılıyordum. Ama artık aldırmıyorum, yeniden sahneye çıkıp eski şarkılarımı söylüyorum.

"Eye Of The Zombie" politik bir albümdü, "Blue Moon Swamp" ise hiç değil.

Politik sözler yazmayı seviyorum, ama asıl Bob Dylan şarkılarıyla dünyayı değiştirdi bence. Vietnam'daki savaşa o son verdi. "Blowin' In The Wind", "The Times They Are A-Changin'" gibi şarkılar önce şahısları düşündürdü, sonra da insanları toplu olarak harekete geçirdi. Yaptıklarına çok saygı duyuyorum ve onun seviyesine keşke ben de ulaşmış olsaydım dediğim de oluyor. "Eye of The Zombie" yanlıştı, ders verir gibi sözler yazmışım ve aynı hatayı tekrarlamak istemedim. "Blue Moon Swamp"in arabada dinlenebilecek bir albüm olmasını istedim.

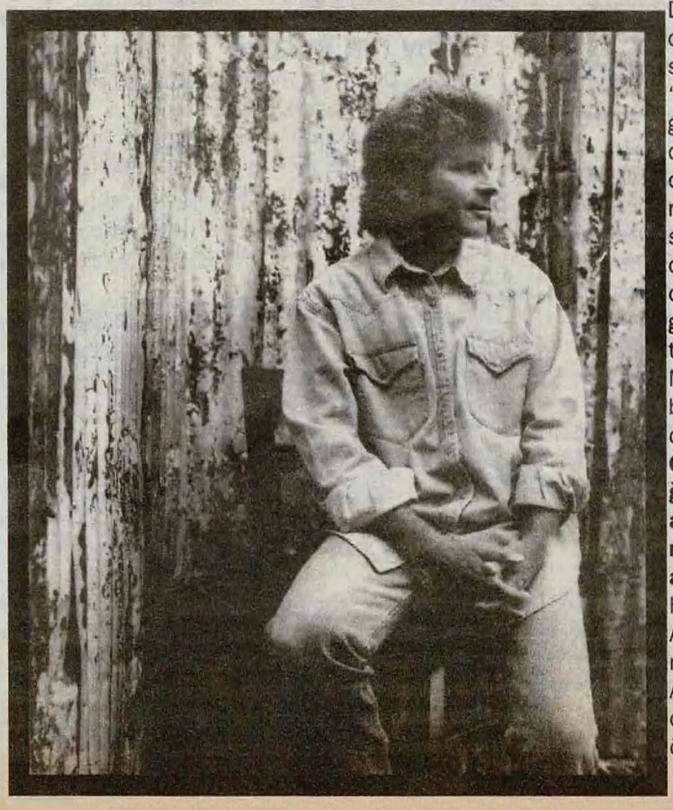

Gene de albümde Amerikan değerlerini süzgeçten geçirerek ele almanız ve güzel yanlarını sergilemeniz politik bir hareket olarak algılanabilir.

Hiç öyle düşünmemiştim, yani Amerikalı olduğum kesin, rock'n'roll'cu bir Amerikalı. Her yerde Amerikan bayrağını sallayan türden değilim, hatta ülkemin bazı özelliklerinden suçluluk bile duyu-

yorum ama, tam anlamıyla bir Amerikalıyım.

"Eye Of The Zombie" günlerinde rock dünyasının ön planda olan bir sanatçısı değil ama, zamanınızın bir sanatçısı olduğunuzu belirtiyordunuz. Yeni albümünüzde ise geleneksel imajınızdan uzaklaşmaya çalışmamışsınız.

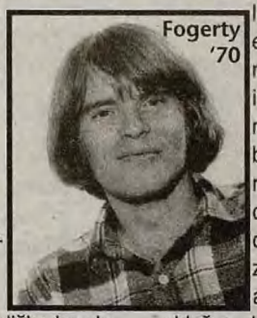
Fogerty '70

Rock müziğinde bazı gruplar kendi yarattıkları bir akımın kölesi oluyorlar, ben öyle olmadım. Ben bu tür düşüncelerden arındım, "imaj korkusu" dediğim hissi, karımın da yardımıyla, Mississippi'yi ziyaret ettiğimde yendim. Oradan döndüğümde gitar çalışımdan ve müzisyen kimliğimden daha emindim. Tekniğimi çok düzelttim ve bundan gurur duyduğumu belirtebilirim. Sanki James Burton *(Elvis Presley'nin gitaristi)* bana "aferin evladım, ilerleme kaydediyorsun, böyle devam et" diyordu.

Creedance Clearwater'ın John Fogerty'sinin 50'sinden sonra blues müziğinin beşiği Mississippi'ye "aydınlanmaya" gitmesi ilginç... Bunu niçin yapmak istediniz ve ne öğrendiniz?

Hayatımın bir döneminde kim olduğumu ve nereye gittiğimi anlayamamaya başladım. Yazdığınız bir şarkının "artık sizin olmadığını", size hiçbir kazanç getirmeyeceğini bilmek insanı mahveden bir duygu. Resmen insanların beni delirtmeye uğraştıkları bir komploya kurban gittiğimi düşünmeye başlamıştım. Bu duygu bana hem psikolojik hem de sanatsal açıdan zarar verdi. İyileşmek istiyordum ve tam olarak nedenini bilmeden Mississippi'ye gittim. Blues müziği hakkında çok az bilgim vardı. Blues'un babalarından Charlie Patton hakkında o zamanlarda neredeyse hiçbir şey bilmemem, bu konudaki cehaletimi gösteriyordur herhalde. Mississippi'den döndüğümde efsanevi bir dünyadan gelmiş olduğumu anlayarak bilgimi derinleştirmek, bu vesileyle de kendimi yeniden tanımak istiyordum. Blues müzisyenleri kendi tarzlarından hiç uzaklaşmayan müzisyenlerdir. Teknik açıdan belki sınırlı sayılabilecek, ama duygusal açıdan uçsuz bucaksız olan bir müziğe kendilerini adıyorlar. Gelip geçen modalar gerçek blues'u değiştiremedi. Blues müzisyenlerinin gücünü gördükçe, ben de bulunduğum karamsarlık batağından çıkabildim.

Mississippi seyahatleri için plan, program yaptınız mı, yoksa oluruna mı bıraktınız?

Önce hiçbir plan yapmadım. New Orleans'a ilk gidişimde iki gün kaldım çünkü özellikle French Quarter'ı çok seviyorum. Sonra kazara Delta'nın içinde bulunmayan Hattiesburg'a kadar gittim ve altı gün orada kalıp döndüm. İkinci gidişimde çok daha iyi hazırlanmıştım: Blues hakkında ve o yöre hakkında kitaplar okudum. Delta'nın en önemli şehri olan Clarksdale'e gittim, birkaç plak alıp arabada dinlemek üzere kasete çektim. Not aldığım küçük bir defter, bir de fotoğraf makinam vardı. Farkında olmadan bir gazeteci gibi çalışmaya, bazı şeyleri araştırmaya başladım; kaldığım otelin –1950'lerden beri faaliyet gösteren Clarksdale Riverside oteli– sahibesi, Mrs. Hill, bir kitap için araştırma yaptığımı zannediyordu. Mrs. Hill bir zamanlar John Lee Hooker ile ortakmış. Bina otel olmadan önce şehrin hastanesiymiş, hatta Kasım 1937'de araba kazası geçiren Bessie Smith'i, siyah olduğu için kabul etmeyip ölüme terkeden yerin ta kendisiymiş. Bina otele dönüştürüldüğünde, o günlerde Kings of Ryhthm ile çalan Ike Turner da, Memphis'te ilk rock'n'roll parça olarak bakılan "Rocket 88"i kaydetmeye gitmeden evvel orada kalmış. Ben de bu müziğin nasıl doğduğunu anlamaya çalışıyordum işte. Bilimsel bir cevap buldum diyemem, ama o devirlerde zenci olmak, ya bütün gün kırk derecede pamuk tarlalarında çalışmak ya da müzisyen olmak demek olduğu için seçim yapmak zor değildi herhalde. O bölgede çok iyi müzisyenlerin olması bu yüzden herhalde, ama müziğin nasıl bu kadar cezbedici olduğunu bilmiyorum. Belki oranın havasında, suyunda bir şey vardır. Yani Amerika'nın "Pit Monts" gibi başka bölgelerinde de blues icra edilirmiş, ama hiçbiri Delta'nınki kadar yoğun değilmiş. Robert Johnson'ın müziğinde hem dini hem de doğaüstü elemanlar var. O devirde Delta'daki birçok müzisyen gibi Johnson'ın da ruhu başka yerlerdeymiş sanki. Kendileri de bu garip gücün farkındaydılar bence ve onu iyi yönde kullanmak istiyorlardı. Creedence için ortaya koyduğum yaratıcılıkta ben de buna benzer duygular yaşadım.

Blues müzisyenleri kendi tarzlarından hiç uzaklaşmayan müzisyenlerdir. Teknik açıdan belki sınırlı sayılabilecek, ama duygusal açıdan uçsuz bucaksız olan bir müziğe kendilerini adıyorlar. Gelip geçen modalar gerçek blues'u değiştiremedi. O müziğin nasıl bu kadar cezbedici olduğunu bilmiyorum. Belki Mississisipi'nin havasında, suyunda bir şey vardır.

San Francisco'da El Cerritto gibi bir yerde büyüyüp Delta'nın bataklıkları olan "swamp"lere nasıl merak sardınız?

"Swamp" mefhumu müzikte hiç ele alınmamıştı. Benim "Proud Mary", "Born On The Bayou", "Graveyard" ve "Keep on Chooglin" gibi bestelerimden önce ele alınmamıştı yani...

Hank Williams "Jambalaya"da "bayou"dan bahsediyor...

"Cajun" müzisyenleri de "bayou"dan bahsederler ama "swamp"ten etmezler. Ben daha hiç oraları görmeden onların dünyasında yaşıyordum. Plaklarını dinliyor, sözlerini ezberliyor, hayatlarını gözümün önünde canlandırmaya çalışıyordum.

Creedence Clearwater Revival

"Swamp" doğanın sunduğu şiirsel ama aynı zamanda çok kuytu bir yer. Sizin oraya gitmekteki amacınız medeniyetten kaçmak mıydı?

Öyle olduysa da bilerek yapmadım, oralara takılmak bana sadece çok "cool" gelmişti. Ama evet, belki de beynimi kurcalayan o tür düşünceler vardı. Kendimi yenilemek istiyordum, voodoo merakım da oradan çıktı. "Suzie Q"nun başarısıyla 22 yaşında kâr sağlayacak bir "formül" bulmuştum ama onun yerine hemen ikinci albümüm "Bayou Country"i yazmaya koyuldum. İlk karım size nasıl bütün gece uyumadığımı, litrelerce kahve içtiğimi ve gitarımı görmezlikten gelip başka bir boyuta geçmek istermişcesine karşı duvarı seyrettiğimi anlatabilir. Beatles ve Beach Boys'larla müzik ve imajın nasıl birleşebildiğini görmüştüm; kendime bir dünya yaratabileceğim gibi, bir efsane de yaratabilirdim...

"Surf" Beach Boys'lar için, "Pepperland" de Beatles'lar için ne ifade ediyorsa, "Swamp" de Creedance için bunu ifade ediyordu. İlk grubunuz Golliwogs'la California'daki çevrenize uygun olarak Beach Boys tarzı bir müzik yaparken, nasıl oldu da Creedence ile Güney tarzına geçiş yaptınız?

Golliwogs zamanında çok gençtik. Yıl 1964'tü ve ne deneyimimiz ne de söz hakkımız vardı. Plak şirketimiz ne dese harfi harfine uyguluyorduk. Beach Boys ve Beatles zamanımızın en çok tutulan grupları olarak bizim için de birer örnek oluşturuyorlardı. Belki bize doğrudan "şöyle yapın, böyle yapın" gibi talimatlar verilmiyordu ama, kararlarımıza yön verildiği kesindi. Bu durumda, kendinize has bir müzik yapacağınıza başkalarını taklit ediyorsunuz. Golliwogs'un albümünde kendilerinin yaratmadıkları bir tarzı çalan müzisyenler duyuluyor. Ağabeyim Tom o günlerde tutulan romantik şarkılar yazıyordu, bense bana hiç uymayan ve hissetmediğim bir takım duygular hakkında yazıyordum ki, bu çok aptalca bir şey. "You Can't Be True" adlı bir şarkıda Little Walter'ın "My Babe"inden "midnight creepin'" terimini aldım ve nasıl bir yolda ilerlemek istediğimi belli etmiş oldum. Ama asıl büyük değişiklik, askerliğimi yaparken gerçekleşti. Güneşin altında yürürken "Porterville"in sözleri aklıma geliverdi; şarkıda bir babanın yaptığı hatanın bedelini oğlunun ödemesini ve babasına karşı duyduğu kızgınlığı ele almıştım.

Yani sizin kendi babanıza karşı hissettiklerinize yakın duygular mı?

Evet. Babam alkolikti ve ayakları da hiç yere basmazdı. Hayal ettiklerini hiç gerçekleştirememişti. Yazı için gerçek bir kabiliyeti vardı; kendisini Ernest Hemingway zannederdi, ama gerçek anlamda oturup bir işi başından sonuna yapmaya kendini zorlamazdı. Geri planda kalmayı tercih ederdi ve zannedersem içkiye de bu yüzden bağlandı. Çocukken onu sadece ya sarhoş, ya mutsuz görürdüm, boşanmadan sonra ise hiç görmedim. "Porterville"de daha çocuktum, ama ergen bir insanın hissetiklerini ifade etmeye çalışıyordum. Başka bestelerim de bu duygudan yola çıktı.

Creedence'da hissedilen yırtıcılık bu hislerden mi ortaya çıktı?

Kesinlikle öyle. Aşk şarkısı filan yazmam olanaksızdı. Anlamadığım ve hissetmediğim duygular hakkında yazamazdım. Aşkı hissetmediğim için tarif de edemezdim. Son albümümdeki "Joy Of My Life" adlı parçadan çok memnunum, çünkü bir şarkı yazarı olarak bu duygunun bende de olabildiğini ortaya koyabildim.

Çeviren: **Çilek Ünsal**

Bundan otuz yıl evvel bir Brian Jones vardı. Rolling Stones'un en yakışıklısıydı, gitgide bir enkaz haline geldi. Yaşarken, Pink Floyd'un Syd Barret'ıyla benzer kaderi paylaştı, sonuçta, 3 Temmuz 1969'da bir yüzme havuzunda ölüsü bulundu. Geçen ay Stones macerasının vardığı son durakta konaklamıştık, bu ay yolun en başındayız. Ünlü rock eleştirmeni ve gazetecisi, güvenilir insan Nick Kent, bizlere 60'lı yıllardan acıklı bir öykü anlatıyor.

Baby Brian, bir tavus kuşu

60'ların hayalperest yeniyetmeleri için, Brian Jones hakikaten önemli birisiydi. Sarışın bir küstahlık halesiyle çevrili olarak karşımıza ilk çıktığı anda, tuhaf bir yıldırım çarpmış gibi olmuştu. Onu ilk defa, 1964'ün hemen başlarında Rolling Stones'la birlikte sahnede gördüm. 12 yaşındaydım, bu grup hıyarcıklı vebadan bu yana hiçbir salgının yapamadığı denli İngiltere'yi kasıp kavuracaktı ve... ben de hayatım boyunca onu hatırlayacaktım. Rolling Stones, sanki bir başka gezegenden, yeni tür bir "düşmüş aristokrasi"den gelmiş gibiydi. Görülmedik, duyulmadık müziklerinden kibir ve coşku taşıyordu. Hele sahte bir güvenle siyam kedileri gibi gülümseyen Brian Jones; besbelli liderleri oydu o akşam. İhsanlarla bezenmiş bu genç adama bakıyordum: cazibe, güzellik, zerafet, başarı, skandal. Ve bu görüntü çok uzun bir süre benim kendi özlemlerimin özeti oldu. Beş yıl sonra Rolling Stones'u tekrar gördüğümde, Brian Jones yine oradaydı, ama etten ve kemikten değil: Artık sadece sahnenin bir kenarında duran dev bir posterdi. Beş gün önce ölmüştü ve adetleri üzre "cool" ve ilgisiz halleriyle Stones ona cenaze töreni yapıyordu. Tuhaf bir şekilde, Hyde Park'da toplanmış 250 bin kişilik bu kalabalıktan yayılan keder değildi, bir yitirmişlik duygusuydu. Greil Marcus, o gün dağıtılan ölüm kitapçığında, Jones'un ölüm haberinin kendisini hiç şaşırtmadığını anlatıyordu. Ona göre, bu çalkantılı narsisstten zaten başkası beklenemezdi. Haklıydı: Brian Jones hep tabutunun kapağı açık bir şekilde yaşadı, tek yapacağı şey onun içine düşmekti.

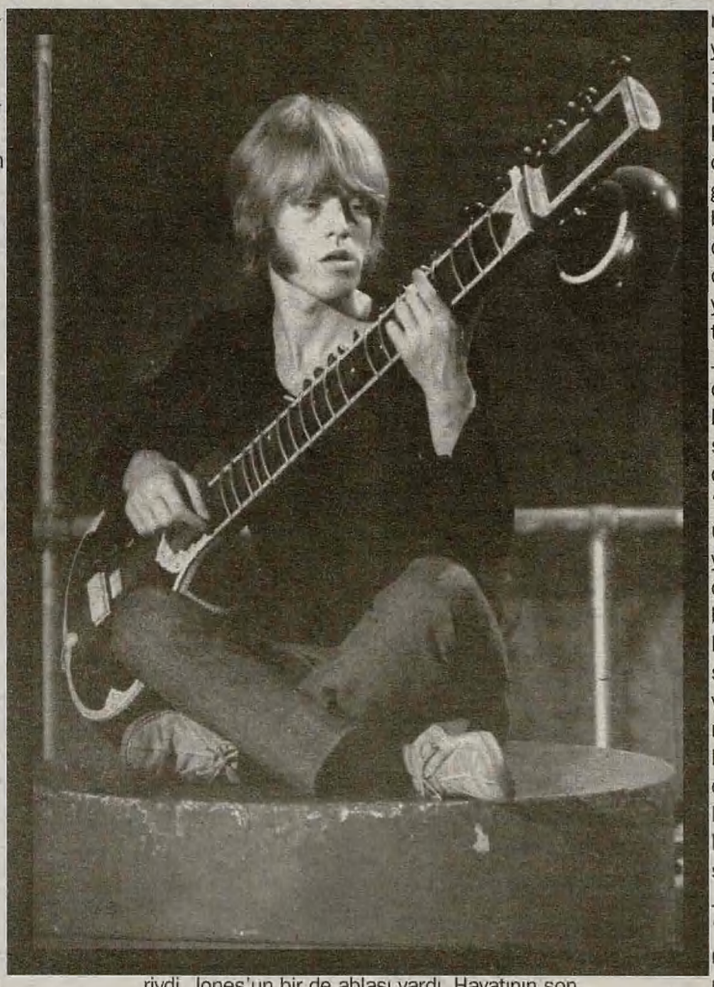

Anne, baba, abla...

Brian 28 Şubat 1942'de Cheltenham'da doğdu, ve hiç şüphesiz bu muhafazakar şehrin etkisi, trajik kaderinde, en az uyuşturucular ve şöhret kadar önemli bir rol oynadı. Keith Richards da aynı inançta: "Brian yaşlı hanımlarla dolu, çok seçkin, kalburüstü bir şehirden, yeniden aristokrat günlerine kavuşma peşindeki düşmüş yerlerden geliyordu. Bu herkesi boğar... Öncelikle Londra'yı fethetmek istiyordu, bu onun takıntısıydı. İşler yolunda gitmeye başladığında, Londra'nın en tutulan grubu olduğumuzda, hakikaten halinden çok memnundu. Mick ve benim açımdan durum farklıydı, biz kendi evimizdeydik."

Annesi sofu bir kadın, hakiki bir yobazdı. Babası, Brian'ın da bazı fiziki özelliklerini aldığı küçük bir Galyalıydı, hep sakin ve kibar görünüşlü, ama içten içe korkunç bir hiddetle kavrulan biriydi. Jones'un bir de ablası vardı. Hayatının son yıllarındaki psikiyatri raporları, bu ablanın Brian için "şiddetli bir kıskançlık kaynağı" olduğunu, "hiçbir zaman kendisini sevilmiş hissetmediğini" söylüyorlardı.

Hiç kuşkusuz Brian Jones, üçkağıtçı ruhlu, hayalperest bir oğlandı. Çok erken yaşta cazibesinin etki alanını farketti ve istediğini elde etmek için bunu kullanmaktan çekinmedi.

"Mükemmel" bir öğrenci olduğu okulunda küçük bir ayaklanma çıkardı. Ve kovuldu. Eğer hayatında belirleyici bir dönüm noktası varsa, belki de budur, ama böyle bir şeyi tam olarak söylemek kesinlikle mümkün değil. Her şey bir yana, her zaman görülmedik bir gözüpeklik gösterdi: Daha o zamanlarda, bir kızı hamile bıraktı, ailenin utançtan kanı dondu, o ise olaya hiç mi hiç aldırmadı. Duane Eddy, Ramords filan türünden bir grupta saksofon çalmayı –umutsuz vaka– tercih etti ama, gitar ve armonikada şaşırtıcı bir yetenek sergiledi. Rhythm'n'blues tutkunu olmuştu: Bundan böyle en çok sevdiği tarz buydu ve Stones'un ilk albümleri de kısa bir süre sonra bunu doğruladı. Jimmy Reed'i ve Elmore James'i taklit etmeye başladı, kendisine "Elmo Lewis" adını takmayı kafasına koydu ve Londra'ya gidip orada blues'un piri olma hayalleri kurdu.

1961'de, Cheltenham'da küçük bir kulüpte, Chris Barber'ın Jazz Band'ıyla bir konser veren Alexis Korner'ın yanına çok heyecanlı ve bir o kadar da sarhoş genç bir oğlan yanaştı: "Bu, Brian'dı tabii. Yanlış hatırlamıyorsam eğer, yanında hiç ağzını açmayan bir arkadaşı vardı. Aslında açamazdı da. Brian patlamaya hazır bir enerji topuydu, büyük bir tutkuyla son sürat konuşuyordu. Mick Jagger'ı ilk olarak ne zaman, nerde gördüğüm hakkında aklımda en ufak bir fikir kalmamış olmasına rağmen, bu karşılaşmayı çok net hatırlıyorum." Bundan sonra, Brian Jones kendi kişiliğini "icat etmeye" başladı. Bir yıldız olmak, ünlü olmak, tanınmak için yanıp tutuşuyordu. Tabii ki, bir yandan da gizli işler çevirmeye devam ediyordu; orda küçük bir yankesicilik, burda bir dolandırıcılık... Sık sık enselendi, ama her defasında bir daha tekrarlamayacağına söz vererek polisin elinden kurtuldu. Londra'ya yerleştiği ilk günlerde, plak araklarken suçüstü enselendiği bir dükkandan dışarı atıldı.

Daha o dönemde, Alexis Korner ve Cyril Davis'le hazırlıksız, doğaçlama bir konserden sonra, Mick (o zamanlar Mike) Jagger ve Keith Richards'la tanıştı. Onu "Dust My Blues" çalarken gören iki müstakbel Stones, son derece etkilenmişti. Jones, iki ayrı kadından iki çocuğu olduğunu, ikinci kadının Londra'da kendisiyle beraber yaşadığını patavatsız patavatsız anlattığında daha da afalladılar. "Sadece parası için, ne demek istediğimi çakıyorsunuz değil mi..." Jagger ve Richards bir şey çakmamıştı, ama kafa salladılar. Meseleye kabaca uyanmışlardı ve raconu bozmadılar. Rolling Stones doğmuştu artık.

Mütehakkim kişilik, haylaz canlılık

Jones, beraberinde Glasgowlu iriyarı ve gayretli, kendi halinde harika bir piyanisti, Ian Stewart'ı getirdiğinde Stones formülü tutmuş ve çok geçmeden de kendini ispatlamıştı. Dörtlü, Keith ve Brian'ın birlikte yaşadığı Edith Grove'un Chelsea'deki efsanevi fakirhanesinde provalara koyuldu –Jagger yine de London School of Economics tarzı başka gruplarla da takılıyordu– ve kısa sürede sound'ları biçimlendi: Brian Jones'un pervasız gitarıyla süslenen Keith Richards'ın riff'leri bir isyan gürlemesiydi. Mütehakkim kişiliğe eklenen bu haylaz canlılık ve sertlik, onu Rolling Stones'un lideri yaptı. Ötekiler hiç itiraz etmediği halde, binbir entrikayla elinde tuttu bu pozisyonu. Ama yanılsama uzun sürmedi ve

28→

Jagger, Richards, soğukkanlı baterist Charlie Watts ile basçı Bill Wyman (bir amplisi olduğu için onu gruba dahil etmişlerdi) durumun farkına vardılar: Kolay cazibesinin ve kedi çevikliğinin ardında, kırılgan ve itimat telkin etmeyen bir kişilik gizliydi. Jones bütün vaktini milleti birbirine düşürmeye çalışmakla geçiren rezilane bir lider oldu. Sonunda işi, her konserde kendisine daha fazla pay istemeye kadar vardırdı, iş çığrından çıktı. Ne var ki, akıl almaz derecede ahlak yoksunu 19 yaşındaki genç üçkağıtçı Andrew Oldham'ın Stones'a gözünü dikmesiyle boku yemişlerdi zaten. Talihin cilvesi, Oldham ve Jones asla birbirleriyle anlaşamadılar, ama yine de Oldham, bütün dünyaya Jones'un tahayyülünün eseri olan konsepti ustaca okuttu: "Rolling Stones bir grup olmanın ötesinde, bir yaşam tarzıdır."

Sahte bir güvenle siyam kedileri gibi gülümseyen Brian Jones; besbelli liderleri oydu. İhsanlarla bezenmiş bu genç adama bakıyordum: cazibe, güzellik, zerafet, başarı, skandal.

60'ların yüce ve lanetli yüzü

Grubun hayranları, içgüdüsel olarak, bunun, özellikle Brian Jones'un hiçbir sınır tanımayan "yaşam tarzı" olduğunu tahmin ediyorlardı. Her ne olursa olsun, bu ikili bir yandan beraber çeşitli komplolar çevirirken (Ian Stewart'ın ayağının kaydırılması bunların karanlık manevralarının ilk sonucuydu), bir yandan da birbirlerine karşı içlerinin derinliklerine işleyen bir nefret besliyorlardı. Aslında Oldham'ın istediği, "Satisfaction"dan önce, hatta daha birinci günden Jones'un ayağını kaydırmaktı. Gitarist yakışıklı ve çılgın olabilirdi, ama "showbiz" içgüdülerine güveni tam olan menejer, onda uzun soluklu, kalıcı bir gücün belirtilerini görmüyordu. Hakikaten de fazlasıyla geçimsiz ve allahın belasıydı. Kaprisli, şımarık bir çocuk gibi dolanacağına oturup şarkı yazmayı, içindeki çalkantıları akıtmayı becerseydi, her şey farklı olabilirdi. Ancak Oldham, daha disiplinli ve çalışkan olan Jagger ve Richards'ı şarkı yazmaya teşvik edince, Jones'un Stones üstündeki iktidar iddiası da son buldu.

Brian Jones, Oldham'ın can düşmanıydı. Gayet açık ve net bir şekilde onun yeteneğini sabote etti. Jones, 1965 yılının başından itibaren, Rolling Stones albümlerinde çok ender gitar çaldı. Keith Richards stüdyoda onun bölümlerini elden geçiriyordu: Jones ya hastaydı ya kafası fazla kıyaktı ya da hiç gelmiyordu. 1965 ve 1966 yıllarındaki öldüresiye yorucu dünya turnesi boyunca, Stones neredeyse bir baş belası olarak katlandı ona. Artık gitaristliği sürdüremeyecek durumdaydı, ama örneğin "Popeye The Sailorman"in riff'ini "Satisfaction"ın üzerine döşemek için uzun uzadıya ısrar etmişti. Ne önemi var: 60'lı yıllarda Rolling Stones konseri demek, delicesine kendinden geçmiş gitarlar ve ulumalar demekti. Depresyon geçirdiği, aşırı dozda uyuşturucu aldığı ya da sevgililerinden birini döverken elini kırdığı için ikide bir hastaneye kaldırılıyor ve kısa bir süre sonra da sahneden tamamen siliniyordu. Diğer dördü, pek de haksız olmayan nedenlerle ondan nefret eder hale gelmişti. Üstelik, sık sık da rekabete kalkışıyordu. Öteki gruplar her ne kadar ona eşit muamele yapsa da, o biraz "grupi"ydi. Beatles ona gerçek bir sevgi besliyordu (hatta onunla kayıt bile yapmışlardı), Warhol onu "masalsı" buluyordu ve Dylan büyülendiğini itiraf ediyordu: "Paranoyan ne alemde?" diye sormuştu bir gün Jones'a, yakışıklı enkaza...

Dostlarıyla eğlenceden eğlenceye sürterken, durup dinlenmeden çalışan Stones'dan gittikçe uzaklaşmanın acısını da çekiyordu. Ama efsane yaratmak için sadece bir görünüvermeleri yeten yıldızlar türüne ait olduğuna inanıyordu. En iyi fotoğraflarında (ve zaten 1968'e kadar Brian Jones'un bir tane bile kötü fotoğrafı yoktur) küçük bir prens gibiydi. Aslında o, yumuşak ve marazi 60'ların yüce ve lanetli yüzüydü. Aynı zamanda dönemin en korkunç züppesiydi de. Brian Jones, tabii ki kıyak kafayla, bir kulübe gitti mi, bütün Londra'yı boyunduruğu altına alırdı. Özellikle de yanında Anita Pallenberg olduğunda. Dostlarına göre, "gerçekten sevdiği tek kadın", başka hiç kimsenin çektirmediği kadar acı çektirdi ona. Oyuncu, manken, "ful taym" hedonist bu İtalyanın (kuzeyli) en az onun kadar yoldan çıkmış olduğu doğruydu –ama ondan çok daha güçlü bir kişilikti. Jones ondan ayrı kalmaya tahammül edemiyor, daha onunla beraber olduğu anda da onu dövmekten kendini alamıyordu. Birbirlerine ikizler kadar benziyorlardı, ikisi de acaip güzeldi. Onların "temiz sevgi"leri 1966'nın sonbaharından 1967'nin ilkbaharına kadar sürdü. Bu sevgi feci yıkıcı oldu ve Pallenberg, Tanca'da Jones'u bırakıp Keith Richards'la tüydüğünde daha da berbatlaştı. Richards'a bakılırsa, Brian "iğrenç bir şekilde" davranmıştı: "Ben de Anita'ya, 'hadi sevgilim, gidiyoruz' dedim..." Bir başka kaynağa göre ise: "Anita aptal değildi. İlk başta Rolling Stones'un gücünün Brian'da yattığını sandı, ama kısa sürede onun zayıf olduğunu anladı. Onu dokunaklı buluyordu. Taymingi mükemmeldi. Sezgisel olarak Stones'un hakiki gücünün, sağlam adamın Keith olduğunu anlamıştı. Bu nedenle, çaresiz ona yöneldi. Keith gözlerine inanamıyordu."

Jim Morrison ve Patti Smith'in şiirlerinde sözünü ettikleri ruh ve 60'ların ölümsüz görüntüsü, kibirli bakışlı bu kışkırtıcı yüz hiçbir zaman yaşlanmayacak. Aslında, seni sevmek mümkün mü Baby Brian?

Asit atmış bir 14. Louis

Sonuçta, Brian'ın onlara karşı giriştiği aile kavgasında, partiyi Jagger ve Richards kazanmıştı. Bundan böyle, kendini ölümüne telef edip dibe vurmak için dünyanın bütün özürlerine sahipti. Hep fazlasıyla uyuşturucu kullanmıştı, ama artık tükettiği miktar endişe uyandırıcı boyutlara ulaşmıştı. Sanki intikamını yatıştırmak için kendini sersemletmeye çalışıyor gibiydi. Pallenberg'in "ihaneti" aralarındaki yüzeysel bağları tamamen koparmazdan önce, bir gün Richards'a "asla otuz yaşına gelmeyeceğim"diye içini dökmüştü. Kehanetinin gerçekleşmesi uzun sürmedi. Anita'dan ayrıldıktan üç ay sonra, 1967 yazının sonlarında Londra'daki bir partide Alexis Korner ona rastlamıştı: "Daha o zamandan çirkinleşmeye başlamıştı... Uçurumun kenarında asit atmış bir 14. Louis gibi. İşte o zaman, birden insanın asitle kafayı yiyebileceğini anladım." Yalnız, mesele sadece asit değildi. Richards'la Jones arasında mekik dokuyan Stones'un "asistanı" ve torbacısı Tony Sanchez, 1967-1968 tarihlerinde Jones'un sıradan bir gününü bana şöyle anlatmıştı: "Sabahları speed alırdı, kokain, biraz morfin, çeşitli asitler ve bazen da Mandrax. Sonra giyinmeye çalışır ve nihayet bir ayağına timsah derisi bir çizme, diğerine pembe bir ayakkabı geçirirdi. O zaman ayakta duracak halde olmadığını farkederdi."

Keith Richards, Jones'un esas sorununun sakinleştirici barbitüratlar olduğunu iddia etti hep: "İlaç kana daha hızlı karışsın diye kapsülleri delmek gibi bir takıntısı vardı. Bütün bu junkie ayaklarını bilirdi." Hiç şüphesiz, 1964'ün sonlarından beri alkolikti. O günlerde, Charlie Watts ona yardım etmeye çalışacak kadar kaygılanmıştı. Ama beyhude: Jones sağduyuya geçit vermiyordu. "Stres"ten ve "sinirsel yorgunluk"tan kurtulmak için kliniğe yattığında, yanında götürdüğü uyuşturucularla kafa buluyordu...

Bu karanlık adamın iç dünyası böyleydi: Doymak bilmez bir açlıkla –ve çoğunlukla yırtıcılıkla– bir kızdan diğerine koşuyor, sonra da hiçbirinin kendisini "hakikaten sevmediği"nden şikayet ediyordu. Kısa bir süreliğine Anita Pallenberg'in yerini alan bir başka sarışın, Suki Poitier, bir gün Brian'ın sorununun "toplum içinde kendisini tamamen fuzuli, yararsız hissetmesi" olduğunu söylemişti. İşte Jones'u, henüz toprağa verilmeden önce basında çarşaf çarşaf çıkan sayfalarca psikiyatri raporundan (1968'de maruz kaldığı tedavilerin sonucu) daha sadık tanımlayan bir açıklama. Bir tavus kuşu gibi kurumluydu, ama neredeyse bir katatonik kadar özsevgiye sahipti. Narsisizm ve kendinden nefret onda sürekli bir çatışma halindeydi ve hayatı barbitüratların sisinde yitip gittikçe, ikinci unsur giderek ağır basıyordu.

Bu süre içinde, Stones boş durmuyordu. Her şey bir yana, onlar ayakta kalmışlar, o kalamamıştı. 1967'deki "Their Satanic Majesties Requests"in saykodelik saçmalıkları geride kalmış, yine dinsiz imansız ve şehvetli, daha da karanlık, tehditkar ve insanın gözünün yaşına bakmayan

bir müzik yapıyorlardı. "Beggars Banquet"le 1968'deki büyük "comeback"leri, her şeyi yeniden yerli yerine oturtuyordu. "Bir grup olmaktan öte, bir yaşam biçimi" sloganı, yerini "dünyanın en iyi rock grubu" sıfatına bırakmıştı. Brian Jones'un hayata geçirdiği yaşam tarzı artık gözde değildi. Jones miadını doldurmuş, şarkıda dendiği gibi, "out of time" olmuştu ve asıl önemlisi, bozguna uğramıştı.

"Beggars Banquet" döneminde Brian Jones, orada olduğu zamanlar, kafası kıyak bir şekilde, hiçbir şey yapamayacak durumda bir köşede çörekleniyordu. Pallenberg ve Richards birbirlerinden ayrılmıyorlardı ve hiç şüphesiz bu onu fena etkiliyordu. Tony Sanchez, o zaman paranoyasının şu raddeye vardığını söylüyor: "Tütüncüye girmeye korkuyordu, çünkü tezgahın arkasındaki herif sivil polis olabilirdi". Jagger'ın acımasız uyarısı da bir işe yaramamıştı. Jones, bir seferinde Mick'e çekingen çekingen "Ben ne çalacağım?" diye sorduğunda, Jagger buz gibi bir sesle cevap vermişti: "Bilmiyorum Brian. Sen ne çalabilirsin ki?"

Alexis Korner, "Mick'le Keith'i Brian'a karşı çok sabırlı buluyordum" diyor, "onun sorunlarını kulaktan kulağa yaymıyorlar, millete malzeme yapmıyorlardı. Eninde sonunda, onlara dokunuyordu bütün bunlar, etkileniyorlardı. Onun yerine başkasını almayı düşünmezden önce çok uzun süre beklediler."

Ölüm hızır gibi yetişmişti: Şişmanlıyordu, güzelliği son sürat bozuluyordu; çirkin ve yağ tulumu gibi bir Brian Jones görüntüsüne katlanılabilir miydi? Ölüyken bir şehit, bir kurbandı; 60'ların ilk büyük kaybı... Cenazesinde, anne babasına yazdığı bir mektup okundu. Mektuptaki umutsuz rica, "beni yargılarken çok katı olmayın", mezartaşına yazıldı.

1969'da, Stones turneye çıkmak istedi. Aslında, bu turne mali nedenlerle gerekliydi de. Brian'ın gruptan dışlanmasının başlıca nedeni bu oldu. Hayatının son aylarında daha dengeliydi, daha az umutsuzdu ve daha az uyuşturucu alıyordu, yine de turneyi kaldırması imkansızdı. Uyuşturucu meselesi yüzünden iki kez hapishaneyle burun buruna geldikten sonra biraz yola geldi ve Londra'yı terkederek "Yavru Ayı Winnie"nin yazarı A.A. Milne'in eski evine yerleşti. Burası göz kamaştırıcı, muhteşem bir yerdi. Yakınları, Milne'in oyuncak yavru ayısı gibi malikanenin çevresinde aylak aylak gezinen Brian'ın son haftalarını hâlâ hatırlıyorlar. Hep çok hoş, çok zarif, hep hedefini şaşırmış durumdaydı. En sarsıcı görüntü, hiç kuşkusuz Korner'in hatırladığı: "Brian aşırı derecede asabi bir halde saatlerce dolapları, bavulları boşaltıyor, incik boncukları takıp takıştırıyor, ince ipekleri, kadifeleri okşuyor, küçük tavus kuşu kıyafetlerini önüne seriyordu." Jagger, Richards ve Charlie Watts gelip yepyeni parlayan "guitar hero" Mick Taylor'ı gruba aldıklarını ona söylediklerinde, haberi vakarla karşıladı. Sonra, onların ardından, çöktü ve sessiz sessiz ağladı. Stones'dan ayrılışının kendisine resmen bildirilmesinden bir ay beş gün sonra öldü. "Kaza sonucu ölüm" dedi adli tıp raporu. Gecenin geç bir saatinde, her zaman bağımlısı olduğu maddelerin, amfetamin, alkol ve çeşitli barbitüratların karışımıyla kafası iyi olduktan sonra, yüzmek için havuzuna girdi ve boğuldu. Ölümünün ayrıntılarıyla ilgili pek çok nokta karanlık kaldı –sanki her şey açığa çıkarılmamış izlenimi uyanıyordu. Cinayet söylentileri ayyuka çıksa da, daha derin bir soruşturma karşısında bu ihtimal zayıfladı.

Beat yazarlarının 50'lerde keşfettiği Fas'ın Tanca kentine, Rollling Stones elemanlarının da yolu düşmüştü 1968 yazında. Brion Gysin'in rehberliğinde Brian Jones, bir Jajouka köyüne gitti, orada yerel ustaların müziğini dinledi, kaydetti. (O günkü kayıtlar 1971 yılında "Brian Jones Presents The Pipes Of Pan At Jajouka" adı altında yayınlandı.) Kavalların, davulların, çırpılan ellerin ve insan sesinin yarattığı bu trans müziği (Gysin ve Burroughs'un ifadesiyle "4000 yıllık bir rock'n'roll") Jones'u çok etkiledi. "Ertesi gün Tanca'ya döndük. Brian'ın ayakları yerden kesilmişti. Zamanının büyük bölümünü o bantları dinleyerek geçiriyordu" diye hatırlıyor o günleri Brion Gysin. Bir Jajouka köylüsü, Beşir Attar da bu sarışın hippiyi hiç unutamıyor:

Brian Jones bizim köye geldiğinde, küçük kardeşim Mustafa koşa koşa getirdi haberi: "Kocaman saçlı biri var köyde!" Ben de ona dedim ki: "Koyunlara biraz sen bak, bir de ben göreyim o adamı." Sürüyü Mustafa'ya bıraktık, fırlayıp gittim. Ve kocaman altın saçlı adamı gördüm. Onunla el sıkıştık. Müthiş biriydi. Kocaman altın saçlı adam Jajouka'da gördüğüm ilk hippiydi... Akşam olunca altın renkli bir keçiyi kestik. Brian keçinin ciğerini yerken dedi ki, "o keçi benim, ben şimdi kendimi yiyorum, hepimiz benim ciğerimi yiyoruz." Keçiyi yedik, büyük bir parti yaptık, davulları çaldık. Gördüm ki bu, Brian'ın hoşuna gitti. Kulağında kulaklıklarla deli gibi dansediyordu. Herkes onu çok sevdi. Dünyanın en haşmetli grubuna mensup bu büyük müzisyeni orada gördüğümde düşündüm ki, müziğimizi bütün dünyaya göstermek lazım.

Alexis Korner'ın yorumuna göre ise: "Çok kişi Brian'dan nefret ederdi, hatta belki kimileri onun ölüsünü görmeyi de dilerdi. Ama ben böyle bir şey olduğu kanısında değilim. Herkes bunu, şöyle ya da böyle kendisinin yapmasını bekliyordu."

Brian'ın gerçek sorunu

Tam da o zaman ölmek, hiç şüphesiz Brian Jones'un başına gelebilecek en iyi şeydi. Dostları ve hayranlarına ne kadar kötü gelirse gelsin, ölüm hızır gibi yetişmişti: Şişmanlıyordu, güzelliği son sürat bozuluyordu; çirkin ve yağ tulumu gibi bir Brian Jones görüntüsüne katlanılabilir miydi? Böylece kız arkadaşları, gerçekle yüz yüze gelmek zorunda kalmadan onun o ideal seksi sarışınlığıyla hayal kurabileceklerdi. Stones açısından da durum durum açıkça mükemmeldi: Başka hiç kimsenin dolduramayacağı boşluk, birden onun hayaletiyle dolmuştu. Herkes Stones'un "keskin" olduğunu biliyordu, ve şimdi her zamankinden de keskindiler, öyle ki içlerinden biri bir mezar taşının altında yatıyordu. Brian Jones için de en uygun zamandı. Rolling Stones olmadan bir "has-been" olduğunu bilecek kadar zekiydi. Buna karşılık, ölüyken, bir şehit, bir kurbandı; Hendrix'ten ve Joplin'den tam bir sene önce, süperstarlar çağı 60'ların ilk büyük kaybı... Cenazesinde, uyuşturucu bulundurmaktan gözaltına alındığı gürültü patırtıda anne babasına yazmış olduğu bir mektup okundu. Mektuptaki umutsuz rica, "beni yargılarken çok katı olmayın", mezartaşına yazıldı ve bir süre gerektiği gibi saygı gördü.

Ama yokluğu herkesin onu sevgiyle, hoşlukla hatırlamasını beraberinde getirmedi: "Dürüstçe söylemek gerekirse, çok az kişi Brian'ı severdi" diye arkasından konuşuyordu 1988'de Keith Richards. Ve hiç kuşkusuz, Brian Jones'la çalışabilmek imkansızdı.

Ama ölümünden yirmi küsur yıl sonra, onun ölçüsüz, sınır tanımaz davranış biçimi ve doruk noktasındaki narsisizmi, Stones biyografilerinde aslan payını kapıyor. Kimileri, haklı olarak, müzikal katkısının, yarattığı esinin altını çiziyor: "Little Red Rooster"daki (favori parçası) slide gitar ya da "Paint It Black"deki o meşhur sitar intro'su gibi. Ama en önemlisi bunlar değil. Brian Jones'un hakikaten Stones'a sunduğu, şeytani gençliğin ideal tecessümü oldu. Onun hayatı, Jagger ve Richards'ın en güzel şarkılarına esin kaynağı oldu, ölümü bütün ağırlığıyla Stones'un üstüne çöktü, onun yokluğunu, bir türlü yılmayan sloganlarla telafi etmek zorunda kaldılar: önce "dünyanın en büyük rock grubu", sonra "it's only rock'n roll", ve... Neyse, düşüşün orada başladığını söyleyebiliriz; bu konuyu burada kapatalım artık.

Onu tanıyan bir dostum bana şöyle demişti: "Fazla katı olmadığı zamanlar çok iyiydi, biliyor musun... Brian'ın gerçek sorunu... sevebilme yeteneğinden mahrum olmasıydı, bu duygunun anlamını hiçbir zaman bilemedi ve hiçbir zaman bu duyguyu tatmadı –Anita'yla bile. İşte onu bir enkaz haline getiren buydu."

Her şey bunlarda yatıyor. Zavallı, çalkantılı, sıkıntılı, yitik ve sevgisiz Baby Brian. Jim Morrison ve Patti Smith'in şiirlerinde sözünü ettikleri ruh ve 60'ların ölümsüz görüntüsü, kibirli bakışlı bu kışkırtıcı yüz hiçbir zaman yaşlanmayacak. Aslında, seni sevmek mümkün mü Baby Brian?

Nick Kent

Çeviren: Siren İdemen

ARTIK ANKARA'DA YEPYENİ BİR ROCK SHOP VAR!!!

HAZY HILL

MUSIC SHOP

ÇELİKLER İŞ MERKEZİ (AYNALI ÇARŞI YANI)
TUNALI HİLMİ CAD. 91/70
KAVAKLIDERE - ANKARA
TEL# (0-312) 467-0950 • FAX# (0-312) 468-1276
hazy_hill@rocketmail.com

POSTAYLA ALIŞVERİŞ İMKANI!!!

Türkiye'nin neresinde olursanız olun istediğiniz CD, kaset ve t-shirt'leri posta veya kargoyla evinize ulaştırıyoruz.

Ayrıntılı bilgi ve katalog için:

(0-312) 467-0950

Hafta içi ve Cumartesi 10.30 - 19:30 arası

veya

PK 44 • 06542 A.AYRANCI • ANKARA

HAZY HILL ve HAZY HILL MUSIC SHOP ile ilgili tüm yazışmalarınız için yukarıdaki adresi kullanabilirsiniz.

Ali Avaz

Memleketin müzik tarihinde bir "ezeli muhalif" var. Elinde sazı yok ama dilinde sözü var. Evinin masasına tempo tutarak besteler yapıyor, şarkıları tornistan ediyor. Ne sağcı ne solcu. Taşlamacı. Plaklarla, kasetlerle "tepedekiler"in tepelerine vuruyor. Üstelik 30 küsur yıldır "istikrarlı" bir biçimde hükümete, başkanlara, bakanlara giydiriyor. Son kaseti "Ankara Döktürmeleri / Tıktıkla"nın yayınlanmasını fırsat bilip aradık Ali Avaz'ı. Bize yılların "icraat"ını bir kalemde anlatıverdi...

kiM diyoRsa Bana deLi, diyEnin de aVraDını...

Ali Avaz: Türkiye'de yüzyıllardan beri, kimileri almış eline sazı gönlünün duygularını ele vermiş, güzellemeler yapmış, aşkla ilgili yazmış. Kimileri haksızlığa karşı çıkmış. Ezilene destek olmuş, sözleriyle müziğiyle... Şimdi çağdaşlığı yaşayan çok az bir kitle, çoğunluk eziliyor. Biz bu ezilenlerin, mazlum insanların dili, kulağı olalım dedik. Düşündük ki bizim milletimiz çekiniyor, konuşamıyor, duygularını dile getiremiyor. Yönetimin icraatını dahi ancak evinin içinde kendi kendine söyleyebiliyor. Demek ki bunu dışavuracak birisi lazım. Ben 56'da, 20 yaşında buna başladım... Aslında 12 yaşından beri sanatla ilgiliyim. Halkevleri piyesleriyle başladım sahneye çıkmaya. Aslen Harputluyum. Elazığ'da büyüdüm. Yedi yaşındayken Elazığ'dan ayrıldım, ailemle İzmir'e geldik. Ama ilk piyese çıkışım Elazığ'dadır. Çünkü ilkokulun sonunu ve orta biri Elazığ'da okudum, çok yaramazım diye babam beni amcamın yanına göndermişti. Ondan sonra sözüm ona uslandık, biraz aklımız başımıza geldi de İzmir'e dönebildik. Ortaokulu Karataş'ta bitirdim. Karataş'ta Asansör üstündeydi evimiz.

Roll'da Karataşlıların sayısı artıyor, en son Vedat Yıldırımbora'yla konuşmuştuk...

Vedat Yıldırımbora'nın çocukluğunu bilirim. Benden küçüktür o. Aynı mahalle çocuğuyuz... Ben Devlet Çocuk Tiyatrosu'na tercihli olarak alındım. Dört sene orda oynadım. Sonra kendi tiyatromu kurdum. Ali Harputlu tiyatrosu...

Asıl soyadınız Harputlu mu?

Hayır, Avaz gerçek soyadım... İzmirliler nedense tiyatroyu benimsememiştir. İzmir'de İkbal sineması vardır, oranın ikinci katını kiralamıştım. Hatta "Harput'ta bir Amerikalı" oyununu koydum, Sayra Orkan'ların grubunu getirttim. Fakat İzmir'de tiyatro tutmadı, çok zarar ettik. Ve ben sonunda tiyatroyu gezici tiyatro haline soktum. Tam beş yıl, Anadolu adım adım, kendi yazdığım "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" oyununu oynadık. Senede iki sefer yola düşerdik. Türkiye'de nereye girmediniz diye sorun bana. Şehirlerde genellikle sinemalarda, küçük yerlerde de büyük kahvelerde oynardık. Hayat boyu benim avantajım burda oldu. Bütün Anadolu'yu dolaştık, halkı tanıdık, örfleri tanıdık, yaşamı tanıdık, ezilmişi gördük, götüreni gördük, ağayı gördük, ağanın zulmünü gördük. Her şeyi gördük biz.

Aynı zamanda oyuncuydunuz değil mi tiyatronuzda?

Hem oynuyordum, hem işin patronuydum. Kadroyu ben oluşturuyordum. Bazen İstanbul'a gelip kadroyu değiştirirdim. Mesela bir seferinde eski sinema oyuncularını almıştım, Nezihe Güler'ler, Baki Tamer'ler, Necip Tekçe'ler... Urfalı Babi de bizimle beraber oynamıştı. Aynı oyunu başka başka kadrolarla oynardık.

Konusu neydi "Sarı Çizmeli"nin?

Ortaoyunundan esinlenerek hazırlanmış bir oyundu ama tabii ki sosyal içerikli. Bir zengin ağanın evinde dönen entrikalar. Ezilen insan ağanın arkasından ne yapıyor? Ağa için düşündükleri neler? Peki ağayı gördüğü zaman şekli ne? Köylünün dalkavukluğu, ikiyüzlülüğü... Ama milletin çok hoşuna gitmişti çünkü gerçekte insanın çoğunluğunda bu duygular var... Biz de bu duyguları açığa vurmuştuk.

Gittiğimiz yerlerde bazen tiyatroyu eğlence zannederlerdi "ya babam, dansöz ne zaman çıkacak" diye çok söylenirlerdi bize... Tatlı bir dönemdi. Kazanç olarak tatminkar değildi, ama manevi olarak kazançtı. Kendi vatanın içinde rengarenk insanlar... Karadeniz başka bir çiçek, doğu başka bir çiçek...

O dönemde hiç baskıyla karşılaşır mıydınız?

Hiçbir yerde olmadı böyle bir şey. Zaten işin en acı tarafı bu. 1958-59'ları gözönüne alın. Yani demokrasi yok dediğimiz dönemi alın. Hiçbir yerde tepkiyle karşılaşmadık. Benim eskiden "Avradını..." diye bir taşlamam vardı. Bunun ilk dörtlüğü tabii Kazak Abdal'ındır: "Eşeği saldım çayıra / Otlaya, karnın doyura / Gördüğü düşü hayıra / Yoranın da avradını..." Bu dörtlükten esinlenerek "İşçimizin alınteri / Kara gözündeki feri / Ahmet Mehmet ve Ayşe'yi / Hor görenin avradını..." diye yazmıştım. Bunu o zaman bu oyunun içerisinde söylüyordum. Ve hiçbir yerde hakkımızda takibata geçilmiyordu.

Başka gezici kumpanyalar var mıydı o dönem?

Çok. Mesela benim o tarihlerde Anadolu'da en çok karşılaştığım Nejat Uygur'du. Ya o benden on gün önce girerdi, ya ben ondan... Avni Dilligil tiyatrosu da dolaşırdı. Menejer Hayri Küçük'ün de bir tiyatrosu vardı, dolaşırdı. Gittiğimiz yerlerde bazen tiyatroyu eğlence zannederdi insanlar, "ya babam, dansöz ne zaman çıkacak" diye çok söylenirlerdi bize... Tatlı bir dönemdi. Kazanç olarak tatminkar değildi, ama manevi olarak kazançtı. Kendi vatanın içinde rengarenk insanlarla karşılaşıyorsun. Karadeniz başka bir çiçek, doğu başka bir çiçek...

Ali Avaz olarak ünlenmeye başlamış mıydınız?

Ali Harputlu olarak tanınıyordum. Ne zaman ki ilk taşlama plağını yapmaya karar verdim, o zaman kendi soyadımı kullandım. Tiyatrodaki birikimi müziklendirmekti niyetim. Ben plaklarda yaptığım tarzı zaten tiyatrolarda oynuyordum. Hani o gırtlaktan Ali Avaz sesi var ya, tiyatroda da o sesle oynuyordum. Ali Avaz sesi odur. Demin de söyledim, sazını çalan aşığın kimi güzelleyerek, kimi de yererek yürümüş. Ben daha sertini yaparsam eminim etki yapar diye düşündüm. Ben çok sert girdim işin içine. İlk yaptığım plak, Türkiye'nin ilk siyasi taşlama plağıydı: "Şakayla Karışık". Diğer yüzünde de tamamen ortaoyunundan esinlenerek "Ali Evleniyor" diye bir şey vardı.

Nasıldı "Şakayla Karışık"ın sözleri?

"Mebustur dedikleri / Yalandır yedikleri..." diye gidiyordu. O zamanlar meşhur bir nutuk vardı, "siz hele oylarınızı bağa verin, Kayseri'ye deniz de getirttirecem, gemi de getirttirecem", işte bu nutuk, o plağın içindedir. Mebus nutuk çeker: "Siz hele oylarınızı bağa verin, tereyağının kilosunu iki liraya indirecem." Kadının biri cevap verir: "Aman mebus bey, aday bey, biz iki liraya nasıl yeriz tereyağını?.." Öbürü, "onun da kolayı var" der, "hele siz beni vekil yapın, vekiliniz olma sıfatıyla tereyağını da oturup ben yiyecem..." Sene o zaman 65. Kimsenin gıkının çıkmadığı bir dönem. Tabii bizim plaklar hemen mahkemelik, hemen toplatılıyor. Sanıyesinde toplatılıyor, ama iki ay sonra beraat ediyor plak. Be-

32→

nim 27 tane plağım, 45'liğim var. Bunların 23 tanesi mahkemelik olmuş. Toplattırılmış. Sonradan serbest bırakılmış. Mesela "Avradını..." isimli plak toplattırıldığı zaman, 2. Ağır Ceza'da yargılandım, "milletvekillerine hakaret, meclise hakaret, hakaret de hakaret..." diye yazmışlar. Yedi gün tutukladılar, sonra ilk celsede serbest bıraktılar, Toptaşı cezaevinden çıkardılar... "Avradını.." sonra sivil mahkemede beraat etti ama, Cevdet Sunay'ın genelkurmay başkanlığı döneminde Sunay bir tamim yayınladı: "Ali Avaz'ın okumuş olduğu Avradını isimli 45'lik plak, garnizonlarda, askerlerin devam ettiği müsaadeli kahvelerde çalınması, dinlenilmesi yasaktır."

Neden?

"Makarios hak etmiştin bizden kötek / 6. Filo oldu sana destek / Ona emir kim verdiyse / Verenin de avradını..." diye bir dörtlük vardı sonlarına doğru. 1964'de İnönü, İskenderun limanından bir çıkarmaya hazırlanmıştı Kıbrıs'a. Ama 6. Filo onları çevirmişti. Ben de ona nazire olarak yazmıştım. "Türkün özü kahramandır / Süngüsü dünyaya namdır / Makarios elin kandır / Silenin de avradını / Benim adım Avaz Ali / Ben de yazdım bu sözleri / Kim diyorsa bana deli / Diyenin de avradını..." Birleşmiş Milletler meselesi yüzünden ordu bunun çalınmasını istememişti.

1967'nin Ali Avaz'ı

Kimler dinliyordu sizin plaklarınızı?

Zengin hariç herkes dinler beni.

Sahnelere çıkmadınız değil mi?

Hiç program yapmadım. Tiyatro hayatı hariç, dinleyicilerle katiyetle karşı karşıya olmadık. Sahneyi sevmiyorum. Çok büyük para kazanırdım sahneye çıksaydım. Halkımızın, açık konuşalım, kültür seviyesini düşünelim, tutuculuğu düşünelim, sağcılığı, solculuğu, particiliği düşünelim. Diyelim Özal döneminde Özal'a ha babam atıyorum, nasıl sahneye çıkıp söyleyeceğim? Nasıl diyeceğim "Avaramu, Özal'a mı, Semra'ya mı?" diye? Ordan bir fanatik çıkacak, üstüme atılacak. Ya da höööt diyecek, sen de o lafı yutmayacaksın, baş eğmeyeceksin... Sonra ne olacak? Sahne her zaman ters gelmiştir. Benim kasetlerim, plaklarım Almanya'da çok sattı, bildiğiniz gibi değil. Devamlı olarak beni Almanya'ya çağırdılar turnelerine. Hayır dedim. Bir keresinde Gökhan Güney konseri vardı Bochum'da, ben de tesadüfen ordaydım. Gökhan Güney beni anons edince çıkmak mecburiyetinde kaldım. Yer yerinden oynadı. Millet ayaklandı. "Yahu ne alkışlıyorsunuz, eşekoğlueşekler" dedim, ilk hitabım buydu. "Bu alkışlarınız yüzünden değil mi, bu gavur memleketlerinde sürünürsünüz, ben size ne söyledim ki alkışlırsınız, daha bir kelime konuşmamışam..." Alkışlıycak insanı bilmediğiniz için hep buralarda sürünüyorsunuz, demeye getirdim. Bir kıyamet daha koptu.

Geldin de ne oldu? Bir numara sağcı oldun, hani nerde Cem Karaca'lığın senin? Eğer ben iki lokma için kafamdaki düşüncemi değiştireceksem, yuh be! Aç gez daha iyi. Sabahleyin alırsın bakkaldan bir sigara, "param olunca vereceğim" dersin. Ama kişiliğinden, fedakarlık yapmazsın!..

Eşinizin ahbabınızın arasında da mı hiç söylemezsiniz "Ali Avaz sesi"yle bir şeyler?

Stüdyodan dışarı çıktığım zaman yapmış olduğum hiçbir eseri başından sonuna hatırlamam. Kasetimi de bir daha dinlemem. Eş-dost arasında da "hadi bir şeyler oku" meselesine girmem. Hayatım mazbuttur benim. İçki kullanmam, kahveye çıkmam, sigaradan başka bir işim yok, kumarım yok, toplantı sevmem. Yalnızsam da evimde otururum, eşim ve çocuklarım yanımdayken de... Kitaplarım, defterlerim, kalemimle masama otururum, çalışırım. Masanın üstü Havra pazarı gibidir.

Kendi plaklarınızı da kendiniz basıyordunuz değil mi? Plakçılar çarşısında uzun yıllarınız var...

Türkiye'nin ilk müzik yapımcılarından biriyim. Sirkeci'de Doğu işhanında plakçılığa başladığım zaman, dört tane firma vardı: Gramofon Limited, Pathé-Odeon grubu, rahmetli İsmail Şençalar'ın Şençalar Plak'ı ve bizim İstanbul Plak. Bugün Mirkelam'ın, Tarkan'ın okuduğu firmayı biz Şahin Söğütoğlu'yla beraber 64'de kurduk. Sonra ben ayrıldım, Topkapı'yı kurdum, Sun'u kurdum, Avaz'ı kurdum, Evren'i kurdum, Elektrofon'u kurdum. Beş sene, Zeki Müren dahil, Grafson'un prodüktörlüğünü yaptım. Ve bu arada, Orhan Gencebay'ın, Arif Sağ'ın, Mine Koşan'ın, Erkin Koray'ın ilk plaklarını yaptım. Ve ben bunları yaparken bizim esnaf bana güldü. Arif Sağ'ın "Bu ne kader kötü kader" 45'liğini yetiştiremiyordum. Çoğu zaman Atina'da ek baskı yaptırarak getiriyorduk plağı. Çünkü Türkiye'deki fabrikada yetişmiyordu. 1966-67 yıllarından bahsediyorum. Ben Arif Sağ'ı da, Orhan Gencebay'ı da, Mine Koşan'ı da Abdullah Nail Bayşu'nun evinde buldum. Bayşu'yla çok samimiydik. Can gibiydik.

Erkin Koray'ı plak yapmaya razı eden sizmişsiniz galiba...

Erkin Koray'ı bir gün Çakıl gazinosunda sahnede gördüm, baktım bir türkü okuyor: *(mırıldanıyor)* "Kızları da alın artık askere"... Hemen sahne arkasına gittim, bir kart verdim. Baktı karta, "aa, Ali abi siz misiniz, biz sizi yüz olarak tanımıyoruz, ama isim olarak tanıyoruz" dedi. "Şunu bir plak yapalım" dedim. Ertesi gün de Ankara'ya gidiyormuş. "Sen korkma, ben seni otobüse yetiştireceğim" dedim. Ve o gece yaptık o plağı. Aletleri topladık, doldurduk arabaya, o zaman Tarlabaşı'nda Şençalar stüdyosu vardı, oraya gittik. Sabah 6'da kayıtları bitirdik, 7'de Taksim'den otobüse bindi, Ankara'ya gitti. Ve dört gün sonra ben o 45'liği piyasaya çıkardım. Erkin Koray öyle geldi işte. Canavar gibi oğlandı ama, kimse yüzüne bakmıyordu, "bu ne ya böyle" diyorlardı. Mine Koşan'a ilk plağını yaptığımda 14 yaşındaydı, Esengül 16 yaşındaydı.

Müzik yapımcılığınızın, plaklarınızın yanında bir de sinema maceranız var...

1968'de senaryosunu yazdığım, Nişan Hançer'in yönettiği ilk filmim "Sarı Öküz Parası". Köyde bir öküzü olan bir köylü, öküzü öldükten sonra öküz parası kazanmak için İstanbul'a gelir. Bu arada o öküz parasını kazanıncaya kadar, İstanbul keşmekeşi içerisindeki hayat işlenir. İstanbul'un hayatı neyse o: Düzenler, dolanlar. Öküz parası kazanamaz ama polis teşkilatı bu adamın köyüne dönmesi için aralarında para toplarlar, bir öküz alırlar ve köyüne gönderirler. Benim ilk filmimdi, siyah beyazdı ve büyük hasılat yapmıştı. Ben köylüyü oynuyordum. Yazdığım senaryoların hepsinin başrolünü ben oynadım. Onun arkasından "Hacıağalar Kralı", "Süpürgesi Yoncadan", "Yazık Oldu Ali'ye" geldi. Velhasıl 14 tane film geldi.

Taşlamalar dışında şarkılarınız da var...

Şarkı sözü yazarım, beste yaparım. Enstrüman çalmaya kabiliyetim de yok. Nice üstadlarla yıllar yılı beraber oldum, bir bağlamaya dokunmayı bile beceremem. Bütün şarkıları masaya vura vura, tempo tutarak yaparım: Tararam tararam, tam tam. Binlerce melodi geçer aklımdan, teybe kayderim, sonra da notaya çekerler. 50-60 bestem var. Yani taşlamalar değil, normal şarkılarım da var. Ahmet Sezgin'lerden Müslüm Gürses'lere kadar çok sanatçı okudu. Esengül benim şarkımla piyasaya gelmiştir: "Alışmışım bir kere seni her gün görmeye". Ali Avaz sesiyle değil, normal sesle bir filmde ben de okumuştum bu şarkımı. "Alışmışım bir kere seni her gün görmeye / Kollarımı dolayıp arzu ile öpmeye" sözleriyle iki eşeğin evlilik sahnesini çekmiştim. Eşeklere gelinlik, damatlık giydirerek. Ali, ağanın kızıyla evlenecek ama şart koşuyor: Benim eşek de ağanın eşeğiyle evlenirse o zaman kızla evlenirim. Fakir, ezilmiş bir köylü ama ağaya kafa tutuyor. Ve ağa razı oluyor eşekleri evlendirmeye ve bu şarkı bu eşeklerin koklaşmasına denk geliyordu filmde. Ve o şarkıyı normal sesle 45'lik olarak çıkarmıştık. Satmıştı, ama bana ters geliyordu. Normal ses başka, Ali Avaz'daki zevk başka. Taşlamaları değişmem. Eleştireceksin, yereceksin, vuracaksın tepelerine tokmağı, o işin zevki başka. Hâlâ her sene bir taşlama kaseti yapıyorum. 27 tane 45'liğin üstüne, Toplam 22 tane kasetim var. Kasetlerin de 16 tanesi toplattırıldı.

En ünlüsü de "Özal Kurşunu" herhalde?

Özal dönemi benim en büyük yıkım dönemim. Her şeyimin yok olduğu bir dönem. Bilfiil 44 sene çalışmamın meyvesi Özal'la birlikte yok oldu. 1985'te "Dom dom kurşunu değil, Özal kurşunu geldi" diye bir kaset yaptım. O kaset bir olay oldu. Ve hemen kaseti toplattılar. Ben o zaman Viyana'daydım. Aynı zamanda da Polonya'ya gidip geliyorum, Krakav televizyonunun yönetmeniydim –eşim Polonyalıdır. Arabayla geldim, mahkemede birinci celseye girdim, dava uzamasın diye. İki gün sonra bindim arabaya, gidiyorum, Kapıkule'den geri çevirdiler beni. "Çıkış yasağın var" dediler. İki yıl davayı uzattılar. Tam 24 ay üç tane savcı değiştirdiler, her gelen savcı yeni bilirkişi raporu istedi. Benim Viyana'daki iş hayatım, gece kulübüm, birikmiş param kül oldu. Daha önce çıkmış olan bütün kasetlerime yasak koydular. Bandrol vermediler. Böyle bir dönem geçirdim ve sıfıra düştüm.

Hiç destekleyen olmadı mı sizi?

Bir tek Adnan Kahveci. Kuruluşların hiçbirisi beni desteklemiş değildir. Ben ortada kalmışımdır. Ben ne aşırı sağcı, ne aşırı solcu, ne ortacı, ne merkeziyetçiyim. Hiç oralarda olmadım ben. Ben bu daire içinde gördüğüm ne haksızlık varsa onu yerdim. Solun bölünmüşlüğünü de çok yerdim, sağın katılığını da çok yerdim. Bitaraf olarak çalıştım. Bir yerden destek aldığınız zaman, kendi fikirlerinize sahip çıkamazsınız. Size destek veren grubun da fikirlerini işlemek mecburiyetindesiniz. Bir partinin koltuğunun altına girip ne yapacaksın? Partinin ideolojisini okuyacaksın kasete. Ama ben zaman geldi Ecevit'i, zaman geldi İnönü'yü, zaman geldi Özal'ı taşladım. Zaten Özal'la çok uğraştım, Özal da benle çok uğraştı. Benim hayatım böyle.

Özal'la nasıl uğraşıyordunuz?

Kaseti yapıyordum, bandrole gidiyor, ama bandrol verilmiyor. Bu sefer idari mahkemeye başvuruyorum. Bunu hiç kimse inkar edemez ki bizim siyasi iktidarlar mahkemeyi baskı altında tutarlar. İdari mahkeme altı-yedi ay cevap bile vermiyor... Rahmetli Kahveci defalarca İstanbul'da buluştu benimle. Bu konunun üstüne gitmememi, eğer bu konunun üstüne gitmezsem rahat edeceğimi söyledi. Bir gün Ankara'da Başbakanlıkta konuşuyorduk, yanımda rahmetli Yaşar Kekeva da vardı. "Aliciğim, bu Özal'la uğraşma, bizim patron çok kincidir" dedi bana Kahveci. "Nerde sizin adaletiniz?" dedim. "Benim Ali Avaz'lığım var, kişiliğim var" dedim. Hiç kimse, falan adamdan üç kuruş menfaat gördüğümü söyleyemez. Benim kafam nereye gidiyorsa onu yazarım, onu söylerim. Siz bandrol verirsiniz, vermezsiniz. Ama ben bandrol almasını bilirim. Ve ben o zaman, hatırlarsanız, "Seni Sevmeyen Ölsün Özalım" diye bir kaset yaptım. Turuncu rengi destekledim ve o kasete bandrol verdiler. Dikkatinizi çekerim, oyuna geldiler onlar orda. "Ali Avaz teslim oldu" dediler. Öyle bir methediyordum ki Özal'ı kasetin içinde. "Gökten inmiş nur gibisin, yıldızımızsın, ışığımızsın, yemeğimizin kaşığı, yolumuzun bilmemnesi..." Yazdım da yazdım. Ama ondan sonra sayfa sayfa gazete ilanları çıkmaya başladı: Yalınayak, başıkabak üç-beş kişinin taşıdığı bir tabut, tabutun içinden Ali Avaz'ın kafası çıkmış, elinde bir pankart: "Seni sevmeyen ölsün Özalım". Pat diye kaset toplatıldı. Halbuki kasete bandrol verilmişti. İlanlardan sonra yine mahkemeye verdiler. Başından sonuna planladım ben bunu. Bu, budur yani. Demek ki yalnız bu adamı methedeceksin, o zaman yaşayacaksın. Methetmezsen, gittin. Ama bu uğurda her şeyimi kaybettim. O arada vergi kaçakçısı pozisyonuna düştüğüm için Avusturya devleti bana yedi sene içeri girme yasağı koydu. Benim orda her şeyime el koydu Avusturya devleti. Arabalarıma, firmama, parama... ANAP döneminde geçirdiğim o yıkım sürdü gitti. Sonra Polonya'ya kapağı attım.

Viyana'ya gidiş sebebiniz neydi?

79'da gittim. Cem Karaca'ya "1 Mayıs"ı yapmıştım. Benim şirketimde çıkmıştı. Hakkımızda tutuklama kararı yayınlanmıştı. O sebeple ben çıktım, Viyana'ya gittim. Cem de Almanya'ya gitti. Sonra avukatım Raif Ertem, sıkıyönetimin ilk celsesinde "gel" dedi, "sen yapımcısın diye sana garanti veriyorlar, seni tutuklamayacaklar". Ve ben kalktım geldim, Selimiye'de sıkıyönetimin ilk celsesine girdim. Gerçekten de beni tutuklamadılar. Mahkeme devam etmek kaydıyla serbest bıraktılar, yurtdışı yasağı da koymadılar. Ama ben her celseye geldim. Ondan sonra da Viyana'ya yerleştim. Bir müddet Çekoslovakya'da kaldım. Orada teknik yönetmenlik kursunu bitirdim. Film çekimlerine başladım. Eşim Polonyalı, kızım hâlâ Polonya'da okuyor. Evim orda, iş hayatım orda. Ama ben Türkiye'den kopamıyorum. Polonya'da bir vatandaşın bütün haklarına sahibim, ama ben hiçbir zaman başka bir devletin vatandaşı olup ikinci bir devletin vatandaşı olmayı düşünmedim. O 141-142 tutuklama kararları elimizdeyken, isteseydim Avusturya vatandaşı da olurdum, Alman vatandaşı da olurdum.

Viyana'da yaptığınız işler neydi?

Kaset şirketim vardı, film şirketim vardı ve Viyana'nın en lüks gece kulübü benimdi. Müzik yapılan bir gece kulübü değildi. Üç katlı bir kulüptü. Akşam saat altıda açılırdı, sabah altıda kapanırdı. Herkes içeriye giremezdi. Amerikan barlar, oturma salonları, duşlar, saunalar, dinlenme salonları, oyun salonu, video salonu, sinema salonu... böyle bir yerdi. Bizim bütün ekabir takımı Türkler, konsolosluk mensupları, Avusturya'nın kalburüstü insanları hep oraya gelirdi. İşçi arkadaşlar gelemiyordu tabii, kendine göre bir şey bulamıyordu.

Böyle bir kulüp işletmeciliği tecrübeniz var mıydı Türkiye'deyken?

Benim gibi bir müzik yapımcısının gece kulübü işletmesinden daha basit bir şey olamaz. Benim Gönül Akkor'la yedi yıllık bir beraberliğim oldu. Benim firmama bağlıydı. Nikah yapmadık ama karı koca gibi yedi yıl yaşadık. Onun kocası olarak benim bir dönemim gazinolarda geçmişti.

Ezilenler, fakirler için şarkı yazıyordunuz ama birdenbire böyle lüks bir yer işletmeye başladınız. Bir rahatsızlık hissi yok muydu içinizde?

Vardı tabii. Olmaz mı? Dört sene plak yapmadım. Başka bir hayatın içine girmiştim. Sen burda lüks bir hayat yaşarken, ne hakla ezilmiş insanın haklarını koruyorsun? Nasıl konuşursun sen? Altında şahane araban varken... Ters çünkü. Zaten yazamıyorsun, çünkü o hayatın içinde değilsin. Ama şimdi o hayatın içindeyim, gene yazıyorum...

Kendi plaklarınız dışında bir tek Cem Karaca mı başınıza iş açtı?

Evet. Ama bile bile yaptım. O dönemde "1 Mayıs" yapmak ne demek biliyor musunuz? Cem Karaca geldi, "abi ben seninle çalışmak istiyorum" dedi. "Şeref duyarım, gel çalışalım" dedim. Önce bir long play yaptık, Nâzım Hikmet'in "Şeyh Bedrettin Destanı"nı. Ondan sonra da "1 Mayıs" 45'liğini çıkardık. Daha ziyade arka yüzdeki parçadaki "hakimler savcılar halka karşıdır" lafları yüzünden fıttırdı bizim savcılar, hakimler: "Durduramayacaklar Halkın Coşkun Akan Selini" şarkısıydı. Ben sıkıyönetime dedim ki: "Cem Karaca'nın geçmişine bakın. Bugüne kadar hiçbir yapıtı soruşturmaya tabi tutulmamış, ben de bunun rahatlığı içinde demokratik bir ülkede '1 Mayıs'ın, 'Halkın Coşkun Akan Seli'nin suç olabileceğini ne düşündüm ne de düşünebilirim" dedim... Ben fikrimi söyleyemiyorsam, sen benim beyin hücrelerime kilit vuruyorsan, hangi demokrasiden bahsediyorsun sen? Benim sabahleyin evden çıkınca vapuru tercih etmem veya otobüse binmem midir demokrasi? Balık mı yersin salata mı yersin, hangisini istiyorsan onu ye, aman ne güzel demokrasi. Burası özel bir demokrasiyle yönetiliyor. Adı yok. Adı "demokrasi", ama "Türk demokrasisi". Size yeminle söyleyeyim, Polonya'da komünizmin olduğu zaman Türkiye'den fazla demokrasi vardı. Kabarelerde veryansın ederlerdi General Jeruzelski'ye. Ama bir Özal kurşunundan hayatım gitti benim. "Dom dom kurşunu değil / Özal kurşunu değdi / Açlık belası değil / İşkence devri geldi". Şu dörtlük yüzünden varım, yoğum, her şeyim gitti benim. Nasıl bir ülke bu? Ama bırakamıyoruz, o da başka. Çünkü bırakırsam o zaman kalleşlik yaparım. Cem Karaca geldiği zaman Emre Plak'la çalışmaya başladı. "Kardeşim, sen onunla çalışamazsın, senin benle mukavelen var" dedim. Sonra bana geldi dedi ki, "ben seni aramadım, çünkü sen gelip beni havaalanında karşılamadın". Fıttırdım ben. "Sen bu ülkeyi terkedip gittiğin için mi ben seni çiçekle karşılayacağım" dedim. Nerde kaldı senin ideolojin? Geldin de ne oldu? Hani nerde Cem Karaca? Bir numara sağcı oldun, hani nerde Cem Karaca'lığın senin? Eğer ben iki lokma için kafamdaki düşüncemi değiştireceksem, yuh be! Aç gez daha iyi. Sabahleyin alırsın bakkaldan bir sigara, "param olunca vereceğim" dersin. Ama kişiliğinden, düşüncenden bir fedakarlık yapmazsın!..

"Aliciğim, bu Özal'la uğraşma, bizim patron çok kincidir" dedi bana Kahveci. "Nerde sizin adaletiniz?" dedim. "Benim Ali Avaz'lığım var, kişiliğim var" dedim. Hiç kimse, falan adamdan üç kuruş menfaat gördüğümü söyleyemez. Siz bandrol verirsiniz, vermezsiniz. Ama ben almasını bilirim.

Demirel'e hep yakın mı oldunuz siz?

Hayır.

Ama birçok şarkınızda Demirel övgüsü var.

Tabii. "Kır atına bin gel Süleyman / Sen babamızsın Süleyman..." Ama ne zamandı bu? Yasaklı olduğu zaman, Zincirbozan'dayken. O benim bir isyanımdı. Demokrasiye dönüşe bir destekti o. Eski plaklarımda ben Demirel'e ilk mason diyen adamım: "Dedim ortağın kim / Dedi, Adison / Dedim mezhebin nedir / Dedi ki masın / Dedim sen bizden misin? / Dedi ki yok yok." 67'lerin plağıdır bu. Adama mason dedim ama hiç mahkemelik olmadım. Şimdi söylesem hayatımı kaydırırlar.

Fikret Kızılok'un "Süleyman hep başbakan" şarkısını beğenmiş miydiniz?

Evet, evet. Kulakları çınlasın, gençliğinden beri çok beğenirim Fikret'i. Bu soruyu bana Londra'da yayın yapan "Hisler Dalgası" diye bir Türk radyosu sordu. Canlı yayında, telefonla yayına aldılar beni. Her zaman severek dinlediğimi söyledim. Bu arkadaşlar artık gelmiyorlar, o yüreği koyan insanlar gelmiyorlar, gelse de yaşatılmıyor artık. Bu kadar ça-

lışma yapmış bir Ali Avaz, düşünebiliyor musunuz, maddi sıkıntı içinde olsun? Var mı böyle bir şey. Benim eski yapmış olduğum plakların, kasetlerin hiçbirisinde sağı koruyan bir yapıt yoktur. Benim bütün yapıtlarım sol içeriklidir, sosyal içeriklidir. Hiçbir kuruluşun bana tek bir avukat dahi göndermediğini söylesem güler misiniz? Benim küskünlüğüm bundandır. Ben mi gidip dileneyim? Raif Ertem birçok davama ücretsiz girmiştir, Allah tuttuğunu altın etsin. Ben ki hep ezilenlerin yanında olmuşum, haksızlığın karşısında olmuşum. Küskünlük var içimde. Düzeysiz yapıtlar yaptıkça hırsımı alıyorum. Bir dörtlük yazıyorum, bana Kültür Bakanlığı Denetleme Kurulu'ndan telefon açıyorlar. Diyorlar ki, "şu mısrayı değiştir Ali bey, burdan takılırsın, bandrol alamazsın". Neymiş o mısra? "Sekiz yıllık eğitim oldu bahane / Fakirden al koy zenginin cebine / Eski huyunuzdur bunu bilirim / Zamlarınızla girin cehennemin dibine." Ve değiştirmek mecburiyetinde kaldım. Maddi sıkıntı içindeyim. Elimizi ayağımızı bağlıyorlar... Şimdi Mustafa Keser'le çalışıyorum. Mustafa Keser arkadaşım benim, eskiden beri severim. Yürekten okuyor. Ben bu yaştan sonra Mustafa Keser'e danışmanlık, menejerlik yapıyorum, olacak şey mi? Bana telefon açıyorlar, "abi Mustafa beyi şu eğlence programına getirir misin, abi Mustafa beyle röportaj yapabilir miyim?" Bana yakışır mı bu? Ama ne yapacaksın, geçinmek mecburiyetindesin.

İki Ali Avaz filmi: Bir Baltaya Sap Olamadım (yukarıda) Alaman Avrat 40 Bin Mark (aşağıda)

Bugünkü kasetlerinize gösterilen ilgiyle, yarattığı etkiyle öncekileri karşılaştırır mısınız?

O zamanlar daha büyüktü tabii. 300 bine yakın satıyordu eskiden kasetler. Son dönemde "Van Gölü Canavarı"yla medya çok ilgilendiği için biraz fazla sattı. Ama "Hacı İle Bacı"yı yapıyorsun, bu koalisyondan ne doğacağını bir sene önceden görüyorsun ve bunu kasetlere geçiriyorsun, hiçbir basın mensubu arkadaş bununla ilgilenmiyor. Oysa "Van Gölü Canavarı"nda bence hiçbir şey yok. Bazen çok kızıyorum. Şimdi medya desteği olmadan hiçbir şey satmıyor Türkiye'de. Kral TV çıkmış, her klibi yayınlamıyor. Benim çektiğim bir klip var, "bu bir dram" diye yayınlamıyorlar. İki sahnesini çıkarırsanız yayınlarız demişler. Hem de ücretli yayın. Tuzak kurma, vurulma sahnesi, bir de ananın feryadı sahnesi. Kanal D, bu sahneleri çıkarırsak yayınlayabilirmiş. Ekin'in bir klibini çektim, onu da zar zor yayınladılar. Neden? Dram ağır basıyormuş, Darülaceze varmış, zincirli sahneler varmış. Adamın elinde zincirler var, "bu zincirler, bu duvarlar bitmedikçe gelemem annem" diyor, zincir olmazmış, görünmesinmiş. Üstelik devlet televizyonu değil bu, özel televizyon... Jandarma şimdi zincir bağlamıyor mu mahkumların eline yani? Bağlıyor tabii ama, "sen görme bu zincirleri, görsen de gösterme" diyorlar. Gül deyince gülü gösteriyorum da, zincir deyince niye zinciri göstermeyeceğim kardeşim?

Son kasetinizden memnun musunuz?

Herhalde ilk onbini bitirmiş, ikinci baskıya geçmişler.

İçerik olarak?

Yapıyoruz işte böyle bir şeyler langur lungur, üç-beş satarsa satıyor. Benim çok sevdiğim şeyler satılmaz, hiç ümit etmediğim şeytanlıklar satılır. Bence "Hacı ile Bacı"nın çok satması gerekirdi. Bu son çıkardığım kaset çok düzeysiz. "Ankara Döktürmeleri / Tıktıkla." Ne demek tıktıkla? Hiçbir şey yok. Hani nerde eski Ali Avaz, yapamıyorsun, vuramıyorsun... Eskiden vuruyordum. Şirket sahibiydim, para kazanıyordum, toplattırılsa bile, iki ay sonra bir daha vuruyordum. Umurumda değildi. Mesela benim için Susurluk çok güzel bir konuydu. Neler işlerdim ben. Ya beni kapıdan çıkarken vururlardı yahut da mahkemelerde sürünürdüm. Ben bazen halka kızıyorum. Soytarıca bir iş, "Van Gölü Canavarı". "Canavari görmüşem / Korkudan altıma etmişem..." Satacak laf mı bu şimdi? "Hacı ile Bacı" kaseti için bayi diyordu ki, "abi kaseti satıyorum ama, içeride çalmıyorum, afişini cama koyamıyorum, korkuyorum". Bir de böyle bir şey var...

60'larda, sizin popülaritenize sahip olmamakla birlikte, yer yer taşlamalar yapan başka halk müziği sanatçıları da vardı...

Sadece aşıklar vardı, ben onlara taşlamacı demiyorum. Siyasete dokunmayan, icraatın tepesine taş atmayan hiçbir insan benim için taşlamacı değildir. Çıkan şu kanun halkın zararına mı değil mi, bunu göreceksin. Başbakana vuracaksın, bakana vuracaksın. Ve ismen vuracaksın. Almış sazı eline, *(mırıldanıyor)* "ben aldım zeytinyağı bozuk çıktı vay vay". Yok abi, bunlar taşlama değil. ANAP'sa ANAP diyeceksin. "ANAP demek zam demek, ANAP demek gam demek" diyeceksin. Ama şimdi son kasetlerimde isim veremiyorum. Çıksın bir kuruluş, "Ali bey biz senin kasetlerini finanse ediyoruz" desin, Yılmaz'a da ismen girerim, Ecevit'e de girerim, ötekine de girerim.

80'li yıllardan sonra böyle taşlama sanatçılarına pek rastlanmıyor...

Bu işi yapanlar parasal açıdan çok zayıf insanlar. Bu tür insanlara firmalar yatırım yapmıyor. Bu kaset bir bandrol alamazsa, kaset toplatılırsa adam iki sene belini doğrultamaz. Bunu ben çok yaşadım.

Sizin tarzınızı başka bir şekilde yapanlar var. Mesela Ankaralı Turgut, Sincanlı Filiz, Başkentli Çıtır Burhan... Sincan muhabbetleri var. Bunları nasıl yorumluyorsunuz?

Onlar biliyorsunuz, eğlence. Orda taşlama diye bir şey yok.

Ama siz de politik taşlamanın yanında böyle eğlence havaları söylüyordunuz...

Tabii, evet.

Sizin yaptıklarınızda örneğin erkeğin saç uzatması, kadının pantolon giymesi gibi şeyler de eleştiri konusu oluyordu. Böyle şarkılar da yaptınız.

Evet. Doğru, yaptım. *(gülüyor)*

Şimdi bu insanların yaptıklarında da size paralel şeyler var. Onlar da bugünün çeşitli modalarına karşı şarkılar yapıyorlar.

Ankaralı Turgut'a ben şimdi söz yazıyorum. Alsın, okusun. Bu çocuğun atağı benim hoşuma gidiyor. Ankaralı bana diyor ki, "abi, bizler senin devamınız, biz her şeyi sizlerden aldık".

Siyasi taşlamaların dışında yaptığınız böyle eğlenceli parçalarınızdan nasıl tepkiler alıyorsunuz?

Vaktiyle Suna Pekuysal'la çok plak yaptım. Mesela "Ali Sahte Kadın Doktoru" isimli bir plakta Suna ablayla karşılıklı konuştuk. Plak toplattırıldı. O yıllarda böyle sahte doktorlar yakalanmıştı. Biz de onu hemen hicvetmiştik. Suna abla hasta kadın, ben de doktor oldum: "–Hele neyin var?", "–Doktor bey nefesim tıkanıyor", "–Soyun hele", "–Ama doktor bey ben utanırım", "–Soyun, soyun, soyun", "–Ah, hadi ceketimi çıkarayım bari!", "–Çıkar, çıkar, çıkar, gömlegi de çıkar", "–Ay hadi çıkarayım bari", "–Bak ne güzel, hadi ikizlerin takkeyi çıkar!.." Ve biz bu yüzden, Suna Pekuysal da dahil olmak üzere mahkemelik olduk. "Suna Hanım bu ikizlere takke meselesi nedir" diye sordu hakim. "Ay, sizin hiç Mahmutpaşa'ya yolunuz düşmez mi" dedi Suna abla, "bütün çığırtkanlar ikizlere takke diye bağırmıyorlar mı, bayan sütyenleri satmak için sabahtan akşama kadar?" Tabii beraat ettik. Polisin işi gücü kalmamış, depo depo dolaşıp bütün Türkiye'den plağı topluyor... Mesela "Ya beyefendi, anamın kabağı lezzetli olmaya lezzetliydi de, babamın patlıcan oturtması nasıldı?" Müstehcenmiş, ahlaka mugayyirmiş. Senelerce bunlarla mücadele ettik. Ortaoyunu bunlar ya. Osmanlı döneminde yıllarca oynanmış şeyler bunlar. Adnan Varveren, "Abidik Gubidik Twist" yüzünden mahkemelik oldu, o da çocukları abidik gubidik ke alıştırıyormuş. Siz gülün, bizim esasında hüngür hüngür ağlamamız lazım.

Sırf masraflarımın karşılanacağını bilsem, 1967'nin Ali Avaz'ını geri getiririm. En sert dörtlüklerle bugünkü rezaletleri, çete olaylarını işlerim. Herkes eski Ali Avaz'ı bekliyor, insin tepelerine. Biz vaziyeti idare ediyoruz, kendimizi eğlendiriyoruz.

Mizahta beslenme kaynaklarınız neler?

O kadar çarpıklıklar var ki Türkiye'de! Bunları alıp da yanyana getirmek yeter. Mizahı burdan alıyoruz işte. Halkın içindeyim ben. Arabam filan yok. 60 yaş kartım var, çeyrek biletle otobüsle gidip geliyorum her yere. Buraya da gelirken otobüsle geldim. O otobüste gördüklerim de mizah. Otobüs deyince geldi aklıma. Adam otobüsünü şaşırıyor, giriyor içeri bağırıyor: "Kardeşim hele bir bakın, ben bu otobüsün yolcısı mıyam?.." İşte budur bizim insanımızın mizahı... Evim yok, sigortam yok, arabam yok, bankada param da yok, ama cep telefonum var. İşte sana mizah.

Eski imkanlarınız elinizde olsa bugün ne yapmak isterdiniz?

Mahkemelik olacağımı zaten biliyorum, ama sırf masraflarımın karşılanacağını bilsem, 1967'nin Ali Avaz'ını geri getiririm. En sert dörtlüklerle bugünkü rezaletleri, bugünkü çete olaylarını işlerim. Herkes eski Ali Avaz'ı bekliyor, insin tepelerine. Biz vaziyeti idare ediyoruz, kendimizi eğlendiriyoruz.

60'lı yıllar Türkiye'sinin diline dolanan meşhur şarkılardan biriydi "Arkadaşımın Aşkısın." Ne o şarkı unutuldu, ne de o şarkının okuyucusu. Yani, Juanito. Zaten biz onu unutsak da, onun bizi unutmaya niyeti yok. Aşağıda okuyacağınız söyleşi Paris'te bir yerel radyoda yayınlanmış. Juanito ısrarla Fransızca değil, Türkçe konuşmak istemiş... Bantta ne duyduysak aynen aktarıyoruz...

Juanito rakıcıdır

"Balkanlarda şöhret yapan milli şantörümüz Erol Büyükburç, sesi Akdeniz'in meltem rüzgârlarına benzetilen ünlü sanatçı Ajda Pekkan, ünü Balkanlarda yayılan milli şantör Tanju Okan, Balkan Müzik Festivali'nde başarı kazanan milli gitarist Yurdaer Doğulu, ye-ye müziğinin Türkiye temsilcileri Haramiler, yeni kuşağın en güçlü orkestrası Durul Gence Beşlisi..." Tarih 60'ların sonları. Açıkhava Tiyatrosunda, ağustos ayında Türkiye Dans Yarışması finalleri yapılıyor. Gece saat 19.00'da başlayacak, saatlerce sürecek. Bilet alacakların içi rahat olsun, saat 2.30'dan 3.00'e kadar muhtelif semtlere otobüs temin edilmiştir... Geceye katılanlar, gazete ilanındaki resimaltlarında, yukarıdaki ifadelerle tanıtılıyor. Dans yarışması ödülleri, dönemin bu en ünlü şarkıcı ve gruplarının katıldığı bir konserle sahiplerini bulacak. Sahne alacaklar arasında bir mühim isim daha var ki, sona sakladık: "Gardiyan ve Arkadaşımın Aşkısın şarkıları ile büyük ün yapan duygulu şarkıcı Juanito."

Juanito, Fecri Ebcioğlu'nun önayak olduğu aranjman hamlesinin en itibarlı şahsiyetlerinden biri o dönemlerde. "Gardiyan, gardiyan / Etme beni ziyan / Kader bu, herkes pişman olurmuş / Bırak artık bırak / Haber aldım karım doğurmuş" diye akıp giden "Gardiyan" şarkısıyla büyük patlama yapıyor 1966 senesinde. Arkasından "Arkadaşımın Aşkısın" geliyor: "Hakkım yok seni sevmeye/Çıktın karşıma ne diye/Sen başkasının malısın/Kalbim bunu nerden anlasın/Unutmam lazım çünkü sen/Arkadaşımın aşkısın/Kaderin oyunu bu bana/Göstermesin seni bana/Karşımda olsan da bakmam/Arkadaşımı aldatmam/İsterse kalbim ağlasın/Arkadaşımın aşkısın..."

Juanito'nun tek paragraflık hikayesi aşağı yukarı şöyle: "1965 yılında Türkiye'ye bir ay için gelen, ancak sonradan çok sevdiği bu ülkede yedi yılını geçiren bir zamanların ünlü şarkıcısı Juanito, Paris'te taksi şoförlüğü yapıyor. Gırtlak kanseri nedeniyle sesini kaybeden ve şarkıcılığı bırakmak zorunda kalan sanatçı hala Türkiye'yi unutamıyor..."

Ama o devrin gazetelerinde, magazin sayfalarında hoş ayrıntılar gizli. Türkçe plağa okuduğu şarkıları yüzbinlerce satan, program yaptığı kulüpleri tıkabasa dolduran, İstanbul-Ankara-İzmir arasında mekik dokuyan, hatta Anadolu turnelerine çıkan Juanito o yıllarda herkesin gözdesi... Gazete sayfalarında onunla ilgili neler var neler: "Türkiye'de genç neslin sevgilisi haline gelen Cezayir asıllı şarkıcı Juanito, önceki gece Karşıyakalılara sokak ortasında müzik ziyafeti çekmiş, onlara unutamayacakları bir gece yaşatmıştır..."

"Aktör-kaleci Varol Ürkmez, Gaskonyalılar'da Nuran Yıldırım ile nişanlanınca, Altay takımının maskotu Juanito da Varol'un masasına giderek meşhur şarkısını döktürdü: Arkadaşımın Aşkısın..."

"Beyazperdeden sahneye geçenlerin yanısıra, sahnede de para tutabilen sanatçılar kazançlı işler yapmaya başladı. Ünlü şarkıcılardan Juanito bu yolda ilk adımı atarak Kızılay'da Burç adı altında bir kebap salonu açtı..."

"Aydın'da düzenlenen Yardım Sevenler Derneği balosunda Juanito'ya dernek idarecileri, Denizli cinsi çok öten bir horoz hediye ettiler. Aydın sosyetesinin hazır bulunduğu balo çok neşeli geçti..."

İsminizi nasıl telaffuz eksek daha doğru olur, Huanito mu, Juanito mu?

Türkçe olarak Juanito olması lazım... Ki zaten Türkiye'de hep Juanito derler.

O zaman biz de Juanito diyelim.

Helal olsun!

Özellikle yeni kuşak için biraz kendinizi, Türkiye maceranızı anlatır mısınız?

Juanito'yum. 61 yaşındayım. Türkiye'ye 15 gün için gitmiştim. Altı sene kaldım.

Niçin gitmiştiniz?

Şarkı söylemek için. Ankara-İstanbul Club X'te, sonra da İzmir Büyük Efes'te.

Nasıl oldu da "ben burada kalırım" dediniz?

Tesadüf oldu. Sizde bir Fecri Ebcioğlu vardır. İspanyolca bir parçaya Zeki Müren için "Gardiyan" yazdı. Ama önce Juanito okudu. Bana o sözleri verdi. Juanito başladı İstanbul radyosunda fonetik olarak okumaya.

Bu şarkıyla büyük başarı elde ettiniz...

Zeki Müren alaturka olarak hem film çevirdi, hem plak yaptı, beş-on bin sattı. Juanito 200 bin sattı. İlk defa alafranga bir plak bu kadar sattı. Kırıldı rekor, rekoru kırdık. *(gülüyor)*

O dönemlerde ne tür şarkılar söylenirdi? Bildiğimiz kadarıyla, Türkçe sözlü Hafif Batı Müziği sizin döneminizde başladı.

Bu "Gardiyan"dan sonra sükse oldu. Fecri Ebcioğlu birkaç parça daha yazdı benim için. Enrico Macias'ın şarkısına "Kumsaldaki İzler"i yazdı. "Arkadaşımın Aşkısın", o da Macias'ın: "La femme de mon ami". Sonra Christophe'un "Kıskanmak Kabahat mı?" Güzel sözler başladı ve Juanito söyledi. Artık tam Türk sanatkar oldum, Türkiye'de kaldım. 15 gün derken altı sene oldu.

Altı seneden sonra neden Türkiye'den ayrıldınız?

Başladım... O hastalık... Kanser yani...

Boğazınızda...

Bravo! Benim annem, babam, kardeşlerim hep Paris'teydi. Çünkü ben... Pasaportum maalesef Fransızdır. Çok isterdim ki Türk olsaydı.

Başvurmadınız mı Türk pasaportu için?

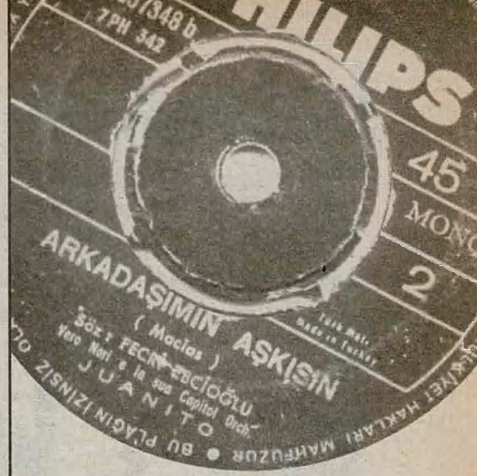

BİR PLÂĞIN TESADÜFEN MEYDANA GELİŞİ

Bir vakitler Grunberg Ticaret A.Ş., "Plak Yenilikleri" isminde bir broşür neşredermiş. 12 Haziran 1967 tarihli nüshalarında Juanito'yu yazmışlar:

29 Mayıs 1967 Pazartesi günü saat 15.45'te Müessesemizde aniden karşılaşan iki eski dost arasında cereyan eden olayı, enteresan bulduğumuzdan, sizlere naklediyoruz.

Fecri Ebcioğlu: Merhaba Gardiyan!!

Juanito: Evet, çok doğru. Herkes beni "Gardiyan" çağırıyor, ama bunun sebebi o nefis güftenle sensin... Nasılsın?

Fecri Ebcioğlu: Bakıyorum Türkçeyi benden güzel konuşuyorsun, galiba artık temelli İstanbul'lu oldun...

Juanito: Ah! Maalesef, bu olamıyacak zira yakında gitmem lâzım. Seni gördüğüm iyi oldu, acaba yazacağın çok kuvvetli bir eserle kıymetli dinleyicilerime bir hatıra bırakmak istiyorum...

Fecri Ebcioğlu: Bu kısa zamanda, senin tarzında parça görmüyorum...

Bunun üzerine Juanito Fransızca olarak okumağa başladı.

Fecri Ebcioğlu da bu parçaları Juanito'dan tekrar okumasını rica etti...

Biz ne oluyoruz derken, cebinden tiryakisi olduğu "Gelincik" sigara paketini çıkaran Fecri Ebcioğlu bir şeyler karalamağa başladı. Meraklı bakışlarımız arasında yazdı... sildi... ve bir anda birbirlerine sarıldılar!

31 Mayıs 1967 saat 18,00'de Stüdyoda Juanito: Kıskanmak Kabahat mı? / Arkadaşımın Aşkısın parçalarını okudu.

Gözlerinden gelen yaşları zaptedemiyen Fecri Ebcioğlu onu hararetle alkışlarken: Bravo Juanito, sen Gardiyan'dan daha kuvvetli bir eser yarattın diyordu.

Söyleşi: **Doğan Ertener**

Müracaat ettim. 69'da Avrupa'ya gittim, bir-iki bakan gördüm. Bana dediler, Juanito sen nasıl olsa bizdensin, yapacağız. Sonra habersiz kaldım. Ama kim bilir, belki Ankara'da, benim Türk pasaport belki duruyor orada. (gülüyor)

Şu anda ne iş yapıyorsunuz Paris'te? Müziğe devam edemiyorsunuz sanırım.

İşte o kanser çıktı bana, ameliyat oldum. Bütün Türk gazeteler yazdılar: "Juanito kanseri yendi"...

Sağlığınızda bir problem yok ama...

Hayır, yok. 18-19 sene oldu şimdi. Sesim böyle kaldı. Taksi şoförü oldum. Arabamda hanımlar bana diyorlar, "ooo beyefendi, ne seksi sesiniz var"... *(gülüyor)*

Avantajlı bir tarafı da var demek ki...

Evet, bunun için güzel.

Fakat en acı tarafı, artık şarkı söyleyemiyorsunuz. Bunu nasıl hallettiniz?

Hakikaten altı ay, bir sene çok acı çektim. Sonra dede oldum. Bu en güzel hediye, en güzel ilaç oldu Juanito'ya. Kurtardım böyle.

Sık sık gidiyor musunuz Türkiye'ye?

Gidiyorum tabii. Birkaç yıl önce Kurban Bayramı için muazzam bir TV programı yaptılar bana. Ankara TRT...

Kimlerle birlikte?

Selçuk Ural vardı...

Daha önceden tanışıyordunuz tabii...

Has Kulüp'te, İstanbul'da beraber çalışıyorduk. O da muazzam sanatkardır. Ne gençler vardır, bana onları gösterdiler. Zamanında Yurdaer Doğulu eşlik ediyordu beni. Kenan Doğulu'yu, oğlunu gördüm. Tarkan vardır, çok meşhur oldu. Çok sevdim, çok sempatik, enteresan. Gördüm ki artık, bizim Türk televizyonu, helal olsun yani. Teknik bakımından, aletler, kameralar... Sanki Paris'te... Vallahi...

Size gösterilen ilgi nasıldı? Juanito unutulmuş mu?

Şaşırdım. Yemin ederim size, havaalanında nasıl aldılar beni, bir bakan gibi... Ağladım, çocuk gibi ağladım. Juanito dedim, ancak memleketin budur. Türkiye hakikaten vatanımdır. Çünkü nasıl, 23 sene sonra hürmet verdiler bana... En küçük tesadüf olacak... Nasıl olsa çoktan karar verdi, Türkiye'de ölecek. 100 yaşında belki...

100 yaşında, 1000 yaşında ama, kararınız Türkiye'de ölmek...

Haa, tabii, muhakkak. Biliyorum ki haramdır dinimizde yanmak. Ama dedim ki, Allah affetsin. Beni yaksınlar ve yarısını Ege denizine, yarısını Boğaz'a atsınlar. Ege, çünkü İzmir. Juanito büyük isim oldu İzmir'den, Fuar'dan. Kübana vardır, Mogambo vardır. Önce bu şehirden büyük isim oldu, İzmir'den.

Paris'te, biliyorsunuz, çok sayıda Türkiye'den gelmiş göçmen var. Onlarla bir ilişkiniz var mı, görüşüyor musunuz?

Juanito, diyebilirim ki, bir Türk işçisi gibi yaşıyorum burada. Haftada beş-altı gece Türk lokantalarda dolaşıyorum.

Rakı içmeye devam mı?

Aaaaa! Gittim Türkiye'ye, ne hediye etmişler bana, 23 sene sonra? Benim rakım... Yasak mı reklam yapmak burada?

Farketmez, buyurun.

Altınbaş rakısı vardır, elli derece. Böyle iki-üç şişe hediye ettiler bana.

Kimin aklına gelmiş?

Sezen Cumhur vardır, biliyordu ki Juanito rakıcıdır. Paris'te Yeni Rakı buluyoruz. Alkolik olmadım ama rakı severim... Evet Doğan, başka ne istersen sorabilirsin. Juanito küçük sesle konuşabilir ama, daha fazla kalbim konuşuyor. 23 sene sonra Kurban Bayramı için Juanito'yu seçmişler. İnsanlık kelimesini ancak Türkiye'de tercüme edebiliriz. Ne zaman ki beni seviyorlar, unutmuyorlar. Türk olsun, İspanyol olsun, Fransız olsun, unutmuyorlar. Harika bir şey. Cennettir bu. Cennetim hakikaten Türkiye'dir.

Altınbaş rakısı vardır, elli derece. Böyle iki-üç şişe hediye ettiler bana. Sezen Cumhur vardır, biliyordu ki Juanito rakıcıdır. Paris'te Yeni Rakı buluyoruz. Alkolik olmadım ama rakı severim...

[Gökhan Kırdar]

Gökhan Kırdar'ı bundan birkaç sene evvel "genç Türk popçuları" furyasıyla tanımıştık. Birbirinin aynı bir sürü şarkı ve şarkıcı arasında Michael Jackson ceketiyle tanınmıştı ama, "Fayton" şarkısı da hiç fena değildi. Çok geçmeden "romantik prens" ünvanıyla "genç kızların rüyalarını süsledi". "Gece, Melek ve Bizim Çocuklar" filminin müziğini yaptı, ikinci albümünü hazırladı, sonra da ortalardan yok oldu. Geçtiğimiz günlerde yeni albümü "Trip" yayınlandı. Eski Gökhan Kırdar'dan beklenmeyecek, "başka" bir albüm yapmıştı Kırdar. Drum'n'bass, trip hop, ambient kulvarlarından DJ müziği hattına girmişti, vokal tekniğini değiştirmişti, eski harcıalem sözleri yerlerini daha kişisel, daha "suya sabuna dokunan" sözlere bırakmıştı. Bize de Gökhan Kırdar'ın "romantik prens"likten "Trip"e uzanan "yolculuğunu" dinlemek düştü...

bu benim tripim

"Trip"e gelmeden evvel, "Trip" öncesi Gökhan Kırdar'ı biraz anlatır mısın?

İlk albümüm öncesinde bar müzisyeniydim, rock sound'unda çalışmalar yapıyordum. Sonra özgün müzik döneminde bir geçiş oldu. Fikret Kızılok, Yeni Türkü, Ezginin Günlüğü... Bar müzisyeni olduğunda, beklentiler doğrultusunda bir değişim gösteriyorsun. Barlarda 89'da başlamıştım, mimarlık öğrencisiydim. Elektro gitarım vardı, perdelerini söküp denemeler yapıyordum. Perdesiz gitar olunca ud sahibi oldum. Klavyeli çalgıları zaten lise çağlarından beri çalıyordum. Biraz da keman...

Seni etkileyen ilk müzisyenler kimlerdi?

Üniversite dönemlerinde Pink Floyd, Deep Purple, Police gibi gruplar dinleniyordu ama, onların dışında şeyler de dinledim. Night Ark'ı dinliyordum, haklarında çok az bilgim vardı, Amerikalı bir caz grubu olduğu, Ermeni bir udçunun çaldığı... Onların Doğu müziğine yaklaşımları bana daha hoş geliyordu. Doğu müziği zaten bildiğimiz, minibüste, televizyonda, her yerde karşılaştığımız bir müzik. Ama onun bana yabancı olan Batı müziğiyle bir araya getirildiği zamanki oranı ne kadar olabilirdi... Yuvarlak ve karenin birleşimi nasıl bir oranda olursa bana iyi gelecek... Bunu araştırdım. Para kazanmam gerekiyordu ve barlarda çalışmaya başladım. Kazandığım her şeyi yine müziğe yatırıyordum, beslenmemi sağlayan oydu. Belki de müzikle uğraşıyor olmamın verdiği cesaretle, mimarlığı birinci sınıfta bıraktım.

Nasıl "popçu" oldun?

Rock çaldığım dönemden sonra özgün müzik tanımlaması altındaki şarkıları söylerken, pop müzik diye bir şey yoktu. Fikret Kızılok'un, Bülent Ortaçgil'in Çekirdek dönemlerinde yaptığı şeyler bana çok daha sade ve müzikal geliyordu. Aşkın Nur Yengi, Harun Kolçak, Beyaz Güvercin yarışmaları derken, Türkçe müziği bence yozlaştıracak hareketler başladığında, ben onun içine girmiştim artık. Kendi bestelerim yine de onlarla aynı durumda değildi, daha progressive anlamda çalışmalardı. Canlı enstrümanlar kullanmadan, klavyeyle yaptığım müziklerdi. Teknolojiyi takip etmem gerekiyordu, klavye almam, değiştirmem gerekiyordu, bir nevi hastalık...

"Benim müziğim budur" diye kafanızda belirlediğiniz net bir şey var mıydı?

Beni ilgilendiren, bir şeylerin taklidi olmaktan çok, "kendime ait ne yapabilirim"di. Enstrüman çalıp şarkı söylemek, bir süre sonra arkamda insanların çalmasına, benim şarkı söylememe dönüştü. Bu sayede bira içilen yerlerden rakı, viski içilen yerlere bir yolculuk başladı. Bu yolculuğun sonunda, günün birinde bir albüm yapma teklifiyle karşılaştım. 1992 yılında sanıyorum, Beyaz Güvercin yarışmasının finaline katıldık. Orada bir dereceye giremedim. Ama şu an dönüp baktığımda, o yarışmaya katılmış herkes şu anda var, bir yerlere gelmişler. O yarışmada gördüğüm bir takım şeyler beni rahatsız etti. Yarışmaya giriyorsunuz, kazanamadığınızı görüyorsunuz, sonuçların çoktan belli olduğunu anlayınca hayal kırıklığına uğruyorsunuz... Sonra albüm yapma düşüncesine girdim. Yavaş yavaş popüler müzik çevresine girmeye başladım. Genç müzisyenlere hep aynı şey empoze ediliyordu: Yapmak istediğin müziği gerçekleştirmek istiyorsan, bu yollardan geçmek zorundasın, bizim istediğimiz şeyleri yapacaksın, halkın istediği şeyleri yapacaksın ve halkın sayesinde bir yerlere geleceksin... Bir yapımcının sizin için bir albüm yapmasını istiyorsanız, onun istediği şeyleri yapıyorsunuz. Birinci albüm döneminde, hem çalışacağım aranjör, hem plak şirketim, yaptığım şarkıların satmayacağını düşündüler. İçlerinde birine kimse itiraz etmedi, "Yerine Sevemem"... Onun dışında önerdiğim 38 şarkı vardı, hiçbirini ticarî bulmadılar. Tarkan'ın "Kıl Oldum Abi", Yonca'nın "Abone" dönemleri...

Sadece cesaretimizi gösterdiğimizle kalmamalıyız, cesarete cesaretle de karşılık verilsin ki, rahatsız olduğumuz şeyler de değişsin ve aptalca şeyler konuşmaktan, aptalca şeyleri dinlemekten de kurtulalım.

"Fayton" vardı o albümde, beğenilmişti...

O bile son anda girdi. O dönem sloganı bol, hareketli, insana göbek attıracak şarkıların dönemiydi. Başka bir şey yapmaya karar verdim. Popa benzeyen ama Türk mü, yabancı mı ne olduğu belli olmayan bir şey yapmaktansa, daha etnik, otantik bir sound'u olan bir şey olsun istedim. O da "Fayton" oldu.

Bülent Ortaçgil, bir söyleşisinde şarkıyı beğendiğini, ama şarkının sahibini beğenmediğini söylemişti...

"Beşinci sınıf Michael Jackson taklidi" demişti...

O Michael Jackson kostümü nereden çıkmıştı?

O da benimle ilgili bir şey değildi. Bir kere taviz verdikten sonra, arkası gelmeye başlıyor, herkes seni istediği gibi yönlendiriyor. Tecrübesizsin, bilmiyorsun... Hayatında ilk defa bir sözleşme yapmışsın, avukatlar, yasal konular... Bunlar benim umurumda değildi ki, benim istediğim sadece oturup müziğimi yapmaktı. Bunları yapacak insanlara güvenmem gerektiğini düşünüp her şeyi onlara bıraktım. Eski bir İngiliz ceketini alıp, apolet takıp çıkınca Michael Jackson dediler. Uzun saçlı, paşa ceketli bir adam...

Birinci albümden sonra neler oldu?

İlk çıktığımda Kayahan'a benzetmişlerdi, "Küçük Kayahan" diye. Sonra "yerli Michael Jackson", sonra "romantik prens"... "Ailenizin şarkıcısı Kenan Doğulu" dönemi, herkese bir lakap yakıştırılıyor...

Tipik "Türk popçusu" lakapları değil mi? Delikanlı, saygılı, örf ve adetlerine bağlı...

Herkesin seveceği bir şeyi yapmak çok anlamlı değil zaten. Bu ülkede yaşıyoruz ve her şeyin yolunda gitmediğini biliyoruz. Ortada bir problem varken, onları eleştirmek yerine, her şey yolundaymış gibi "7'den 77'ye herkes beni sevsin" diye bir şeyler yapmak çok da anlamlı değil.

İkinci albümde neler değişti?

Düzenlemeleri ben yaptım. Ama masabaşındaki insanın, tonmaisterin eksiklikleri, onun hayal gücü ve müzikal birikimleri, teknik anlamda bir takım yetersizlikler çıkardı. İkinci albüm, gerçek yapmak istediğim şeylere, birikimime yakın şeylerdi. "Gece, Melek ve Bizim Çocuklar" iki albüm arasında Atıf Yılmaz'ın filmi için yaptığım bir çalışmaydı, onu da ikinci albüme aldım. "Hep Aynı Aşk" bundan sekiz sene önce yaptığım bir şarkıydı, "Yaşıyoruz" da öyle. İlk sıralarda yine "Yatağına Göz Koydum", "Ayartan Yar" gibi şarkılar vardı. Beni yine ikna ettiler, bunlarla çıkalım, insanlar bunlarla seni yakalasınlar, sonra senin istediğin şeyleri sunarız... İşler yolunda gitmedi. Klip kötüydü. Para yatırılmış bir albümdü, Ahmet San'la çalışmıştık, her şey iyi görünüyordu ama işler yolunda gitmedi. Çünkü değişen bir şey yoktu, düşünce değişmemişti.

Candan Erçetin'e yazdığınız şarkılar kendi okuduklarınızdan daha etkili oldular sanki...

Çok normal. Candan Erçetin'e kendi şarkılarım gibi şarkıları okutmak bana yanlış gelir, ayrı bir ses rengi, yorum gücü var. Ona uygun bir beste anlayışıyla yaklaşmak gerekirdi. Candan

Boşnaktı, Balkan ezgileriyle Osmanlı ezgilerini kaynaştırdık, bir sentez oluşturduk. Altı şarkım vardı albümünde, müzik direktörlüğünü de ben yaptım. Ama Sezen Aksu'nun bir bestesi de vardı içinde. Sound bütünlüğü diye bir şey de çıkmadı tabii ortaya. O dönem ortalıklarda yoktum. İkinci albümden sonra defteri kapamıştım, başarısız olduğumu düşünüyordum. "Yerine Sevemem" gibi bir şarkı üstüne "Ayartan Yar" fazla inandırıcı gelmedi. İlk klibi Mete Özgencil çekmişti, onunla çalışmayı bıraktım. O zamanlar altmışa yakın televizyon programına çıktım. Ahmet San böyle çalışıyordu: Bir sanatçı ne kadar göz önünde bulunursa, popülaritesi o kadar artar... Sonra Can Onat'la tanıştım. Her şeyi, bütün çevreyi, edinmiş olduğum kariyeri bir yana bırakıp, düşünsel anlamda da, müzikal anlamda da her şeyi reddedip sıfırdan başlama kararını verdim ve laboratuar çalışmaları başladı. O arada Asya'ya "İsyankar"ı yaptım, ortalarda görünmüyordum ama, yine de bir şarkıyla ismimi geçirmek istedim. İçedönük bir yapım vardı, dışadönük bir hale geldim. Daha çok müzik dinlemeye, adını duymadığım, bana kolay ulaşmayan insanları dinlemeye başladım. Mesela Laurie Anderson, hayatımı değiştirdi... Bir performansını izlemiştim videoda, müziğe, seslere yaklaşımı, kavramsal bakışı... Birçok şey benim için değişti, müziğin sadece bir etki aracı olmadığını, düşünceyle desteklenmesi gerektiğini anladım. O andan itibaren, yapacağım üçüncü albümün bu kurallar üzerine oturması gerektiğine karar verdim...

"Trip" böyle başladı yani...

Evet. Tekno dinlemeye, tekno düşünmeye başladım. Kullandığım enstrümanlar teknoloji destekli aletlerdi, bilgisayarla müzik yapıyordum. Sampler kullanmaya başlamıştım. Tercihlerim buydu ve aynı üretime giren insanları incelemeye başladım. "Firestarter"ı vardı Prodigy'nin, bu kadar popüler olmadan evvel; Tricky, Massive Attack... İkinci albüm zamanında "Protection"ı dinliyordum. "Ayartan Yar"la uğraşırken "Protection"ı dinlememin pek bir anlamı da yoktu. Onları takip etmeye başlayınca, dünyada yaşanan devrim de farkına vardım. Teknolojiyle birebir yaşıyordu dünya ama üretim anlamında bir geçiş noktası bulunması gerekiyordu, o da sampler teknolojisinin oturmasıyla birlikte oldu. Bu müziği nasıl yaptıklarını araştırdığımda, mevcut audio'ları sample edip bozduklarını, bozdukları halleriyle kolaj çalışması gibi bir araya getirdiklerini gördüm. Yılbaşında ilk örnek çıkmıştı, "Cesaret", loop'a geçişimdi. Dönülmez bir noktaydı artık. Türkçe söz oturtma konusunda zorluklarım oldu. Rock'ta, blues'da, cazda Türkçe söz bana itici geliyor nedense. Çok başarılı örnekleri olmadığı için belki. Son zamanlarda Hakan Kurşun'un yaptıkları güzel. Temelde blues'u çok sevmedim galiba... Daha net, iyi, tekrara dayalı müzikler üzerinde durdum. "Trip"te de böyle döngüsel şeyler var.

"Trip"in bir senelik hazırlık aşamasında düşüncelerinizde neler değişti?

Bu dönem kendime ait düşüncelerimin oluşmasına yol açtı. Bir sene boyunca ben sadece düşündüm. Bir senenin yirmi günlük diliminde de bütün şarkıları besteledim. Yine otuza yakın şarkı çıktı, dokuz aylık bir stüdyo döneminde de sekize kadar indiler. Albümde dolgu niteliğinde bir şarkı olsun istemedim. Sekiz şarkı, ilk başladığım noktaya, başa dönüş gibi. Son şarkı, o dönemde yaptığım ilk çalışmaydı, sound anlamında da, söz anlamında da... Yine aynı mantıkla, fotoğrafları değiştirip, bozup kullandık. Seslere uyguladığımızı görüntülere de uyguladık, böylece bir bütün oluştu.

Eski dinleyicileriniz "Trip"i dinleyince şaşıracaklar...

Evet. İnandığım bir şey oluşmaya başladı. İnandığım bir şeyi, onlar inanmayacaksa değiştirme derdinde değilim ki. Beni dinlemek, sevmek zorunda değil hiç kimse. Sadece kendi istediğimi yapıyorum, kendi becerimi, beğenimi ortaya koyuyorum. Onlardan da istediğim bu: Beni reddetsinler. Ama sevebilirler de...

Sözlerinizde bir değişim olduğunu düşünüyor musunuz? Bir anda yazılmış gibiler...

Yazdığım sözler aşkı anlatmıyor artık. Çok sivri şeyler yazmaya başladım... Bir şarkı için bir sene, iki sene uğraşmak bana çok anlamlı gelmiyor, an çok önemli. Her şey o anda, bir dakika, iki dakika içerisinde olur. Üretimi bir trans olarak görüyorum aslında, müzik yaptığım her an transa geçiyorum, bir enerji oluşuyor. O yaşadığım şeyi asla tekrar yaşamıyorum, kayıtlara o anda geçiyor. O yirmi günlük dönem bir kusma dönemiydi.

Albümün çok "yabancı" olduğuna dair eleştiriler var...

Bence "Trip"te yaptığım şey bir viraj. Tamamen bana ait demiyorum zaten. Bir takım etkileşimlerle, sorgulamalarla oluşmuş bir müzik bu. "Trip" benim için sadece dance, ambient ya da trip-hop albümü değil, çok özel bir albüm. Yaşamış olduğum gelişim sürecini gösteriyor. Bu "trip", benim kendi tribimdi. Tricky'ye ya da Prodigy'ye benzeyebilir, ama bu benzetme bana ait değil, benim amacım benzetmek değildi. "Trip", insanları sorgulamaya, karar vermeye, daha sonra da uygulamaya yöneltecek bir albüm. Bundan sonraki projem hazır. İnsanların on sene sonra dinleyeceklerine emin olduğum bir şeyi kalkıp da aynı şekilde sunduğunda, herhalde büyük bir uçurum oluşturuyorsun. O uçurumdan atlayamıyor insanlar, yaptığın şeyin fazla bir anlamı da kalmıyor. Brian Eno, Laurie Anderson, 70'li, 80'li yıllarda elektronik müziğin girişlerini yaptıklarında, kimse onların farkında değildi. Ben 1997 yılında Laurie Anderson'la tanışabildim. Bana ancak o zaman ulaşabiliyor, böyle bir ülkede yaşıyoruz... Bir köprü oluşturacak bence bu albüm. Bu müziği yapan ya da yapmak isteyen birçok arkadaşa da yol açacağını düşünüyorum.

Daha önceki şarkılarınızda bir yerellik vardı en nihayetinde, "Trip", adından başlayarak melodilerine kadar, bu coğrafyaya ait değil gibi...

Birçok kültürün etkisinde olmuşuz yüzyıllarca ve kendi kültürümüzü oluşturamamışız. Türk Sanat Müziği, aslında Bizans müziği. Farsça ya da Arapça bir kelime kullansaydım da, "trip" kadar uzak gelecekti. Ama bugün "trip" de Türkçede kullanımda olan bir kelime. Ben zaten konumlanamadığımızdan böyle bir isim yaklaşımına girdim. "Trip" yurtdışında çıkmış olsaydı, albümü bu şekilde kurgulamazdım. Bu albümü, Batıyla aramızdaki uçurumu göz önünde bulundurarak, bu ülke koşullarında, bu etkileşimde ve bu alıcı kitleye yönelik bir şekilde hazırladım. Sonuçta Jim Morrison, bundan yıllar önce, annesiyle hesaplaşmalarını en üst düzeyde yapmıştı. Bir takım şeylerin hep gerisinden geldiğimiz için, birilerinin bazı şeyleri söylemesi gerekiyor ki, daha sonra söyleneceklerin önü açılsın. Yurtdışında çıkmış olsaydı bu albüm, daha evrensel sorgulamalarla beraber gelişecekti.

Bu "evrensel sorgulamalar", sizin kafanızda şekillenmiş durumda mı?

Dünyada "drug müziği"ne bir kayış var. O kadar maddesel bir yaşam içerisinde boğulmak üzereyiz ki, bunun çıkış noktaları aranıyor, kavramsal anlamda. Bize hep iyi diye öğretilen şeylerin suyu çıkmış durumda. Üretenlerin düşünsel anlamda geldikleri nokta, bir şey önermemek. Ne önerildiyse, ideoloji haline gelmiş. Çağın manifestosu, söylenen şeyin ideoloji haline gelmesini önlemek... Geleceğin kompozitörleri bence DJ'ler... İnişli çıkışlı müziklerin aksine, primitif şeylere doğru bir kayış var. Gelecek, daha teknolojik, akustiğin dışında, ambiyansa dayalı bir müzik getiriyor. Trans müziğine, dance müziğine kayış olacak... Hayat zıtlıklar üzerine kurulu, bir Batı, bir de Doğu var. Hem Doğu'dan hem Batı'dan bir şeyler alıp bir araya getirdiğinde, bence yoz bir şey çıkıyor ortaya. Bence bunları bir araya getirmenin kuralı, kavramsal olarak bir araya getirmek... Tanımlanamayacak bir müzik olacak ki, global bir tür çıksın ve insanlar hep bu türü dinlesinler. Doğu-Batı, aptal-zeki ayrımı olmasın... Düşüncenin, beynin götüreceği nokta bu zaten: Algılamalar tek bir noktaya doğru gidiyor, çeşitlilik azalıyor.

"Üniforma" gibi bir şey değil mi bu?

Evet. Yokoluşa doğru götürüyoruz kendimizi...

"Trip" insanları yeterince şaşırttı mı?

Eski kimliğimden dolayı bir sürü teklif geliyor, şuraya çıkar mısın, buraya çıkar mısın diye. Ben her şeyi reddediyorum, bütün sabah programlarını, televizyon anlayışını, para üzerine kurulu her şeyi...

"Trip", popüler müzik alanında yeni bir tavır yaratabilir mi sizce?

Sözleri, müzikleri bir tarafa koyun, burada bir fikir var. Bir şeyler değişsin artık fikri... Sadece cesaretimizi gösterdiğimizle kalmamalıyız, cesarete cesaretle de karşılık verilsin ki, rahatsız olduğumuz şeyler de değişsin ve aptalca şeyler konuşmaktan, aptalca şeyleri dinlemekten de kurtulalım. Sanal yaşıyoruz, aldatılıyoruz, kötü şeylere alıştırılıyoruz. Bunun suçunu da onlara atıyoruz, onlar aptal, anlamazlar diyoruz ama, kimse doğru dürüst bir şey sunmuyor ki, insanların aptallık derecelerini öğrensinler... Aptalca bir durum var ortada...

Gürol Ağırbaş Hiç hesapta yokken onun sayesinde "bas şarkıları" dinler olduk kaç zamandır. Şimdi haber aldık ki devamı da geliyormuş. Stüdyoda, albümüne son rötuşları çekerken yakaladık, müziğinden, enstrümanından, babası Salim Ağırbaş'tan bahis açtık... Gürol Ağırbaş anlatıyor...

"Salim abiNin oğlu büyük bAsçı oLacak"

Yeni albümünüzde kaldığınız yerden mi devam ediyorsunuz?

Gürol Ağırbaş: Adı "Bas Şarkıları-2" olacak. Kendimi bu işin devamını getirmek mecburiyetinde hissettim. Bu ülkede iyi işler pek çıkmıyor. Yok olmamamız, örnek teşkil etmemiz lazım. Yirmi tane bestem vardı da, onunu ilk albüme koyalım, onunu da ikincisine saklayalım gibi bir şey olmadı tabii. Çoğu yeni besteler.

İlkiyle ikincisi arasında değişen ne var?

Bir takım deneyler oldu. İlk defa gitar kullandım. Erkan Oğur, Bülent Ortaçgil ve ben bir parça yaptık, "Eylül" diye bir parça. Gitar mistik bir şeyler kattı şarkıya. Ama bunun tam tezatı parçalar da var. Acid-jazz gibi şeyler çıktı, kuvvetli ritmlerle parçalar yaptık. Şöyle bir özellik oluştu bu albümde: Bir parça, gitar ve bas. Bir parça, darbuka ve bas. Bir diğeri, piyano ve bas. Öbürü, perküsyon ve bas. Böyle diyaloglar yaptık. Bir parçada Kubat, Erkan Oğur ve Ozan Doğulu vokal yaptılar. Erkan bir başka parçada daha vokal yaptı. İlk albümde sözlü parça yoktu, bu albümde var. Bülent Ortaçgil kendi yazdığı sözleri söyledi. Müzisyen arkadaşlara parçayı dinletirken birisi, "aa, Bülent buna söz yazsa..." dedi. Sonra da Bülent çok sevindi, bir şey yazdı. Ben tedirgindim. Ama çok hoşuma gitti. "Usta tamamdır" dedim.

Her iyi basçı albüm yapmak mecburiyetinde değil. İçinde müzik varsa ve onu çıkarmayı becerebiliyorsan yapmalısın. Zorlamamak lazım. Sen güzel güzel çalmaya devam et basını. Olursa olur. Mesela bende oldu.

Nasıl sözler?

"Susmayagörsün gönül ağacı / Yıldızlar gizli bulutların üstünde / Ay ışığı nazlı / Hiç görünmüyor..." diye gidiyor. Bülent'in şarkılarını çok severim, söze karşı bir alerjim var ama, Bülent'in sözleri bambaşka.

Sözünü ettiğiniz darbukalı parça nasıl bir şey?

Adı "Şelpe". Batılıların tapping, bizim bağlamacıların şelpe dediği bir teknik var. Sekiz parmakla çalınıyor. 9/8'lik ritmde, süratli tempoda karşılıklı bir şeyler çıkardık Mısırlı Ahmet'le.

Mısırlı Ahmet kim?

Dünya çapında bir darbukacı. Bizim darbukacılara da sorsan "en iyi kim çalar" diye, onun adını söylerler. Zannediyorum şimdi Nana Vascencelos'la birlikte çalışacaklar. Genellikle Mısır'da yaşıyor, ama bir ayağı Türkiye'de. Ankara'da yaşıyor. "Ne yapıyorsun Ankara'da" diye sordum. "Ben Ankara'da yaşamıyorum, evde yaşıyorum" diye cevap verdi. Böyle bir arkadaş...

"Bas Şarkıları"nı yazarken sizi cesaretlendiren hangi basçılar oldu?

Jaco Pastorius acayip bir kapı açtı. O kapıdan kendisi girdi. Şimdi herkes o kapıdan girmeye çalışıyor. Basın şeklini şemalini değiştirdi.

Bas gitar nereye gidiyor dünyada? Günün birinde bütün basçılar kendi bestelerini, kendi albümlerini yapmaya mı başlayacaklar?

Dünyada örnekleri çoğalmaya başladı. Her iyi basçı albüm yapmak mecburiyetinde değil. İçinde müzik varsa ve onu çıkarmayı becerebiliyorsan yapmalısın. Zorlamamak lazım. Sen güzel güzel çalmaya devam et basını. Olursa olur. Mesela bende oldu.

Sadece mecazi anlamda değil, bas hakikaten de "şekil değiştiren" bir alet. Kontrbasla da aranız var mı?

Turnelerde kontrbası taşıması güç oluyor diye, elektrikli bası üretmişler sahiden de... Ben kontrbas çalmıyorum. Çok çalmak istiyorum ama bulamıyorum, bulursam da alacak param olmuyor. Ama çalmışlığım var.

Nasıl bir şey, ne farkı var?

O akustik sesi, o rezonansı hissetmek, vücudunuzda o aleti hissetmek çok mühim. Çok büyük sesi var. Sanki dünyanın hakimi oluyorsunuz. Onu kucaklıyorsunuz. En basit farkı, tabii ki biri yatay, biri dikey. Kontrbas, insan vücuduna, parmakların hareketine daha uygun.

Keith Richards geçen ayki Roll'da, "kafi miktarda rock'umuz var. Peki roll'umuza n'oldu? Muhtemelen kontrbasın içinde yaşıyor" diyordu...

Kontrbas başka bir şey söyler. Büyük bir sesle söyler, gücü hissedersin. Tahtanın kendisidir o.

Gitarla, piyanoyla, darbukayla yaptığınız diyaloglar benzeri, başka bir basçıyla çalıştınız mı hiç?

Düşündüm ama gerçekleştiremedim. Çalmaya çalarsın da, iki ya da üç basa uygun bir parça yazabilir misin? Ben deneyeceğim. Böyle bir çalışma yapacaksam, bir kontrbas, bir elektrikli perdesiz, bir de beş ya da altı telli perdeli bas olması lazım. Ki sound birbirine karışmasın, hepsi tek tek ayırt edilebilsin.

Hep caz basçılarını mı dinlediniz? Rock basçıları ilginizi çekmiyor mu? Şarkı formatına sahip çıktığınız için insan ister istemez düşünüyor...

Ben hiç rock dinlemedim ki! Hiç alakam yok rock müziğiyle. Aslında Asım Can Gündüz'ün grubunda, Ambulans'ta bir müddet çaldım. Basit bir müzik, sevemedim. Ben biraz tutucuyum galiba. Takip ettiğim birkaç isim var. Akımlar, modalar nerelere gidiyor, hiç takılmıyorum. Benim içimdeki moda ne, o önemli.

Müziğe ilk girdiğiniz yıllara dönelim mi? Salim Ağırbaş'ın oğlusunuz... Ondan bahseder misiniz biraz?

Foto: Serkan Seymen

Benim dedem de müzisyendi, saksofon çalardı, İsmail Ağırbaş. Babam da onun sayesinde, on yaşında düğün salonlarında başlamış çalmaya. Daha sonra Türkiye'nin sayılı davulcularından biri haline gelmiş. Türkiye'de ilk davul 45'liği yapmış. Ben o 45'liği hiç dinlemedim, arıyorum, bulamıyorum. Aklınızda olsun, o plağın peşindeyim. Bir piyanist, bir basçı, bir flütçü ve babam. İçinde davul sololar olan bir çalışmaymış. Hatta ordan pasajlar alıp, üstüne çalmak istiyorum. Nathalie Cole'un Nat King Cole'la yaptığı gibi... Enstrüman seçiminde babam yönlendirdi beni. "Basçı çok az" dedi Türkiye'de. Babamı seyretmek hoşuma gidiyordu. Ama bir baba olarak seyrediyordum, bir davulcu olarak değil. Davula ilgim yoktu. Hani çocuklar sahnede kimse yokken gidip davulu çalmaktan hoşlanırlar. Benim öyle bir şeyim yoktu. Bütün kalburüstü müzisyenlerle çalıştı babam. İsmet Sıral'la çalıştı, Şerif Yüzbaşıoğlu'yla, Önder Bali'yle, Faruk Akel'le, Selçuk Sun'la çalıştı... Bir bas alındı bana, Nussima markaydı, hiç unutmuyorum. Metodlar alındı, bir de Dual pikabımız vardı. Plaklardaki basçıları dinleyerek başladım. Bütün hayatım değişti. O ana kadar kahveye gidip okey oynardık, köşede durup sigara içerdik. Fatih'te öyle bir yaşantım vardı. Basla tanışınca ne kahve, ne köşebaşı kaldı. Kapandım odaya.

Müzikal çevrelere nasıl girdiniz?

Düğün salonlarında, pavyonlarda başladım. Bir müzisyenler kahvesi vardı Mis Sokak'ta. Gece pavyondan çıkan herkes oraya giderdi. Pek müzikal konuşmalar olmazdı açıkçası. Ama böyle böyle piyasayı tanıyordum. Çalmayı, eşlik etmeyi öğreniyordum; dansöze nasıl çalınır, şantöze nasıl çalınır, alaturkaya nasıl çalınır...

Nasıl çalınır?

Bilmem. *(gülüyor)* Tecrübe sahibi oluyorsun işte. Çok eğlenceli bir dönemdi. Tam bana göreydi. Gece hayatını severim. Epey para kazanıyordum. Mahalledeki arkadaşlarıma her şeyi ben ısmarlardım. Vatan caddesindeki birahanelere giderdik, bütün hesapları ben öderdim, gene de cebimde param kalırdı.

"Artık ömür boyu buralarda çalarım" diye mi düşünüyordunuz?
Staj gibiydi. O zaman pavyonlardan, gazinolardan başka yer yoktu ki. Babam da biliyordu, "sen yetiş, ben seni sonra gerekli insanlarla tanıştıracağım" diyordu. O pavyonlarda biz kendi arkadaşlarımızla bir grup kurduk, sıkı bir gruptu. O grupla Avrupa'ya gitmek istedik. O zaman tatminsizlikler başlamıştı demek ki. Crusaders, Stevie Wonder çalardık. Grupta gitarda Sinan Erkoç, davulda Kerim Çaplı vardı... Bu bizim pavyon ekibiydi işte. Ama sonra dağıldık.

O dönemde kimlere eşlik ediyordunuz?
Tülay Karaca vardı, Efruz vardı tanınmış dansözlerden. Nisan Bener, İskender Doğan, Deniz Erkanat, Salim Dündar gibi insanlara eşlik ettim.
Bir dönem askerliğimi tecil ettirmek derdine düşünce konservatuara girdim. "Dokuz sene okuyacaksın" dediler, "peki askerlik?" dedim. Askere de gideceksin, dönünce devam edeceksin dediler. İki-üç ay gittim okula ama baktım yapamayacağım, askere gittim. Müzisyenler camiasında ufak ufak ismim duyulmaya başlamıştı, "Salim abinin oğlu büyük basçı olacak" diye... Askerde Kara Kuvvetleri Moral Ekibi'ndeydim. Turhan Yükseler de aynı dönem askerdi. O da duymuş benim ismimi. Birlikte birkaç bir şey çaldık, "askerden dönüşte beni ara" dedi Turhan abi.

Askerliğiniz bas çalarak mı geçti?
Evet. Bizim işimiz bütün Türkiye'yi dolaşmaktı. Hakkari'ye kadar gittik. Orduevlerinde subaylara konserler veriliyordu, program yapıyorduk. Askerden sonra Turhan abiye gittim, o sıralar Eurovision çok önemliydi, Çeşme festivali vardı. Büyük orkestranın şefi de Turhan abiydi. Orkestralarda büyük tecrübe kazandım, nota okumam ilerledi. Sonra da Onno Tunç'la tanıştım.

Eşlik basçılığından ne zaman sıkılmaya başladınız? "Bas Şarkıları" fikri nasıl oluştu?
Sezen Aksu'yla çalışmaya başlamak benim için aşamaydı. Eskiden de çok isterdim onun grubunda çalmak. Bütün iyi müzisyenler onunlaydı. Ama bir müddet sonra "en üst nokta bu mu yani" demeye başladım. Bu ülkede böyleydi, dünyada da böyleydi. Eşlikçilik yapacaksan, en büyük stara eşlik edeceksin. İşte o zaman bunalımlı dönemler başladı. Yurtdışına gitmeyi planlıyordum sürekli. "Onno abi, burda yapamıyorum, yurtdışına gideceğim" dedim. Ama gidemedim, kaldım. Sonra iş "Bas Şarkıları"na geldi, dayandı. Artık o rahatsızlıklarım kalmadı. Yurtdışına filan gitmek istemiyorum açıkçası. Gitmek isterim ama, konser vermek için gitmek isterim. İnşallah olacak o da.

Nasıl olacak? Girişimleriniz var mı?
Öncelikle kendi ülkendeki caz festivallerinde çalman lazım. Ama ben burdaki festivallerden de hiçbir davet almadım. Kimse de gelip "çalar mısın?" demedi. Bir sürü çok kötü müzik yapan adamlar gelip çalıyorlar ama, ben kendi ülkemde çalamıyorum. Bir kere CRR'de konser verdim kariyer sayılabilecek. Rumeli Hisarı'nı saymıyorum, çünkü o daha pop bir konserdi. Mikrofonda da söyledim, "bizim yerimiz burası değil, caz festivalleridir" dedim. Aslında caz müzisyeni olarak da görmüyorum kendimi. Ama bizim festivallerde bizden hep aynı insanların çıkmasından sıkıldım.

Siz kendinizi ne müzisyeni olarak görüyorsunuz? Dışardaki festivallerde çalsanız sizi nasıl tanımlarlardı sizce? Doğulu, etnik bir müzisyen olarak mı görünürdünüz?
Bilmiyorum ama, herhalde Ortadoğulu derlerdi... Ben Türk olduğum için, bu topraklarda doğduğum için benim zaten bas gitara dokunuşum Türk. İlla oyun havası çalmam gerekmiyor. Müzisyenler bunu anlar. Ben bir basçıyı dinlediğimde zenci olup olmadığını, Jamaikalı olup olmadığını filan anlıyorum. Halk müziğini çok seviyorum. Ama çalmam, çalamam. Bağlamayı alıp elime çalamam yani. Etnik şeylere karşı ilgim var ama çok da takip etmiyorum. Türkiye'de ulaşmak çok zor böyle şeylere.

Diyelim Londra'ya gittiniz, cebinize para koydular, bir müzik mağazasının içine ittiler. Ne satın alırsınız?
Önce caz raflarına bakarım, sonra etnik bölüme geçerim. Başka da bir şeye bakmam. New-age'e filan hiç bakmam mesela. Oturuyorlar bilgisayarın başına, "aa, bu ses çok güzelmiş" diyorlar. Kişiliksiz bir müzik çıkıyor ortaya. Performans yok. Yaşamayan bir müzik.

Albüm hazırlıkları dışında neler yapıyorsunuz bugünlerde?
Bülent'le haftada iki gece ufak yerlerde çalıyoruz. Şimdi gene Sezen Aksu'yla çalışacağım, sebebi de ekonomik tabii. Sevdiğim aranjörün bir işi varsa gidiyorum, stüdyoda çalıyorum gene arasıra ama herkes çağırınca da gitmem. Öyle bir lüksüm var artık.

Bülent Ortaçgil'in müziğine grup olarak katkınız ne oldu sizce?
Bülent çok şey kattığımızı söylüyor. Caz gibi oldu müziği. Caz demek yanlış olur belki ama, emprovizasyon yolu açıldı. Erkan Oğur, gerekirse alaturka çalıyor, gerekirse rock'n'roll gibi çalıyor. Cem Aksel var, Hakan Beşer var. Sololara imkan tanınıyor.

Beraber çalışmak isteyebileceğiniz başka şarkıcılar var mı? Veya bir şarkı dinleyip beğendiğinizde "ben bu şarkıya katılsaydım, bası şöyle çalardım" diye düşündüğünüz oluyor mu?
Güzelse çok kıskanırım. Ben de çalsaymışım, şunu yapsaymışım filan demiyorum. O anlamda katılmak hissi duymuyorum, ama bu besteyi ben yapsaymışım diyebiliyorum. Takdir de ediyorum, helal olsun diyorum bir yandan...

Pop şarkıları da besteliyordunuz bir dönem...
Parasız kalırsam yapar mıyım bilemiyorum ama, artık yapmıyorum. Yaptıklarım da toplam on taneyi geçmez. En ünlüsü "Arnavut Kaldırımı". İş olarak baktım onlara. Zevk vermedi. Pop bestesi yapmak basit bir şey. Ama tutulur mu tutulmaz mı, "A1" mi olur "A5" mi olur, oturup onu hesaplayamam. Onların kafası öyle işliyor. "Bana A1 yapsana" diyorlar. Ben nerden yapayım sana "A1"!..

Söyleşi: **D.B.**

Mehmet Koç Şimdi ressam, hayatını yaptığı tablolarla kazanıyor. Ama Türkiye onu sazıyla, sözüyle tanımıştı. 60 ve 70'lerde dönemin en "devrimci" şarkılarını o yazmış, haftanın yedi günü konserlere çıkmış, onlarca albümü yayınlanmıştı. Defalarca tutuklandı, hapse girdi. 80'de Fransa'ya gitti, orada ressam olarak tanındı, pek çok sergi açtı. Resimden fırsat buldukça albümleriyle ilgilendi. 1995'ten bu yana Türkiye'de yaşıyor. "Hayatı roman gibi" dersek, mübalağa etmiş sayılmayız...

Bana burjuva derlerdi...

Mehmet Koç: Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı Reşadiye köyünde doğdum. 1945'te. Bağlama çalmaya başladığımda sanırım dört yaşındaydım. Çalmak filan değil de, sazla bir şeyler çıkarmaktı. Ama altı yaşında çok iyi saz çalıyordum. Yörede, on köyü kapsayan alanda, bir babam vardı, bir de ben vardım saz çalan. Bu yüzden hep büyüklerle beraberdim. Babam yoksa beni dinlemek zorundaydılar. Cemlerde saz çalarak büyüdüm. Âşık Veysel ara sıra bizim köye gelir, kalırdı. O yıllarda köye ilk defa radyo geldi. Radyo benim için korkunç bir şeydi. Radyoda anlatılan, dört-beş kat üst üste oturulan apartmanları duyunca saatlerce oturup bunları düşünmeye başladım. Köyde türkü söyleyen bir-iki kişi vardı. Onları dinlemenin dışında, hep radyodan bu tür haberler beklerdim. Beş kat üst üste nasıl oturulur? Şehirler nasıldır? Bunlara hep kendimce anlamlar vermeye çalışıyordum, ama bir türlü işin içinden çıkamıyordum. On yaşındayken, şehri göreceğim diyerek bir yakınımla Adana'ya kaçtım. Adana'ya kaçma nedenim, halamların orada oturması. Bizim köyde de askerliğin dışında büyük şehirlere giden olmamıştır. Adana bana korkunç şaşırtıcı geldi. Birkaç gün sonra babam geldi, bizi buldu. Köye gelir gelmez ilk yaptığım şey, şehirdekiler gibi kasketi çıkartıp saçlarımı taramak oldu. Çünkü o zamana kadar köyün öğretmeni ve kaymakamı dışında kafası açık gezen bir erkek yoktu, mümkün değildi. Benim kasketi çıkarmama herkes karşı çıktı. Onlara rağmen direttim. Ayağımdaki çarıkların yerine kundura giymeye başladım. Buna da karşı çıktılar, yine direttim. Babam, benim davranışlarım değişmeye başlayınca ruhsal problemlerim olduğunu düşündü, beni Sivas Hastanesi'nin başhekimine götürdü. Doktor, "hiçbir şeyi yok" dedi. Böyle şeyleri kafaya takmam beni bir yerlere götürüyordu. O yıllarda resim de yapıyordum. Köydeki öğretmenim, öğretmen okulunda bile bu kadar güzel resim yapan birisini söylüyordu. Ama bir şeylere bakarak aynısını yapmıyordum. Şahmaran, tavuskuşu resimlerini çizerken, yanlarına da bir kız, bir erkek çizerdim. Türkülerde geçen, "aldı kız", "ver dedi oğlan" türküleri hep hasbahçede geçer ya, ben de o hasbahçeyi çiziyordum. Aslında şahmaranlarda öyle bir şey yoktur.

İlk plağımın bir yüzünde "Anasını Avradını" öbür yüzünde "Belli Belli" vardı. Bu plaktan sonra "Amerikan Köpeği", "Sarı Öküz" gibi çok satan plaklarım yayınlanmaya başladı. Bugün bile söylenen marşların, devrimci şarkıların çoğunu ben yazdım. Zülfü Livaneli'nin ilk plağında beş şarkım vardı. "Şarkışla"yı, "Ulaş'a Ağıt"ı hep Diyarbakır cezaevinde yazmıştım.

Halamın kızının kocası olan geveze Halil, köyde sürekli kitap okuyan tek insandı. İlkokuldayken beni yanına çağırır, benim önüme o zamanlar çok pahalı olan kuru üzüm koyar, elime bir kitap verir bana okuturdu. Bahanesi de, gözünün görmemesiydi. Yıllar sonra Hüseyin İnan'la Halil amcayı ziyarete gittiğimizde gözünün görmemesinin palavra olduğunu, tek derdinin bana kitap okutmak olduğunu söylemişti. Beni farklı buluyormuş. Halil amca, "Kendinden daha saygın bulmadığın kimseye saygı duyma. İyi kendine iyidir, kötü kendine kötüdür, ikisine de bulaşma" demişti. Her saz çaldığım yerde yeni Halil amcalar tanıdım. Onların sayesinde bazı şeyleri daha kolay anladım.

Şarap, tütün, leblebi...

Gürün'de ortaokula gidiyordum. Saz çalıyordum, ama Alevi olduğumu söyleyemiyordum. Sünni çocuklar "kızılbaşsın" filan diyordu. Dalga geçiyorlardı. Ben de çok asiydim. Bunu bir şekilde yırtacaktım, ama nasıl yırtacağımı bilmiyordum. Hacı Ahmet adında, dört yıldır ortaokul birinci sınıfta okuyan sakallı, saçlı bir delikanlı vardı. Şarap içerdi. Hocalar dahi ona karışmazdı. Bir gün yanıma geldi, saz çalmamı istedi. Oturduk bir yere, ben saz çaldım, o şarap içti. Beraber şarap içmeye başladık. Baktık diğer arkadaşlar da geliyor. Şişesi elli kuruştan şarap satmaya başladık. Ben saz çalıyordum. Onlar şarap alıp içiyordu.

Daha sonra kumar oynattırmaya başladık. Çocukların hepsinin ailesi zengin. Fakir çocukları ne şaraba, ne de kumara bulaştırıyoruz. İki kardeş vardı. Bakkaldan aldığımız leblebiyi, şarabı hep onların hesabına yazdırıyorduk. Yıl sonunda ikisinin de dersleri zayıf tabii. Babaları bakkala borçları ödemeye gitmiş. Çok büyük bir rakam söylemiş bakkal. Adam inanamamış, deftere bakmış, "şarap, tütün, leblebi; şarap, tütün, leblebi...". Çocukların yanına gitmiş, "oğlum, azıcık da helva yeseydiniz" demiş. Haci Ahmet, bu yaşadıklarımızdan sonra "ben Bektaşiyim" demeye başladı.

Jokeylik günleri

Köye on-onbeş günde bir Cumhuriyet gazetesi gelirdi. Amcam hepimize okurdu. Bir haberde, at yarışlarından çok büyük paralar kazanıldığını yazıyordu. O zamanlar ben de yörede ata en iyi binenim. "Ben ata onlardan daha iyi binerim" dedim. Amcam olmaz filan dedi ama, dinletemedi. Geçmişte sabıkam var, kaçacağımı biliyorlar. Sonunda yine kaçtım, bu sefer Ankara'ya gittim. Hipodromda antrenörlük yapan adamı buldum, "ben hepsinden iyi ata binerim" dedim. Önce beni dinlemek istemedi, sonra nereden geldiğimi sordu. Bizim ata binmemizle orada binmenin farklı olduğunu anlattı. Ama beni ikna edemedi. "Bir kez şansımı deneyeyim" dedim. Kazım Yıldız adında ünlü bir jokeyi vardı, o da oradaydı. Beraber ata bindik. Adamlar beni çok beğendiler. "Ama öğreneceğin şeyler var" dediler. Beni bir liseye kaydettiler. Hem okula gitmeye başladım, hem de jokeylik yapmaya. Arka arkaya 71 yarış kazandım. Adana, İstanbul, İzmir yarışlarının hepsine katıldım. Müthiş biniyorum. Çünkü farklı bir yanım var. Diğer jokeylerin hepsi şehir çocuğu. Çoğu Çerkezdi, Çerkezler çok iyi ata biner. Ama şehir çocukları. Köyden geldiğimden, bende cahil cesareti var. Attan düşmek filan hiç umurumda değil. Bir de psikolojik olarak köylülüğün verdiği bir kendini kanıtlama isteği var. Çok iyi olduğum dönemde Gazi koşusu vardı. Hocam geldi, "bak bu yarışı kazanma, bırak bunu onlar kazansın" dedi. "Seni düşürmek için iki kişi sana makas yapacak, hiç katılma bu yarışa" dediler. Hiçbirini dinlemedim. Yarışa katıldım, makas yaptılar, atın beli kırıldı, ben de düştüm. Altı ay hastanede kaldım. O dönemde kilom arttı, 18-19 yaşındaydım, boyum da artıyordu. Jokey olmak için belli kiloda, boyda olmak gerek. O zaman bıraktım jokeyliği.

Toprak işgalleri

Lisedeyken siyasi olaylara bulaştım. Her Alevi çocuğu gibi bu işlere yatkın oluyorsun zaten. 50 tevkifahında tutuklanan Dursun Paksoy'u tanımıştım. Dursun Paksoy ile Remzi Kaya, "sağ böyle, burjuvalık şöyle,

42→

halkımız, sınıfımız böyle" diye her şeyi yerli yerine koyup anlattılar. O yıllarda Ankara'da güzel saz çalmak önemli bir şeydi. Sazımla TİP'lilere katıldım. Behice Boran'ın beraberinde olan gençlerin içindeydim. İlk yaptığım eylem, kendi köyümde toprak işgaliydi. Daha sonra Söke toprak işgalinde bulundum. Ama ben hep lider pozisyonunda olmak istiyordum. Hiçbir zaman asker olmayı düşünmedim. Birisi benden sorumlu olacak, hayatta böyle bir şeyi kabullenemiyordum. Bu, hayatım için çok önemliydi. Hem olumsuz etkiler yaptı, hem de olumlu. Beni Erzincan, Sivas, Maraş yöresi sorumlusu yaptılar. Aslında bu sorumluluk, hikaye bir sorumluluk. Benim yapımdan dolayı bana bir kılık uydurmaları lazımdı. Ama saz çalmamdan dolayı gittiğim her Alevi köyünde insanlarla bütünleşebiliyordum. Sonradan söylediğim çok keskin türküleri o zamanlar söylemiyordum. Babamdan öğrendiğim deyişleri, babamın yazdığı, bugünlerde de meşhur olan "Sefa Geldin", "Belli Belli" gibi türküler söylüyordum. O yörede çok başarılı olunca, Yozgat'a kaydırdılar. O dönem Yozgat'tan da üç milletvekili çıkarmışlardı. Benim teorik bilgim sıfır denecek düzeydeydi. Ancak bana öğretebildikleri kadar, "köylüler bu işten ne kadar pay alacak, sosyalizm nedir?" gibi kaba bilgim vardı. Sanırım ilk kez "Sarı Öküz" adlı parçamı Yozgat'ta yapmıştım. Seçimlerden sonra, TİP sonrası fraksiyonlarda ben de yerimi aldım.

Dev-Yol, Halkın Yolu gibi dergilerde yer alan desenlerin çoğunu ben yapıyordum. Eşim de ressamdı. Fransa'da evde durmadan resim yapıyorduk. Bir gün resimlerimize bakmak için ev sahibi geldi. İki tanesini beğendi. Adam benden aldığı tabloları bir galeriye satmış. O günden sonra hep o galeriyle çalıştım. Kazandığım bütün para o galerinin sayesindedir. Fransa dışında, Japonya'da bile sergi açtım.

Ruhi Su dedi ki...

1966 yılında DTCF'deki arkadaşlarla Ankara Ekspresi adında bir orkestra kurduk. Kimisi davul çalıyor, kimisi gitar. Ben de solistim. Ama bağlama çalmıyorum. Batı müziği yapıyorduk. Burjuva eğilimi vardı bende. Jokeylikten sonra köylülüğü geri bir toplum olarak görmeye başlamıştım. İyi yanlarının olduğunu da düşünüyordum, ama geri olarak görüyordum. Öyle bir ikilem içindeydim. Ankara'da Dedeman gibi otellerin barında burjuva ailelere müzik yapıyorduk. Sabahlara kadar çalıyoruz. Aynı zamanda solcuyum. Birgün Remzi Kaya, Ruhi Su'nun geldiğini söyledi. Çok heyecanlandım, hemen yanına gittim. İyi bağlama çaldığımı söylemişler hocaya. Saz çalmamı istedi. Birkaç deyiş söyledim. "Yahu sen ne yapıyorsun, kendi müziğini niye yapmıyorsun da gidip elin müziğini yapıyorsun?" dedi. Hocaya hiçbir şey diyemem, çünkü akademisyen yanı da var, müziğin ne olduğunu biliyor. "Senin kimseden öğreneceğin bir şey yok, gel sana plak yapalım" dedi. Birkaç gün sonra hocanın yanına gittim, gerçekten stüdyoya götürdü. İlk plağım öyle yayınlandı. Bir yüzünde "Anasını Avradını", öbür yüzünde "Belli Belli" vardı. Taşlamayı, Kazak Abdal'ı çok seviyordum. "Anasını Avradını", Meçhuli'nin bir taşlamasıydı. "Belli Belli" de babamın türküsüydü. Daha sonra Can Etili söylemişti. Bu plaktan sonra "Amerikan Köpeği", "Sarı Öküz" gibi çok satan plaklarım yayınlanmaya başladı.

Haftanın yedi günü konser

Yıllarca hep Ankara'da oturdum. Konserlere Ankara'dan katılıyordum. Durağımız Karadeniz'se, adı "Karadeniz Turnesi" oluyordu. İkibuçuk-üç ay sürüyordu. Bugünkü gibi cumartesi-pazar konser vermiyorduk. Haftanın yedi günü de konserlere çıkıyorduk. Karadeniz'den il il başlıyorduk, üç ay sonra Antep'te buluyorduk kendimizi. İşin garip tarafı, Antep'te aynı anda üç konser düzenleniyordu. Birimiz spor salonunda çıkıyorduk sahneye, sonra onu alıyorlardı, yazlık sinemaya götürüyorlardı. O bitiyordu, ötekine götürüyorlardı. İnsanların korkunç isteği, desteği vardı. Bir konserden sonra hemen tutuklama kararı çıkardı. Yozgat'taki konserde yine polis vardı. Benden önce folklorcular sahneye çıkmıştı. Arkadaşlara, şarkılarımı söyledikten sonra folklorcuların elbiselerini giyeceğimi, onlarla salondan çıkacağımı söyledim. Polisler bir şey anlamadan salondan çıktık. Yozgat'taki diğer konsere gittik, yine polis kaynıyor. Vali beni istiyor. Orada da ışıkları kapattılar, köylü elbiseleri giyip çıktım. Neyse, polisler beni yakaladılar sonunda. Geceyarısı vali geldi yanıma, "vay kerata" dedi. Onlar, müthiş bir terorist yakaladıklarını, ödül alacaklarını sanıyorlar. Beni Ankara'ya götürdüler. Sanki birileri yolu kesecek, beni kurtarmaya kalkacakmış gibi beş-altı araçla gidiyoruz. Ankara'ya gittik ki, 150 polis. Daha önce defalarca girip çıktığımdan, Birinci Şube'de de beni herkes tanır. Beni görünce, "ooo merhaba, nasılsın?" dediler. Benim yanımda gelenlere "siz niye böyle geldiniz, bu adam kendisi de gelirdi" dediler. Bende şiirin ve müziğin keskinleşmesi yıllar sonra ortaya çıktı. Plakların satmasıyla, konserlerin kalabalık olmasıyla ilgisi yoktu bunun.

Herkesten daha devrimci

Ben herkesten daha iyi devrimci olma isteği güdüyordum. Çünkü bu kadar güçlü şarkılar, ideolojiye denk düşen slogan şarkılar yapan yoktu. Bugün bile söylenen marşların, devrimci şarkıların çoğunu ben yazdım. Zülfü Livaneli'nin ilk plağında beş şarkım vardı. "Şarkışla"yı, "Ulaş'a Ağıt"ı hep Diyarbakır cezaevinde yazmıştım. Plağa da okumuştum. Rahmetli Feyzullah Çınar, Aşık Daimi o yıllarda deyiş okudukları için dönek, hain damgası yiyorlardı. 1976 yılında yaptığım müziğin yanlış olduğunu anladım. Bu müzik hiçbir zaman insanın duygusuna, doğal yanına hitap etmiyordu. 1976 yılında Sarper Özsan'ın düzenlemelerini yaptığı harika bir plak yaptım. Kırk keman, piyano filan, büyük bir orkestra çalıyordu. Plak çıkar çıkmaz bizim Partizan örgütü parti kararıyla plağı toplattırdı, burjuva müziği diye. Diretip o plağı çıkarabilirdim, ama benim taviz vermeyeceğim şey solculuktu. Çünkü solculuğum en ön plandaydı, müziği kişisel bazda tutuyordum. Antep'te rahmetli Atilla Sarp'la meşhur fıstık yürüyüşüne katılmıştık. Çok büyük bir ajite çekerek yürüyoruz. Sonunda bizi yakalayıp Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler. Sabahleyin mahkemeye götürülmek için Atilla'yla emniyetten çıkarken kapıya birikmiş yüzlerce kişi gördük. Atilla'yla birbirimize, "halkımıza bak, hiç tabanımız yokken buraya gelmişler" dedik. Meğer bütün Antep, komünistleri görmeye gelmiş.

"Kıyak" hakimler...

Cezaevinde en uzun yatışım dört aydı. Ama toplam 17 defa cezaevine girdim. Davalarımın hepsinden beraat ettim. O dönemde davalarımın çoğunu kendim savunuyordum. Verdiğim konserden sonra aylar geçiyordu, ben çıkmadım o konsere diyordum. Kimsenin de hatırladığı yoktu zaten. Bir de, hakimin biri söylediğim türkülerin hepsini beraat ettirmişti, o kararı kullanıyordum. Çorum'daki bir konserden dolayı yine yakalayıp mahkemeye çıkarmışlardı. Hakim kim olduğumu sordu. Adımı duyar duymaz, "biliyorum ben bu adamı, aptal herifler, bir de kelepçe takmışsınız. Sokaklarda katiller geziyor, bana gidip sanatçı getiriyorsunuz" dedi. Türkülerimin suçsuz olduğunu o yazdırdı. Akşam da şehir kulübünde beraber kafayı bulduk. Bir de, Diyarbakır DGM'de bir hakim Abuzer Karakoç'la beni beraat ettirmişti. Biz en solcu lafları da söylesek, o tam tersini yaptı. Mahkemeden çıkınca iki jandarma bizi hakimin evine götürdü. Evde makaralı teybi hazırlamış. "Bunu doldurmadan sizi bir yere bırakmam" dedi. Biz de çaldık söyledik Abuzer'le. Böyle insanları sonradan bulunup bir şeyler yapılabilirdi. Ama tabii o dönemin atmosferi içinde karışıp gidiyor...

Radyoda dört-beş kat üst üste oturulan apartmanları duyunca saatlerce oturup bunları düşünmeye başladım. Beş kat üst üste nasıl oturulur? Şehirler nasıldır? On yaşındayken, şehri göreceğim diyerek Adana'ya kaçtım.

Çok adam dövdüm...

Ekrem Barlas döneminde belediyede basın müşavirliği yaptım. O dönemde Nuri Şensöz vardı. Nuri Şensöz'ü dövmüştüm. Çünkü Denizlere ODTÜ'de silah çeken adam, belediye başkan yardımcısı Nuri Şensöz'dü. Ankara Belediyesi'nin ortasında dövdüm. Olay başkana kadar intikal edince, ben olayı çarpıttım. Yanımda kız arkadaşım vardı, "kız arkadaşıma laf attı, ben de dövdüm" dedim. Ekrem Barlas nedenini anladı. Ama bizim demokrat, solcu, devrimci bildiğimiz insanlardan on defa daha solcu çıktı. Olayı bilmesine rağmen Nuri Şensöz'e kızdı, "niye kıza laf attın" dedi. O dönemde Ankara Belediyesi'nde iki solcu vardı, biri Mevlüt Doğan'dı, diğeri bendim. Tüm sendika faaliyetlerini biz yürütüyorduk. Daha sonra Vedat Dalokay başkan oldu.

O dönemde de Uğur'un kardeşi Ceyhan Mumcu'yu dövdüm. Onu da, 18 devrimciyi anarşist diye işten attı diye dövdüm.

Her yerde, her gün takım elbise...

Örgütsel mücadele içinde de farklı yanlarımı saklamıyordum. Mesela hapisaneye de düşsem, on takım elbisemin hepsini yanıma alırdım. İçerde her gün takım elbiselerimi giyerdim. Kendi siyasetim içinde bana burjuva derlerdi, ben yine de takım elbisemi giyerdim. Mesela hiçbir hapishanede komünde yemek yemem. Kendi komünümde dahi yemezdim. Çünkü ben başkasının bulaşığını yıkayamam, başkasına yemek yapamam. Bana hiçbir anlamda bir şey veremeyecek bir insana niye yemek yapayım? Kot pantolon ve parkayı hep reddettim. Şekilciliğe karşıydım. Köyümde bile ben takım elbise giyiyordum. Diyarbakır cezaevinde Şerafettin Elçi'yle beraber yatıyorduk. Ben sahneye çıkar gibi her sabah takım elbiselerimi giyiyorum. Şerafettin, "arkadaşlarının hepsi sana burjuva diyor" dedi. "Öğleden sonra bak, hiçbir şey diyemeyecekler" dedim. Bizimkilerin yanına gittim, çoğunun hayatında kumaş pantolonu, ceketi olmamış. Ne kadar pantolonum, ceketim, ayakkabım varsa hepsine dağıttım. Giyen bahçeye çıktı. Öğleden sonra bana burjuva diyen kalmadı. Ovacık'tan, Hozat'tan 19-20 yaşında gelmiş, cezaevine girmiş çocuklardı hepsi de. Beni görünce burjuva diyorlardı tabii.

Rakıyı tasla...

Boksör Seyfi Tatar güzel saz çalıp türkü söylerdi. Maraş'ta bir konserimiz vardı. Muhlis Akarsu, Abuzer Karakoç, Âşık Gülabi, Mahzuni Şerif ve Seyfi vardı. Tokat'tan başlamıştık. Sanıyorum 45 konserlik bir programımız vardı. Muhlis, konserden sonra memleketi Kangal'a gitmeyi önerdi. Bizi beklediklerini, herkese haber verdiğini söyledi. Hep beraber yola çıktık. Köye yaklaşırken bir baktık ki, o yörede ne kadar insan varsa traktörlere binmiş bizi bekliyor. Sonunda köye gittik. Oturduk, saz çalıp türkü söylemeye başladık. Muhlis, köydekilere dede olduğumu söylemiş. Gelen benim elimi öpüyor. Benden bir şeyler söylememi bekliyorlar. Bu arada gelenlerin ardı arkası kesilmiyor. Baktım olacak gibi değil. Aklıma rakı içmek, sarhoş olup yatıp uyumak geldi. "Rakı içelim, ama tasla" dedim. Kabul ettiler. Muhlis, Abuzer çok iyi içerlerdi. Üç-dört tas içtik, hepsi yavaş yavaş sızmaya başladı. Bende tık yok. Bir süre sonra hepsi de sızdılar. Bir tek ben kaldım. Onların türkülerini söylemek de bana kaldı. Kendi kazdığım kuyuya kendim düştüm.

Sazımla TİP'lilere katıldım. İlk yaptığım eylem kendi köyümde toprak işgaliydi. Daha sonra Söke toprak işgalinde bulundum. Beni Erzincan, Sivas, Maraş yöresi sorumlusu yaptılar. O yörede çok başarılı olunca Yozgat'a kaydırdılar. O dönem Yozgat'tan da üç milletvekili çıkarmışlardı. "Sarı Öküz" adlı parçamı Yozgat'ta yazmıştım.

"Duvar"

1980'de aranıyordum. Ama yurtdışına kaçmak istemiyordum. Böyle bir yanım var, kolay pes etmek istemiyorum. 12 Eylül döneminde altı ay, cebimdeki para tükenene kadar karımla beş yıldızlı otellerde kaldık. Küçük oteller kalanların listesini hemen polise veriyordu, beş yıldızlı oteller vermiyordu. Paramız tükenince bir eve yerleştik. Elektiriği kaçak kullanıyoruz. Yemek yiyecek paramız yok. Her gün kuşburnu ile ekmek yiyorduk. Bir süre sonra karım hastalandı. Ankara'da tanıdık bir doktorun yanına gittik. Doktor durumumuzu anladı. Verdiği ilaç torbasının içinden 1500 lira çıktı. Daha sonra yurtdışına çıktık. 70'lerde Avrupa'da konserler vermiştim. Fransa'yı biliyordum. Eski arkadaşlarımız da oradaydı. Biz de Fransa'ya gittik. Yılmaz Güney de oradaydı. Yılmaz'la daha önce aynı cezaevlerinde de kalmıştık. Türkiye'den kaçanların hepsi Yılmaz'ın yanına sığınıyordu. "Duvar"ı çekerken giden herkese rol veriyordu. Filmin bütçesi 20.000 franktı, sırf bu yüzden 60.000 franka çıktı. Filmin Yılmaz'ın diğer filmlerinden daha kötü olmasının nedeni de buydu. Ama Yılmaz'ın yaptığı olumlu bir şeydi. Ama ben kimseye sığınmak istemiyordum.

Seine nehri kenarında...

Benim aklım resimdeydi. Türkiye'deyken Dev-Yol, Halkın Yolu gibi dergilerde yer alan desenlerin çoğunu ben yapıyordum. Fransa'da ciddi olarak resim yapmak istiyordum. Gidince gördüm ki, yine aynı dernekler, örgütler... Fransız Kültür Bakanlığı tarafından büyük bir saygıyla karşılandık, sanatçılığımızdan dolayı. Yanıma tercüman verdiler. Onlarla gezerken bir yerde Aşık Veysel'in beş uzunçalar plağına rastladım. Türkiye'de arasan beş tane bulamazsın. Çok şaşırdım. Tercüman, "her on Fransızın birinde Aşık Veysel plağı vardır" dedi. Feyzullah Çınar'ın, Veysel'in plakları her yerde vardı Fransa'da. Bana da plak yapmayı teklif ettiler. Ama sloganlar yerine daha yumuşak türküler okumamı istediler. Ama "Metris", "Fatsa" gibi türkülerimi de söyledim. Ali Asker'in okuduğu "Metris" benim türkümdür. Erdem Buri düzenlemelerini yaptı, Kudsi Ergüner, Okay Temiz ve Tülay German eşlik etti. Televizyona, radyo programlarına çıktım. Sonra bir plağım daha yayınlandı. Bu sırada pek Fransızca bilmiyordum. Güzin Dino ve Tülay yardımcı oluyorlardı. Dostlarımızla hep beraberdik. Seine nehrinin kenarına masayı kurup, saz çalıp az rakı içmedik.

Bir ressam doğuyor...

Türkiye'den gelen arkadaşlarla oturduk, "Bizi burada adam yerine koyuyorlar. Küçük dernekçiliğe, küçük siyasetlere bulaşmayalım, gidelim üniversiteye, eğitimimize devam edelim. Politika yapmak isteyen yine yapsın, ama en azından eğitimimiz yarım olmasın" dedik. Nedim Tarhan, Nihat Behram, herkes orada. Önce Sorbonne Üniversitesi'nde resim bölümünde okudum. Sonra Şamanizm üstüne doktora yaptım. Daha doğrusu Şamanlarda resim, müzik, heykel üstüne. Üniversiteden sonra bana verilen burs bitti. Param azalmıştı. Fraksiyonların konserlerine çıkmak da istemiyordum. İş yine o ucuz siyasete geldi. Nedim Gürsel gibi birkaç arkadaş üniversitede iş buldu. Ben resim yapmak istiyordum. Eşim de ressamdı. Evde durmadan resim yapıyorduk, ama cebimizde beş kuruşumuz kalmamıştı. Üç ay ev kiramızı ödeyememiştik. Bir gün resimlerimize bakmak için ev sahibi geldi. Karmınkilere baktı, benimkilere baktı. İki tanesini beğendi, "bunlar kira karşılığı olabilir mi?" dedi. Nasıl olmasın? Kiramız 18 bin franktı, tanesi 9 bin franktan tablo almış oldu. Üç gün sonra yine geldi, iki resim daha aldı. Böyle böyle cebimizde 50-60 bin para birikti. Eşimin tablolarını almıyor, benimkileri alıyor. Eşim üzülüyor. Ama yapacak bir şey yok. Bir anda para sahibi olduk. Sonradan öğrendiğimize göre, adam benden aldığı tabloları bir galeriye göstermiş. Galeri sahibi de 18 bin franka bizden alınan tabloyu 20 bin franka ev sahibinden almış. Galeri sahibi imzaya bakmış Türk ismi, konsolosluğu aramış. Mehmet Koç isminde ressam olup olmadığını sormuşlar, onlar da Mehmet Koç isminde müzisyen olduğunu söylemişler. Sonra beni buldular. O günden sonra hep o galeriyle çalıştım. Kazandığım bütün para o galerinin sayesindedir.

Papazların desteği...

Aziz Nesin Türkiye'de, biz dışarıda "Aydınlar Girişimi"ni oluşturduk. Yurtdışında bulunan bütün aydınları bir araya topladık. Erdem Buri, Tülay German, Server Tanilli, hepimiz vardık. Bir kural getirdim: "Bir eser yaratmayan kimse aydın değildir." Yoksa her örgütün şefi gelecek oraya. Ama yollarını tıkadık. 12 Eylül direnişlerine Fransa'nın en ünlü papazlarını getirdik. Bir radyo kurduk, Türkçe, Fransızca yayın yapan. Fransız aydınlarıyla bir araya geldik. Açlık grevleri yaptık. Papazların, aydınların destek vermesi eylemlerin ses getirmesine yardımcı oldu. Papazlara ulaşmamız çok ilginçti: Urfa'dan kaçan bir Türk, dağlardan Fransa'ya girmiş. Bir papazın yanına gitmiş, eline kapanıp "n'olur beni kurtar" demiş. Papaz, Paris'e 600 km. uzaklıkta bir yerde. Urfalının dilini bilmiyor. Açmış Paris telefon rehberini, bir Türk aramış. Şans eseri benim adım denk gelmiş. Bir gece beni aradı, yardımcı olup olamayacağımı sordu. Gittim, yardımcı oldum. Papaz kağıtlarını aldı. Üç gün sonra ressam arkadaşım Ali Atmaca ile bir kahvede tavla oynarken Urfalıyı gördüm. Baktım ki tombala çektiriyor. 16 franga çektiriyordu. Kendine 600 franga ayakkabı almış. Düşünebiliyor musun, adam hayatında İstanbul'a gitmemiş, Paris'e gelişinin üçüncü gününde tombala çektiriyor. Ganue Iwe diyor ki, "hamamböcekleri ile lümpenler dünyanın her tarafında yaşarlar". Ben bile, 70'lerden bu yana tanıdığım yirmi arkadaşım olmasına rağmen, ne yaparım, nasıl yaşa-

rım Paris'te diye düşünüyordum. Müthiş korkuyordum. Ama simit satarak gelmiş o, umurunda değil. Çağırdım, "nasıl yaşıyorsun?" dedim. "Ha Urfa ha Paris, ne fark eder ki?" dedi. Bu olaydan sonra papazla diyaloğumuz gelişti. Beni toplantılarına çağırdı. Başlarındaki Dominigue Pague ahbap olduk. Saygın bir papazdı. Entellektüel, felsefeci bir yanı vardı. Onu aydınlar da çok seviyor, solcular da. Ondan sonra hangi eylemi yapıyorsak, o eyleme geldi. Polisin bize dokunmasının imkanı yoktu.

Kahraman kadınlar...

13 kere nişanlandım, üç kere evlendim. Galeriyle çalışmaya başladığımda üçüncü karıma âşık oldum. Çalıştığım galeriyle anlaşmamız yılda iki sergiydi. Bir sergilik vakit geçti, ben resim yapamadım. Galerinin sahibiyle konuştum, o sergiyi atlattık. İkinci sergi geldi, yine resim yok. Sonunda "anca gidersin" deyip beni kovdular. Ben birisiyle hemen âşık oldum diye evlenmem. Evlilikte bile karımın kahraman olmasını düşlerim. Mesela Fatoş'un on yıl Yılmaz'ın hapishaneden çıkmasını beklemesi büyük bir kahramanlıktır. Karım benden çok genç. Tanıştığımızda, "ben aç bir ressamım, ne yapacaksın benimle?" diyordum. Paris'te buluştuğumuzda 150. sınıf, dökküntü, ahır otellere gidiyorduk. O da çok titizdi. Üç-dört yıl böyle devam ettik. O benden her haftasonu evlenme teklifi bekliyordu. Beş yılın sonunda evlenme teklif ettim. Belki uzun bir süre görünebilir, ama insanın başına hayatta her şey geliyor. Daha güzel bir ilişki yürütmek varken, niye kötüsüne talip olayım? En başta bilirim, mutlu olacağım birisiyle evlenirim. Nitekim evlendiğimden beri mutluyum.

Ali Dede

Eski karım bir gün metroda giderken ak sakallı, nur yüzlü bir adama rastlamış. Birkaç durak beraber gitmişler. Karım adamın etkisinden kurtulamamış. Eve gelir gelmez, "Bugün metroda senin hep anlattığın nur yüzlü, ak sakallı Alevi dedeler gibi bir adama rastladım. Fransız olmasına imkan yok. Kesin Türktür" dedi. "Fransa'da öyle bir tek adam var, o da Ali (Altıntaş) Dede'dir" dedim. Sonra Ali Dede'nin yanına gittik. Gerçekten de oymuş. Ali Dede, tam bir Bektaşidir. Yaşantısı da öyledir. Yılmaz Güney'in "Duvar" filminde küçük bir rolü vardı. Saçını, sakalını kesiyorlardı...

Her halttan yüz gram...

Türkiye'den gidip Fransa'da resimden para kazanan çok az ressam var. Abidin Dino, Utku Varlık, Memet Nâzım öyle kazanır. Onların dışındakiler burada satıp orada yerler. Bir de resim çevresi burada da, orada da çok kıskançtır. Tamam, bireysel sanatlarda böyle şeyler olabilir, ama ressamlarda bu çok aşırıdır. Ama ben hep o resim çevresinden ayrı durmaya çalıştım. Köklü ilişkim Abidin Dino, Hikmet Karabulut ve Memet Nâzım'laydı. Benim bir de avantajım vardı: Resim yapıyor, şiir yazıyor, müzik yapıyordum. Tiyatroyla da ilgilenmiştim. Bir antolojim, bir romanım, iki hikaye kitabım, bir de sanatla ilgili kitabım var. Anlayacağın, her halttan yüz gram yediğime inanıyorum. Bütün bunlar benim resmimi besleyen ana damarlar oldu. Paris'te üçyüz bin ressam vardır. Bunlardan altı bini resimle karnını doyurur. Eğer ben Mehmet Koç değil de bir Fransız olsaydım, şimdi dünyanın en ünlü ressamlarından biri olurdum. Bunu abartısız söylüyorum. Çünkü çok çalıştım, çok iyi resimler yaptım. Fransa dışında, Japonya'da bile sergi açtım. Birçok ressamın en büyük hayali Paris'te sergi açmaktır. Hele hele

Hipodromda antrenörlük yapan adamı buldum, "ben hepsinden iyi ata binerim" dedim. Kazım Yıldız adında ünlü bir jokey vardı, o da oradaydı. Beraber ata bindik. Adamlar beni çok beğendi. Arka arkaya 71 yarış kazandım.

Türkiye'dekilerin... Bedri Baykam mesela, gelip de herhangi bir yerde resim sergisi açamaz. Bir bar kiralar, ancak orada sergi açar. Türkiye'de buna "Bedri Baykam Paris'te muhteşem bir sergi açtı" derler. "Esin Afşar'ın Paris'teki konserinde bütün Parisliler ağladı" diyor mesela Cumhuriyet gazetesinde. Esin Afşar'ın Paris'te konser verdiği yer 60 kişilik bir salondur. İzleyenler de altı kişidir. Onlardan biri Cumhuriyet Gazetesi'nin muhabiri Sabetay Varol, birisi benim. Papazlarla, aydınlarla, pek çok kişiyle çok iyi ilişkilerim oldu. Ama beni asıl besleyen insanlar Erdem Buri, Tülay German, Abidin Dino, Server Tanilli gibi arkadaşlarımdı. Erdem öldü. Ataol Türkiye'ye döndü. Nihat İsviçre'ye gitti. Abidin öldü. Nedim döndü. Çevremdeki insanlar azaldı. Kendimi çok yalnız hissetmeye başladım. Tüm bu arkadaşlarımla ilişkilerim beni çok besliyordu. Hem resim anlamında, hem de dostluk anlamında. O zaman "artık Türkiye'ye gidelim" dedik. 1995'ten bugüne Türkiye'deyiz. Resim yaparak yaşıyorum. Resimden vakit bulursam albüm de yapıyorum. Geçen yıl "68'liler" adında bir albümüm yayınlandı. İstediğim gibi olmadı. Oğuz Abadan düzenlemelerini yapmıştı. Kendi tonumdan söyleyemedim şarkılarımı. Vakit bulsam, babamın deyişlerinden oluşan bir albüm hazırlamak istiyorum. Birçok kişi bu deyişleri seslendirdi, ama babamın adını yazmıyorlar. Çocuklarım Paris'te. Sıkılırsam yanlarına gidiyorum. Sonra tekrar dönüyorum. Arada bir köyüme gidiyorum. İstanbul'daki çevremin yüzde yirmisi köyde olsa, köyde otururdum. Köyde her şey güzel, hava, su tertemiz. Trafik sorunu yok. Ama sosyal ilişki de yok. Asıl gerekli olan o.

Söyleşi: **Ulaş Özdemir**

• DERSİM EZGİLERİ •
Daimi
MC

• NÛBUN •
Nûbun
MC

PEK YAKINDA

• SENİN GEMİN CAMDAN SEVGİLİ •
Cezmi Ersöz

kendi sesinden şiirleri ve öyküleri

1 MART'TA

trikont

TRİKONT LTD. • İ.M.Ç. 6. BLOK NO: 6511 UNKAPANI / İSTANBUL • TELEFON: 0212-528 50 10 - 11 • FAX: 0212-512 35 45

Yalnız efsanevi bir şarkıcı değil, bir tarihti Safiye Ayla, bir "Cumhuriyet tarihi"... Doğumu Ana Britannica'da 1907, Reşat Ekrem Koçu'nun ansiklopedisinde 1911, kendisine göre ise 1917. 80-90 yıllık ömründe görüp geçirdikleri değme tarih kitabına taş çıkarıyor. Cumhuriyet öncesinde bir öksüzler yurdundan Atatürk'ün sofrasına; Kemal Tahir, Nâzım Hikmet, İbrahim Çallı, Cevat Şakir, Hüseyin Yalçın gibi isimlerin yakın dostluğundan TİP üyeliğine, Adnan Menderes'in hayranlığı ve kızgınlığından 12 Eylül'ün hışmına uzanan bir hayat... Çeşitli dönemlerde kendisiyle yapılmış söyleşilerden ve Necati Güngör'ün hazırladığı "Safiye Ayla'nın Anıları" adlı kitaptan yaptığımız derlemeyle:

Safiye Hanım tarihi...

Ben öksüzler yurdunda büyüdüm, Bebek'teki Çağlayan Darül-Eytamı'nda. Oradayken Kurban Bayramı'nda bağış gelmişti. Bizi de dizdiler. Kurbanın birinin ayağını bağladılar filan; yere yatırınca öteki kurbanlar kaçtı. Onu böyle bıçakla çırpına çırpına kesince orada bayılıvermişim. O zamandan beri, yani beş yaşımdan beri et yemedim. Yiyemedim...

Osmanlı edebiyatını dokuz yaşında öğrendim. Ve diyebilirim ki, biraz iddialıyım. Daha ikinci sınıfta, Victor Hugo'nun "Sefiller"ini okuyor ve anlıyordum. O "Sefiller" ki, beni asi yaptı. Ömrüm boyunca asi kaldım... Babamın eski bir dostunun da yardımıyla Bursa Kız Muallim Mektebi'ne yazıldım. Ancak çok asi bir çocuk olduğumdan sürekli nümayiş çıkarıyordum. Bu nedenle Bursa-Konya-Adana-Konya-Bursa arasındaki okullarda mekik dokudum. Ve 1930'da diplomamı almadan okuldan atıldım.

Haydi hayat bilgisi...

Bir öğretmenimin torpiliyle İstanbul'da, Eyüp'te bir ilkokula yardımcı öğretmen olarak atandım. Kendim bir şey bilmiyordum ki, çocuklara ne öğreteyim. O nedenle her derste "haydi, hayat bilgisi" diyerek çocukları sokağa döküyordum. Hep birlikte şarkılar söylüyorduk sokaklarda. Bu arada millet benim sesimi beğeniyormuş. Bir gün beni bir hafızın yanına götürdüler. Bu zat ünlü rebabi, kemani bestekar Mustafa Sunar'dı. Bana "yarın gel, sana bir plak doluracağız" dedi. Gittim. Beni iki Alman mühendisle tanıştırdı. Sesimin üç oktav mezzosoprano olduğunu, çalışırsam dünya çapında şöhret olabileceğimi söylediler. Bu arada Mustafa Sunar ve Yesari Asım Arsoy'dan dersler alıyorum. Ve 1931'de ilk plağımı doldurdum. Bu plaktaki Yesari Asım Arsoy'un hüzzam şarkısı, "Sevda yaratan gözlerini her zaman öpsem" beni bir anda şöhret yaptı. Yani her şey bir ay içinde oldu... Bu plak birdenbire beni üne kavuşturdu. Gazinocular dan peşpeşe öneriler gelmeye başladı.

"Bu kızla meşgul olun"...

Aynı günlerde Ata'ya benim plaklarımı dinletmişler, o da "bu kızı bir gün dinleyelim" demiş. Bir gün Çiftlik Parkı'ndaydım, Atatürk'ün yaverlerinden Rusihi Bey vardı, o çıkıp geldi. Beni alıp Şişli'de bir eve götürdüler. Ev, vali yardımcısı Nuri Bey'e aitti. Atatürk'ü yemeğe çağırmışlardı. Paşa'nın üstünde beyaz renkli spor bir gömlek vardı. Kravatsızdı. Yaklaşıp elini öptüm. Yanındaki sandalyeyi gösterdi, oturdum. Hiç yüzüne bakamıyordum. İçimde bir korku rüzgârı esip duruyor... Atatürk çenemi kaldırıp yüzüme baktı. Sanki yüzümü iki mavi alev yaladı. "Senin sesin pek güzelmiş, öyle diyorlar" dedi, "bir şarkı söyler misin?" Yesari Asım'ın "Sevda yaratan gözlerini her zaman öpsem / Doymam güzelim haşre kadar hep seni sevsem"ini okudum. Şarkı bitince Paşa kadehinden bir yudum aldı ve yıllarca aklımdan çıkmayacak şu sözleri söyledi: "Bu kızın sesi ileride daha da güzelleşecek. Onunla meşgul olsunlar. Kadife gibi sesi var."

Toz pembe geceler...

Birkaç yıl sonra, bir hayır kurumu yararına konserler vermek üzere Ankara'dayken Paşa'nın yaveri Rusuhi Bey aradı. Atatürk Marmara Köşkü'nde bekliyormuş... Mavi renkli dekolte elbiseyi biraz da kadınca bir içgüdüyle giymiştim. Atatürk'ün yanına ulaşınca elini öptüm. Elimi bırakmadı. Masadakilere dönüp "Size demiştim, bu kız çok güzel olacak diye... İleride daha da güzelleşecek" dedi. Masada Atatürk'ün tam karşısına gelecek şekilde yer açtılar. Çok geçmeden Atatürk benden bir şarkı istedi. "Ehli aşkım veşvegâhı meyhanedir /Guft guyi aleme aldanma efsanedir" diye başlayan şarkıyı okumaya başladım. O gece bana bol bol övgüler yağdırdı Atatürk. 17 yaşımda ve en güzel çağımdaydım. Vücudumun kadınsı çizgileri yeni yeni ortaya çıkmaktaydı. Atatürk bir ara poker bilip bilmediğimi sordu. Biraz bildiğimi söyledim. Birlikte kalktık. Poker oynadık. O geceyi Marmara Köşkü'nde geçirdim. Şiir dolu bir geceydi. Atatürk'ün ağzından ilk kez şarkı dinlemiştim. "Mani oluyor halimi takrire hicabım / Üzme yetişir üzme firakınla harabım" şarkısını söyledikten sonra, bana "bunu öğren" dedi, "gelecek sefer senden dinlemek istiyorum"... Başbaşa iki gece geçirdik. Heyecan dolu, şiir yüklü, tozpembe iki gece... Başkalarıyla asla paylaşamayacağım, kıskançlıkla koruduğum ve kalbimin en gizli köşelerinde sakladığım anılarımla sarhoş bir halde İstanbul'a döndüm... Beni arayacağını söylemişti. Nedense buna pek ihtimal vermemiştim. Onca yoğun işleri arasında bana zaman ayırabilir miydi, bunu beklemeye hakkım var mıydı? Hem sonra, acaba Ata'nın benden beklediklerine tam olarak karşılık verebilmiş miydim?

Bir yaz sabahıydı. İstanbul Polis Müdürü evime kadar geldi, "köşkten gelip sizi alacaklar, evden ayrılmayın" diye sıkıca tembihte bulundu. İşte yine mutlu günler kapımdaydı. Öyle anlaşılıyordu ki, sesimle, vücudumla, dişiliğimle Ata'nın üzerinde bir takım izler bırakabilmiştim. O akşamı sabırsızlıkla beklemeye başladım... O gece Florya

Salâh Bey Tarihi'nden

Safiye Ayla 1931 yılında Dervişzade İbrahim'in işlettiği Mulenruj'da –şimdiki Dünya sinemasının yeri– sanat alanına atılmıştır. Onda dil sürçmesi diye bir şey yoktur. Ne öğrendiyse Eyup'lu Mustafa ile Yesari Asım Arsoy'dan öğrenmiştir. Ama daha sonraları Udi Nevres Bey'den, Mesut Cemil'den, Tamburi Refik Fersan'dan da çok şeyler kapmıştır. 1940 yılları Safiye'nin en kasıntılı yıllarıdır. 1935 yıllarında "Sevda Yaratan" adlı plağıyle üne kavuştuktan sonra tutkunlarını nasıl hesaplayacağını iyisinden şaşırmış gibidir. Ne var, Yavuz Abadan'ın her akşam sahnenin ön sırasındaki masalardan birinde kendini hayran hayran dinlediğini bilir. Safiye 1942 yazında Tepebaşı Bahçesi'nde Ekrem Reşit'in yazdığı, Cemal Reşit'in ve Sadettin Kaynak'ın bestelediği Alabanda rövüsünde de çok gönüller bükmüştür. Safiye bu rövüde "Kraliçe Mimoza" rolüne çıkmış ve "Hay Deniz, Kara Deniz"le Tüm-İstanbul'un Tepebaşı Bahçesi'ne koşmasına olanak sağlamıştır.

Salâh Birsel, *Ah Beyoğlu, Vah Beyoğlu*

Köşkü'nde Atatürk'ün dairesinde kaldım...

"Havada buluut yok..."

Bazı şarkılar, türküler Ata'yı pek duygulandırırdı. Bu türkülerin başında da, "Havada bulut yok, bu ne dumandır / Mahlede ölüm yok, bu ne figandır" geliyordu... Bu türküyü ne zaman söylesem, mavi gözleri buğu buğu olur, gözpınarlarından birkaç damla yaş yuvarlanırdı yanaklarına. Rumeli türkülerinden oluşan bölümü bitirince Atatürk atılır, elini sallayarak: "Havada buluut yook" diye ses verir, sonra ben onun bıraktığı yerden sürdürürdüm türküyü... Türkü biter, gözlerinin yaşını kurular, kadehinden bir yudum alır ve şöyle derdi: "Nasıl kıymışlar bu toprakların çocuklarına? Yemen neresi, Anadolu neresi! Çöllerde kurutmuşlar genç fidanları... Bu yurdun çocukları, bu topraklar için ölür ancak..."

İnönü'yle o gece...

1936 yılıydı, bir gecenin geç saati Florya Köşkü'ne çağırıldım. Köşke geldiğimde, sofra kurulmuş, Ata'nın sağ yanına İsmet İnönü yerleşmişti. Geç saatlere kadar sofrada oturmak İnönü'nün alışkanlıklarından değildi, bu yüzden biraz şaşırmıştım doğrusu... Atatürk benim içkiyle aramın iyi olmadığını bilir, bu konuda hiç ısrarcı olmazdı. Nedense o gece benden içki içmemi istedi. Ata isteyince karşı çıkılmazdı. Kadehi doldurup bir solukta içtim. Kısa bir süre sonra da sarhoş oldum. Bu arada gece epey ilerlediğinden İnönü de odasına çekildi. İnönü'nün ayrılışının ardından Atatürk bana, "Safiye, git bak bakalım, paşanın bir arzusu var mı" diyerek, İnönü'nün odasına gönderdi. Odaya girdiğimde İnönü beni büyük bir nezaketle karşıladı ve "kara kız, çok yorgunsun, yanımda kal" diyerek pijamalarını verdi... Uyandığımda, Paşa giyinik olarak karşımdaydı... "Aldırma kara kız" dedi, "ben her zaman erken kalkarım. Ne yapalım, istikbali düşünmek gerek"... O geceden birkaç gün sonraydı, İnönü'nün özel kalem müdürü bana bir armağan getirdi. Bu, çok değerli bir yüzüktü. Bir de bilgi iletmişti Paşa: Yüzüğü beğenmezsem, alınan kuyumcudan başka bir yüzükle değiştirebilecektim... Bu olay beni çok duygulandırdı. O yüzüğü her takışımda içimi bir mutluluk kaplamıştır...

İsmet Paşa'nın odasında kaldığım geceden sonra, Atatürk beni bir daha sofrasına çağırmadı. Sanırım bu tutumunun birçok nedeni vardı. Ata bana kırılmış, gücenmiş, hatta kızmış olabilir miydi?.. Ama, şunu iyi biliyorum ki, Ata o günlerde İstanbul Radyosu sanatçılarından Melek Tokgöz adlı bir hanımla çok yakından ilgileniyordu... Atatürk'ün sofrasındaki yerim ve saz arkadaşlarım artık Melek Hanım'a verilmişti. Ne var ki, söz konusu sofrada benim şarkılarımı söylemeye özenen Melek Tokgöz'ü Atatürk uyarmıştı: "Sen, Safiye'nin şarkılarını söyleme!.."

Naci Sadullah, Kemal Tahir ve "tavuğun tüylerini yolmak"...

Şükrü Kaya'nın "Atatürk böyle istiyor" diyerek Klasik Türk Musikisi'ne savaş açtığı dönemdi. Halk bu durum karşısında homurdanıyor ve bu sesler halka halka büyüyordu. O günlerde genç bir gazeteci, Naci Sadullah, kapımı çaldı, bu genç gazeteci Şükrü Kaya'nın başlattığı uygulamanın karşısında mülakatlar yapıyordu.

Naci Sadullah'ı tanıdıktan sonra arkadaşları Kemal Tahir ve Ömer Rıza Doğrul'la sıkı dost olduk. Her akşam bizim evde sabahlara kadar süren sohbetler yapmaya başladık. Naci Sadullah ile

Kemal Tahir sosyalizmi savunuyorlar, kitaplar, şiirler okuyorlar, bana bilmediğim nice şeyleri öğretiyorlardı. İstedikleri vakit evime gelirler, kırkdokuzluk rakıları açıp mutfakta ne bulduysa meze yaparak, şiir dolu tadına doyum olmaz bir söyleşiye başlarlardı. Ne mutlu günlermiş onlar... Bir ara farkettim ki, Naci Sadullah ile Kemal Tahir, bana tutulmuşlar!.. Bir akşam yine bir kırkdokuzluk açılmıştı ki, Naci Sadullah bu iki bilinmeyenli denklemi çözümlemek için masanın üstüne doğru fırlatırcasına sorunu ortaya koydu. Kararı ben verecektim. Naci Sadullah ateşten bir parça gibi düşmüştü kalbime. Kemal Tahir'e karşı da ilgisiz değildim elbet ama... Hayatıma yön ve anlam katan bu insanlardan hiçbirini yitirmek istemiyordum. Aşk değil, dostluk arıyordum. Aşkı altınlar, pırlantalarla gösterebilecek nice erkek bulabilirdim. Ama bu adamlar benim aklıma pırlanta takıyorlardı!.. Bu duygularımı açıkça belirttim. "Yanınızda çok şeyler öğreniyorum. Fikirlerinize inanıyorum. Yataklardan geçen bir dişi varlık olmanın ötesinde, sizlerin kavgasında yeri olan, size omuz veren biri olmak istiyorum" dedim. Ben böyle söyleyince, Kemal Tahir, "ben adaylığımı geri çekiyorum; gayrı sen dünya ahret bacımsın" dedi. Fakat Naci Sadullah direniyordu. "Benim aklım ermez, dost olalım diyorsan, önce oturup güzelce tavuğun tüylerini yolarız, ondan sonra belki dost olabilirz" dedi. Naci'nin istediği oldu, birlikte tavuğun tüylerini yolduk, sonra da dost olduk...

Nâzım'ın ayakkabıları...

1938 yılıydı, Ambassador gazinosunda çalışıyordum. Bir gün Naci arayıp Nâzım'ın beni dinlemeye geleceğini söyledi. Onu ilk gördüğümde kafamda yarattığım Nâzım portresinden daha çekici olduğunu gördüm. Sonraları anladım ki, eşine ancak Atatürk'te rastladığım soylu bir özelliğe sahip. Ne var ki, tanışmamızın üzerinden birkaç gün geçmeden, Nâzım ile Kemal Tahir'i Harp Okulu Olayı nedeniyle içeri aldılar. Bu olay Naci Sadullah'ı çok etkiledi. Arkadaşları içeri düştükten sonra masadaki kırkdokuzluk rakılar ikiye, sonra da üçe çıktı. Ama bir gün eve sevinçle girdi, "herhalde Nâzım'ı salacaklar Safiye" dedi. Sağlık raporuyla salacaklardı Nâzım'ı. Hastanedeydi Nâzım, biz de onu almaya gidiyorduk. Yolun yarısında Naci Sadullah, "Nâzım'ın ayakkabısı yok, paran var mı?" diye sordu. Çantama baktım, yeterince yoktu. Sonunda Ömer Rıza Doğrul, Naci ve ben bütün paramızı denkleştirip bir ayakkabı aldık Nâzım'a. Üstad, traşını olmuş bizi bekliyordu. Ayağında altı delik, dikişleri sökük ama ne olur ne olmaz diye boyattığı ayakkabılarıyla. Bir ermiş gibiydi. Beni beklemediğini ama gördüğüne çok sevindiğini söyledi. Doğruca Sertellere gittik. Nâzım o gece "Kurtuluş Savaşı Destanı"nı ezberden tadına vara vara okudu. Sertellerden çıktığımızda, köprü üzerinde Nâzım'la kol kola yürüyorduk. Yürürken ayağında pabuçlar gıcırdıyordu. Bana döndü, "hürriyet ne güzel şey" dedi. "İnsanın, ayaklarında öten kunduranın sesini dinleyerek yürümesi ne güzel." Ama çok geçmeden Nâzım'ı yeniden içeri aldılar.

Bodrum'da, Balıkçı'nın bahçesinde...

Naci Sadullah, doktor Rıza Nur hakkında yazdığı bir yazıdan dolayı yargılanıp sekiz aya mahkum olmuştu. Nâzım ile Kemal Tahir zaten içerideydiler. Ömer dışındaki tüm dostlarım içerdeydi. Naci, hakkındaki hükmü temyiz etmiş ve Bodrum'a, Halikarnas Balıkçısı'nın yanına gitmişti. Aynı günlerde Nâzım ve Kemal Tahir'in Bursa cezaevinde yoksulluk ve parasızlıktan sıkıntılı olduklarını öğrendim. Rastlantı bu ya, İzmirli zengin bir hayranım, Halim Alanyalı, bir teneke yağ, sabun ve bir çuval erzak göndermişti. Ben de bunları Bursa cezaevine gönderdim. Aradan iki hafta geçmişti ki, Birinci Şube'den çağrıldım. Memur, Nâzım'a erzak gönderip göndermediğimi sordu. "Gönderdim" dedim. Sivil görevli öfkelendi ve "sen komünistleri mi besliyorsun?" diye çıkıştı. Ben de sinirlendim. "Senin gözünde komünist olabilirler ama onlar benim dostlarım. Ben komünistlik nedir bilmem, ama size de inanmıyorum" deyince fazla uzatmadı ve yarım ağızla Naci'nin yeri sordu... Naci Bodrum'a postu sermişti. Ben de iyice sıkılmıştım. Atladım, Bodrum'a gittim. Burada dünyanın en güzel konuşan, en içten insanıyla tanıştım, Cevat Şakir'le. Naci'nin etrafında Nâzım'dan sonraki en güzel insandı. Bodrum'a geldiğim duyulunca, benden CHP yararına küçük bir konser vermemi istediler. Kabul ettim ama, konser tatsız bitti. Geceyi düzenleyenlerden bazıları "aramızda komünistler var, onlar gitsin!" diye tutturmuşlar. Naci de kızdı, kalktı çıktı, biz de onu takip ettik. Biz çıkınca insanlar da boşaltılar orayı. Balıkçı, deniz kenarındaki evinin bahçesini açtı. Bizi izleyenler bahçeye doluştu. Denizi de kayıklar çevirmişti. Bir masanın üstüne çıktım, söyledim de söyledim.

Keşke Çallı'ya nü poz verseydim...

30'lu yılların sonunda dostlarımızla sık sık gittiğimiz Çamlıca Kulübü'ne gittik bir gün. Bu kez gruba İbrahim Çallı da katılmıştı. Çallı benim hakkımda çok şey biliyordu ama, ben onu hiç mi hiç tanımıyordum dersem yalan olmaz. Tanışmamızın ertesi günü bu ezikliği daha fazla yaşamamak için ustanın atölyesine gittim. Çok iyi bir

dostluğumuz oldu bu tarihten sonra. Usta hep benim bir nü resmimi yapmak isterdi. Adı çapkına çıkmış bu dostumun atölyesinde çıplak poz vermekten hep kaçınmıştım. Şimdi düşünüyorum da, ne kadar yanlış bir duyguya kapılmışım. Çallı gibi bir ustanın fırçasıyla ölümsüz bir tabloda yaşamak varmış...

Doğan Nadi'yle yatmak...

Dostluğuyla övündüğüm, varlığından sevinç duyduğum insanlardan biri de, Babıali'nin en renkli simalarından Doğan Nadi'ydi. Ona yarı şaka yarı ciddi şöyle demiştim bir gün: "Sevgili Doğan, seninle yatmak her kadın için sevinç kaynağıdır. Ama sen yatmakla kalmazsın..." "Peki ne yaparım" diye sordu. "Herkese anlatırsın!" dedim. O da "anlatmayacaksam, niye seninle yatayım ki!" dedi.

Bir defasında da Ankara'ya gidecektim. Park Otel'in barında oturuyorduk; Ankara'ya aynı günde gideceğimizi öğrendim. Bana tek kişilik bir yataklı vagon bileti almasını rica ettim. Trene bindik. Doğan'ın kompartımanı benimkiyle bitişikti. Tren kalktıktan sonra restoran vagonda buluştuk. Yemeğimizi yedik. O arkadaşlarıyla içkisini içerken ben kompartımanıma dönüp yattım. Çok sürmedi, kapım açıldı. Doğan üzerinde pijamayla ortaya çıktı! Meğerse, birbirine geçmeli iki kompartıman bileti almış... "Yalnız yatmaktan korkarım, onun için yanına geldim" dedi. Çaresiz, "gel" dedim. Doğan yanıma yattı. Ama bir süre sonra benim gönülsüzlüğümden de, kapalı geceliğimden de sıkıldı! "Bu ne böyle? Gecelik mi giyiyorsun, bekaret kemeri mi? Ben gidiyorum!" dedi ve çıkıp gitti.

Hüseyin Cahit'in güzellikleri...

1946'da Sadi Işılay'ın başını çektiği bir dernek kurulmuştu; Türk musikisi sanatçılarını sınavdan geçirmek istiyorlardı. Birçok ünlü ses sanatçısı bu derneğe boyun eğmişlerdi. Sınavı veremeyenlerin sanat hayatı bitecekti. Müzeyyen Senar, Hamiyet Yüceses, Zehra Bilir gibi arkadaşlar bile bu derneğe boyun eğmişlerdi. İlk bayrağı ben açtım. Eğer bir sınav yapılacaksa, İstanbul Belediye Konservatuarı gerçekleştirmeliydi. Basında bir tartışmadır başladı. Beni destekleyen epey bir yazı çıktı orada burada. Hüseyin Cahit Yalçın da beni destekleyen çok güçlü bir yazı yazmıştı. Onun yazısının ardından Vali ve Belediye Başkanı Dr. Lütfi Kırdar, benim konservatuarda sınava girmemi onaylamıştı. Ben de Hüseyin Cahit'e bir teşekkür ziyaretine gittim. İlk orada tanıştık. Sonraları DP'nin gemi azıya aldığı zamanlardı. Bir yazısından dolayı 85 yaşındaki adamı tutuklamış, içeri tıkmışlardı. Gazetelerden Hüseyin Cahit'in tutuklandığını okuyunca, sevdiğini duyduğum meyvelerden bir sepet yaptırdım. Güçlükle izin alıp Paşakapısı cezaevi müdürünün odasında görüştük. "Beni içeri atmakla onlar kaybettiler" diyordu. Aradan epey bir zaman geçti. Ben ameliyat olmuş, Cerrahpaşa'da yatıyordum. Hemşire kapıyı açtı. Önce kucak dolusu gül, ardından Hüseyin Cahit. Öfkeli, kavga için yaratılmış bir adamdı ama, insan yanlarını her zaman korumayı bilirdi.

Kurbanlık Memetçikler...

50'li yılların başıydı. Kore'ye ilk kafile gönderiliyordu. Karşımda büyük bir coşkuyla beni dinleyen gencecik çocuklar, bir süre sonra evlerinden, ülkelerinden çok uzakta, kendilerini ilgilendirmeyen bir savaşta kurbanlık koyun gibi öldürüleceklerdi! Onlar beni dinlerken, yaralanmış bedenlerini kanlar içinde düşünüyordum elimde olmaksızın. Dilim türkü söylerken, kafamın içinde Ata'nın sözleri yankılanıyordu: "Bu yurdun çocukları, bu topraklar için ölür ancak..."

Böyle bir konser isteğini geri çevirebilir miydim? Hayır... Ülkelerinden binlerce kilometre uzaklarda kendilerini bekleyen erken ölümleri aramaya gidecek delikanlılara birkaç saat hoşça vakit geçirme şansını nasıl esirgeyebilirdim ki! Bir anlamda da, ölüme yargılı bu gençlere karşı son görevini yerine getirmeye çalışan bir din adamına benzetiyordum kendimi!

İki DP balosu ve Menderes...

Ankara Belvü Bahçesi'ndeki bir konsere hazırlanıyordum. İki sepet çiçek geldi. Biri Bayar, diğeri Menderes'ten. Konserin ardından yanlarına gidip epey sohbet etmiştim. Yıl 1946'ydı. Menderes, bir lise öğrencisi gibi çekingen ve sıkılgandı... Menderes'le ikinci görüşmemiz 1951 yılına rastlayacaktı. 14 Mayıs balosundaydık, Demokrat Parti'nin iktidara gelişinin birinci yılı kutlaması yani. Ülkenin yönetimini ellerinde bulunduran kadroların eşleri lüks ve gösterişten uzak, oldukça yalın bir görüntü içindeydiler. Hazırlığı günlerce süren bu görkemli baloya onlar neredeyse gündelik kıyafetleriyle gelmişlerdi. Anadolu'dan gelmiş bu insanlara bir yakınlık doğdu içimde. Benim mütevazı tuvaletim bile onlarınkinin yanında çok iddialı kaçıyordu. Gecenin tek süslü kadını olmaktan adeta utandım. Yazık ki bir yıl sonra her şey değişmişti. İkinci yıldönümü balosunda yalınlığın yerini lüks, şatafat ve gösteri alacaktı... Bir yıl önce gördüğüm o halkından kopmamış yönetici eşleri, sanki birer Hollywood yıldızı olup çıkmışlardı! Benim, bir önceki balonun utancını gidermek için seçtiğim sade giysim, bu lüks ortamında eni konu yoksul kalmıştı! Bu bir kutlama değil, sonradan görmelerin binbir gece masalıydı.

Menderes'le olan düzeyli ilişkimiz, başbakanlığı sırasında Meclis Başkanı Refik Koraltan'ın torununun Tokatlıyan'da yapılan sünnet düğününde temelinden sarsıldı. Önce pat diye önümde diz çökerek, "Siz ölümsüz bir sanatkarsınız" diyerek iltifatlar yağdırdı. Biraz sonra hışımla yerinden fırlayarak, "siz CHP'nin ve İnönü'nün bir numaralı hayranıymışsınız, öyle mi?" diye sordu. Afalladım ve ancak "memlekete hizmet eden herkese hayranlık ve saygı duyarım ben" diyebildim. Sonra da orayı terkettim. Menderes'i son kez Park Otel'de gördüm. Bakanlar, milletvekilleri, hepsi Menderes'le birlikte öğle yemeği yiyorlardı. Sofrada viski şişeleri de vardı, içiyorlardı. Menderes de içiyordu. Oysa Ramazan ayı içerisindeydik. Bir gün sonra gazeteler, Menderes'in iftarını Eyüp Sultan'da açtığını yazıyorlardı. Bu olayın ardından 27 Mayıs oldu.

TİP ve sonrası...

60'lı yılların ortalarına doğru Türkiye İşçi Partisi'ne kaydolmuştum. Toplantılara, kongrelere katıldım, konuşmalar yaptım. Kasımpaşa'da bir açıkhava toplantısındaydık. Kürsüde Yaşar Kemal, "Nedir bu lüks apartmanlar?.. Zenginlerin evleri?.. Onları indireceğiz, yerlerine biz geçeceğiz" diye bas bas bağırıyordu. Bu benim tuttuğum bir konuşma değildi. Yaşar Kemal'den sonra söz aldım ve hayatımın nasıl sefalet içinde geçtiğini, öksüz ve yetim biri olarak hayatla nasıl mücadele etmek zorunda kaldığımı anlattım. Başta Yaşar Kemal, herkes hüngür hüngür ağladı. Sanırım bunu söylediler Kenan Evren'e. O da, Münir Nureddin Selçuk'a haklı olarak verdiği "Devlet Sanatçısı" unvanını bana vermedi.

Aşık olunacak adam...

Şerif Muhittin'i tanıyana kadar hep kendimi Atatürk'e aşık zannederdim. 30-31 yaşlarındayım. İstanbul konservatuarındaydık, üstad Şerif Muhittin hem Batı hem de Türk musikisini bilmesi dolayısıyla oraya reis olarak geldi. Hz. Muhammed'in soyundan geliyordu, o nedenle de Şerif ünvanını taşıyordu. Bütün ailesi bir biçimde siyasetin içindeyken o hep müzikle ilgilenmiş. Önce viyolonsel, ardından ud virtüozu olmuş. Üstad Nevres bey, "Hz. Peygamberin mucizesi Kuran'sa, Şerif Muhittin udu da onun mucizesi" derdi. Ud tekniği hâlâ aşılamamış bir ustaydı, bugün eğer ud bir solo konser sazı olmuşsa onun sayesindedir. Udu bütün dünyaya tanıtan odur. Arap dünyasındaki adı "rabbu'l ud", yani "udun rabbi"dir. Hepimizi bir meraktır almıştı. Baktım nur gibi bir insan, sonradan öğrendim ki çok aşık olanlar olmuş, ama o kimseye gönlünü düşürmemiş. Yavaş yavaş anladım ki benden hoşlanıyor, arkadaşlar da farkına varmış, bir-iki bana gelip gitti. Aşık olunacak adamdı. Suudi Arabistan Krallığı'nın bütün itirazlarına rağmen evlendik. Şerif bey benden 25 yaş büyüktü. Ölene kadar, 17 yıl hayatımın en mutlu yıllarını onunla geçirdim. Ondan sonra da bir takım maceralarım oldu ama, asla kimseyi sevmedim.

IT'S A "SIN"

"Wolfheart" ve "Irreligious" albümlerinin yaratıcısı ve
1996'nın en iyi gotik / metal grubu

MOONSPELL'in

3. albümü

"SIN / PECADO"

(CD/MC)

26 OCAK'TA DÜNYAYLA AYNI ANDA TÜRKİYE'DE!!!

Türkiye yetkili dağıtımcısı: ZİHNİ MÜZİK
Mühürdar Cad. Akmar Pasajı 70/4 Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 418 11 46 • Fax: (0216) 349 22 68

CRR'de bu ay

15-17 Şubat
Türk Bestecileri Günleri
18 Şubat, 19:30
İ.Ü. Devlet Konservatuarı
Türk Musikisi İcra Heyeti
"Sadettin Kaynak - Selahattin Pınar"
19 Şubat, 19:30
17. yy İngiltere'sinden popüler müzik
Dufay Collective Barok Topluluğu
20 Şubat, 19:30
1920'li yıllarda İstanbul
Fasl Gül Topluluğu
27 Şubat, 19:30
Bo Skovhus
28 Şubat, 19:30
Hirson-Goodman Quartet

Aksanat'ta bu ay

18 Şubat, 12:30 - 18:00
Üç Renk - Beyaz
Y: K. Kieslowski
O: Z. Zamachowski, J. Delpy
25 Şubat, 12:3 0 - 18:00
Hiroshima Sevgilim
Y: A. Resnais
O: E. Riva, E. Okada

Atatürk Kitaplığı'nda bu ay

14 Şubat, 18:00
Günden Geceye
Y: Sidney Lumet
O: K. Hepburn, R. Richardson
20 Şubat, 19:00
Hanım
Y: Halit Refiğ
O: Y. Kenter, E. Kolçak
27 Şubat, 19:00
Woodstock 2

Tarık Zafer Tunaya'da bu ay

9-15 Şubat, 15:30 - 19:00
Duman
Y: Wayne Wang
O: W. Hurt, H. Keitel
16-22 Şubat, 15:30 - 19:00
Ironweed
Y: Hector Babenco
O: Jack Nicholson, Meryl Streep, Tom Waits
23 Şubat - 1 Mart, 15:30 - 19:00
Cizvit Joe
Y: Olivier Austen
O: P. Tarter, J. Walsh
17 Şubat, 19:30
Semah
Taşkın Savaş ve Topluluğu
21 Şubat, 19:00
Segâh Faslı
İstanbul Fasıl Topluluğu
25 Şubat, 19:30
Saz Eserleri
Taşkın Savaş ve Topluluğu
26 Şubat, 19:00
Rüya Bahçeleri
THY Musiki Derneği

[mecmua] →

HAYALET GEMİ

Kırk sayı olmuş ki biz Hayalet Gemi'yle buluşuyoruz. Parkta bahçede oturuyoruz, yerdir topraktır dinlemiyor, suda yüzer gibi gelip bizi buluyor, bizimle buluşuyor. Odamıza kapanıyoruz, saydam bir sükûnetle gemi, bizimle evimizde buluşuyor. Arkadaşımızla buluşuyoruz, koltuğumuzun altında Hayalet Gemi oluyor, arkadaşımızla buluşuyor. Hayalet Gemi, her sayısında başka bir mevzuyla buluşuyor. Bu sayının yazıları, bizimle "buluşmak" mevzuunda buluşuyor. Nurdan Beşergil sürreel masalıyla, Nazlı Ökten "Bienal'in buluşmaları"yla, Emre Öktem iki eski dostla, Elzbietta Ettinger, Heidegger ve buluştuklarıyla, Deniz Ekin Özsoysal, Elke'nin duyduklarıyla, Cemal Ener bekleyen ve buluşmaya gidenle, Adnan Kurt, Gödel, Esher ve Bach'la, Christian Metz film ve rüyayla, Faruk Ulay kahveden baktıklarıyla, Murat Gülsoy Fıstık Pub'a gelmeyen sevgilisiyle, Fatih Gürsu köprüyle buluşuyor. Yetmiyor, Hayalet Gemi'ciler, her salı geceyarısı, 94.9 Açık Radyo'da kulaklarımızla buluşuyor.

ALBÜM

Hakkı Devrim yazmıştı, "bunca yıllık gazeteciyim, kaç zamandır 'keşke ben çıkarsaydım' dediğim bir dergi görmüyordum" diye. Bahsettiği dergi, Albüm. Tarih dergisi. Tarih ama, ciddi ve asık suratlı hocalardan dinlenilen siyah beyaz lise kitabı tarihi değil, renkli, dünü bugüne, yarına bağlayan, yaşayan ve –mahareti de burada– yaşatan bir tarih dergisi. Bir nevi, popüler tarih. Evvelemirde, görselliği gözetiyor, kâfi miktarda fotoğrafı olmayan mevzu, dergide yer alamıyor. Dolayısıyla, okuduğunuzu görüyorsunuz, muhayyilenize fotoğrafları hareket ettirmek kalıyor. Derginin fikir babası ve yönetmeni, "ıvır zıvır tarihçisi" rocksever Gökhan Akçura. İlk sayısında enteresan yazılar var. "Beynelmilel hilebaz" Zati Sungur hakkındaki başvuru yazısını, Sungur hakkında başvurulacak ilk şahıs olan Metin And yazmış. Hakan Akçaoğlu'nun "Çingeneler", Gökhan Akçura'nın inanılmaz güzellikte parfüm şişeleriyle süslediği "Itriyat", kendi çizdiği resimlerle Giovanni Scognamillo'nun "İstanbul ve Vampirler", Önder Küçükerman'ın Osmanlı'nın otomobil serüvenini yazdığı "Otomobil Türkiye'de" yazıları, Agâh Özgüç'ün arşivinden set fotoğrafları ilk göze çarpanlar. Naim Dilmener'in derlediği 45'lik kapakları muhakkak surette alakanıza mazhar olacaktır... İnşallah her sayısı böyle güzel olsun...

[tiyatro] →

Ülkemizde rock opera nedense epey rağbet görür, "Jesus Christ Superstar"dan "Tommy"e bir sürü "rock opera"nın kayıtları yapılır durur. İşin içinde rock'a yüksek sanat hüviyeti bahşetmek de var galiba ama, deşmeyelim. Şu sıralar "**Uygarlık Çöplüğü**" isimli bir rock operayla karşı karşıyayız. Gılgamış Destanı'ndan uyarlamışlar. Haşmet Zeybek yazmış, Murat Bavli müzikleri "imzalamış", Can Doğan yönetmiş. Gılgamış rolünde Tuğrul Arsever oynuyor. Diğer isimler arasında Malik Doğan, Ayla Algan, Mesut Yar, Erol Keskin gibi isimler var. Her çarşamba 20:00'de Beyoğlu Muammer Karaca tiyatrosunda oynuyor. Bilet fiyatları bir milyon, indirimli 750 bin.

[bar] ↓

Eylül Müzik Kulübü

10-17-24 Şubat **Bülent Ortaçgil, Erkan Oğur, Gürol Ağırbaş, Cem Aksel, Hakan Başer**
11-13-18-20-25-27 Şubat **Aycan, Tolga, Sahir, Murat**
12-26 Şubat **Malabadi**
14-16-21-28 Şubat **Serdar**
19 Şubat **Levent Yüksel**
22 Şubat **Jazz Trio**
13 Şubat **Simon & Garfunkel Central Park konseri** (Laser CD)
27 Şubat **Alvin Alley / American Dance Theater** (Laser CD)
1. Cadde no:23 Arnavutköy
Tel: 257 11 09 - 257 06 99

Konser
YAVUZ BİNGÖL
13 Şubat, 20:30
Beyoğlu Emek Sineması

Guitar Cafe Bar 251 98 32 Ayhan Işık Sok., no:21 Beyoğlu •**Kaktüs** 249 59 79 İmam Adnan Sok., no:4. Beyoğlu •**Gramofon** 293 07 86 Tünel Meydanı, no:3 Beyoğlu •**Club So** 491 12 50 Turan Güneş Bulvarı, 274, Oran Yolu Ankara •**Pandora** 309 32 80 Gözcü Sok., no: 3 Anadolu Medeniyetleri Yanı Kale Ankara •**Meis 1** 293 99 73 Büyükparmakkapı Sok., no: 7/2 Beyoğlu •**Meis 2** 293 05 98 Mis sok. No:20 Beyoğlu •**Andon** 244 40 90 Sıraselviler Cad., no:89 Taksim •**Caravan Rock Bar** 243 42 47 Balık Pazarı, Sahne Sok., no: 19. •**Bilsak** 293 37 74 Sıraselviler Cad. Soğancı Sok. No. 7 Kat. 5 Cihangir •**Mavi** 463 01 94 Cumhuriyet Bulvarı No: 206 Alsancak İzmir •**Hayal Kahvesi** 244 25 58 Büyükparmakkapı sok. No:19 Beyoğlu •**Mojo** 243 29 27 İstiklal Cad. Büyükparmakkapı Sok. No:26 Beyoğlu •**Vivache** 293 04 15 Meşelik Sok. No:26 Taksim •**Eylül** 257 11 09 1. Cadde No: 23 Arnavutköy •**North Shield** 466 12 66 Güvenlik Cad., no: 11 Aşağı Ayrancı Ankara •**Dulcinea** 245 10 71 Meşelik Sok. Taksim •**Roxy** 249 48 39 Sıraselviler Cad. Aslanyatağı Sok. Taksim

[radyo]

Açık Radyo 94.9 (İstanbul)

PAZARTESİ

Arzın Merkezine Seyahat
Gökhan Akçura
20:00 - 21:00

Modern Müzik
Nedim Tanyolaç
23:00 - 23:55

SALI

Aksi Nota
Kod Müzik
22:00 - 23:00

Hayalet Gemi
M. Gülsoy/E. Kocabıyık/N. Ökten
00:05 - 01:00

ÇARŞAMBA

Tuna'nın Beri Yanı
Muammer Ketencoğlu
13:30 - 14:00

Erkekler Kadınlar ve R&R
İ. Gözaydın/C. Sorguç/C. Cebenoyan
[Şehirlerarası rock seferi]
20:00 - 21:00

PERŞEMBE

Yaşayan Blues
Eyüp İblağ
20:00 - 21:00

Fotosentez
Roll
21:00 - 22:00

Elektirik
Murat Ertel
22:00 - 23:00

Cem - Session
Cem Çınlar
01:00 - 02:00

CUMA

Kapalı Devre
Müge Bütüner Uluğ
[Parti müzikleri]
21:00 - 22:00

Öbür Dünya
Ahmet Uluğ
[Reggae, hip-hop, rai, funk...]
22:00 - 23:00

CUMARTESİ

Sandıktaki Sesler
Ariana Ferentinou
[Anadolu'da Rum müziği]
15:00 - 16:00

Gilles Peterson "World Wide"
Gilles Peterson
[Caz, acid caz, drum&bass, latin]
22:00 - 00:00

Dansöz
Altuğ Dilli
[Techno, drum&bass ve ötesi]
01:00 - 04:00

PAZAR

Dünya Müziği Coğrafyası
Feza Tansuğ
17:00 - 18:00

Murat Belge'nin Gizli Müzikli Tarihi
Murat Belge
19:00 - 20:00

[sinema]

Ateşli Geceler (Boogie Nights)

Videonun radyo yıldızlarını öldürdüğünü bilirdik. Meğer eski ekol (yani medyum olarak film kullanan) porno endüstrisine de ölümcül bir darbe vurmuş. Bu ay gösterime giren en iyi filmlerden biri olan "Ateşli Geceler" (Boogie Nights) pornonun şaşaalı 70'li yıllarından videonun egemenliğini ilan ettiği 80 ortalarına kadar geçirdiği döneme keyifli bir bakış getiriyor. 32 santimlik kalafatıyla porno dünyasına balıklama dalış yapan filmin kahramanı Eddie Adams'ı (porno starı olduktan sonraki adıyla Dirk Digger'ı) Mark Wahlberg canlandırıyor. Mark Wahlberg'in de gerçek hayatında ikinci bir adı var: Marky Mark. Aslında Mark'ın hayatı da filmde canlandırdığı karakter kadar ilginç. Irkçı bir çevrede büyüyüp, Asya kökenli bir vatandaşının kafasında şişe kırmaktan içerde yattıktan sonra zenci kültürüne tutulup sağlam bir rapçi olan Mark, Calvin Klein'ın soft porno denilebilecek don reklamlarına da çıkmıştı. "Ateşli Geceler" şu günlerde oldukça revaçta olan 70'li yıllar nostaljisinden epey kan alıyor. "Saturday Night Fever"ı ve Beastie Boys'un "Sabotage" klibini hatırlatan sahneler girla. "Ateşli Geceler"i başarılı kılan derinliği değil. Her şey fazlasıyla hafif. En dibe vurulan anlardan kolayca çıkılıyor ve birbirini para için s.ken Jack Horner'ın (Burt Reynolds) geniş ailesi sonuçta bütün krizleri atlatıp yine bir araya geliyor. Yaklaşan AIDS tehlikesi ve daha da korkuncu Reagan dönemi tutuculuğu filme giremiyor. Ama iki saati aşan uzunluğuna rağmen çok başarılı diyalogları ve küçük rollerdeki oyuncuların bile inanılmaz performanslarıyla "Ateşli Geceler" keyifle izleniyor. "Ateşli Geceler", tarihin en eski tartışmalarından "boyu mu yoksa işlevi mi önemli?"ye de finalinde yeni bir boyut kazandırıyor. "Ateşli Geceler" 70 doğumlu Paul Thomas Anderson'ın ikinci filmi. İlk filmi "Hard Eight"le Sundance ve Cannes film festivallerine katılan Anderson, Tarantino'yla aynı kabileden. ***C.C.***

Şeytanın Avukatı

Hollywood şeytan hikayelerini sever, biliriz. Şeytan rolünü oynamak, İsa'yı oynamaktan daha prestijli ve şüphesiz daha "cool" bir şey. En son hatırladığımız, "Angel Heart"ta Louis Cypher takma adıyla arz-ı endam eden Robert De Niro'ydu. Bu sefer karizmatik şeytan rolü, Al Pacino'ya düşmüş. Anlaşılan Hollywood, şeytan rolleri için İtalyan asıllıları tercih ediyor. Filmin ismi ve film hakkındaki genel bilgi, "Şeytan'ın Avukatı"nın, şeytanın karizması ve çekiciliği etrafında gelişen bir film olduğunu fısıldıyor. Oysa filmin içine bir başka tanıdık hikaye daha eklenmiş: Macbeth. Hatta filmin üçte ikisinin bir Macbeth versiyonu olduğunu söylemek bile mümkün. Başarılı, hırslı ve kibirli kasaba avukatı rolündeki Keanu Reeves ve başarının beraberinde gelen lükse tutkun karısının New York'a transfer olmasının ve düşledikleri cennetin kısa bir zaman sonra cehenneme dönüşmesinin öyküsü. Filmin en ironik yanlarından biri, Macbeth'deki iktidar hırsının bu filmde lüks ve sıradan bir hayata dönüşmüş olması. "Şeytanın Avukatı", iki sonlu Hollywood filmlerinden biri. Karısının intiharından sonra, Reeves'in terk edilmiş New York sokaklarına çıktığı sahne birinci son. Buraya kadar Al Pacino (ya da filmdeki adıyla John Milton) henüz deşifre olmamış durumda. Macbeth hikayesi burada sona eriyor ve şeytanın kimliğine bürünen Al Pacino ile Keanu Reeves'in uzun ve biraz da sıkıcı sahneleri başlıyor. Al Pacino'nun cennet-cehennem, iyi-kötü, tanrı-şeytan gibi derin mevzulara daldığı tirad, abartılı görsel efektlerle iyice groteskleşmiş durumda. Elbette film son anda bütün bu ulvi dertleri özgür iradenin dayanılmaz çekiciliğine bağlamayı beceriyor ve Keanu Reeves'in şeytana teslim olmaktansa kafasına bir kurşun sıkmasıyla dramatik karar anına, filmin başlarına dönüyoruz. Böylece Amerikan bireyi şeytanı özgür iradesiyle alt edip büyük bir zafer kazanıyor. Ama... ***O.G.***

[etkinlik]

Borusan Kültür Sanat Merkezi'nin galerisinde "**Çoğaltılmışlar**" başlıklı bir sergi va. Baştan söyleyelim, yetişkinler için değil. Ama yetişkinler, kardeşlerinin, çocuklarının ellerinden tutup sergiyi gezdirebilirler, iyi de ederler. 11 sanatçı, çocuklar (6-11 yaş) ve gençler (11-17 yaş) için hazırladıkları tasarımlarını 20 Şubat'a kadar sergiliyorlar. İşlevsel, oyun, kitap ve salt sanat olarak dört grupta gerçekleştirilen yapıtlar sadece elli adet çoğaltılmış. Atasözünü ihmal etmeyin: Ağaç yaşken eğilir...

Heinrich Böll Günleri

16 Şubat 17:30 **Fotoğrafta Kadın Da Var** Y: Aleksandr Petrovic
17 Şubat 17:30 **Heinrich Böll belgeseli**
18 Şubat günü 17:30 **Palyaço** Y: Voytech Jasny
20 Şubat 17:00 **Katharina Blum'ün Çiğnenen Onuru** Y: Volker Schlöndorff

Alman Kültür Merkezi, Goethe Enstitüsü/Tetutonia, Tünel. Tel: 0-212-249 20 09

[dükkan]

Hoş duruyor diyen de var, hiç sevmeyen de... İnsan baktığı anda da görebilir, görmek için zahmetli yollardan da geçebilir, kişinin nereye yaptırdığına bağlı... Dövmeden ve piercing'den bahsediyoruz. Olur ya, içinizde ukde kalmıştır, yaptırsam ama, neresi bu işi iyi yapar diyorsunuzdur. İstiklal caddesinde, Aznavur pasajında, zemin katta, 212/5 numarada **Blacksea Tattoo** bu işi biliyor, bizden söylemesi. Dükkanda tattoo aksesuarları ve tişörtleri, Kızılderili, Hint takıları vs. mevcut.

[mekan]

Beşiktaş'ta, Büyük Beşiktaş Çarşısı no. 16'da bir umumî tuvalet var. **Altun Tuvalet**. İçeride her türlü konfor mevcut, sigara tablasından fön makinesine, tırnak makasından alaturka tuvaletlerin karşılarındaki aynalara kadar... İşletmenin sahibi "bu işin Kralı" Mustafa Soydan. Şöyle diyor dağıttığı el ilanlarında: "Tüm dostlarıma çağrı yapıyorum devamlı gelin para verin demiyorum, fakat bir kere gelmeniz görmeniz sizlerin ileri görüşünüzü arttırır." İşini ciddiye alıyor: "65 milyon nüfusu olan TÜRKİYE.

Her yaptığı işi benim bu işi yaptığım gibi yapsa ne küslük, ne dargınlık Türkiye güllük gülistanlık olur." Hem, malum: "Türkiye topraklarında, bu işi yapanların içinde parayı çok seven bu işi yapamaz." Bakın başka ne diyor Mustafa Soydan: "İsmim Mustafa, Mustafa Kemal Atatürk'te Mustafa, ben Mustafa Kemal Atatürk değilim fakat Türkiye Cumhuriyetindeki bu pislikten kurtulmak için Atatürk gibi çalışmaya doğru yolda ömrümün sonuna kadar uğraşacağım." Yolunuz muhakkak ki Beşiktaş'tan geçer, iki adımda Altun Tuvalet'e varırsınız. Girin, ne gerekiyorsa yapın. Garantisi var, memnun kalacaksınız. Ne hikmettir bilinmez, Altun Tuvalet'in beş tane telefonu var, belki aramak istersiniz: 258 85 29 - 227 35 62 - 260 59 58 - 227 57 54 - 260 92 63

Nietzsche ile pek küçük yaşlarımda tanıştım. Adının "Niçe" diye okunduğunu öğrenir öğrenmez, ben de herkes gibi, "Bu adamın isminde niçin bu kadar gereksiz harf var" diye düşünmedim. Bence o gereksiz harfler, onun adının görkemiydiler. **YAVUZ GÖKMEN**, Hürriyet

Bülent Ortaçgil'in "Normal"i, birkaç ay sonra çıkacak yeni albümünden.

Er, erbaş, astsubay ve subayların hepsi askerdir. Şanlı Türk ordusu, askerlerden meydana gelir.

Alpay'ı alana Serdar bedava! *(Beşiktaş kapalısından)*

Çelik'in yeri

Fikirleri neden yüce Ata'mın son derece dürüsttür? Günlerce uyumadan okuduğunun şahidi çoktur. Yani çalışkandır. "Çalışan Tanrı'nın dostudur" hadis-i şerifine çok uygundur bu davranış. Gerçekten de Ata, çalışkandır ve Tanrı'nın dostudur. **ÇELİK**

Mountains Of The Moon

MARK HOLLIS

(PolyGram / Raks)

Bir buçuk yıl aradan sonra albüm çıkaranların dahi "nihayet döndü" nidalarıyla karşılandığı bir ortamda, Mark Hollis'in yedi yıllık bir dönemin ardından albüm çıkarmasına ne denir ki? Üstelik onunki her bakımdan gerçek bir "dönüş" sayılır. Uçurumun kıyısından esaslı bir "comeback"... Bizler için, bu yedi yılda biriken "müziğin geleceğine ilişkin mütevazı kehanetler toplamı" da işin cabası... Talk Talk, bundan tam on yıl önceki "Spirit of Eden" albümüne kadar, kaliteli pop topluluğu statüsünde özel konuma sahip bir topluluk sayılırdı. "The Party's Over", "It's My Life" ve "The Colour Of Spring" gibi falsosuz üç albümle, o dönemlerde Tears For Fears ile başabaş yükseltmişlerdi çıtayı. Bu dönemin son albümü 86 tarihli "The Colour Of Spring" ilginç açılımları olan bir yapıdaydı. Bir yandan pop müzik kalıplarının ötesinde fakat melodilerle bezeli parçalarla soluk alıyor (artık "Life's What You Make It", "I Don't Believe In You" ve "Give It up" gibi parçaları dinlemeden müzik yapmak günah sayılıyor), diğer yandan "Spirit of Eden"in dehlizlerine giden kapıları aralıyordu. Talk Talk denklemi her ne kadar Lee Haris (davul), Paul Webb (bas) ve Mark Hollis'ten oluşsa da, bileşimin katalizör görevini, parçaları Hollis'le birlikte yazan ve prodüksiyonu gerçekleştiren Tim Friese-Greene üstleniyordu. Hollis - Greene ikilisinin, biri üç bölümlü, dört "mınıtı"sından oluşan "Spirit of Eden"ın sızısı henüz dinmeden 90'lı yıllar gelmişti bile... Grubun plak şirketi EMI, beşinci Talk Talk albümü "Laughing Stock"ı yayınlamayı reddediyordu. Onlara göre "ticari intihar" sayılan bu albüm grubun sonu olacaktı. "Laughing Stock" 1991'de, Polydor bünyesindeki ünlü ama küçük plak şirketi Verve'den çıktı çıkmasına ya, gerçekten grubun da sonunu getirdi. Albüm öncesi gruptan ayrılan Paul Webb'in yer almadığı yapıt, "Spirit of Eden"ın izini sürse de, "Spirit of Eden" yerleştirilmiş bir çiviyken, "Laughing Stock" bu çiviyi çakan balyoz etkisindeydi. Bu etkiler yalnızca biz dinleyicilere yönelik değildi elbette, bu seslerin ait olduğu bir evren söz konusuydu ve bu ses evreninden süzdüklerini aktaran "medyum" için de durum pek parlak olmadı. Mark Hollis iyileşmesi umuduyla hastane yatırıldı. Onun yokluğunda EMI –bilirsiniz, anarşistlerin son durağıdır– düzinelerce best of, remiks of, very best of Talk Talk albümü ve her Talk Talk albümünün tekrar tekrar basımını çıkardı (batacağını bildiği geminin mallarıydı bunlar). Tim Friese-Greene, Nick Cave gibi bir başka hastane kaçkınıyla, Catherine Wheel topluluğuyla ve kendi keşfettiği birkaç sanatçıyla çalışmalar gerçekleştirdi. Lee ve Paul, kendi maceralarını yazmaya başladılar. 'O'Rang ismiyle, Talk Talk'tan müzikçe uzak, ama ona ruhen yakın iki albüm gerçekleştirdiler (Portishead'in Beth Gibbons'ının vokalinin yer aldığı ilk yapıt, 'O'Rang'in 94 albümü "Herd of Instict"ti). Nihayetinde geçen yılın son aylarında yeni Talk Talk albümünün yayınlanacağı haberleri yayıldı ortalığa. Çok geçmeden bunun bir Mark Hollis albümü olacağı anlaşıldı. Önce kendi ismini taşıyacağı söylenen albüm, 98'in ilk ayının son günlerinde "Mountains Of The Moon" ismiyle yayınlandı. Hastane bahçelerinde oturduğu bankları saran soluk sarı yaprakları geride bırakarak dönmüştü Mark Hollis. Ama Allah'a çok şükür ki, iyileşmeden... Belki kabullenmiş ama hâlâ kanayan bir yürekle beraber... Bu kez, piyanist Hpil Ramekin, gitarist Dominic Miller, davulcu Warne Livesey'in yardımlarıyla ve Phill Brown'un prodüksiyonuyla aktardığı izlenimlerini, zamanını şaşırmış bir gezginin alçakgönüllülüğüyle bizlerle paylaşıyor Hollis. Alabildiklerimiz bizim genişliğimizle sınırlı. İlk dinleyişte –ki "Laughing Stock"ta da böyle olmuştu– tekrar aynı yere yapılan bir yolculuğa çıkmışız gibi gelse de, şu son üç günde yirmiyi aşkın kez yinelediğimiz bu yolculuk, artık her seferinde bizi aynı yolun başka mekanlarıyla, başka manzaralarıyla, başka zamanlarıyla yüz yüze getiriyor. "Mountains Of The Moon", gri bir tonda ilmek ilmek örülmüş boşluk zincirlerinden müteşekkil, inanılmaz zerafette bir albüm. Bizler için daha yılın ilk günlerinden itibaren, kalan 11 ayın albümlerinin gölgesini oluşturacak. Huzur bulmak için huzursuzluğun, mutlu olmak için mutsuzluğun, daha da önemlisi erdemli olmak için dürüstlüğün cehenneminden geçenlere bir aziz tarafından uzatılan, cennetin ruhunun yeni bir anahtarı. Sekiz eklemli, soldan sağa uzanan, yukarından aşağıya genişleyen, insanı bölen, toplayan, çıkaran ve çarpan, getirip ayın tepesine oturtan, acıdan damıtılmış gülsuyu. Kısacası, çiviyi söken çivi. ***A.A.***

Static & Silence

THE SUNDAYS

(EMI / Kent)

Sundays, 1987 yılında oluşturulmuş Londra'lı bir ekip. Hemen her Sundays fotoğrafında şarkıların yazarı David Gavurin'le uzak, dalgın ve güzel Harriet Wheeler var ama, ritm sorumluları Paul Brindley'le Patrick Hannan'ı da ihmal etmemek lazım. "İkili gibi" halleriyle Everything But The Girl'ü ve Mazzy Star'ı andırıyorlar. Müzikleri de aynı hattan ilerliyor zaten. Everything But The Girl'ün akustik hali, Mazzy Star'ın –biraz daha tempolu– indie versiyonu... 1990'da yayınlanan ilk albümleri "Reading, Writing, Arithmetic"le parlamışlardı, listelerin tepelerinde güzel bir yer edinmişlerdi. İkinci albümleri "Blind" 1992'de çıktı. "Static & Silence"ın için bu kadar ara vermeleri, aslında, tembelliklerinden. Bu tembellik o kadar da kötü bir şey değil tabii, single canavarlığına sıvanmalarını görmekten çok daha iyi onları beklemek. Aslına bakarsanız, bekleyenleri de çok fazla değil artık. Nedense memleketlileri hep aynı şeyi yaptıklarını, aynı sarmalda döndüklerini söylüyorlar. Sundays de hayranlarıyla yetinmek durumunda kalıyor. Bu da kötü bir şey değil... Açıkçası, Morrissey'in "Everyday Is Like Sunday" demesi gibi, Sundays'in her şarkısında, besteler oldukça farklı olsalar dahi, "ortak" bir hava var. Ama, mesela Mazzy Star'ın da çok değişik bir şey yaptığını söylemek zor. Üstelik, Mazzy Star'ın da, Sundays'in de güzel müziği ruhumuzu maharetle doyurduktan sonra, fazla dırdıra ne lüzum var ki!.. Dolayısıyla, "Static & Silence"ın şarkılarını bir bir tartmaktansa, o halet-i ruhiyenin içine süzülmeye çalışmakta daha büyük faydalar var. Faydalar ki, hayatın sevimsiz hallerine dair... ***M.E.***

Bahçelerde sarımsak
Sarım sarım sarılsak
İkimiz de bir boyda
Karyolada bayılsak

Yılmaz elini sallayarak, "Güzin Hanım" diye haykırdı, "Size söylüyorum. Halkın içinde Rüstempaşa Camisinin piçi diye hakaret gören bu çocuk sizin yavrunuzdur. Ona dikkatle bakınız. Anneliğin görünmez duygusu onu size hemen tanıtacaktır." **KEMALETTİN TUĞCU**, Serseri Çocuklar

Aynalı karılara bakmak insanın gönlünü midye gibi açar be!... **hüseyin rahmi gürpınar**, Bir Mübadele-i Sevda

Sanatçının gerçeğe tahammülü yoktur **Nietzsche**

Gerçek bende nefes darlığı yapıyor **E.M. Cioran**

Amudi fikarinin bariz inhina ile mütefarik hareketsizliğinin sigorta tazminat bedeli % 30'dur.

Çiftçi dayı sür tarlayı / Ek arpayı ve buğdayı / Sat fazlayı, al parayı / Sür sefayı çiftçi dayı **HALİL VURAL**

Diğer canlılar öldürmez karınları doyunca / Güçlü olmak uğruna cinayet insanlarda var **ÖZDEMİR ERDOĞAN**

Bu yağmur seni benden alıp götüren yağmur

My Body The Hand Grenade

HOLE

(City Slang / KodMüzik)

1990'ların başlarında kadın rocker'lar erkek egemen rock dünyasına yönelik en büyük işgal hareketlerine girişmişlerdi, kadınların rock dünyasında ağırlıklarını en yoğun olarak hissettirdikleri dönemdi bu. Kadın, rock kültürü içerisindeki yerini ve rolünü sorgulamaya başlamıştı. Klasik "erkekler kadar bu işi biz de beceririz" anlayışından farklı olarak, kadının kendi isyanını, acısını, zevklerini, kötülüğünü rock-'n'roll asiliğiyle buluşturma çabasıydı söz konusu olan. Bu çaba, bir bakıma kadının bir rocker olarak kendini yeniden tanımlamasıydı. Ve bu yüzden erkeklere öykünmek yerine kendi iç dünyalarını yansıtmaya çalıştılar müziklerinde. O güne kadar kimselere okutmadıkları günlüklerinin en mahrem bölümlerini neredeyse kathartik bir dışavurumculukla notalara ve şarkı sözlerine döktüler. İtirafları kesinlikle erkekleri bile kıskandıracak kadar keskin ve şok ediciydi. Örneğin, içlerinden biri şöyle diyordu bir şarkısında: "Onunkini morartana kadar emiyorum, ama o beni hep kuru bırakıyor." Bu, kesinlikle rock'n'roll tarihinde eşi benzeri olmayan bir dizeydi. Tutunamayanlara, güçsüzlere ve dışarıdakilere en güçlü sanat yaratıcıları olarak bakan rock dünyası da, gerçek "loser" ve "outsider" olanın erkek değil de kadın olduğunu keşfedivermişti birdenbire. Artık rock'n'roll'un yeni asileri kadın rocker'lardı. PJ Harvey (yukarıdaki dize ona ait), Babes In Toyland, Bikini Kill, Liz Phair, Julinia Hatfield gibi grup ve müzisyenler bu yeni kadın rocker tipinin en önemli figürleri oldular. Fakat rock'n'roll'un maçoluğuna ve kadın düşmanlığına karşı açılan bu savaşta en öne çıkan isim Hole grubunun lideri Courtney Love'dı kuşkusuz. Courtney Love üzerindeki küçük kız elbiseleriyle, bir fahişeninkini andıran ağır makyajıyla hem kadının tecavüze uğramış masumiyetinin, dışarıya itilmişliğinin, hem de baştan çıkarıcılığının ve asiliğinin kusursuz bir sembolüydü. Hole'un geçtiğimiz günlerde piyasaya çıkardığı "My Body, The Hand Grenade" da Courtney Love'ın nereden gelip nerelere gittiğinin öyküsünü anahatlarıyla özetliyor bize. "My Body, The Hand Grenade", her ne kadar bir toplama albüm olsa da, bir "best of" albümü değil. Hole antolojisinin stüdyo albümleri dışındaki parçalarını içeriyor albüm. Az bulunan single'lar, daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış kayıtlar, canlı performanslar, bazı hit parçaların akustik versiyonları ve cover parçalardan oluşuyor "My Body, The Hand Grenade". Fakat diğer yandan albüm, amatör bir hardcore grubu olarak müzikal serüvenine başlayan Hole'un dünyanın en popüler gruplarından biri olana kadar geçirdiği evreleri başarıyla sunuyor bize. İlk kayıtları olan "Turpentine", sınırlı sayıda basılan ve artık bulunması neredeyse imkansız olan "Retard Girl" ve "Dicknail" single'ları, grubun ilk dönemdeki çiğ, primitif, kaotik ve kızgın hardcore'unun en güzel örneklerinden. Onları grubun daha rafine grunge-pop tınısına geçişinin ilk ürünü olan "Beautiful Son" single'ı ve onun B yüzü "20 Years In Dakota" izliyor. Yine "Live Through This" döneminin hitlerinden "Miss World"ün Kurt Cobain'le birlikte Rio De Janerio'da kaydedilmiş bir demosu, "Softer, Softest"ın MTV Unplugged performansı ve "Asking For It"in konser kaydı var albümde. Ve Carole King'in "Season Of The Witch"inin, Donovan'ın "He Hit Me"sinin cover'ları... Albümdeki diğer bir önemli şarkı da, bir gotik rock denemesi olarak niteleyebileceğimiz "Old Age"... İlk bakışta böylesi bir albüm, henüz sadece iki stüdyo albümü olan bir grup için erken bir girişim olarak görülebilir, ama "My Body, The Hand Grenade", Hole'un kariyerindeki bir dönemi kapatmak için konulmuş bir nokta aynı zamanda. Courtney Love, artık güçsüz bir outsider değil, rock dünyasının en popüler isimlerinden biri, bir süperstar. Ve zaten albümün kapağında da görüldüğü üzere, o yırtık elbisesini çıkarmış sırtından ve o elbise rock'n'roll müzesindeki yerini almış çoktan... ***L.P.***

Come From Heaven

ALPHA

(Virgin / Kent)

Corin Dingley ve Andy Jerkins'den oluşan Alpha, Massive Attack elemanlarının kurduğu yeni plak şirketi "Melankolic" ile anlaşma yapan ilk gruplardan biri. Bu ilk albümleri "Come To Heaven"da grubun şarkılarını üç ayrı vokalist seslendirmiş. Beklendiği üzere yine genlerinde Bristol kurmaylarının izlerini taşıyan bir müziği var Alpha'nın. Ancak kendilerini bu izlerden yalıtmasalar bile, doğrudan trip hop ya da güzide Bristol Sound gruplarını anıştıran bir müzik değil bu. Grup, Bristol ses evrenini eşeleyen, melankolik ve kendi seslerini ekledikleri bir atmosfer yaratmayı başarmış ilk albümünde. Bunun için, 90'larda müziğin akışını değiştiren sampling tekniğinden de hayli yararlanmışlar. Nitekim hemen her şarkıda muhtelif sample'lar çıkıyor karşımıza. Gershwin'lerin "Summertime"ından, "easy listening"in ağır topları Burt Bacharach ve Michel Legrand bestelerine kadar birçok şarkı bu sample'lara malzeme olmuş. Hatta bazen bir şarkıda birden çok sample'ın kullanıldığı albüm, neredeyse bir "cut-up" tasarımına dönüşmüş. Bu arada yine ustalarında gördüğümüz gibi buğulu, karanlık tonlar ve dengeli bir tempo tutturmuşlar ama, bir öykünmenin değil, içten içe yayılan bir etkileşimin izlerini yansıtıyorlar. Özellikle "Slim", "Apple Orange" ve "Hazeldub" gibi şarkılarda mutedil "dumanlıgecekulübüatmosferi" kendini belli ediyor hemen. Bir yanda daha "jazzy" bir yolda ilerlerken, trip hop'un hayaleti de şarkıların diplerinde geziniyor. Albümün tek karanlık yanı, yer yer dozunu aşan yaylı sample'ları. Gelgelelim, dinlerken "keşke olmasaydı" demekten kendimizi alamadığımız bu anlar dışında rahatsız edici bir şey de çıkmıyor karşımıza. Yalnızca şarkıları seslendiren vokalistlerden birinin sesi ve tekniği Portishead'in Beth Gibbons'ını anımsatıyor ki, bunu da görmezden gelmemizde –şimdilik– bir sakınca yok. Kabul etmek gerek; Massive Attack ya da Portishead gibi grupların neredeyse tüm boşluklarını kapadığı bir sound'un tayfalarına yeni renkler eklemek, hiç de kolay değil. Alpha, kısa geçmişine rağmen bu ilk albümüyle Bristol haritasında kendine de bir yer edinmiş görünüyor. ***G.P.***

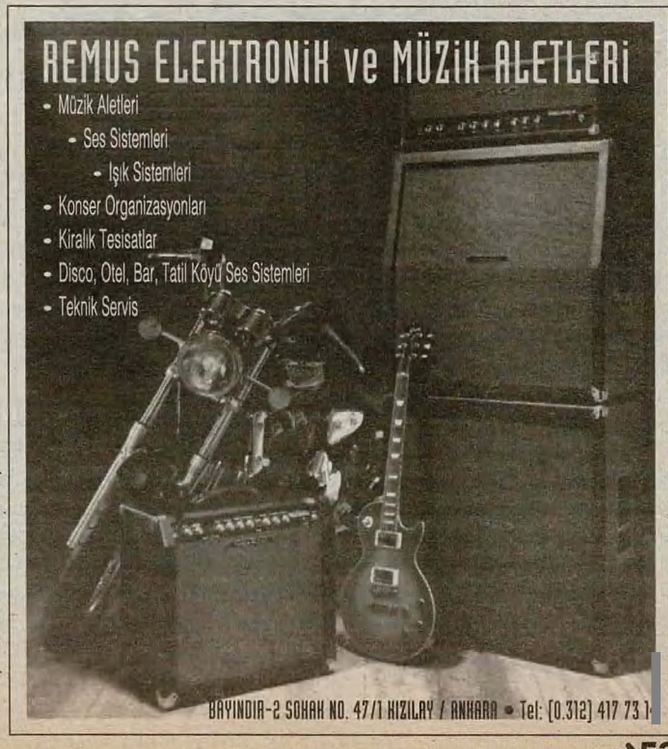

Çiftçiye saygı sebepleri: 1- Buğdayımızı yetiştirir 2- Etimizi, sütümüzü, yumurtamızı onlar gönderir 3- Türk köylüsü konukseverdir.

Resimli kağıtlar içinde kanım en çok Kupa kızına kaynar. Kupa kızı, etine dolgun, duru-beyaz, hanım-hanımcık bir tazedir. Üniversiteyi filan bir kalem geçin, güç hâl ile bitirdiği ortadan sonra, liseyi bile okuyamamıştır. Olsa olsa sanat enstitüsü-mezunudur. **HALDUN TANER**, Konçinalar

Hava kabarcıklarım hiç, hiç istemiyor boğulmak **MUSTAFA IRGAT**

Dere boyu giderim / Koyun kuzu güderim / İkimizi görmüşler Naciye'm / Nasıl inkar edelim

Pink Floyd'un davulcusu Nick Mason'a sormuşlar: "Şimdiye kadar aldığın en iyi tavsiye ne?"
– Bir hata yaparsan basçıya ters ters bak.

One Step Up / Two Steps Back

The SONGS OF BRUCE SPRINGSTEEN

(EMI / Kent)

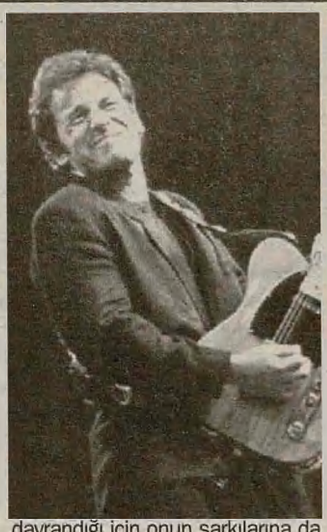

Ustalara saygıda kusur etmeyen müzisyenlere saygı gösteriyorum. Hele ürünlerini gerçekten harika bir ambalaj içinde sunanlara diyecek söz yok. Evet, çift CD'lik "One Step Up / Two Steps Back - The Songs of Bruce Springsteen" albümü sonunda piyasada. Ambalaj derken de CD'nin harika paketine değindim. Aynı sadeliği, ağırbaşlılığı ve zarafeti, albümün şarkıları arasında gezinirken de hemen farkedeceksiniz. Ayrıca ilk diske "One Step Up", ikinciye "Two Steps Back" denmesinin nedenini de algılamakta gecikmeyeceksiniz. Albüm 28 şarkıdan oluşuyor; yorumcular çok farklı müzikal gelenekler-den gelmekle birlikte, hemen tümü aynı ruhla Bruce Springsteen şarkılarına sarılmışlar. 28 şarkılık yolculuğunuzda bu farklı dünyaların insanlarının zaman içinde onunla nasıl bir duygusal bir alışveriş sağladığı kolayca hissediliyor. Zaten CD kitapçığında her yorumcu, yorumladığı şarkıyı neden seçtiğini ayrıntılı olarak anlatıyor (büyüteciniz varsa, okumakta zorlanmayacaksınız), keşke tümünü bu satırlarda size nakledebilseydim. Neyse ki bazı tribute albümlerde rastladığınız, çok iyi bilinen şarkıların tüm özünü yiyip bitirip karikatüre çeviren hırslı kişiler burada yok. Bruce Springsteen, başkalarının şarkılarını yorumladığında son derece saygılı davrandığı için onun şarkılarına da aynı saygı gösterilmiş herhalde demekten başka elden ne gelir?

Bu kez alışılmışın dışında bir tribute albümle karşı karşıyayız. Birkaçı dışında Bruce Springsteen'in hit olmuş, listeleri zorlamış şarkılarından eser yok. "The River", "Born In The USA", "Born To Run", "Cover Me" veya "Tougher Than The Rest" gibi başyapıtları boşuna aramayın. Ancak şaşırtıcı biçimde "Streets Of Philadelphia" (Richie Havens), "Johnny 99" (John Hiatt), "Human Touch" (Joe Cocker), "4th Of July Ashbury Park" (Ben E. King) "One Step Up" (Paul Cebar), "Darkness In The Edge Of Town" (Martin Zellar) yorumlarını görüyoruz. Bunlar çok iyi bilinen şarkılar ve ustalara yakışır biçimde yorumlanmış. Gelin görün ki, albümün esas ilgi çekici şarkıları bunlar değil; size önerim "Jackson Cage" (John Wesley Harding), "Wreck On The Highway" (Nils Lofgren, ki zaten Springsteen ekürisindendir). Albümün belki de en önemli özelliği, ikinci diskteki 14 şarkıdan 10'u Springsteen tarafından yazılmış, ama kendisi tarafından daha önce hiç kaydedilmemiş şarkılar. Bunları hemen sıralamak istiyorum: "Don't Look Back" (The Knack), "Protection" (Donna Summer, evet ta kendisi), "Restless Nights" (The Rocking Chairs, inanılmaz bir şey, sanki Bruce), "Guilty" (Robin Thomson), "Tiger Rose" (Sonny Burgess), "Love's On The Line" (Gary U.S. Bonds), "Savin' Up" (Clarence Clemons & The Red Bank Rockers, ki o da eküriden), "The Fever" (Southside Johnny & The Ashbury Jukes), "Seaside Bar Song" (Little Bob Story) ve "If I Was The Priest" (Allan Clarke). Genelde tribute albümlerdeki şarkıların asıllarını biliriz ve yorumları üzerinde bir fikir yürütmeden edemeyiz. Oysa buradaki on şarkıyı hiç birimiz daha önce Bruce Springsteen'in ağzından duymadık ve şarkılar üzerinde düşünürken ancak onların Bruce Springsteen sedasına (sound'una) uygun olup olmadığını tartışabiliriz. Aslında tartışacak bir şey de yok, anında "işte bu onun şarkısı, başka kimsenin olamaz!" diyeceksiniz. Yer yer Springsteen taklidine varan yaklaşımlar bile çok kulak tırmalamıyor. Hele Sonny Burgess'in Elvisvari başlayan yorumuna dikkat. Gary U.S. Bonds gibi deneyimli bir müzisyen hiç şaşırtmıyor, kulağınızı okşayacaktır. "Donna Summer", yıllar önce göz koyduğu Protection ile mucize yaratamıyor ama, onunla yine karşılaşmak hoş. Ben bu günlerde "The Fever"a ve canlı kaydedilmiş olan "Seaside Bar Song"a sık sık takılmaktayım.

Kısacası çift CD pahalı bir oyuncak, ancak Bruce Springsteen sevenlerinin kaçırmaması gereken bir albüm. Yalnız arşiv olarak ele almayın; her an dinlenebilecek yapıda olması sayesinde bir süre elinizden düşmeyeceğinden eminim. Hatta Bruce Springsteen'i pek sevmeyenler için bile değişik tada sahip bir rock and roll albümü olarak değerlendirilebilir. ***G.B.***

Talk On Corners

THE CORRS

(WEA / Balet)

Bu zamanların en çok ilgi gören yerel müziklerinden birinin İrlanda olduğunu söylersek, hata yapmış olmayız. Loreena McKennitt'tan başlayın, rock sularına yelken açın, bir sürü isimle karşılaşacaksınız. The Corrs da, köklerini gayet başarılı bir şekilde kullanan bu gruplardan biri. Bir aile şirketi... Üç güzel kız, Sharon, Cadoline ve Andrea Corr ve biraderleri Jim Corr... İrlanda'nın Dundalk kentinden çıkmalar. Adlarını sanlarını bilmesek de, onları gayet iyi tanıyoruz: İlk önemli çıkışlarını Alan Parker'ın "The Commitments" filminde aldıkları rollerle sağlamışlar, "yıldız" olmamışlar ama, Dundalk kentinde parmakla gösterilmişler. 1995 albümleri "Forgiven Not Forgiven"ın iki milyonluk bir satış başarısı var ama, bu satış daha ziyade Anglo-Sakson olmayan ülkelerde, Kanada, Norveç ve Japonya gibi popülariteyi etkilemeyen yerlerde olduğu için çok göz önünde olmamışlar. "Talk On Corners"la bunu yenmiş gibi görünüyorlar. Tatlı, kaliteli bir rock yapıyorlar: Cıvıl cıvıl değil ama, hüznü de, ritmi de kıvamında... Biraz Alanis Morrisette-Sherly Crow çizgisindeler, araya giriveren Sharon Corr kemanlarıyla İrlanda havalarına bürünmekte mahzur görmüyorlar. Yer yer onlara eşlik eden "İrlanda Orkestrası" Chieftains, albüme elini değdirmekle çok iyi etmiş. El attıkları şarkılardan biri "Little Wing". Jimi Hendrix'in şarkısı, olmuş bir "Celtic version"... Hoş bir deneme... "Intimacy" dışındaki diğer şarkıları da kendileri yazmışlar. Biraz Alanis Morrisette, biraz Loreena McKennitt... Demek ki, bu ülkede sevilmezse yazık olur... ***M.E.***

Yourself Or Someone Like You

MATCHBOX 20

(WEA / Balet)

Liste sayfasını açıp da "Amerika albümler" listesine bakarsanız, Matchbox 20'nin ilk 10'a girdiğini göreceksiniz. "O kadar insan yanılmış olamaz" deyip albümü merak etmeye, bulup buluşturup dinlemeye, hatta edinmeye kalkarsanız, hata ettiğinizi "geç" anlayacaksınız. Biz size şimdiden söyleyelim, hiç işiniz olmasın! Amerikalılara fazla itibar etmemekte fayda var, nitekim Billboard listelerinin ilk 10'una girenlerin ezici çoğunluğu matah insanlar olmuyorlar. Matchbox 20 nasıl müzik yapıyor diye sorarsanız, "tipik Amerikan rock'u" deriz. Sığ, sulu, plastik, dinamik... Yani, insanın başını ağrıtmaktan başka hiçbir işe yaramıyor. Gitar sesini nerede olsa severiz deriz sorarsanız ama, bir ağırlığı olsun, aleme bir güzellik getirsin ön şartını koymayı da ihmal etmeyiz. "Liste başarısı" denilen şey bu güzellikleri görmezden gelip Los Angeles'ın güneşli eğlencelerine bürünmekse, ne diyelim, gençlik kendini harcıyor... ***M.E.***

Cesaret, sevgi ve sadakat gibi, diğer kişi değerleri arasında yer alan bir erdem ya da değer değildir. Cesaret, tüm diğer erdemlerin ve kişi değerlerinin altında yatan ve onlara gerçeklik kazandıran temeldir. Cesaret olmaksızın sevgimiz salt bağımlılık olarak solar. Cesaret olmaksızın sadakatimiz uyumculuk halini alır. **ROLLO MAY**, Yaratma Cesareti

Görenlere kısacık göstermeler yeter, gerisini kendin de bulabilirsin". **LUCRETIUS**

Bugün için ideal erkek şöyle tarif edilir: Mesleğine ihtisasla bağlı olmalı, sporu sevmeli ve nazik, müşfik olmalı. Fakat, sporla ve güzel sanatlarla fazla, aşırı derecede alâkadar olmak doğru bir hareket değildir. **Prof. Dr. FRED Mc MAULDIN**, Kızıma Nasıl Söyliyeyim - Her Genç Kız Neler Bilmelidir

Kaptan Körk, Kaptan Körk / Vidaları sök / Gemin yanıyor / Beş kova su dök

AK VE KARA geçen ay burda aradığı gitaristi buldu mu acaba? akşam olur yar gelmez Batu bizi ciddiye al

Vande Mataram

AR RAHMAN

(Sony Türkiye)

Son yıllarda ülkemizdeki "etnik müzik pazarı", Loreena McKennitt'tan Khaled'e uzanan çizgide hep "Arap etkili" oldu. Uzun süreden beri ortalık yaylılardan ve darbukadan geçilmiyordu. Sonuçta bize pek de yabancı olmayan bir müzikti dinlediğimiz; bir-iki "sahteci" dışında gayet başarılıydı hem de. Ama "etnik" deyince bir tek Arap havalarını anınca, elbette pek çok müzisyene ve albüme epey ayıp oluyor. Hele buralara ulaşan, ama Beyoğlu dükkanlarının dikkatini çekmedi diye unutulan albümleri hatırlarsak, ayıbımız daha da su yüzüne çıkar. Lafı bunca uzatmamızın nedeni, bize pek yabancı gelmeyecek nağmeleri müziğinde barındıran, fakat bu sefer daha Doğudan gelen bir sese dikkatleri çekmek. Onun da albümünün bir süre sonra unutulacağını düşündüğümüzden böyle bir giriş yaptık. Ar Rahman, Hindistan'ın en çok albüm satan "pop star"larından birisi. Son üç yılda yaklaşık 40 milyon albümü satılan bir "star". Müslüman olmadan önceki adı Duleep Kumar. Huzuru İslam'da bulduğundan Allah'ın yüz adından biri olan Ar Rahman'ı almış. Ar Rahman'ın ailesi Hindistan'ın güneyinden. Babası Hindistan'da epey tanınan bir müzik yapımcısı. Ar Rahman, babası sayesinde çocukluğundan bu yana müzikle iç içe büyümüş. Babası film müzikleriyle haşır neşir olduğundan, Ar Rahman da o yöne meyil etmiş. Londra'da bir müzik okulunu bitirdikten sonra, ülkesine dönüp ülkede büyük ses getiren filmlere müzikler yazmış. Pek çok film festivalinde müzik ödülleri almış. Albümü olmasa da, film müzikleri sayesinde birden "popüler" olmuş. "Vande Mataram", Ar Rahman'ın ilk albümü. Tamamen Hint müziğini yansıtan bir albüm değil elbette, ama her yanı Hint ezgileriyle dolu bir etno-pop albümü. Bir yanda tabla, santur, sitar gibi geleneksel enstrümanlar; öbür yanda Ar Rahman'ın büyük aşkı klasik müzik etkili obualar, kemanlar; diğer yandaysa new age ekolünden klavyeler albümün altyapısını oluşturuyor. Aslında şarkılar da birçok müzik türünü içinde barındırıyor. Mesela "Thai Mannai Vanakkam" şarkısına tam soul diyecekken, şarkı birden geleneksel Hint türküsüne dönüşüyor. "Vande Mataram", Yurttan Sesler Çocuk Korosu'nun gitarlarla söylediği bir şarkıyken saksofonların katılımıyla "romantik caz" olabiliyor. Ya da "Maa Tujhe Salaam", alttan alta trip hop davullarıyla giderken, elektro gitarlarla adını koyamadığımız bir "cümbüş"e dönüşebiliyor. Albümün büyük sürprizi, "Gurus of Peace" adlı şarkıya şahane vokaliyle katılan Nusrat Fateh Ali Khan. Dedenin Ar Rahman'la düet'i gayet başarılı. Zaten Ar Rahman'ın vokali fazlasıyla Nusrat Fateh hattından yol alıyor. "Yürek" genişliğinin Nusrat dedeninki kadar olup olmadığını bilemeyiz, ama "ses" genişliğinin dedeninkine çok yakın olduğunu söyleyebiliriz. Ar Rahman'ın buraların müziğine yakınlığı ise, şarkılarının her köşesine gizlenen "yanık nağmeler"den kaynaklanıyor. "Bunca şeyi müziği nasıl taşıyor?" derseniz, onun kerameti de David Byrne'le ahbaplığına dayanıyor herhalde. David Byrne, Hindistan'a yaptığı bir gezide tanışıyor Ar Rahman'la ve henüz yayınlanmayan bir albüm projesine Ar Rahman'ı da dahil ediyor. Sanırız o günlerde Ar Rahman da kapacağını kapıyor Byrne'den. İşte böyle, sonuç olarak hiçbir şey diyemediğimiz bir albüm "Vande Mataram". Durup dururken "garip telden" çalabiliyor. O zaman, "ne çalıyor bu adamlar?" diyorsunuz. Onun dışında çok zaman keyifle dinleniyor. Ar Rahman'ın güzel vokali de cabası... ***U.Ö.***

Autoditacker

MOUSE ON MARS

(Too Pure / KodMüzik)

Muhalif 68 kuşağının yenilikçi Alman underground gruplarındaki müzikal karşılığı "krautrock", ortaya çıktığı dönemlerden yıllar sonra bile içinde yeni filizlerin yeşerebildiği en çağdaş akımlardan biri. Ren nehrinin suyundan mıdır, yörenin havasından mıdır bilinmez, bu filizlerin en çok yeşerdiği yerse, ilk zamanlarında da olduğu gibi yine Köln ve dolayları. Hatta yörenin müzik çevresini birbirine bağlayan ve post-krautrock dedikleri bu yeni ses hareketlerinin en yoğun yaşandığı kent olduğu için, yeni Seattle ya da yeni Bristol olarak da değerlendiriliyor Köln. Kenti etkisi altına alan bu yeni sound'un açılımına baktığımızda, CAN grubunun bugünlere taşıdığı avant-garde "kozmik" müzikten, dub/trance/ambient'a uzanan ve daha "elektronize" olmuş bir müzik çıkıyor karşımıza. İşte Mouse On Mars da bu diyarlardan yola çıkmış bir Alman ikili. Bugünkü konumları itibariyle, Amerikan space-rock'ının drum'n'bass ile buluştuğu çizgide yol alıyorlar. Müzikleri ise, drum'n'bass'dan ambient'e, techno'ya, uzanabildikleri hemen her noktaya temas eden ve modunu yakaladığınızda kolay kolay elden bırakılmayacak seslerle örülü, kıvamı yerinde bir elektronik müzik. Grubun geçen yıl çıkan yeni albümü "Autoditacker", öncekilere göre daha yalın, melodilerin daha kristalleştiği ve minimal drum'n'bass ritmlerinin hakim olduğu bir albüm. Daha detaya inecek olursak, şarkıların içiçe geçtiği minimalist bir elektronik senfoni denebilir. NME dergisinin Mouse On Mars'ın müziği için yaptığı "drum'n'space" tanımı hayli yerinde. Jan Werner ve Andi Toma'dan oluşan Mouse On Mars'ın geçmişinde iki albüm, bir film müziği ("Glam"), Kraftwerk'ün elemanı Wolfgang Flür'ün solo albümüne katkı ve Stereolab'ın yeni albümünün prodüktörlüğü gibi işler var. Aphex Twin, Seefel, Autechre ya da Laika'da gördüğümüz üzere, Mouse On Mars da kendine özgü ses tasarımları ve elektronik müzik dili yaratma peşinde yola koyulmuş bir grup. Ufku "zaten çoktan geldi" dedikleri 2000'lere taşan ikilinin "Autoditacker" albümü de, bu yolda katettikleri mesafeye ilişkin hayli zengin bir veri. ***G.P.***

İkinci el
plak & kitap
Meral Altındal

Beyoğlu Sahaflar Çarşısı
Aslıhan No: 49
Meşrutiyet Caddesi
Galatasaray - İstanbul
Telefon: (0-212) 252 68 77

mevsim
dekorasyon

her türlü boya, dekoratif boya, tavan izolasyon ve yer kaplama, elektrik, vitray, duvar resmi, rölyef, raf sistemleri, tabela, kepenk, vitrin düzenleme, ev ve işyeri dekorasyon işlerinizde...

irtibat tel:
0212 - 245 29 13

birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuzon

İNGİLTERE ALBÜMLER
1. **The Verve** Urban Hymns
2. **All Saints** All Saints
3. **Robbie Williams** Life Thru A Lens
4. **The Lighthouse Family** Postcards From Heaven
5. **Radiohead** OK Computer
6. **Air** Moon Safari
7. **Lionel Richie** Truly - The Love Songs
8. **Céline Dion** Let's Talk About Love
9. **Texas** White On Blonde
10. **Chris Rea** The Blue Cafe

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER
1. **Cornershop** When I Was Born For The 7th Time
2. **Oasis** Be Here Now
3. **Backstreet Boys** Backstreet's Back
4. **Stereophonics** Word Gets Around
5. **Spiritualized** Ladies & Gentlemen
6. **Charlatans** Tellin' Stories
7. **Oasis** (What's The Story) Morning Glory?
8. **Björk** Homogenic
9. **Fatboy Slim** Better Living Through Chemistry
10. **Oasis** Definitely Maybe

AMERİKA ALBÜMLER
1. **"Titanic"** Soundtrack
2. **Céline Dion** Let's Talk About Love
3. **The Lox** Money, Power & Respect
4. **Backstreet Boys** Backstreet Boys
5. **Usher** My Way
6. **Spice Girls** Spiceworld
7. **Chumbawamba** Tubthumper
8. **Matchbox 20** Yourself Or Someone Like You
9. **Garth Brooks** Seve ıs
10. **LeeAnn Rimes** You Light Up My Life

ROLL DİSKO
Ahmet Kaya Başım Belada
Ali Avaz Özal Kurşunu
Brian Jones Pipes Of Pan At Jajouka
Bryan Ferry Bête noire
Birol Topaloğlu Heyamo
Creedence Clearwater Revival Suzie Q
The Cure Wild Mood Swings
Embryo İbn Batuta
Ferdi Tayfur Batan Güneş
Göksel Yollar
Jane Birkin Lolita Go Home
Juanito Arkadaşımın Aşkısın
Kat Onoma Happy Birthday Public
Mano Solo Les Années Sombres
Mehmet Güreli Vapurlar / Blues
Meteor Ne Kadar Zaman Geçti
Paul Simon Songs From The Capeman
Safiye Ayla Yemen Türküsü
Serge Reggiani L'Italien
Talip Özkan Yağmur Yağar

KOD MÜZİK / Atlas
1. **Hole** Live Through This
2. **Gökalp Baykal** Ağustos 96
3. **Nofx** Punk In Drublic
4. **David Arnold** Shakin' And Stirred
5. **Crustation** Bloom

ZİHNİ / Akmar
1. **Pat Metheny** Imaginary Day
2. **Salary Man** Salary Man
3. **Bush** Deconstructed
4. **Moonspell** Sin/Pecado
5. **Adam F** Colours

ÇALINTI
1. **Leonard Cohen** More Best Of...
2. **Night Ark** In Wonderland
3. **Stephan Micus** The Garden Of Mirrors
4. **Keith Jarrett** La Scala
5. **Terje Rypdal** Skywards

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

YABANCI
1. **Celine Dion** Let's Talk About Love
2. **Ricky Martin** A Medio Vivir
3. **Power Hits Vol. 4**
4. **Rachid Taha** Carte Blanche
5. **Radyo 5 Party Hits**
6. **Spice Girls** Spiceworld
7. **Metallica** Reload
8. **Loreena McKennitt** The Book Of Secrets
9. **"Titanic"** Soundtrack
10. **Diana King** Think Like A Girl
11. **Queen** Greatest Hits Vol. 2
12. **Barbra Streisand** Higher Ground
13. **Backstreet Boys** Backstreet's Back
14. **Bryan Adams** MTV Unplugged
15. **Deep Forest** Comparsa
16. **Vanessa Mae** Storm
17. **Prodigy** The Fat Of The Land
18. **"The Jackal"** Soundtrack
19. **Diana Princess Of...** Various Artists
20. **Eros Ramazotti** Eros 1997

YERLİ
1. **Kayahan** Emrin Olur
2. **Nalan** Usul Usul
3. **Sezen Aksu** Düğün ve Cenaze
4. **Muazzez Ersoy** Nostalji 3
5. **Şükriye Tutkun** Sevin Gayrı
6. **Ayşen** Uzaktan Geldim
7. **Candan Erçetin** Çapkın
8. **Tarkan** Ölürüm Sana
9. **"Ağır Roman"** Film Müziği
10. **Doğuş** Doğuş

Megavizyon, Raksotek ve Mephisto'dan derlenmiştir

P.J. Harvey'in seçtikleri

Slint
Spiderland
The Ensenada Joyride
Hey Lady
Tom Waits
Frank's Wild Years
Peggy Lee
Black Coffee
Captain Beefheart
Clear Spot
Th'faith Healers
In Love
The Rolling Stones
Satisfaction
Lightin'Hopkins
Hard Again
Led Zeppelin
When The Levee Breaks

Lars Ulrich'i uçuranlar

Deep Purple - Child In Time
Howlin' Wolf - Spoonful
Motörhead - Motörhead
Bob Marley - Exodus
AC/DC - Let There Be Rock
Diamond Head - Am I Devil?
Guns'N'Roses - It's So Easy
NWA - Straight Outta Compton
Stereo MC's - Fade Away
Oasis - Supersonic

METAL ÖNCESİ METAL PLAKLARI

Black Sabbath'ın infilak ettiği 1970 Ağustosu öncesi, erken metal plakları

1. How Many More Years - **Howlin' Wolf** (1951)
2. I'm a Man - **Bo Diddley** (1955)
3. Rumble - **Link Wray and His Ray Men** (1958)
4. Boom Boom - **John Lee Hooker** (1962)
5. I Want Candy - **The Strangeloves** (1965)
6. Psychotic Peaction - **Count Five** (1966)
7. Mystic Eyes - **Them** (1966)
8. Are You Experienced? - **The Jimi Hendrix Experience** (1967)
9. Journey to the Center of Your Mind - **The Amboy Dukes** (featured Ted Nugent) (1968)
10. Yer Blues - **The Beatles** (1968)
11. Vincebus Eruptum - **Blue Cheer** (1968)
12. Wheel of Fire - **Cream** (1968)
13. In-A-Gadda-Da-Vida - **Iron Butterfly** (1968)
14. II - **Led Zeppelin** (1969)
15. Deep Purple - **Deep Purple** (1969)
16. On Time - **Grand Funk Railroad** (1969)
17. Frijid Pink - **January** (1970)
18. Mississippi Queen - **Mountain** (1970)
19. The Who Live at Leeds - **The Who** (1970)
20. Cactus - **Cactus** (1970)

15 yıl önce İngiltere

1. **Elton John** - Don't Shot Me I'm Only The Piano Player • 2. **Carly Simon** - No Secret • 3. **Gilbert O'Sullivan** - Back to Front • 4. **Slade** - Slaved • 5. **Cat Stevens** - Catch Bull At Four • 6. **Simon & Garfunkel** - Greatest Hits • 7. **Focus** - Moving Waves • 8. **Status Quo** - Piledriver • 9. **Cyril Ornadel / London Symphony Orchestra** • 10. **David Bowie** - Ziggy Stardust

15 yıl önce Amerika

1. **Carty Simon** - No Secrets • 2. **War** - The World Is A Ghetto • 3. **Carole King** - Rhymes & Reasons • 4. **Moody Blues** - Seventh Sojourn • 5. **London Symphony Orchestra & Chamber Choir with Guest Soloists** - Tommy • 6. **Stevie Wonder** - Talking Book • 7. **America** - Nomecoming • 8. **Neil Diamond** - Hot August Night • 9. **Joni Mitchell** - For The Roses • 10. **Diana Ross** - Lady Sıngs The Blues (Soundtrack)

30 yıl önce İngiltere

1. **Elvis Presley** - Jailhouse Rock • 2. **Micheal Holliday** - The Story of My Life • 3. **Crockets** - Oh Boy! • 4. **Frank Sinatra** - All The Way • 5. **Danny and The Juniors** - At The Hop • 6. **Jerry Lee Lewis** - Great Balls Of Fire • 7. **Marion Ryan** - Love Me Forever • 8. **Buddy Holly** - Peggy Sue • 9. **Pat Boone** - April Love • 10. **Johnny Otis Show / Marie Adams** - Ma, He's Making Eyes At Me

Mehmet Güreli

Kısa bir film çekti: "Vapurlar". İki albümü var: "Vapurlar/Blues", "Cihangir'de Bir Gece". Öykü kitapları: "Sıcak Bir Göz", "Alope'nin Odası"... Resim yapıyor, gelecek ay bir sergi açacak. Yakında ilk uzun metrajlı filmine başlayacak. Üçüncü albümünü de yayınlamak üzere; üstelik ilk defa Türkçe şarkılar da yazdı, söyledi. Biz Mehmet Gürel'yle "tamamlanması an meselesi" olan yeni albümünü konuşmaya gittik, onca muhabbetin arasında laf oraya gelmedi bile...

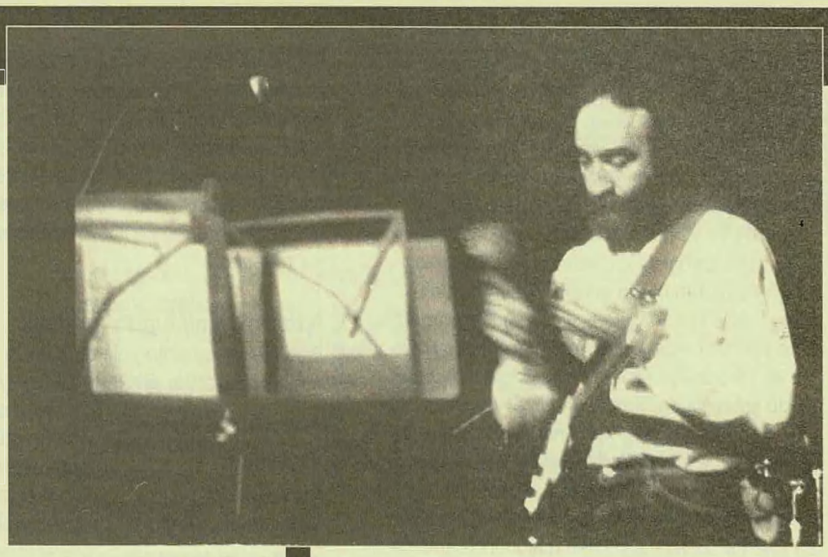

uzak durmak...

Mehmet Güreli: 26 senedir Cihangir'de, bu evde, kirada oturuyorum. Ondan önce de Cihangir'deydik. Aynı sokakta iki evde oturduk, bu da üçüncüsü. Hayatımda başka bir ev hatırlamıyorum... Dayım Salâh Birsel. 12 yaşıma kadar onunla aynı evde oturduk. Tam "Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu"nda anlattığı dönemler... Dört odalı, salonsuz bir evdi. Anneannem bir odada, abimle ben bir odada, Salâh bir odada, annem-babam bir odadaydı. Arada bir, birimizin odasında buluşurduk. Böyle bir hayattı. Çok erken başladık kitaplarla haşır neşir olmaya. Memurdu babam. Bizi büyütmek için memur olmuş biridir, demem lazım aslında. Şarkı söyler, resim yapardı. Operet şarkıları da söylerdi, Türk sanat müziği de... Annem tangolar söylerdi... Babam eve elinde mecmualarla gelirdi. Bizim oyuncak anlayışımız ve beslenme anlayışımız buydu. Eve şeker filan alındığını hatırlamam, "çocuğum sana ayakkabı aldım" dendiğini hatırlamam. Hafta sonlarında abim, ben, babam matematik problemleri çözerdik. Hiç dersle mersle alakası yok, yanlış anlamayın. Kendi kendimize böyle oyunlar bulurduk... Bu kadar az bir parayla yaşayan bir ailede hep mutluluk sesi duydum, hep kıvılcımlar duydum. Çok mutlu bir çocukluğum geçtiği için utanırım ben. Hani Dostoyevski çok zeki olduğu için utanır ya, onun gibi bir şey...

Kafamda ilk doğan şey sinema oldu. On yaşındayken film çevireceğim diye tutturmuştum. Mahallede çocukları toplardım, mizansenler kurardım. O arada sinemanın tarihini de okumaya başladım. Mahallenin bütün çocukları, Beyoğlu'na sinemalara giderdik. O zaman bir başka mahallelilik vardı. Bu sokaklarda her gece bir film çekilirdi. Gece üçlere kadar sokak sohbetleri sürerdi. Biz zaten ev olarak çok geç uyuyan bir aileydik. "Hadi oğlum yat artık" gibi bir laf hatırlamıyorum... Bütün bu sokaklar bana Türk sineması tarihi gibi geliyor. Mesela "Gurbet Kuşları"nda Göksel Arsoy'la Nilüfer Aydan bizim evin önünden geçiyor...

Beatles gibi hippi mi olacak?

13-14 yaşındayken bana bir gitar aldılar. Biraz ders aldım. Ekalliyetten, eski bir İstanbullu, flamenko filan çalan efendi bir adamdı. Ama sıkıldım. Mahallede grup kurmalar başladı. Hasan Safkan vardı, solo gitar çalıyordu. Daha önce tanışıyorduk mahalleden. Üç kişilerdi, bir ritm gitarcı arıyorlarmış, böylece ben de katıldım gruba. Senelerce çaldık. Grubun adını bile koymadık. Sadece müzik yapma meselesi vardı, sürekli çalışıyorduk. Beatles, Animals, Kinks söylüyorduk... Bir hedefimiz falan yoktu. Sadece her hafta sonu çalışmak vardı. Aslında en çok Hasan çalışırdı.

Babam eve elinde mecmualarla gelirdi. Bizim oyuncak anlayışımız ve beslenme anlayışımız buydu. Bu kadar az bir parayla yaşayan bir ailede hep mutluluk sesi duydum, hep kıvılcımlar duydum. Çok mutlu bir çocukluğum geçtiği için utanırım ben. Hani Dostoyevski çok zeki olduğu için utanır ya, onun gibi bir şey...

Diğer ikisinin ailesi, o zaman "Beatles gibi hippi mi olacak" korkusuyla bakıyorlardı çocuklarına galiba. Hasan'ın ailesinde, benim ailemde yoktu öyle şeyler. Ama Hasan da grubu bıraktı sonunda, akademiye girdi, grup dağıldı. 20 yıl sonra yeniden bir gitar aldığını söyledi, "gel biraz çalalım" diye beni çağırmıştı hatta... O sıralarda kimse ne yapacağını bilmiyordu, her mahallede gruplar çıkıyordu ve çalıyordu insanlar. Ben devam ettim. 20 yaşında insanlarla konuşursunuz, hepsini de yanınızda zannedersiniz, 25-26 yaşlarına doğru hafif hafif yalnızlaşmaya başlarsınız. Herkes bir yola gider, kolay yollar var hayatta, ya da yaşanması daha kolaymış zannedilen yollar var. İnsan tercihini yapmak zorunda kalıyor. Ben de bir şeylerin tercihini kendi kendime yaptım...

Orta sonda bir sene sınıfta çaktım, o beklediğim bir sene iyice müziğe abandım. Çok faydalı oldu bana. Ciddi müzik çalıştım, ciddi sinemalara gittim. Ciddi sözcüğünü kullanıyorum çünkü benim asıl yapmak istediklerim bunlardı. Derslerden kurtulduğum zaman müthiş çalışıyordum. Bir de lise sonda bir sene bekledim, o zaman da kendimi sinemaya ve felsefeye verdim. Okumayı okuldan kurtarmak lazım. Okumayı kendi hattına sokmak lazım. O sınıfta çaktığım seneler çok çalıştığımı düşünüyorum. Lise sonda beklediğim dönem, sinematek dönemiydi. Bir bakıyorsunuz Polonya filmleri, bir bakıyorsunuz İtalyan filmleri. O kadar mucizevi filmlerle tanıştım ki o zaman, şu anda Fransa'da bile herhangi bir kimse bu kadar süre içinde bu kadar filmi bir arada göremez. Türkiye sinemateke çok geç başladığı için çok yoğun başladı. Yoğun başlayınca da ilk örnekler hep en iyilerden seçildi. O filmleri gördüğünüz zaman üzerinizdeki yük müthiş azalıyor. Bir sürü şeye başka türlü bakmaya başlıyorsunuz... Küçükken, gördüklerimden ziyade görmediğim filmlerin etkisinde kaldım. Görmek istediğim filmlerin listesi gördüklerim kadar uzundur diyebilirim. Kaçıp gidip o filmleri görmek istiyorum. Zaman içinde birçoğunu yakaladım. Mesela Godard'ın "Çılgın Pierrot"sunu 24 yıl bekledim seyretmek için.

İpana 11 soru yarışması

17 yaşındayken "İpana 11 soru yarışması"na katılmıştım. Radyoda en çok izlenen yarışmaydı. Orhan Boran takdim ediyordu. Kazanana iyi para veriyorlardı. İki kişi yarışıyordu, ben kazanmıştım. Konunuzu kendiniz belirliyordunuz. İsterseniz klasik Türk müziğinden, edebiyattan filan da girebiliyordunuz. Ben sinemadan girmiştim. Girmeden önce Onat Kutlar beni imtihan etmişti. Sinemadan anlıyor mu, yoksa boşuna sokmayalım gibilerden. Onat Kutlar orada ön çalışma ekibindeydi ve soruları hazırlayan grubun başındaydı galiba. Mesela bana, "iki tane Sturges var, bunların adını söyle" diye sormuşlardı. Bir tanesi John Sturges'tı, "Yedi Silahşörler"in yönetmeniydi, herkes bilirdi, ama asıl Preston Sturges'ı merak ediyorlardı herhalde, "bunu bilirse, herhalde başka şeyleri de biliyordur" diye yarışmaya sokmuştu beni. Senelerce izledim bu programı... Şimdi "Radio Days" diyesim geliyor, Woody Allen'in anlattığı o dönemin başka bir türlüsünü İstanbul'da yaşadım ben, belki bütün Türkiye, belki bütün dünya yaşadı...

Yeni Melek sinemasında cumartesi günleri film-

den önce Erol Büyükburç konser verirdi. İnanın ki bir şölendi. Mesela Emek sinemasında Gökçen Kaynatan konserleri, Okan Dinçer konserleri... O dönem sırf o konserler için Beyoğlu'na çıkılırdı ve orası bir başkalaşırdı. Şimdi de konser veriliyor ama, oralar başkalaşmıyor. O zaman o rüzgârı hissederdin. Ve öyle böyle değil, çılgınca konserlerdi, herkes konser için giderdi. Hiç kimsenin kendini göstermek için gittiğini düşünmüyorum. Daha sonra Erol Büyükburç o çizgiyi koruyamadı, o dönem ona tapılıyordu. Ama çok gariptir, bizde 50 ile 75 arası bir şeyler yapan adamların ünleri sürdü gitti aslında. Sonradan bir şeyler yapmasalar da sürdü gitti. O zaman ün kalırdı. Çok az kişiye nasip oluyordu belki. Ne basın o kadar güçlüydü, ne de televizyon filan vardı. Sen sokakta yarattığın etkiyle işi götürürdün. Mesela Erkin Koray da öyle bir adamdı... O yılları düşününce Antoine gömlekleri geliyor aklıma. Antoine öldü mü ölmedi mi, onu bile bilmiyorum. İnsanın aklında böyle şeyler kalıyor işte. Şimdi anlatmaya kalksan kim anlayacak allahaşkına: Eskiden Antoine diye bir şarkıcı vardı da, çiçekli gömlekler giyerdi de, sonra o gömlekler moda oldu, falan filan...

Paris'te hiç uyumadım

19 yaşında Paris'e gittim, birkaç ay kaldım, 69'da. Babam bir yerlerden borç buldu. Sormuştu "ne kadara gidilir" diye. Bir gün pat diye parayı masaya bıraktı. "Gidiyorsun" dedi, "git kendine pasaport çıkarttır". Buna benzer bir hikayeyi yıllar sonra Paul Cézanne'da okudum. Babası Cézanne'a demiş ki, "hayatının sonuna kadar istediğin gibi resim yapasın diye para kazanıyorum ve bankaya koyuyorum, hiçbir şeye muhtaç olmayacaksın, sırf resmini yap"... Paris'e öyle gittim işte, aldım gitarımı gittim. İpana'dan kazandığım parayla bir gitar almıştım. O gitar hâlâ duruyor, 12 telli bir Framus. O yıllarda Papa Jorj diye bir yer vardı tünelde, Framus ithal ediyordu... Paris'te gitarım devamlı yanımdaydı. Devamlı çaldım. Zaten Paris'te hiç uyumadım. Büyülenmiştim. Bir saniye boş geçiremiyordum. Dönmemi sağlayan tek bir şey vardı: Ev hayatımda çok büyük mutluluk vardı. Ana-babamı, dayımı, abimi, arkadaşlarımı özlüyordum. İstanbul'u da çok seviyordum. Hiçbir zaman Avrupa'ya yerleşmeyi düşünmedim.

Paris'te beni bir gün Alain Delon'un da gidip geldiği bir bara götürdüler. Mahzen gibi bir yerdi. Orada Dylan'dan "Girl From The North Country"yi söyledim. Hayal meyal çok beğenildiğimi hatırlıyorum. Paris'te müzik yapıyorum diye kendi kendime uçmuştum. Hayal gibi gelmişti. Ama ben böyle çok hayal kurarım. Kurduğum hayaller yaşadıklarıma yakındır. Bazıları geç oluyor ama yapamayacağım şeyin hayalini kurmuyorum. Bir tek şunu söylemedim kendime: Ben ressam olacağım demedim. Şimdi bu kadar resmi son bir buçuk senede yaptım, gecede beş resim filan bitiriyorum. Rekora gidiyorsun diyorlar bana. Ama yine de bazı şeyleri bazı insanlara sunamamanın sıkıntısı var. Çok sevdiğim anne-babamı kaybettim, bunun ne demek olduğu çocukken hiç aklıma gelmezdi. Bir şeyler bitmiş gibi geliyor. Benim yağlıboyalarımı görmediler, biliyor musunuz!..

İşte çokyönlülüğün antitezi!

Bugünlerde sabahtan akşama kadar Bach ve Aznavour dinliyorum. Birbiriyle alakası yok ama, beslenirken konuşuyorsun onlarla. Resim yapıyorum, resmi bırakıp yazı yazabiliyorum, yazıyı bırakıp müziğe geçebiliyorum. Bunların hepsi aynı galiba. Birinden sıkılıp öbürüne geçiyor değilim. Çokyönlülük diye bir şey yok aslında. Her şeye bir bütünde bakmak meselesi var. Ben sinemadan başladım ve dağılmış gibi görünüyorum ya, aslında yine her şeyi bir çerçeve içinde görüyorum. Yani resmi, yazıyı ve müziği bunun içinde örüyorum. Ve hayat orada aslında. Zaman ve hayat çok karmaşık olduğu için, zannediliyor ki insanlar bunlara yetişemiyorlar. Kimse dekatlonculara "bu adam da çok değişik koşuyor" demiyor ki. Bir arkadaşım beni dekatloncuya benzetti de, onun için bu örneği veriyorum. Adam ne yapıyor? Cirit atıyor, 100 metreye katılıyor, üç adım atlıyor vs. Öbürleri, sırf 100 m. koşuyor, sırf 400 m. koşuyor. Bu adam da hepsini yapıyor. Ne var bunda? Çok acayip bir şey yapmıyor ki aslında. Hepsi de birbiriyle ilintili şeyler. Şöyle bir mesele hayatta düşünülemez mi? Yüz metre koşan adam ikiyüz metre koşamaz mı allahaşkına ya? İşte size çokyönlülüğün antitezi. Ya da "daha anlaşılır" olması için şöyle bakalım: 200 metre koşan bir adam yüz metre koşamaz mı? *(gülüyor)*

Gelecek kuşaktaki insanlar hangi yoldan gidecekler diye düşündüğüm zaman, ortada pek bir şey göremiyorum. Sanatçı falan bile kalmayabilir. Alan memnun veren memnun havasındalar, bence hiç sıkılmıyorlar. Benim sıkıntım da o. Sıkılmayan insanlardan sıkılıyorum ben.

Mephisto'nun hikayesi

On sene evde tek başıma gitar çaldığımı da bilirim. Bazı şeylerin bedeli midir bu, bilmiyorum. Hayıflanmıyorum ama, bazen müzik çalabileceğin bir tane adam bile çıkmaz karşına, ayrıca çıksa da sen istemeyebilirsin. O zaman tek başına devam edersin, çarka girmek istemezsin... Mephisto hikayesi bu dönemlere denk geliyor, yıl 72 olmalı. Denetimler falan vardı, TRT'den hiçbir şey geçmiyordu. Ben de zaten besteleri İngilizce yapıyordum. Sen bu parçaları denetime göndersen geçmez dediler. "Niye geçmez" dedim, "çünkü geçmez" dediler. Bunlarla bir oyun oynayayım" dedim kendi kendime. Takma isimle, bir yabancı şarkıcıymış gibi 45'lik yaptım. Böylece her programda çalındı o şarkılar. İngilizce de yapsan denetimden geçmiyordu, fakat yabancı şarkılara denetim yoktu... O iki şarkıda da Onno Tunç, Asım Ekren, Fatih Erkoç, Erdal Kızılçay, Atilla Şereftuğ çalıyordu. O zamanlar İstanbul Gelişim dünya çapında bir grup olmalı derdim kendi kendime. Ama sonra grubun beste üretemediğinin farkına vardım. Sadece iyi adamların bir araya gelmesi yetmiyordu. Yine de yanlarında biraz sıkılarak, ezilerek çalmıştım parçaları. Ben beste yapıyorum, onlar yapamıyor diyecek halim yoktu.

Zappa hiçbir zaman şişmanlamadı

Almanya'ya 27 yaşında gittim. Münih'e. Babam acayip bir adamdı, emekli maaşının yarısını vermişti, "git sinema oku" demişti. Orada bir seneye yakın kaldım, gitarla çok haşır neşir oldum. Okula girebilmek için imtihan gününü bekliyordum, başka bir iş yapmıyordum. Fabrikalara mal geldiğinde, kutuları boşaltmak gibi gündelik işlerden para kazanıyordum... İmtihana dört gün kala trafik kazası geçirdim. Sinema okulunda bir sürü profesör tanımıştım, okula girmeme kesin gözüyle bakıyorlardı. "Sana bir özel imtihan yapalım" dediler, hastaneye geldiler. Reddettim. "Hayatım boyunca bu okula torpille girmişim gibi hissederim kendimi" dedim... Çok ciddi bir kazaydı, 25 dikiş atıldı suratıma. Gözüm kör oluyordu az kalsın. "Sıcak Bir Göz" kitabımdaki hikaye odur aslında. Hem gözümden akan kanlardır hem de vizörün sıcaklığının gözümle birleşmesi gibi kendime göre uydurduğum bir şeydir. Geceyarısıydı, gözümden şakır şakır kanlar akıyordu. Sıkı bir ameliyata aldılar ve gözümden resmen camları çıkardılar. Burda geçirsen kazayı, acilde öbür gözünü de çıkarırlar adamın.

Evden, annemden falan da gizledim kaza geçirdiğimi. Para kalmamıştı cebimde, polise gittim, dedim ki, eve bu suratla dönmek istemiyorum, bana biraz daha oturma izni verin... "Ne kadar istiyorsan yaz kağıda" dedi polis. Şaşırdım kaldım. Bir buçuk ay sonra da Bad Company gelecekti Münih'e. Tuttum, o konseri de seyredebilmek için konserin bir hafta sonrasının tarihini yazdım kağıda. Ve oturma iznini verdiler. Sonuçta Bad Company'yi seyrettim. Paul Rodgers benim için öyle bir şarkıcıdır ki! Onu sahnede seyretmek olağanüstü bir şeydi. Üç yıl falan fazla yaşayacağım bu yüzden. Öyle bir güç alıyorsun. Bazı şeyleri görüp yaşarsan onlar senin hayatına ekleniyor. Onları yaşamamakla yıpranıyorsun. Anında iyi şeyleri yaşamak gerekiyor. Sevinçler hastalıkları yok ediyor. Sevinç yaratmamız lazım. Bütün sanatçılar sevinç yaratmalıdır. Sevinç yaratamıyorsan, cebin doluyorsa aynada kendine bir bak, bir daha düşün bu işi. Sevinç yaratacak insanları da toplumca bağrına basacak bir kültür olması lazım. Mesela Fransa'da neden şairler, kloşarlar el üstünde tutuluyor? Kloşar nedir? Yarı şair, yarı başarısız adam, sarhoş. Ama bütün toplum bunlara nasıl da güzel bakabiliyor... Prévert'den zevk almayı biliyor, René Char'ı biliyor, Aragon'u biliyor, Elsa Triolet'yi biliyor. Sokakta onlarla rastlaşıp bir dizelerini yaşamış insanlar. Bu insanların ne pa-

raları ne pulları var, ne arsaları, ne de Mercedes'leri var...

Paris'te de Moustaki'yle Reggiani'yi seyretmiştim sahnede. Aynı konsere çıkmışlardı. Birlikte şarkı söylemediler ama birbirlerini takdim ettiler. Zaten Reggiani, bir sürü Moustaki şarkısı söylüyordu. Almanya'da Chicago'yu, Pink Floyd'u, Roxy Music'i seyrettim... Bir de Zappa'yı seyrettim. Almanya'dayken bıyıklıydım, sakallarım yoktu. Zappa benim oturduğum mahallenin çok yakınına konsere geldiğinde, beni Zappa'ya benzettiler, kaç kişi yanıma geldi sen Zappa mısın diye. Saçlarım da uzundu. İlk saç bağlamayı Zappa'da görmüştüm, ondan önce saçlarını kimse bağlamazdı. O dönem çok benziyordum Zappa'ya sahiden. Parasız da olduğum için iyice inceydim, zayıftım. Biliyorsunuz Zappa da hiçbir zaman şişmanlamadı!.. Abuk subuk şeyler anlattırıyorsunuz bana, olayın müzikal kısmını tamamen ıskalamış vaziyetteyiz... *(gülüyor)*

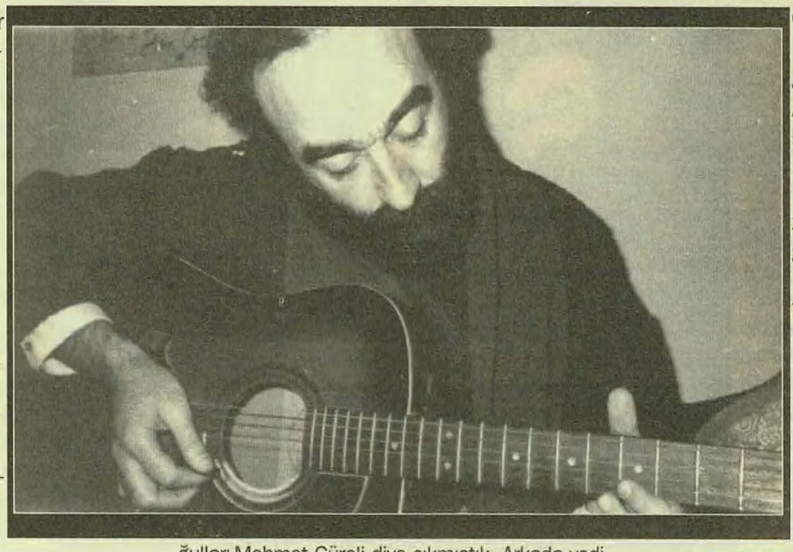

Gazetecilik yılları

Almanya'dan döndüm, bir ay sonra da Hürriyet gazetesine girdim. Tesadüfen bir arkadaşımı görmeye gitmiştim. Almanca çevirmen arıyorlarmış, hemen bana "gel başla" dediler. Hürriyet'ten önce hayatımda askerlik var, iki yıl felsefe öğrenciliği var, ve sokaklarda dolaşıp sinemaya gitmek var, müzik yapmak var, evlilik var. Bu çocuklar sanatla uğraşıyorlar diye evlerden, ailelerden yardım alıyorduk eşimle...

Gazetede dış haberlerde de çalıştım. Müzik sayfası, sinema sayfası, televizyon sayfası yaptım. Bunların hepsi iç içe 11 yıl geçti. Üçbin tane yazı yazmışımdır gazeteciyken. Çok sevdiğim insanların ölüm yazılarını yazdım, Truffaut'yu yazdım, Chaplin'i, John Lennon'ı yazdım.

Hürriyet'teyken elime biraz para geçti ama yine borçlanarak "Vapurlar" filmini yaptım, iki tane dergi çıkardım. Beyaz dergisi kapandıktan sonra Nisan'ı çıkardık, sonra yayınevine dönüştürdük, kimsenin basmaya cesaret edemeyeceği kitapları bastık. Yine Hürriyet'teyken kayıtlara girdim, bir televizyon programı yaptım. Yeni albümümde kullanacağım "Come Out To The Sun" şarkısı o zamanlardan kalmadır. Hatta Özdemir Erdoğan'ın evinde kaydettik dört parçayı. Üçü denetimden geçmedi, bir tanesi geçti. Özdemir Erdoğan ve Tayfun Balarısı eşlik ediyorlardı. Bir televizyon programı da Lennon öldüğünde oldu. Üç Beatles parçasını tek bir parça gibi hazırlayıp söyledim.

Kömür'den önce, Kömür'den sonra

O sıralarda evlerde, arkadaşlarıma söylüyordum şarkılarımı. Kulüp anlamında da ilk defa, İktisatçılar diye bir yer vardı Mısırlı Han'ın üstünde, orada çalmaya başladım. Tek başıma çalıyordum. Engin Noyan'la karısı geliyordu, onlar da program yapıyordu. Bir bölümde de birlikte Türk sanat müziği yapılıyordu, ben de birkaç parçaya eşlik ediyordum. Türk sanat müziği söylemem çok mu korkutucu geldi size? *(gülüyor)* Yanık sesle söylüyordum!.. Birlikte Gordon Lightfoot şarkıları da söylüyorduk. Jacques Brel söylüyordum, Jean Ferrat söylüyordum.

En uzun ve verimli çalışma Kömür grubuyla oldu. Kömür'den önce Periskop'u kurmuştuk ama yaşamadı. Ama böyle bir grup kurduk, bir haber yapıldı, Akademinin bahçesinde beş kişi bir resim çektirdik. Hiçbir varlık gösteremeden grup dağıldı. Nejat bir gün askerden döndü, geldi "valla ne yapacağımı bilmiyorum" dedi. "Bir grup var, istersen sen de gel" dedim. Sonra Nejat'la birlikte konser verdim, Hodri Meydan'da. Nejat Yavaşoğulları-Mehmet Güreli diye çıkmıştık. Arkada yedi sekiz kişilik bir grup vardı. Hatta Bulutsuzluk Özlemi'ni bizim gruptan ayrılanlarla birlikte kurdu Nejat. O grubun bir kısmı Bulutsuzluk Özlemi oldu, bir kısmı Kömür oldu, bir kısmı toz oldu.

Kadıköy'de, Enis Fosforoğlu tiyatrosunda John Lennon'ı anma gecesi düzenlendiğini hatırlıyorum. Mazhar Fuat'larla, Nejat Yavaşoğulları'yla beraber ben de katıldım. Sonra birkaç sene düzenlendi bu geceler. Dünya sinemasında düzenlenen sonuncusunda Mozaik, Bulutsuzluk Özlemi ve biz de Kömür olarak yer aldık. Açıkhava Tiyatrosu'nda açlık grevindeki mahkumlara yardım için düzenlenen bir konser vardı, 90'ların başında olması lazım. İnsan Hakları Derneği'nin iyi bir dönemiydi. "Acil Demokrasi"yi Nejat ilk orda çalmıştı galiba. Çoğumuz bir an önce para toplanıp mahkumlara iletilmesini istiyorduk. Bazıları da büyük çıkışlar falan bekliyordu bu konserden. Bir grup başka bir yerdeki konserini iptal edip burada çıkmıştı, "kariyer için burda çıkıyoruz" demişlerdi. Tüylerim ürpermişti. İsimleri önemli değil, öyle bir grup yok artık. İşte bu zihniyetteki insanlarla tutup bir şey yapmaya çalışıyordum!..

Sanattan hiç kazanmadım desem doğru. Hürriyet'ten ayrıldıktan sonra beş sene boyunca tamamen Kedi Bar'da çalıştık Kömür olarak. Bir tek o dönem sırf müzikle yaşadım, başka bir gelirim olmadı. Çok az şeyle yaşıyorum aslında. Ama gene de kendime göre çok şeyim var. Cebimde belki param yok ama, bakıp karıştıracağım dört tane kitabım var bu gece. Hiç sıkıntı duymuyorum. Sinema açma projesinden tut bar açma projesine kadar, değişik kesimlerden insanlarla buluşup buluşup proje üretiyorum. Belki bunların hepsini yapmak istiyorum. Biz yapmazsak kim yapacak diyorum. Birilerinin yapması lazım. Gençliğimde de bu projelerden hep vardı. Mesela 18 yaşında film nasıl getirilir konusunda İngiltere'den bir firmayla mektuplaşmıştım. O zamanlar underground sinema diye bir şey kurmaya çalışıyordum. 16 mm. filmler getirecektim, ucuz olacaktı. Ondan sonra bir adamla ortak olduk, adam "sana %7 veririm" dedi bana. Vazgeçtim tabii. Bu ülkede paran olmayınca bir yerlere gelemeyeceğini öğrenmiştim o zaman. Mesela Kedi Bar'da da patron kıskanmaya başlamıştı bizi. Batmış bir yerde program yapmaya başladık, Türkiye'nin en iyi yerlerinden biri haline getirdik, gazetelerde, televizyonlarda, her yerde bizden bahsediyorlardı. Ama adamı kâra geçirmeye başlayınca sanki fenalık ettik, "bunlar benden çok kazanıyor" demeye başladı. İşte patronu da kötüledik, bakın yazmaya değer bir şeyler çıktı ağzımdan. *(gülüyor)*

Japon ressamları

Aslında çok sade bir adamım. Edebiyatta biraz başka kanallara insanları davet etmek istiyorum. Benim için "anlaşılmaz" lafını kullanırlar zaman zaman. Bu lafı hiç de paye gibi almıyorum. Hayatımdan belki iki hikaye anlatmışımdır, gerisi fantazidir aslında. Biraz da kurgudur. Edebiyatta çok sade anlatmadığıma eminim. Öykü sade gelmiyor bana. Öykünün de kendi içinde başka bir mistisizmi yaratmaya çalışıyorum belki. Ama çok sade yazdığım şeyler de var, mesela "Sıcak Bir Göz" çok sade anlatılmış bir hikayedir. Resim ve müzikte aslında çok sade bir adamım. Bir tek edebiyatta böyle bir problemim var. "Vapurlar" da çok sadedir. Vapurların günlük hayatından ibaret. Müziği de öyledir, su gibi bir şeydir. Saksofon bacalar yerine geçer. Bir tür yoğunlaştırma vardır, vapurların insanlaştırılması vardır... Her şeyimde dengeler var aslında. Resimde başka, orda başka, burda başka değilim bana sorarsan. Kafam müthiş net. Fakat bu netlik içinde kafamda bir karmaşa da var. Bütün bu sanat dallarında dolaşıyorum, birdenbire çıkmaz bir sokağa girip "çıkmaz sokağa da girilebilir"i anlatmaya çalışıyorum. Kendi hayatımı riske ediyorum. Demin Mephisto hikayesinde de bu vardı. Mephisto aslında benim on senemi almıştır. Ben o on seneyi kaybedebilecek kadar kendimi riske etmeyi severim. Burda Nietzsche etkisinde olduğumu söyleyebiliyorum. Kendimi yok etmekten korkmuyorum... Çok etkilendiğim bir şey var, Japon ressamlarıyla ilgili. Ressamlar kendilerini sıfırlayıp, başka bir yere, başka bir siteye gidip, başka bir isim altında yeniden kendilerini kabul ettirmek için çaba harcıyorlar. Ve 16. yüzyılda, Japonya'nın feodal döneminde oluyor bunlar. 35 kimliğe ulaşan insanlar varmış o dönem. Bütün ressamlar o zaman bu tavırda çalışıyorlar. Böyle bir gelenek var: Farklı isimlerle, farklı resimleri farklı yerlerde yapıyorlar. Adlarını değiştiriyorlar, üsluplarını değiştiriyorlar ve onu derebeylerine sunuyorlar. Kendini bir yere kabul ettirdikten sonra pılını pırtını toplayıp başka bir köye gidiyorsun, gelenek böyle. Orda yeni bir adam oluyorsun. Ayrıca da sizi kovan filan yok. Kabul edilmişliğin utancı gibi bir şey bu. Çok başka bir şey... Diyeceksiniz ki, nasılsa orda seni kimse tanımıyor, orda da aynı resimleri yap babam yap. Bu ucuzluğun bu masalda yeri yok. Orda ne önemli biliyor musunuz? O farklı kişilikleri yaşama cesaretini gösterecek adam olmak önemli. Arayış bile değil bu. Belki de sonsuza kadar sınanma cesareti...

Bir sanatçı, sanatçı olduğunu hayatının sonuna kadarki yaptıklarıyla anlatabiliyor ancak. Livaneli bir gün çıktı, İstanbul belediye başkanı olacağım dedi. Su konusunda konuşmaya başladı. Birdenbire mühendis olmuştu sanki, sular üstüne insanları ikna etmeye çalıştı. Ben korktum. Böyle bir şeyi kendi içlerinde nasıl yaşıyor insanlar diye

hep düşünmüşümdür. Böyle bir şey olabilir misin sen? Ressamlığın ötesine geçebilmek için yeni üsluplar aramak, yeni kişilikler aramak, o sanat içinde yeni yolculuklara çıkma cesareti nerede, sanatçı diye bilinen bir adamın su işleri uzmanı kesilmesi nerede? Sonra da düşündüm, belki de o işi iyi biliyor, öbür hayatı, sanat hayatı yanılgı.

En bilmediğim konularda uzmanım

Şerif Mardin'in bir ifadesi var: "Okumuşlar" diyor. Bizdeki aydın meselesini başka türlü görüyor. Aydın olmak başka bir şey, okumuş olmak başka bir şey. Adam bir okulu bitiriyor ama onun üstüne bir şey katacak hazırlığını yapmıyor. Sadece okul düzeyinde bir insan oluyor. Başka hiçbir şeyi yok. Okulda okuduğu dala hiçbir şey katmamış, kıvrımları yok. Profesör olmak isteyenler hocalarının doğrultusunda onunla aynı merdivenden çıkıyorlar. Hiç başka bir merdiven kullanmazlar. Hocalarının beğenmediği bir adamı araştırmazlar, katiyyen adını ağızlarına almazlar, gizli gizli merak bile etmezler... Çıkan adamlara bir bak. Hepsi bordro hesabındalar. Bakın, görüyor musunuz, üniversiteler sorununa ne biçim el attık!.. *(gülüyor)* Zaten Türkçe şarkı söyleyemeyişimin sebebi de bu. Her konuda o kadar konuşuyorum ki, bir de oturup bunların şarkılarını da mı yapacağım diyorum. O zaman da sırf müziği duyuyorum. Müzik de benim için ne İngilizce, ne Türkçe, ne de başka bir şey. Bakın Bob Dylan da Aznavour dinliyormuş, Dylan'ın da Fransızca bildiğini hiç zannetmiyorum. Bir sürü Jacques Brel, Georges Brassens, Jean Ferrat albümüm var. Senelerce dinlediğim adamlar Fransızca söyleyenler. Bana "Fransızca bilmeyen Godarist" diyor İzzet Yasar. En bilmediğim konularda uzmanım.

Bende şarkılar sözle birlikte çıkmıyor, önce sözlü bir melodi çıkıyor, ama sonra asıl söz yazılıyor. Şarkı ilk çıktığında kafadan atmış oluyorum bir takım sözler, dinleyen de İngilizce mi, Latince mi ona benzer bir şeyler diye düşünüyor. Türkçe ya da Almanca ya da Fransızca söylemek gibi bir meselem yok. Aslında bütün dünya, İngilizceyi esperanto gibi öğrenmeye doğru gidiyor. Kötü anlamda söylemiyorum bunu. Öyle emperyalizm falan lafları etmek istemiyorum. "Yes", "no" demeyeceğiz de illa "oui", "evet", bilmem ne diyeceğiz diye diretmek saçma. İngiliz müziği bu dili yaymakta Kristof Kolomb'dan daha büyük etki yaptı, bunu kabul etmek lazım. Afrika'da bir otobüse binsen bile "Yesterday"i duyuyorsun. Türkiye'de bile Beatles'ı "bitliler" diye öğrendiler, hakaret gibi söylüyorlardı ama duymuşlardı adını. Bence herkesin iyi-kötü anlaştığı bir esperanto yaratmakta bir zarar yok. Benim o İngilizceye benzer şarkılarımı bunun için örnek vermiyorum tabii ki. Katiyyen öyle bir şey demek istemiyorum. Hatta şöyle bir mesaj verilebilir: İngilizce öğreniniz ama beni dinlemeyiniz. Ya da şöyle: İngilizceyi benden öğreneceğinizi sanmayınız! *(gülüşmeler)*

Kömür: Mehmet Güreli, Şuayip Yeltan, Tahsin Ünüvar, Ayşe Tütüncü

İmitasyonun zirvesini zorlamak

Kendime seçtiğim sanatçılar, gizli kapaklı, hayatın içinde öne çıkmamış sanatçılar değil. Ama böyle insanlara da çok ayrı bir çizgide bakıyorum. Kendi çizgisinde gitmiş, güzel

görünmek için kendi olmadığı bir şey yapmamış bir sürü insan var. Besteler yapıyorum, ama sevdiğim yabancı şarkıları da hâlâ söylüyorum. Kendinden korkmazsan, kendinin kaybolacağından korkmazsan başkalarının parçalarını da söylemeye devam edersin. İsim vermeyeyim, çok ünlü arkadaşlarım biz daha iyiyiz havasına girip yalnız kendi şarkılarını söylüyorlar. Hayır, siz daha iyi değilsiniz aslında, siz korkuyorsunuz, onları da çalarsanız sanki bir şey olur diye. Neil Young'lar, Tom Petty'ler, Clapton'lar, Harrison'lar çıkıp Bob Dylan şarkıları söylemediler mi, Bob Dylan'a eşlik etmediler mi 30. Yıl konserinde? Ben anlıyorum o adamları, çünkü seviyorlar ve evlerinde de onu dinliyorlar. Bu aslında kendine güvendir ve sevmektir, başka bir şey değildir. John Lennon'ı anma gününde arkadaşımızın biri çıktı, "biz bu akşam Türkçe söyleyeceğiz" dedi. Sen John Lennon'a hakaret mi etmek istiyorsun ya?! Ne alakası var Türkçenin John Lennon'ın gecesinde? Anma toplantısında bir ölüyü kullanmak hiç anlayamadığım bir şey. Böyle bir cümleyi hiçbir sanatçıdan duymak istemem. Öbürleri de "biz unuttuk artık bu parçaları" filan dediler, ama yine Beatles çalmaya çalıştılar. Ben oraya Beatles çalmaya gitmiştim, kendi bestelerimi de araya sıkıştırayım diye bir meselem yoktu. John Lennon'ı mı seviyorsunuz, yoksa aslında John Lennon kadar ünlü olamadığınız için onu mu kıskanıyorsunuz? Burda aslında "bizden önce çıkanlar yanlış yaptılar, John Lennon'a takıldılar, biz başka numara yapacağız" gibi bir tavır da var. Bence asıl korkunç olan bu. John Lennon'ın kemikleri sızlamıştır yeteri kadar. Zaten o kimlerin çıkacağını biliyordur, listeye bakmıştır, ne olacağını az çok biliyordur. Ama bu kadar da açık açık bir laf beklemez o bile. Ayıptır ya! Ben burda John Lennon'ın adına konuşuyorum, kendi adıma konuşmanın bir gereği yok.

Paul Rodgers'ı sahnede seyretmek olağanüstü bir şeydi. Üç yıl falan fazla yaşayacağım bu yüzden. Bazı şeyleri görüp yaşarsan onlar senin hayatına ekleniyor. Onları yaşamamakla yıpranıyorsun. Anında iyi şeyleri yaşamak gerekiyor. Sevinçler hastalıkları yok ediyor. Sevinç yaratmamız lazım.

Benim mizah anlayışım bu. Elvis söylerim, Tom Waits'i aynen söylerim. Pink Floyd'un synthisizer'ını taklit ederek bir konser vermiştim, "Welcome To The Machine"i söylemiştim, aynısı gibiydi. Ben bunlardan zevk alıyorum: İmitasyonun zirvesini zorlamak. Seviyorum bu şarkıları, sevmediğim şarkıları söylemem. İnsan kendini sever, bunu anlıyorum. Bülent Ortaçgil'de de gördüm bunu. Kendinden başkasının şarkısını bırakın, ıslık bile çalamaz halde. Böyle şeyler fazla geliyor bana. Beatles'a bakıyorum, altıncı senelerinde Chuck Berry'nin şarkısını patlattılar. Hiç sıkılıyorlar mıydı böyle bir şeyden? "Chuck Berry'le büyüdük" dediler, "Rock'n'roll Music"i yorumladılar.

Dylan benim için Rimbaud'dur

"Nobody sings like Dylan" gibi bir laf vardır, ben bunun tersini ispat etmiş bir adamım. Dylan sesiyle plak bile yapabilirim. Beatles bile Dylan'ın sesiyle plak yaptı. Ben de senelerce sahnede bunu yaptım. Bir ara Beatles şarkılarını bile, mesela "Hey Jude"u Bob Dylan gibi söylüyordum. Bu şarkılar Bob Dylan'ın eline geçerse ne yapar gibi bir mantık hoşuma gidiyordu. Mesela Dylan, Paul Simon'ın "Boxer"ını söylemişti "Self Portrait" albümünde... Açıkhava'da Bob Dylan'ın ön konserine beni çıkaracaklardı. Ben, Serdar Ateşer ve Sumru Ağıryürüyen çıkacaktık. Bob Dylan, "benden önce fazla ünlüler çıkmasın" diye haber göndermiş. Festival'den bir kız demiş ki, "Mehmet çok ünlüdür, çıkmasın". Nerden ünlüymüşüm ben ya? Biri durup dururken taş koydu işte. Allahtan ki çıkmadım, Dylan konseri çok sevdi, uzattıkça uzattı. Kulisten Bob Dylan'ı izlemek isterdim ama, salondan oturup izlemek de bir başkaydı. Unutamayacağım bir konserdi.

Şimdi benim yeni şarkıcım, yeni favorim Alanis Morrisette. Son iyi şeyler yapan adamlar arasında bir Tom Waits'i dinliyorum. Ben Harper, bana sorarsan, bir palavra. Hiçbir şeyinde iş yok herifin. Sizin de sevdiğinizi tahmin ettiğimden, kışkırtmak için söylüyorum. Leonard Cohen'i de çok sevdiğinizi sanıyorum, bense hiç sevmem. Cohen benim için Boğaziçi'nin çay müziğidir. Bunu kime söylesem kızıyor bana. Ama Bob Dylan benim için Rimbaud'dur. Rimbaud'yu nereye koyuyorsam, Spinoza'yı nereye koyuyorsam, Bob Dylan'ı da oraya koyarım.

Türkiye'de yerel müziğe büyük yatırım yaptılar, farkındasınız değil mi bu işin? Dış dünyanın güzel müziklerini çalmaz oldular. Yabancı klipleri ortadan kaldırmaları tamamen planlı bir propaganda. Resmen Türk plak şirketleri yabancı kliplere ambargo koydular. Yabancı müziği öldürelim, bizimkiler kazansın diyen bir mantık ticaret adına sanatın üstüne geçti. Ve hakim oldular. Bütün televizyonlar yerel plak şirketlerinin hegemonyası altında. Beni de çalarlarsa ben de onların çarkının içine gireceğim. Ama kendimi yine de bu hegemonların kurbanı gibi hissedeceğim... O güzelim şarkılar, o güzelim klipler gitti. Gerçi şimdi Avrupa da bir tıkanıklık içinde, belki iyi de oldu *(gülüyor)*: Biz onları çalmadığımız için belki kendilerini toparlayacaklardır ve mutlaka iyi şarkılar yapmaya çalışacaklardır. *(gülüşmeler)*

Tehlikeli Masallar

Yaptığım her şeyi çok zor şartlarda yaptım. İlk iki albümümü kendi olanaklarımla yapmaya çalıştım. Bir tanesi dört sene sürdü. Diğeri çok çabuk oldu, ama çok primitif bir şekilde dört kanallı bir stüdyoda bitirdik, film için çok hızlı yapılmış bir şeydi. Şimdi hazırladığım albüm de altı aydır kafamda sürüyor. Ama bir plak şirketi girdi işin içine. Bu işlerde devamlı borçlanıyordum. Geçerli bir şey yapmıyorsanız size sahip çıkmıyorlar. Bugün geçerli bir şey yapmasam bile, doğru bir şey yaptığıma inanan bir plak şirketiyle, Ada Müzik'le çalışıyorum. Bazen böyle şeyler olur, çok büyük olanaklar da çıkar insanın karşısına. Bu sergi işi de böyle oldu. Bir sene önce Amelia Edgü gördü resimleri, "açalım sergiyi" dedi, bir sene sonraya hemen gün verdi. Doğru insana rastladığın zaman işler zamanında oluyor. Bazen de rastlayamıyorsun. Sinema konusunda uzun zaman yürümedi mesela. "Vapurlar"ı çekebilmek için üç kutu film bulmuştum, başladım, dört sene sürdü çekimi. Herkesten yardımlar aldım, herkese borçlandım...

Her şeyde yardım alıyorum aslında. Şu resimler için bile arkadaşlarım boya paraları verdi bana, evin badanasına paralar verdiler, gitar hediye ettiler, su deposu yaptılar. Bir sürü canavar arkadaşlarım var. Neyin ne olduğunu hisseden insanlar var. Bunlar çok az ama hayatta. Ben de belki onlara bir şey sunayım diye sanat yapıyorum. Bunları anlatırken, ciddi söylüyorum, gözümden yaşlar geliyor. Bu çok başka bir şey, biliyor musunuz! Sırf onlar için bile resimler yapabilirim, yazılar yazabilirim. Biliyorum ki yaptıklarımı seviyor bu insanlar ve ben de onların yaptıklarını seviyorum. Bir tek ben üretiyorum ve elimde çantayla millete mal götürüyorum gibi bir şey aklınıza gelmesin. Mesela Ahmet Altan dedi ki, "romanımın hakları senin". "Tehlikeli Masallar"ı çekeceğim uzun metrajlı olarak. Bir gün bir adam çıkıyor, hiç uzun metraj film çekmediğin halde sana kitabını veriyor. Çok önemli buluyorum bunu.

Hollywood'da olduğu gibi, "aaa, bunu çekse çekse Mehmet çeker" diye bulunmuş bir adam değilim tabii ki. Ahmet Altan 20 yıllık arkadaşım. Biz Hürriyet'te geceleri çalışırdık Ahmet'le beraber. İşlerimizi bitirirdik, yazıya başlardık. Ben hikayeler yazıyordum, Ahmet de "Dört Mevsim Sonbahar"ı yazıyordu o sıra. Daktiloya bir-iki de kendimiz için vururduk. Geçen sene kendi kendimize "Tehlikeli Masallar"ın filme çekilmesi geldi aklımıza. Ondan sonra bu fikri birkaç kişiye sundum, okey aldım... Tabii ki 20 yıl evvel başka projeler kuruyordum. Bir sır vereyim: Çoğu filmi çektim ben. O kadar film çekiyorsun ki, o filmleri bir daha çekmek istemiyorsun. Bir proje kırk yıl taşınmaz çantada. Geceleri devamlı filmi kuruyorsun, her şey gözünün önüne geliyor, o kadar yoruluyorsun ki çekmiş kadar... Mesela bir projem, bir degüstatörün hikayesi. Adam bir gün tad alma duygusunu yitiriyor. Fakat çevresinde tad alma duygusunu yitirdiğini anlayacak kimse yok. Kimse diyemiyor ki, "sen yanlış söylüyorsun, bunun tadı böyle değil..." Bir numara olmanın getirdiği bu rahatlıkla bir müddet daha bunu böylece götürmeye çalışıyor. Kimse bundan kuşkulanmıyor. Ama kendisi biliyor ki, birçok şeyi anlayamıyor. Sonra bir gün bir arkadaşı "bir hikaye okudum" diyor, "bir degüstatörün hikayesi"... Kitabı adama veriyor. Hikayede aynen böyle bir adam anlatılıyor: Tad alma duygusunu yitirmiş bir adamın bunalımı. Bizim degüstatör de kendisinin anlatıldığı paranoyasına kapılarak yazarla tanışmak istiyor ve bu yazarı takip etmeye başlıyor. Sonunda tanışıyorlar. Son bölümde de yazarı öldürüyor. Bu hikaye için degüstatörlerle bile konuşmalar yaptım. Tekirdağ'da bir arkadaşımın şarap fabrikası var, filmi orda çekmek için gittim arkadaşımla da konuştum... Sanki filmi çekecekmiş gibi bunları yapıyorsun, ama parayı bulamayınca kös kös eve dönüyorsun. Zaten konulardan biri de bu. Filmin içinde devamlı projelerle gidip hiçbir şey yapamayan bir adamın öyküsü var. Böyle bir öykü de yazıyorum ama bu öyküyü ilk film olarak çekemem kolay kolay. Yüreğim kaldırmaz. Belki birkaç film sonra yapabilirim. Ama daha bir filmi çekmeden üç filmi konuşturtmayın bana. Yıpranıyor insan, beyni yıpranıyor.

Leonard Cohen'i hiç sevmem. Cohen benim için Boğaziçi'nin çay müziğidir. Bunu kime söylesem kızıyor bana. Ama Bob Dylan benim için Rimbaud'dur. Rimbaud'yu nereye koyuyorsam, Spinoza'yı nereye koyuyorsam, Bob Dylan'ı da oraya koyarım.

Dayı bana para ver, film çekeyim

Ailem içinde de sinemacılar var ama ben hayatımda ilk defa bir prodüktörle temas ettim, "Tehlikeli Masallar" için anlaştım. Dayımlar Birsel Film'in sahipleriydi, ama benim tür filmler yapan insanlar değillerdi. Ayhan Işık'lı, Belgin Doruk'lu "Küçük Hanımefendi"leri hep dayılarım yapmıştı. O dönemde birbirimize yakındık ama o dönemde, "Küçük Hanımefendi"lerin içinde "dayı bana para ver, film çekeyim" deseydim, dayım da bana bir güzel cevap verirdi herhalde. Bizdeki sinema başka bir sinema, anlatabiliyor muyum? Dünyaya niye adapte olamadığımızı kolayca anlıyorum. Mesela Kemal Sunal filmlerinde çok saçma lafları iki kere söylüyorlar. Tamamen şundan kaynaklanıyor: Seyredenlerin anlamadıklarını düşünüyorlar. O kadar kötü bir şey söylüyor, ayrıca da bir daha tekrarlıyor. Kötü malzemeyi milletin kafasına iki kere sokuyor. Hem kendilerinden emin değiller, hem başkalarına karşı güvensizler, hem de söylenen şeyin hiçbir değeri yok. Böyle bir üçleme arasında sıkışmış vaziyetteyiz. Farklı düşünmek, kendini başka hissetmek hiçbir şey ifade etmiyor bu ülkede.

Dikkat edin, sinemada bir ressam hayatını, müzisyen hayatını, yazar hayatını veremiyorlar. Çünkü adam ne müzisyenliği, ne yazarlığı, ne de ressamlığı biliyor. Sinemacı ama, bilmeyince olmuyor. Bilen adam müthiş veriyor. Vincente Minelli Van Gogh yaptı, adam başardı. John Huston "Moulin Rouge"da Toulouse-Lautrec'i verdi, Jacques Becker Modigliani'yi verdi. Çünkü biliyor adamlar. Bilmeyenler çuvallıyor... İkinci proje olarak Cervantes'in hayatını filme almayı düşünüyorum, İspanyol-İtalyan-Türk ortak projesi. Bir de üçüncü film projesi var, Gündüz Vassaf'tan haklarını aldım, "Cehenneme Övgü"yü yapmak istiyorum.

Arama sona ermiştir

Her şeyi bir anda bulmanın keyfi yok. Hayatın aramayla geçtiğine inanıyorum. Hem dinleyeceğin müziği aramak, hem yapacağın müziği aramak. Bir insan "buldum" diyorsa, çok şanssız gibi geliyor bana. Bulmak korkunç bir şey. Bulunabileceğine inanmadığım için söylüyorum bunu. Bulunmuş olan bir şey olsa keşke... Herkese "arayın" demek istemiyorum. Ama mutlaka insan bir yerden bir yere geçmeli. Bir yolculuk belki bu. Belki bir noktada tak diye bu illüzyon bitecek. "Arama sona ermiştir" diye bir şey göreceğiz ekranda, "buraya kadar aradınız, buyrun" gibilerden. *(gülüyor)* Sonrası yok. Sanatla uğraşan insan için sonrası şu belki: Giderken, belki günün birinde bir şeyimi hatırlarlar gibi küçük bir teselli.

Bugün "Vapurlar/Blues" otuz bin kişiye ulaşmış vaziyette, on yılda. Hâlâ durmadan satıyor, dört baskı yaptı. İnsanlar bir şekilde bulup alıyorlar. Mesela JJ Cale oturuyor, o rahat tavrıyla bir müzik yapıyor. Bir sürü müzisyen ondan etkilendiğini söylediği sırada onu kimse tanımıyordu. Komik bir müzikal tarih var. Kimse "Cocain" deyince JJ Cale'in adını anmaz ama, bugün "Cocain"i bilmeyen yok rock dünyasında. Ama JJ Cale adı, besteci olarak küçücük, parantez içine yazılır. Özel bir bakış ister. Bakarsan görürsün. Kimse de o kadar kayıp değil. Yeter ki bakasın.

Çok sağlamcı bir müzik anlayışımız var Türkiye'de. Kimse bir şeye katlanmak istemiyor. Hem evini, hem arabasını alacak, ondan sonra da müzik yapacak. Mantık alır mı bunu? Ödülü aldıktan sonra çalışmak gibi bir şey. Böyle düşündüğün sürece yaptığın işi sonuna kadar götüremiyorsun, yarım yamalak işler çıkıyor. Gelecek kuşaktaki insanlar hangi yoldan gidecekler diye düşündüğüm zaman, ortada pek bir şey göremiyorum. Sanatçı falan bile kalmayabilir. Alan memnun veren memnun havasındalar, bence hiç sıkılmıyorlar. Benim sıkıntım da o. Sıkılmayan insanlardan sıkılıyorum ben. Sanat bu kadar kolay değil.

Burda belli bir topluma ayak uydurma meselesi var. Bir yanda bu işten para kazananlar oraya doğru itiyorlar insanları, bir yandan da yola çıkanlar, hiç kendilerini sorgulamadan hemen bu çarkın içine balıklama atlamaktalar. Çok farklı adamların çıkmayışı ya da ortalıkta gözükmeyişi ondan ileri geliyor. Adam diyor ki, "ben ortaya çıkayım da, nasıl çıkarsam çıkayım". Bugün Türk sanat müziği ya da pop yerine klasik müzik söz konusu olsaydı, herkes çok sesli müzik üzerine konservatuarlarda keman öğrenmeye çalışacaktı. Kimse içinden geleni yapmaktan yana değil. İşi kendime döndürürsem, ne geliyorsa içimden onu yapıyorum. Ben zamanla ve kendimle yarışıyorum, insanlarla hiç ilişkim yok. Dolayısıyla benden kimse bir şey beklemiyor. Yaparsam yapıyorum, yapmazsam da bir şey kaybolmuyor hayatta.

98'de yaptığım birçok şeyi çıkaracağım ortaya. Ondan sonra belki bir müddet yok olurum. En büyük sağlık uzak durmaktır. Bu lafımın altını çizin lütfen. Eğer varsa elinizin altında bir kalem... *(gülüyor)*

Söyleşi: **Serkan Seymen-Derya Bengi**

a→

ANTOINE

Fransa'da 68 mayısının habercilerinden biriydi. Ye-ye şarkıcıları diye kestirip atılan, küçümsenen, ciddiye alınmayan Fransız rock'n'roll kuşağının en tehlikeli adamlarındandı. Aslında dilinde naif isyan şarkıları vardı. Dylan'a

Antoine, İtalya gezisinde, Fransız polislerine nispet olsun diye bir İtalyan polisiyle hatıra fotoğrafı çektirmiş. ***(1967, Salut Les Copains dergisi)***

özeniyor, gitar ve mızıka çalıyordu. Ama ne şiirlerde ne de manifestolarda gözü oldu.
1966 yılında "Les Elucubration" (ipe sapa gelmez şeyler) şarkısıyla ortalığı birbirine kattı, ebeveynlerin gözlerini yuvalarından fırlattı. "Her şey her an değişse / Çok daha eğlenceli olurdu dünya / Düşünün uçakları metro koridorlarında / Ve Johnny Hallyday'i bir kafesin içinde, Medrano sirkinde..." diye yazdı.
Johnny Hallyday, cevaben, "saçı uzun aklı kısa" mealinde şarkılar söyledi. 1975 yılında yeni isyankar, sokak çocuğu Renaud, "Benden evvel Antoine vardı / Ondan evvel de Dylan / Benden sonra da arkası gelecek / Benden sonra da bitmeyecek / Toplum, beni alt edemeyeceksin" diyordu. Antoine altmışlı yıllarda altın devrini sürdü, sonra ortadan kayboldu. Mesleği mühendislikti, ama arasıra Paris'e uğrayıp plaklar doldurdu, genellikle teknesinden inmeden Pasifik adalarında turladı. Çiçekli gömlekleri, dağınık saçları ve bir sürü ipe sapa gelmez şey hatıralarda kaldı...

k→

KAZAK ABDAL

Bugün pek az şiiri bulunsa da Bektaşi edebiyatının en önemli şairlerinden biridir. Asıl adı Ahmet'tir. Bir şiirinde 1516'da ölen Balım Sultan'ı överek ondan sevgiyle söz ettiğinden, 16. yüzyılda yaşadığı ve Romanya Türklerinden olduğu sanılmaktadır. Bazı yanlarıyla Azmî ve Kaygusuz Abdal'ı anımsatan şiirlerinde yergi ve gülmece öğeleri ağır basmaktadır. Kazak Abdal'ın bir taşlamasından birkaç dörtlük:
Ormanda büyüyen adam azgını / Çarşıda pazarda insan beğenmez / Medrese kaçkını softa bozgunu / Selam vermek için kesan beğenmez (...) Elin kapısında kul kardaş olan / Burnu sümüklü hem gözü yaş olan / Bayramdan bayrama bir traş olan / Berbere gelir de dükkan beğenmez (...) / Kazak Abdal söyler bu türlü sözü / Yoğurt ayran ile hallolmuş özü / Köyden şehre gelen bir köylü kızı / İnci yakut ister mercan beğenmez

n→

NARSİSİZM

Kişinin kendi kendisine hayran olması; yalnızca kendisine önem vermesi. Libidonun, cinsel dürtü tarafından nesne olarak alınan ben üzerine yatırımı.
Latin şairi Ovidius, nergis çiçeğine adını veren Narkissos'un öyküsüyle Ekho efsanesini birleştirerek tek bir dram halinde canlandırmış:
Pınar ve yerin güzelliği çeker onu kendine, / uzanır Narkissos av yorgunluğu ve sıcağın verdiği ağırlıkla yere. / Gidermek isterken susuzluğunu, artıyordu bir yandan susuzluğu; / içtikçe suya vuran güzelliğine hayran, / seviyordu tensiz bir hayali, vücut sanıyordu sulardakini / Donakaldı Paros mermerinden bir heykele / benzeyen o aynı yüzle kımıldamaksızın, / bakıyordu kendine kendi şaşkın şaşkın... / Bilmeden kendini arzuluyor, severken onu kendini seviyor, / isterken kendini istiyordu, içini yakan ateşi / tutuşturan da kendiydi. / Kaç kere faydasız öpücükler sundu aldatan pınara... / Ellerini kaç kere daldırdı, boşa kavuştu kolları sularda. / Neyi gördüğünü bilmiyor, fakat yanıyordu / onunla, gözleri aldatan hayal onu coşturuyordu. (...) Anlıyorum, o benim, aldatmıyor beni artık hayalim. / Tutuşturan da ben, yanan da. / Kendime olan sevgimle yanıyorum. / Ne yapayım? İsteneyim mi? İsteyeyim mi? / İstenecek ne kaldı artık? / Beni yoksul ediyor varlığım; / arzuladığım benimle. / Ayrılabilsem vücudumdan; garip bir dilek seven için ama, / sevdiğim uzak olsa keşke. Kemirsin artık / gücümü acı, ve geldi son günleri ömrümün, / göçüyorum hayatımın baharında. / Ölüm gelmeyecek bana ağır dinecekse acılarım. / Sevdiğim daha ömürlü olsun dilerim. / Ve şimdi can verelim ikimiz bir solukta. (...) Şunlar oldu son sözleri gözlerini / ayırmadan sulara bakan Narkissos'un: / "Ey boş yere sevdiğim çocuk"; yer tekrar / iletti dediklerini. / "Elveda" deyince o, bağırdı Ekho: "Elveda". / Yorgun başını dayadı sık çayırlığa, / ölüm kapadı efendilerinin güzelliğine hayran gözlerini. / Hâlâ bakıyordu kendine, yeraltına göçtükten sonra bile; / bakıyordu Styks sularına. / Dövündüler bacıları Naias'lar / kesik saçlarını yanıbaşına koydular; / dövündüler Dryas'lar, / Ekho da katıldı onlara. / Tam sedyeyi, odun yığınını, titreyen meşaleleri hazırladılar, / vücut yoktu hiçbir yerde, / yerinde sarı göbeğini / beyaz yaprakların kucakladığı bir çiçek buldular.

Ovidius'dan çeviren Can Yücel
Mitoloji Sözlüğü, Azra Erhat

S→

SABA, ZİYA OSMAN

Hep beyazı söyledi Ziya Osman Saba.
Hiç terlemedi şiirinde.
Daha doğrusu yalnız alnı terledi.
O da utangaçlığından belki.
Alnını silmek için beyaz bir mendil taşıdı elinde.
Şiiri küçük dayının şiiridir.
Günün birinde trafik kazasına kurban gidecek bir dayının.
Vazgeçişten serinlikler çıkardı.
Yetinmeyi bir mutluluğa dönüştürmek istedi.
Sofanın şairidir.
Sonra da öldü.
Şimdi cesedi bozulmamış duruyor.
Alnında o mendil

Cemal Süreya

SAFKAN, HASAN

"Eylül 1985: Bir akşam üzeri Ortaköy'deki atölyemdeyim. Sağda, iskeleye yakın bir kalabalık var. Merak edip gittim, bir motosikleti seyrediyorlar. O güne kadar gördüğüm en kirli motosiklet. Çok büyük iki alüminyum bagajının ortasına ve arkaya doğru yerleştirilmiş bir uyku tulumu ve çadır, onların da üzerine bir yedek lastik bağlanmış. Her şey toz toprak içinde. İki tel parçasıyla yerine tutturulmuş plakası kırmızı üzerine beyaz yağlı boya ile ve elle yazılmış (Aslını yolda bir yerlerde düşürmüş olmalı). David Stanton. O da motoru gibi tozlu, traşsız. Ortaköy'deki küçük meydanı İran'da rastladığı bir motorcudan öğrenmiş. 'Nepal'den İstanbul'a on bir günde geldim' diyor. İngiltere'ye kadar daha dörtbeş günlük yolu var.
Bir motosiklet almaya işte böyle durup dururken karar verdim..."
Hasan Safkan 1949'da İstanbul'da doğdu, gençliğinde gitar çaldı. Sonra Akademi'ye girdi, heykel bölümünden mezun oldu. Yaptığı heykelleri Akademi'nin bahçesine, Kuruçeşme parkına filan kondursa da, kendine heykeltraş denmesinden pek hazzetmezdi. Sağa sola vitraylar yaparak az bir parayla geçiniyordu. 35'inden sonra yukarı

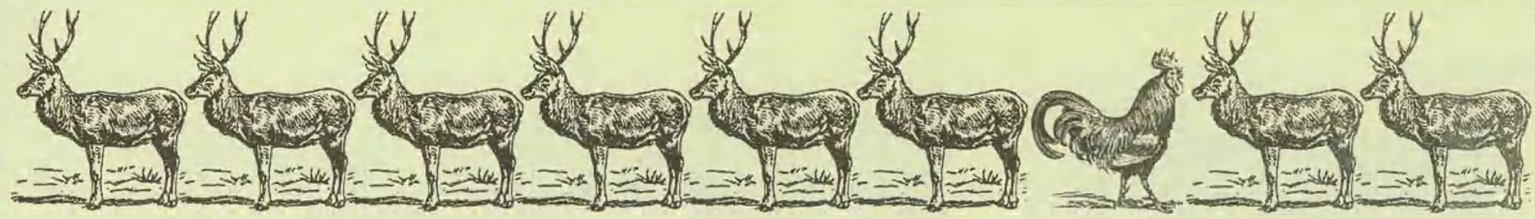

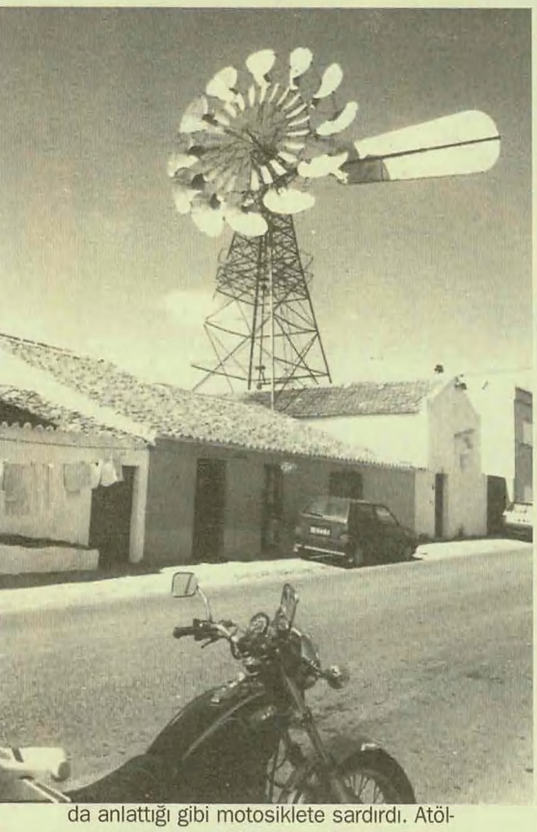

da anlattığı gibi motosiklete sardırdı. Atölyesinin kapısına kilit vurup dünyayı dolaşmaya koyuldu. Arasıra geri dönüyor, biraz para yapıyor, yine motoruna atlayıp "dünyaya doğru" gidiyordu. Full-time bir derviş, part-time bir seyyahtı. Kendine has seyahatnamesi, bir zarf içinde çektiği fotoğraflar ve gezilerde toparladığı çeşitli ıvır zıvırlarla birlikte 1995 yılında bir "defter" formatında (Bülent Erkmen'in tasarımıyla) yalnızca bin adet basıldı. Bordo kapaklı defterin üzerindeki eski zaman okul etiketinde şunlar yazıyordu: "Kuzey Afrika'dan Portekiz'e, ordan eve... (gezi notları) Hasan Safkan". Seyyahın defterinde gezintiye çıkanlar şuna benzer satırlarla karşılaştılar: "Robin'le Fetta, son gecem olduğu için bir ateş yaktılar, bana sürpriz yemek hazırlıyorlar. Yemeği fazla uzatmadan yatmalıyım, yarın 600 kilometre motor süreceğim. Mohammed, kamp resepsiyoncusu, önümüzdeki sene yine bekliyor beni. Blues seviyor, şarkılarının sözlerini mırıldanabilecek kadar JJ Cale hayranı. Bir de Rolling Stones'un 'Brown Sugar'ını çok seviyor. (Ben de!) Robin'lerin tentesiyle benim çadırın arasında iki Faslının çadırı var, Kazablankalı milli yüzücüler. Beni Cezayirli sanıyorlarmış, durmadan Casa Sports içtiğim için. Genç olanı, küpeli, vakti geldiği zaman çadırlarımızın arasında yere bir şey sererek namazını kılıyor..."
Hasan Safkan, "Kuzey Afrika'dan Portekiz'e, ordan eve..." basıldıktan sonra bir daha motoruna atlayıp uzaklara akamadı. Kalp kapakçıklarında gençlik yıllarından beridir bir tıkanıklık vardı. 95 haziranında Elmadağ'daki evinde ölü bulundu.

t→

TİM PAN ALLEY

Geçen ay bir hatadır olmuş, Rolling Stones söyleşisinde Tin Pan Alley'e bir şarkı yazarı muamelesi yapmışız. Halbuki değil. Aslında bir mekan. Bir sokak. Sokak ama aslında bir "beste fabrikası." İlla benzetmek gerekirse "bizim" Yeşilçam'ın müzik versiyonu. Hatta belki de 60'lı yıllarda Abdullah Nail Bayşu'nun evi bir nevi "Tin Pan Alley" sayılabilir...
Özrümüzü dileyelim, hikayeyi kısaca anlatalım...
Manhattan, 28. Sokak... Yazları, pencereler açık, çünkü o günlerde klima yok. Ve sokağa türlü türlü nağmeler dökülüyor pencerelerden, çünkü orası, "şarkı bestelemek"le iştigal eden "ofis"lerin mesken tuttuğu sokak: 28. Sokak, nam-ı diğer Tin Pan Alley... O günlerde, şarkı yazarları aynı zamanda "şarkı yayıncıları". Zira, şarkı yazarları, aynı zamanda "yayıncı" olmanın daha kârlı olduğunu keşfetmişler.
Bu keşfi yapanların başında gelen isim Charles K. Harris. 1867'de New York'ta doğan ve 1930'da aynı kentte vefat eden Harris, 1892'de yaptığı bir hit şarkının karşılığı olarak plak şirketinden 85 cent almış. Kısa bir süre sonra kendi şirketini kurduğunda ise, "After The Ball" adlı hit'inden haftada 25 bin dolar kazanmış. Paul Dresser, Harry Von Tilzer, Kerry Mills gibi isimler de Harris gibi kendi şirketlerini kurup bestelerini yayınlamışlar. O zamanlar, hit yapmanın yolu, ünlü bir şarkıcıyı "besteyi okumaya" ikna etmekten geçiyormuş. Dolayısıyla da, en iyi şarkıları en revaçta olan şarkıcılar söylüyor, en kötü şarkılarsa merdivenin en alt basamağındaki siyah şarkıcılara kalıyormuş. Dönemin popüler şarkıları işte böyle bir "sistem" içinde üretilmiş. Bugün çoktan unutulmuş o şarkılar Henry Red Allen ve Coleman Hawkins gibi isimlerin maharetiymiş ama, "şan"ı edinen zaten şöhretli olan "yorumcular"mış. Örneğin, Bing Crosby'e maledilen "The Day You Came Along", böyle bir Tin Pan Alley ürünü. Hatta, kimi zaman yorumcunun adı da "şarkı yazarı" hanesine yazılıyormuş, sırf şarkı "kabul görsün" diye... Bugün Tin Pan Alley denince, adeta bir "anonim" şarkı yazarı geliyor akla. Manhattan'da, 28. Sokak'ta üslenip şarkı üreten, ürettikleri şarkıları ünlü isimlere söyleten "isimsiz kahramanlar"...

W→

WALCOTT, DEREK

Tam adıyla Derek Alton Walcott. Batı Hint Adaları'nın ünlü şair ve oyun yazarı. 23 Ocak 1930 Saint Lucia doğumlu. Antiller kültürünün geçmişini araştıran yapıtlarıyla tanınır. Siyah, Hollandalı ve İngiliz karışımı bir kökenden gelen Walcott, St. Lucia'da kolej, Jamaika'da üniversite öğrenimi gördü. Şiir yazmaya erken yaşta başladı. Trinidad ve Jamaika'da çıkan dergilere makaleler ve röportajlar yazdı. İlk oyunu 1950'de St.Lucia'da sahneye kondu. 1958-59'da New York'da tiyatro öğrenimi gördü, daha sonra Trinidad ve ABD'de yaşadı. Zaman zaman Boston üniversitesinde ders verdi. Daha çok şiirleriyle tanındı. İlk şiir kitabı "Yeşil Bir Gecede" Antiller'in doğal güzelliklerini yücelten şiirlerinden örnekler taşır. Daha sonra yayınlanan şiirlerinde, Avrupa kültürü ile Antillerin siyah halk kültürü arasında bocalamasından kaynaklanan yalnızlığını anlatmıştır. "Talihli Yolcu" ve "Yaz Ortası" adlı kitaplarında ise Antillerden gittikçe uzaklaşan "siyah" bir yazar olarak ABD'deki konumunu sorgulamıştır. Sayısı 30'a varan, "Tijean ve Kardeşleri", "Maymun Dağında Düş", "Pandomim" gibi oyunlarında yine Antillerin siyah kültüründen alınma temalardan yararlanmıştır. Walcott, 1992 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

zap→

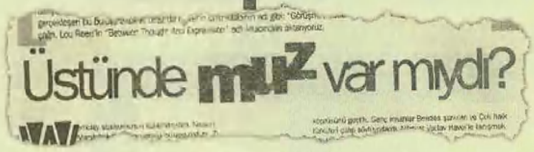

Bir sene öncesinin Roll'una zap yapıyoruz ve olay yaratan Lou Reed - Vaclav Havel zirve toplantısı dökümanlarına geri dönüyoruz. Neden? Çünkü görüntüleri yeni ele geçirdik. Şimdi fotoğraflara bir göz atalım ve David Bowie kapaklı şubat sayımızı yeniden çıkarıp bir okuma daha yapalım.

NORMAL

Biralar soğuk mu? dedim
Dedi ki n o r m a l !
Ya havalar?
Gayet n o r m a l !
İşler, gidişler?
N o r m a a l !
Peki sen, ben?
N o r m a l !
Biz, ikimiz?
Valla, n o r m a l !
Halimiz?
Tabii ki n o r m a l !

Biri anlatsın, nedir bu normal?
Uff, canım sıkıldı yoksa ben miyim anormal?

Dedim ki Türkiye?
Dedi n o r m a a l !
Ya AB?
Gayet n o r m a l !
Ya ABD?
Dedi ki n o r m a l !
Peki ya DGM?
N o r m a a l !
OHAL, o kadar yıl?
Dedi n o r m a l !
Peki GAP, ZAP?
Vallahi n o r m a l !

Biri anlatsın, nedir bu normal?
Uff, canım sıkıldı yoksa ben miyim anormal?

Dedim ki medya, RTÜK?
N o r m a l !
Ya reklamlar, rating?
O da n o r m a l !
Yahu hiç mi ikinci yok?
Ee, n o r m a l !
O halde trafik, katliam?
Yoo! N o r m a l !
Susurluk, kamyon?
N o r m a l !
Yine kaybettik dedim
Dedi ki n o r m a l !

Biri anlatsın, nedir bu normal?
Uff, canım sıkıldı yoksa ben miyim anormal?

Bülent Ortaçgil